

ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรี และข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์

นางสาว อภิสรา บังเร้ว

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-3021-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE MOVEMENT OF WOMEN'S ORGANIZATION AND
NEWS ON VIOLENCE AGAINST WOMEN IN NEWSPAPERS

Miss Aphitsara Pungrail

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-3021-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความเคลื่อนไหวขององค์กฤษตรีและข่าวความรุนแรงต่อสตรี
ในหนังสือพิมพ์

โดย

นางสาว อภิสรา บังเร้ว

สาขาวิชา

นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

อาจารย์ที่ปรึกษา

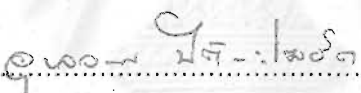
รองศาสตราจารย์ พัทธนี เขยจรรยา

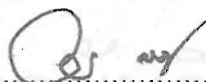
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณะบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะไมเชิด)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ พัทธนี เขยจรรยา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อวยพร ฟานิช)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. วิลาสินี พิพิทกุล)

อภิสร่า ปังเร้ว : ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรี และข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์
(THE MOVEMENT OF WOMEN'S ORGANIZATION AND NEWS ON VIOLENCE
AGAINST WOMEN IN NEWSPAPERS) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ พัทธนี เสงขรธรรยา,
215หน้า. ISBN 974-17-3021-7.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพและเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์รายวัน
แนวประชานิยม 4 ชื่อฉบับได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด และคมชัดลึก ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2544 - เมษายน
2545 โดยวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งโดยพิจารณาจากการใช้ภาษา สถานภาพของสตรี
แหล่งข่าว วิธีการนำเสนอ และศึกษาประเภทของความรุนแรงต่อสตรี ความเคลื่อนไหวและกลยุทธ์การสื่อสารของ
องค์กรสตรีในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี ทั้งนี้การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยคือ การวิเคราะห์เนื้อหา และ
การสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์รายวันแนวประชานิยมส่วนใหญ่ยังนำเสนอภาพและข่าวเกี่ยวกับความรุนแรง
ต่อสตรีในปริมาณสูง จากการศึกษพบว่าความรุนแรงทางกายพบมากที่สุด รองลงมาคือความรุนแรงทางเพศ ทั้งนี้ เมื่อ
แบ่งตามประเภทของความรุนแรงพบว่าความรุนแรงในสังคม/ชุมชนมีปริมาณสูงกว่าความรุนแรงในครอบครัว และ
ความรุนแรงจากรัฐ สำหรับการนำเสนอภาพและภาษาของหนังสือพิมพ์นั้น หนังสือพิมพ์เดลินิวส์นำเสนอในลักษณะ
ก้าวร้าว รุนแรงมากที่สุด ผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุแรกเกิด-15ปี และเป็นนักเรียน นักศึกษา
ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงที่ถูกกระทำกับผู้กระทำพบว่าเป็นคนไม่รู้จักหรือคนแปลกหน้า ส่วนแหล่งข่าว
ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ และวิธีการนำเสนอส่วนใหญ่นำเสนอแบบบอกรายละเอียดของเหตุการณ์

ด้านความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี องค์กรสตรีส่วนใหญ่เห็นว่า ความ
รุนแรงต่อสตรีเกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชาย ซึ่งเป็นผลให้ชายมีอำนาจเหนือ
หญิง ภายใต้มายาคตินี้ทำให้หนังสือพิมพ์มีอคติทางเพศ ผลการศึกษาพบว่าหนังสือพิมพ์มักนำผู้เสียหายมาเป็นจุดขาย
สื่อสร้างภาพผู้หญิงว่าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดเหตุการณ์ ดังนั้นกลุ่มสตรีได้เสนอกลยุทธ์เพื่อผลักดันการเสนอข่าวดังนี้ กล
ยุทธ์การพูดคุยสร้างความเข้าใจ กลยุทธ์นำพียงเรือเสือพึงป่า กลยุทธ์การผลักดันสองทาง การสร้างมาตรฐานตรวจสอบ
สื่อ และกลยุทธ์การดึงพลังผู้บริโภค

ภาควิชาการประชาสัมพันธ์
สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนิติ..... อภิสร่า ปังเร้ว
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4485081328 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD: WOMEN / VIOLENCE / NEWSPAPER / CONTENT

APHITSARA PUNGRAIL: THE MOVEMENT OF WOMEN'S ORGANIZATION AND NEWS ON VIOLENCE AGAINST WOMEN IN NEWSPAPERS. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.PATCHANEE CHEYJUNYA, 215 pp. ISBN 974-17-3021-7.

The purpose of study is to analyze the photo and content concerning violence against women in four popular newspapers, manely, Thai Rath, Daily News, Khaw Sod and Kom Chad Luek during November 2001-April 2002. The analysis focuses on the content and its presentation on front page. The content includes the language used, the identities of the women, the source of news, the presentation technics and to study the type of violence against women, to study movements and communication strategic of women's organization in the campaign to stop violence against women. Research methodology is in content analysis and in-depth interview.

The study found that the popular newspapers mostly presented the photo and news of violence against women. Physical violence is the type of violence that found most, sexual violence is a secondary. In addition, the type of women's violence found that Social violence a greater extent than Domestic violence and Government violence. As for the photo and language's presentation, among the four newspapers, Daily News rank first of aggressive language. Females aged up to fifteen years old are sexually abused most and are students. The relationship between male who take action are stranger. The source of the news is mostly from the police, the presentation technics is mostly gives detail of atmosphere.

The movement of women's organizations in to stop violence against women. Most of women's organizations perceive the existence of the violence against women from the unequal power relations between women and men, which ensure male dominance over women. Under the myths, newspapers are sex prejudice. By the study found that the victims and always be promoted. The media constructs the women is the motive of the phenomenon. The women's groups propose the strategy that, the talking for understanding strategy, the mutuality strategy, the two-way forcing strategy, the process of setting standard for media checking and the consumer's power strategy.

Department Public Relations

Student's signature..... *Aphitsara Pungrail* .....

Field of study Development Communication

Advisor's signature..... *Patchanee Cheyjunya* .....

Academic year 2002

Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีไม่ได้ หากไม่ได้รับความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ พชณี เขยจรรยา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำและติดตามเอาใจใส่ด้วยดีมาตลอด รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะไมเขต ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำและแก้ไขจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ และอาจารย์ ดร.วิลาสินี พิพิธกุล ที่เอื้อเฟื้อข้อมูล ให้คำปรึกษา ทั้งยังเสียสละเวลาตรวจแก้วิทยานิพนธ์จนมีความสมบูรณ์ ถูกต้อง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ชาย และพี่สาว ที่คอยให้กำลังใจ และช่วยเหลือด้านการเงินและอุปกรณ์ต่างๆ ตลอดการศึกษานี้

ขอขอบพระคุณ บุคคลที่มีรายชื่อดังต่อไปนี้ซึ่งได้เสียสละเวลาอันมีค่ามาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้แก่ผู้วิจัย ได้แก่ สส.ปวีณา หงสกุล คุณเมทินี พงษ์เวช คุณอุษา เลิศศรีสันทัต คุณเจตต์ เขาวนวิไล คุณพรสม เปาปราโมทย์ คุณทิพย์นิภา สมะลาภา คุณমনชยา ปรีชา และคุณพิมพ์ เลขานุการมูลนิธิปวีณาหงสกุลฯ

ขอขอบคุณ มนตรา และจริมา ที่ช่วยพิมพ์งาน สุพรรณษา ปิยะนุช สุภาวดี ณัฐชามญช์ รัตนชาติ พิมพ์กามาศ พี่ผึ้ง อนันตา และเพื่อนๆ ชาวนิเทศศาสตร์พัฒนาการทุกคนที่มีได้เอื้อนาม กับกำลังใจและความห่วงใยที่เพื่อนๆ หยิบยื่นยามผู้วิจัยท้อแท้และต้องการคำปรึกษา ตลอดจนเพื่อนที่มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยที่คอยถามไถ่อยู่เสมอ

ขอขอบคุณ บุคคลผู้หนึ่งที่เป็นแรงบันดาลใจในการเข้าศึกษาต่อที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอขอบคุณสำหรับคำปรึกษาที่ดี ซึ่งผู้วิจัยจะเก็บไว้ในความทรงจำตลอดไป

และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุด คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์หอสมุดแห่งชาติ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกด้านข้อมูล

อภิสร่า บังเร้ว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1	บทนำ.....1
	ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....2
	วัตถุประสงค์การวิจัย.....9
	ปัญหำนำวิจัย.....9
	ขอบเขตการวิจัย.....9
	นิยามศัพท์.....10
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....12
2	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....14
	แนวคิดเรื่องหนังสือพิมพ์.....14
	แนวคิดเรื่องภาพข่าว.....21
	แนวคิดเรื่องกำหนดวาระข่าวสารหรือเรื่องพิจารณา.....23
	แนวคิดเรื่องความรุนแรงต่อสตรี.....26
	แนวคิดเรื่องสตรีนิยมกับสื่อมวลชน.....51
	แนวคิดเรื่องการผลิตข่าวคติทางเพศของสื่อ.....55
	แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์สื่อด้วยทฤษฎีสังคมวิทยา.....63
	แนวคิดเรื่องความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี.....64
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....73
3	ระเบียบวิธีวิจัย.....75
	ตอนที่1 การวิเคราะห์เนื้อหา.....75
	ประชากร.....75

	หน้า
กลุ่มตัวอย่าง.....	75
วิธีการสุ่มตัวอย่าง.....	75
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	75
การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	77
การรวบรวมข้อมูล.....	78
ตอนที่2 การสัมภาษณ์องค์กรสตรี.....	78
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	78
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	78
การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	79
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
4 การวิเคราะห์ภาพและเนื้อหาความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์.....	80
5 ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี.....	111
6 สรุปผลอภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	172
รายการอ้างอิง.....	196
ภาคผนวก.....	199
ภาคผนวก ก.....	200
ภาคผนวก ข.....	212
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	215

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงปริมาณความถี่ในการนำเสนอภาพและเนื้อหาข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์แนวประชานิยมทั้ง 4 ชื่อฉบับ	81
ตารางที่ 2 แสดงการจำแนกประเภทของความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์แนวประชานิยมทั้ง 4 ชื่อฉบับ (โดยภาพรวม)	82
ตารางที่ 3 แสดงการจำแนกประเภทของความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์แนวประชานิยมทั้ง 4 ชื่อฉบับ (จำแนกตามชื่อหนังสือพิมพ์)	87
ตารางที่ 4 แสดงการจำแนกความรุนแรงต่อสตรีตามกลุ่มของสังคม	88
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนการนำเสนอภาพและภาษาของข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์	93
ตารางที่ 6 แสดงอายุของผู้ถูกกระทำในหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ	96
ตารางที่ 7 แสดงอาชีพของผู้ถูกกระทำในหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ	97
ตารางที่ 8 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถูกกระทำกับคู่กรณี	98
ตารางที่ 9 แสดงจำนวนครั้งของแหล่งข่าวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ	100
ตารางที่ 10 แสดงวิธีการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ	106
ตารางที่ 11 เปรียบเทียบกลยุทธ์การทำงานขององค์กรสตรีทั้ง 5 องค์กร	125
ตารางที่ 12 แสดงภาพความเคลื่อนไหวในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีขององค์กรสตรี	130
ตารางที่ 13 แสดงกลยุทธ์การรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี	136
ตารางที่ 14 แสดงกลยุทธ์การสื่อสารขององค์กรสตรีเพื่อผลักดันแนวคิดการเสนอข่าวของสื่อมวลชน	151
ตารางที่ 15 วิเคราะห์จุดเด่น-จุดด้อยขององค์กรสตรี	166

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
แผนภาพที่ 1 แสดงแบบจำลองการกำหนดวาระข่าวสาร.....	24
แผนภาพที่ 2 แสดงวัฏจักรความรุนแรงในครอบครัว.....	39
แผนภาพที่ 3 แสดงมิติความรุนแรงต่อสตรี.....	120
แผนภาพที่ 4 แสดงชนิดของความรุนแรงในครอบครัวและการเกิดเป็นวัฏจักร.....	179

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นับแต่อดีต ผู้หญิงทั่วโลกต้องเผชิญกับความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ อันมีรากเหง้ามาจาก ระบบสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม และสภาพสังคมที่ผู้ชายมีอำนาจครอบงำผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงไม่ว่า จะอยู่ในชนชั้นใดต่างถูกกระทำรุนแรง จนบางครั้งได้มีการตั้งข้อสังเกตเชิงคติทางศาสนาว่าใครที่ เกิดมาเป็นหญิงเท่ากับต้องมาขาดใช้กรรมหรือเปล่า

United Nations Development Programme : UNDP ได้กล่าวถึง สถานะของผู้หญิงไว้ ว่า “ ไม่มีสังคมใดที่ผู้หญิงจะได้รับความปลอดภัยเท่าเทียมชายอีกแล้ว พวกเขาไม่มีความปลอดภัย แม้ในชีวิตส่วนตัวมาตั้งแต่เกิดจนตาย เมื่ออยู่ในบ้านเธอจะได้ทานอาหารเป็นคนสุดท้าย เธอจะ ได้เรียนหนังสือเป็นคนสุดท้าย รวมทั้งในสถานที่ทำงาน เธอจะได้ค่าจ้างเป็นคนสุดท้ายแต่จะเป็น คนแรกที่ถูกล้อออก และตั้งแต่เด็กจนเป็นผู้ใหญ่เธอถูกล่วงละเมิดทางเพศเสมอ ” เมื่อ พิจารณาแล้ว คำกล่าวนี้ไม่ได้ผิดเพี้ยนจากความเป็นจริงแต่อย่างใด ผู้หญิงเสี่ยงที่จะถูกทารุณ กรรมทางเพศทั้งที่บ้าน ที่ทำงาน และสถานที่สาธารณะ ดูเหมือนว่า ไม่มีสถานที่ใดในโลกที่จะ ปลอดภัยสำหรับผู้หญิงอีกแล้ว

ธนาคารโลกประมาณว่าความรุนแรงและภัยทางเพศที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงเป็นสาเหตุของ ความตายและความพิการของผู้หญิงวัยเจริญพันธ์ที่ร้ายแรงพอๆกับมะเร็ง และเป็นสาเหตุทำให้ผู้ หญิงบาดเจ็บและเจ็บป่วยได้เท่ากับอุบัติเหตุจากการจราจรและโรคมะเร็งรวมกัน จากสถิติพบว่า 1 ใน 5 ของผู้หญิงทั่วโลกเคยถูกทำร้ายร่างกายหรือทำร้ายทางเพศ ใน 1 นาทีทั่วโลกมีผู้หญิง ถูกข่มขืน 1.3 ราย และใน 15 นาทีจะมีผู้หญิงถูกข่มขืนถึง 20 ราย (คู่มือเพื่อนหญิง, ไม่ปรากฏปีที่ พิมพ์)

สำหรับประเทศไทย มีข้อมูลสถิติจากหน่วยงานต่างๆที่รวบรวมจากคดีความรุนแรงที่เกิดขึ้น กับผู้หญิงที่เท่าที่ได้รับรายงาน ดังต่อไปนี้

สถานการณ์ความรุนแรง

- รายงานจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระบุว่าในปี 2543-มิถุนายน 2544 มีคดีข่มขืนเกิดขึ้น จำนวน 5,315 คดีหรือเฉลี่ยเดือนละ 295 คดี หรือประมาณวันละ 10 คดี

- มุลินนิธิเพื่อนหญิงร่วมกับเครือข่ายต่างๆสำรวจพบว่า ผู้ถูกกระทำทางเพศที่อายุน้อยที่สุดเป็นทารกหญิงวัย 3 เดือน และอายุมากที่สุด (จากข่าวหนังสือพิมพ์) เป็นหญิงชราอายุ 102 ปี ทั้งนี้จากการให้คำปรึกษาหญิงที่เดือดร้อนของศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มุลินนิธิเพื่อนหญิง ประมาณปีละ 2,000 ราย พบว่ามากกว่าร้อยละ 60 เป็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัว รองลงมาคือปัญหาความรุนแรงทางเพศ
- สถิติทางเพศของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร พบว่าในปี 2533 มีคดีที่ขึ้นสู่ศาลชั้นต้น จำนวน 2,817 คดี และคดีดังกล่าวมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี จนกระทั่งปี 2542 มีคดีจำนวน 5,840 คดี นั่นคือเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า
- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) สำรวจพบว่า ผู้หญิงไทยวัยเจริญพันธุ์ยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ประมาณปีละ 300,000-400,000 ราย
- จากการทำงานของศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มุลินนิธิผู้หญิง ในช่วงเดือนมกราคม-ธันวาคม 2544 พบว่าสภาพปัญหาของผู้เดือดร้อนคือ ความรุนแรงทางเพศ 87 ความรุนแรงในครอบครัว 42 ราย
- จากสถิติผู้โทรศัพท์ปรึกษาปัญหากับมุลินนิธิศูนย์ฮอตไลน์ เดือน มกราคม-กันยายน 2542 มีผู้ปรึกษาปัญหาความรุนแรงในครอบครัว 480 ราย ปัญหาข่มขืน 383 ราย
- ข้อมูลจากการรวบรวมข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน 5 ฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ ข่าวสด มติชน เดลินิวส์ และกรุงเทพธุรกิจ ในปี 2544 พบว่ามีข่าวภัยทางเพศ กรณีข่มขืนและกระทำอนาจาร จำนวน 214 กรณี โดยผู้ตกเป็นเหยื่อคือ ผู้หญิง เด็กหญิง และเด็กชาย จำนวน 244 ราย และผู้กระทำผิดเป็นผู้ชายและเด็กชาย จำนวน 284 ราย
- ข้อมูลเด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ ในช่วงปีงบประมาณ 2543 ซึ่งกองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก กรมประชาสงเคราะห์ได้ให้ความช่วยเหลือ พบว่า ในกรุงเทพมหานครมีจำนวน 97 ราย ต่างจังหวัดมี 173 ราย เป็นเพศหญิง 197 ราย เพศชาย 73 ราย มีทั้งกรณีทำร้ายทางกาย ทางเพศ และถูกปล่อยปละละเลย ผู้กระทำทารุณส่วนใหญ่เป็น คนรู้จัก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เพื่อนบ้าน รวมทั้งครู

ข้อมูลเหล่านี้เป็นเพียงส่วนเดียวของปัญหาที่ปรากฏให้เห็น แต่ยังมีปัญหาอีกมากมายที่ไม่ได้รับการเปิดเผย เพราะยังมีผู้หญิงที่ถูกทำร้ายมากมายไม่กล้าแจ้งความ อาจเพราะความอับอายหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งเป็นสาเหตุให้ผู้กระทำผิดด่าทอและทำร้ายผู้หญิงหนักข้อขึ้นโดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย เหตุผลประการหนึ่งที่ถูกกระทำส่วนใหญ่ปฏิเสธที่จะใช้สิทธิทางกฎหมาย เนื่องมาจากขั้นตอนการแจ้งความ จนถึงกระบวนการในการสอบสวนในชั้นตำรวจ

อัยการ และการสืบพยานในชั้นศาลทำให้ผู้ถูกระทำรู้สึกเหมือนถูกระทำซ้ำอีกครั้ง โดยเฉพาะคดีข่มขืนนั้นผู้ถูกระทำต้องได้รับความอับอายซ้ำซากจากคำพูดและสายตาของเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ตำรวจ หมอ พยาบาล ทนาย ผู้พิพากษา สื่อมวลชน ไปจนถึงสาธารณชน อีกทั้งขั้นตอนของการดำเนินคดีมักมีระยะเวลายาวนาน ทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในภาวะเครียด

ภาพความรุนแรงในสังคมไทยจึงไม่ต่างจาก “ภูเขาไฟระเบิด” เบื้องหลังครอบครัวหรือสังคมที่ดูดีอาจซ่อนเร้นไว้ด้วยสารพัดความรุนแรง รอเวลาที่จะพังทลายลงมา จากสภาพปัญหาความรุนแรงทำให้เกิดกระแสตื่นตัวเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงทั้งในระดับสากลและระดับประเทศ การที่สังคมให้ความสำคัญกับปัญหาความรุนแรงต่อสตรี เนื่องจากความรุนแรงต่อสตรีเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับสุขภาพและสิทธิของผู้หญิงที่จะมีต่อชีวิตอย่างปราศจากการกระทำรุนแรง ดังนั้นองค์การสหประชาชาติจึงประกาศให้มี “ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี” ขึ้น และให้ความหมายของ “ความรุนแรงต่อสตรี” ว่าหมายถึง “ การกระทำใดๆที่เป็นความรุนแรงทางเพศ ซึ่งเป็นผลหรืออาจเป็นผลให้เกิดการทำร้ายร่างกาย ทางเพศ หรือทางจิตใจ เป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรี รวมทั้งการขู่ข่มขู่ คุกคาม กีดกันเสรีภาพ ทั้งในที่สาธารณะและในชีวิตส่วนตัว” ทั้งยังให้หมายรวมไปถึง ความรุนแรงต่อร่างกาย เพศ และจิตใจที่เกิดในครอบครัว ภายในชุมชน ตลอดจนการเพิกเฉยของรัฐต่อความรุนแรง ต่อมาในปี 2542 รัฐบาลได้ประกาศให้เดือน พฤศจิกายนของทุกปีเป็น “เดือนรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี” ในวันที่ 25 พฤศจิกายนของทุกปี เป็นวันที่กลุ่มสตรีทั่วโลกจัดให้เป็นวันรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงต่อผู้หญิง ซึ่งถูกกำหนดขึ้นเพื่อระลึกถึงผู้หญิงนักต่อสู้ชาวโดมินิแกน 3 คนที่ถูกลอบสังหารอย่างทารุณ โดยผู้นำเผด็จการ เมื่อปี พ.ศ. 2503 หรือเมื่อ 39 ปีที่แล้ว สำหรับประเทศไทยได้มีมติเห็นชอบกับนโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในปี 2543

ความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ-รากเหง้าของปัญหา

ความรุนแรงต่อผู้หญิง (Violence Against Woman) มีรากฐานมาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชาย-หญิง ที่ก่อเกิดอยู่บนความไม่เท่าเทียมกันทางเพศหรือที่เรียกว่า แนวคิดแบบปิตาธิปไตย เจตคติที่เชื่อว่าชายมีอำนาจเหนือหญิง สังคมคาดหวังเพศชายในฐานะผู้นำ ผู้ตัดสินใจ เพราะชายมีร่างกายที่แข็งแรงสามารถปกป้องผู้หญิงและเด็กได้ ด้วยค่านิยมที่ฝังรากลึกเหล่านี้ทำให้เพศชายรู้สึกที่ตนสูงส่งกว่าเพศหญิง มองผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุทางเพศ ดังนั้นไม่ว่ายุคสมัยใดผู้หญิงจึงตกอยู่ในฐานะของผู้ถูกระทำเสมอมา

รูปแบบความรุนแรงต่อผู้หญิงมีหลายมิติ ความรุนแรงอาจเริ่มตั้งแต่ความรุนแรงทางกายอันเป็นการกระทำที่สามารถมองเห็นได้ เช่น การทุบตี ทำร้ายร่างกาย การข่มขืน การฆาตกรรม ความรุนแรงทางจิตใจ เป็นผลกระทบจากความรุนแรงทางตรงซึ่งแม้ว่าผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงทางใจจะไม่ปรากฏร่องรอยตามร่างกาย แต่ผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงจะเกิดแผลในใจที่ลึกมาก บางรายรู้สึกว่เกิดตราบาปไปตลอดชีวิต ในขณะที่ความรุนแรงอีกประเภทหนึ่งเป็นความรุนแรงซ่อนเร้นที่แฝงอยู่ในกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการต่างๆ ของรัฐ เรียกว่า ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ความรุนแรงเชิงโครงสร้างเป็นกระบวนการที่ถูกสร้างขึ้นและดำรงอยู่ในโครงสร้างหรือระบบสังคมวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องยาวนานและปรากฏออกมาในรูปของอำนาจที่ไม่เสมอกันระหว่างหญิงชาย ส่งผลให้โอกาสแห่งชีวิตทั้งสองเพศไม่เสมอภาคกันไปด้วย (จุไรรัตน์ จันทรรักษ์, 2536 : 37)

การพิจารณาโครงสร้างสังคมวัฒนธรรมสามารถพิจารณาได้จากสองระดับ คือ ระดับที่เป็นสถาบัน ขนบประเพณี กฎหมาย และระเบียบทางสังคม และระดับที่เป็นอุดมการณ์ความคิด ความเชื่อ อันประกอบด้วย โลกทัศน์ ค่านิยมและทัศนคติของคนในสังคม ความรุนแรงที่แฝงอยู่ในความเชื่อ ค่านิยม สิ่งที่ตั้งคมยึดถือและยอมรับสืบทอดกันมานี้เรียกว่า ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นรากเหง้าของความรุนแรง เช่น เชื่อว่าภรรยาเป็นสมบัติของสามี เมื่อภรรยาประพฤติตัวไม่ดีสามีมีสิทธิทุบตีสั่งสอนได้ หรือ เชื่อว่าผู้หญิงที่ถูกข่มขืนเป็นผู้หญิงไม่ดี เป็นต้น ดังนั้นหากพิจารณาความรุนแรงที่เกิดแก่ผู้หญิง อาทิ การข่มขืน การคุกคามทางเพศ การทำร้ายทุบตีภรรยา จากมิติความรุนแรงจะเห็นได้ว่าต้นเหตุความรุนแรงที่แท้จริงมิใช่เกิดจากผู้ชายในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคล แต่มีที่มาจากโครงสร้างวัฒนธรรมซึ่งแฝงความรุนแรงเอาไว้

ต้นเหตุของความรุนแรงในสังคมประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

ประเด็นที่ 1 สังคมไทยเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยความรุนแรง เพราะเป็นสังคมที่อยู่บนโครงสร้างของระบบความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชาย เป็นความสัมพันธ์ที่ให้อำนาจแก่ผู้ชายเป็นใหญ่ ทำให้ผู้ชายกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงได้ ในความเป็นจริง ความคิดที่ว่าสามีเป็นเจ้าของภรณานั้นเป็นแนวคิดของสังคมพราหมณ์ที่ได้มาจากอินเดีย ไม่ใช่ความคิดของสังคมชาวพุทธแต่อย่างใด

ประเด็นที่ 2 สังคมไทยถูกครอบงำด้วยระบบทุนนิยม การครอบงำด้วยวิธีคิดแบบบริโภคนิยมยิ่งทำให้คนถูกดึงเข้าไปติดอยู่กับระบบกระแสของทุนนิยม และยิ่งง่ายต่อการกระทำรุนแรงและเป็นผู้กระทำความรุนแรงมากขึ้น

ประเด็นที่ 3 สถาบันครอบครัวเป็นจุดของการก่อกำเนิดจิตวิญญาณ อารมณ์ และความรัก และครอบครัวยังเป็นแหล่งอบรมบ่มเพาะการขัดเกลาทางสังคมของสมาชิกในครอบครัว ดังนั้นความรักความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวจะเป็นเกราะป้องกันความรุนแรงในสังคมต่อไป

มายาคติเกี่ยวกับความรุนแรง

สังคมไทยมีแนวโน้มที่จะประณามผู้หญิงว่าเป็นต้นเหตุของความรุนแรง นั้นเป็นเพราะสังคมไทยยังมีความเชื่อเรื่องผู้หญิงในลักษณะของ **มาตรฐานเชิงซ้อน (Double Standard)** มาตรฐานเชิงซ้อนเป็นค่านิยมในความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ ได้แก่ การที่ผู้ชายประพฤติตัวอย่างหนึ่งสังคมไม่ตำหนิ ถ้าผู้หญิงประพฤติตัวในสิ่งเดียวกันสังคมจะตำหนิ เช่น การนอกใจคู่สมรส การมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนสมรส เป็นต้น (Reiss, 1960 อ้างถึงใน วันทนีย์ วาสิกะลิน และสุนีย์ เหมะประสิทธิ์, 2541)

วันทนีย์ วาสิกะลิน และสุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2541) ทำการศึกษาวิจยพบว่า ค่านิยมของสังคมไทยที่มีต่อผู้หญิงมีดังนี้

- **ข้อจำกัดความเป็นหญิง** สังคมไทยยังมีค่านิยมต่อสตรีในลักษณะความไม่เสมอภาค เช่น ผู้หญิงยังถูกคุกคามทางเพศจากผู้ชาย ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ ผู้หญิงที่ไม่ได้แต่งงานมักถูกเรียกว่า สาวทีนทีก ซึ่งเป็นความหมายเชิงดูแคลนผู้หญิง
- **ความเชื่อเรื่องผู้หญิง** สังคมไทยยังมีความเชื่อเรื่องผู้หญิงในลักษณะของค่านิยมเชิงซ้อนหรือความไม่เสมอภาค เช่น ครอบครัวไทยส่วนใหญ่นิยมลูกชายมากกว่าลูกผู้หญิงโดยมีความเชื่อว่าลูกสาวอาจก่อให้เกิดความเสียหายทางเพศได้ หรือการที่ผู้หญิงถูกทารุณจากสามีเป็นเรื่องภายในครอบครัว ถ้าสามีนอกใจภรรยาถือเป็นการบงกชพร่องของภรรยา
- **การอบรมเลี้ยงดู** ครอบครัวไทยมักจะอบรมให้ลูกสาวปรมนิบัติและเชื่อฟังสามี
- **พฤติกรรมทางเพศของผู้หญิง** สังคมยังคงมีค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของผู้หญิงในลักษณะค่านิยมเชิงซ้อน เช่น การประณามภรรยาที่นอกใจสามีมากกว่าสามีนอกใจภรรยา ลูกผู้หญิงควรหวงแหนพรหมจรรย์ ผู้หญิงไม่ได้แต่งงานและตั้งครภักจะถูกระบุว่า "ใจง่าย" รวมทั้งการที่สังคมประณามผู้หญิงที่ถูกข่มขืนว่าไม่ระมัดระวังตนเอง

ด้วยค่านิยม ความเชื่อเหล่านี้ทำให้ผู้หญิงไทยไม่ว่าที่ยุคสมัยยังถูกตอกย้ำด้วยภาพเดิมไม่เปลี่ยนแปลง และค่านิยมแบบเชิงซ้อนนี้เองทำให้เกิดความเชื่อผิดๆเกี่ยวกับความรุนแรง ดังต่อไปนี้ (วิลาลินี พิพิฏกุล, 2544 และคู่มือเพื่อนหญิง)

- การทำร้ายทางเพศมักเกิดจากคนแปลกหน้าในสถานที่เปลี่ยวๆ
- การแต่งกายของผู้หญิงเป็นสาเหตุของการข่มขืน

- ความรุนแรงทางเพศเป็นปัญหาระดับปัจเจกบุคคล
- แอลกอฮอล์ ยาเสพติด ความเครียดและการป่วยทางจิตเป็นสาเหตุของความรุนแรง
- ผู้หญิงที่ถูกทำร้ายทางเพศมักจะแสหาเรื่องเอง
- การทำร้ายทางเพศเป็นความผิดทางกฎหมายที่เกิดจากความรู้สึกทางเพศ
- ผู้ชายที่ลงมือทำร้ายทางเพศเพราะไม่สามารถควบคุมตนเองได้
- ผู้หญิงที่ไม่มีร่องรอยของการถูกทุบตีหรือฟกช้ำไม่ได้ถูกข่มขืนจริง
- ผู้หญิงมักอ้างว่าถูกข่มขืนเพื่อเป็นการแก้แค้น หรือต้องการแบล็กเมลเงินจากผู้ชาย

ฯลฯ

ความเชื่อผิดๆ เหล่านี้ล้วนเกิดจากอคติทางเพศ เป็นความคิดที่ตอกย้ำความต่ำต้อยของเพศหญิงเพราะทัศนคติเช่นนี้ได้พลิกผันผู้ถูกกระทำให้เป็นคนผิดเสียเอง พร้อมกับประณาม ตำหนิ ผู้หญิงว่าเป็นต้นเหตุของปัญหาทั้งหลายทั้งปวง ทำให้รากเหง้าของปัญหาถูกบิดเบือนเท่ากับช่วยซ่อนเร้นโฉมหน้าของผู้ร้ายตัวจริงโดยมีผู้หญิงเป็นแพะรับบาป

ในความเป็นจริง การทำร้ายทางเพศเป็นความผิดทางกฎหมาย และสามารถเกิดขึ้นได้ทุกสถานที่ไม่ว่าแม้แต่ในบ้าน ในขณะที่ผู้ชายที่ลงมือทำร้ายทางเพศมากกว่าครึ่งเป็นบุคคลที่ใกล้ชิด เช่น เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน หรือแม้กระทั่งคนในครอบครัว ซึ่งคนเหล่านี้เป็นคนปกติในสายตาของคนทั่วไป ไม่ใช่โรคจิตแต่อย่างใด ผลการศึกษาพบว่า การลงมือทำร้ายทางเพศส่วนใหญ่มีการวางแผนล่วงหน้า ผู้ชายสามารถควบคุมความต้องการของตนได้ นอกจากนั้นการไม่มีร่องรอยของการฟกช้ำหรือบาดเจ็บไม่ได้หมายความว่าผู้หญิงไม่ได้ถูกข่มขืน บ่อยครั้งที่ผู้หญิงถูกข่มขืนทำให้ไม่กล้าต่อสู้ และการที่ผู้หญิงไม่กล้าไปแจ้งความทันทีเมื่อเกิดเหตุเนื่องจากความอับอาย ส่วนเรื่องการแต่งกายมิใช่สาเหตุของการข่มขืนทั้งหมด แต่เป็นเพียงจุดดึงดูดเท่านั้น และผลการศึกษาการละเมิดทางเพศจำนวน 45 ราย ที่ขอคำปรึกษาที่มูลนิธิเพื่อนหญิงพบว่า ไม่มีกรณีใดเลยที่ผู้หญิงแต่งตัวโป้ ใส่อายเดียว แต่เป็นความต้องการของฝ่ายชายที่ต้องการปลดปล่อยอารมณ์ของตนเอง ความรุนแรงต่อผู้หญิงจึงเกิดขึ้นได้ในคนทุกกลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจ ทุกชนชั้น ทุกเชื้อชาติ ผู้ชายที่กระทำรุนแรงต่อผู้หญิงก็มีอยู่ในทุกกลุ่มสถานะทางเศรษฐกิจสังคมเช่นกัน

ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีต่อการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี

นับตั้งแต่ปลาย ค.ศ. 1980 หลังจากที่ได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบขององค์การสหประชาชาติ (the UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women) รัฐบาลก็ได้ให้การยอมรับปัญหา

การละเมิดสิทธิสตรีและเด็กว่าเป็นปัญหาสังคม ต่อมาในปี 2542 รัฐบาลประกาศให้เดือนพฤศจิกายนของทุกปี เป็น “เดือนรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก” โดยคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสตรีดำเนินการแก้ไขกฎหมายบางฉบับที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้หญิง รวมทั้งเสนอให้ปรับปรุงกระบวนการสอบสวน วิธีพิจารณาคดี และกฎหมายให้สอดคล้องเหมาะสมกับปัญหา ตลอดจนจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้หญิงในภาวะวิกฤติตามโรงพยาบาลของรัฐ 20 แห่งทั่วประเทศ รวมไปถึง การขอให้มีพนักงานสอบสวนหญิงประจำตามสถานีตำรวจต่างๆ

ต่อมาคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ และองค์กรผู้หญิงได้จัดทำ “นโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก” และกรมมีมติเห็นชอบเมื่อ 16 พฤษภาคม 2543 ส่งผลให้หน่วยงานต่างๆ มีการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์และยุติความรุนแรง และปรับปรุงกลไกมาตรการให้สอดคล้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงต่อสตรี นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา องค์กรด้านสตรีทั้งภาครัฐและเอกชนต่างเคลื่อนไหวรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีอย่างเข้มข้นทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับชุมชน และระดับนโยบาย อาทิ การให้ความช่วยเหลือยามวิกฤติ ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ให้สถานที่พักพิง บริการสายด่วน(Hotline) ตลอดจนมุ่งสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประเด็นหญิงชาย การรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกแก่สาธารณชนและการเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่กลไกและระบบต่างๆ ที่ต้องเผชิญกับกรณีสตรีถูกกระทำรุนแรง นอกจากการรณรงค์ในภาคประชาสังคมแล้ว กลุ่มองค์กรสตรียังรุกคืบไปยังภาคสื่อสารมวลชนโดยมีเครือข่ายสื่อสตรีเป็นแกนนำ

ทั้งนี้เนื่องจากที่ผ่านมากการนำเสนอภาพของสตรีในสื่อมวลชนถูกนำเสนอภายใต้กรอบที่สนับสนุน ตอกย้ำ และผลิตซ้ำบนแนวคิดแบบชายเป็นใหญ่ทำให้ภาพผู้หญิงที่ปรากฏในสื่อถูกตีกรอบอยู่ในภาพเดิมๆ โดยเฉพาะภาพการตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงถูกผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่อง สื่อมวลชนยังยึดติดกับกรอบการเสนอแบบเก่าๆ ที่เน้นรายละเอียดของการกระทำ มีการใช้ภาษาที่ก้าวร้าว ใสสี่ใสไขให้ชวนติดตามและนำเสนอติดต่อกันหลายวันสร้างความเจ็บปวดให้กับผู้ผ่านพ้นเป็นอย่างยิ่ง วิธีการรายงานข่าวที่แฝงอคติทางเพศเป็นการลดค่าของความรู้และประเด็นแบบผู้หญิงทำให้เรื่องของผู้หญิงจะไม่สำคัญในสายตาของหนังสือพิมพ์ กลายเป็นประเด็นชายขอบ เช่นเดียวกันสื่อมวลชนยังมองผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ ซึ่งสะท้อนจากการนำภาพดารานางแบบสวมเสื้อผ้าน้อยชิ้นมาตีพิมพ์ในวันหยุดสุดสัปดาห์หรือบางฉบับหลบไปอยู่หน้าในนั้น เข้าข่ายลดทอนคุณค่าความเป็นผู้หญิงโดยเน้นแต่คุณค่าความงามทางสรีระ อันเป็นการตอกย้ำอคติทางเพศหลายครั้งภาพที่นำมาประกอบข่าวไม่สอดคล้องกับเนื้อหา กรณีเช่นนี้เป็นกรณำภาพสรีระสตรีมา

เป็นจุดขายและผลิตซ้ำเพื่อการค้า อคติทางเพศของหนังสือพิมพ์ยังสะท้อนจากการผลิตซ้ำภาพแบบฉบับ (stereotype) เช่น เรื่องความสวยความงาม การทำอาหาร การเป็นภรรยาที่ดี การตอกย้ำภาพแบบฉบับเหล่านี้ทำให้ผู้หญิงเคยชินและยอมรับสถานภาพของตนไปโดยปริยาย อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความก้าวหน้าของผู้หญิง

แม้ว่าสื่อมวลชนในปัจจุบันจะตระหนักในเรื่องสิทธิสตรีมากกว่าอดีต แต่การแข่งขันที่ดุเดือดในวงการอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนทำให้บรรณาธิการข่าวต้องเลือกข่าวอาชญากรรมเป็นข่าวหน้าหนึ่ง กระบวนการเลือกทำข่าว (news selection process) และกระบวนการรายงานข่าว (news reporting process) ของผู้สื่อข่าวยังต้องอิงกับโครงสร้างของสังคม ธรรมเนียม ความสนใจของประชาชน และการแข่งขันของตลาด นอกจากนี้โครงสร้างขององค์กรก็มีส่วนให้ตัวผู้สื่อข่าวเกิดความซาซิม การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีจึงเป็นการรักษาและการผลิตซ้ำภาพแบบฉบับ (stereotype) เป็นการยึดติดกับกรอบอ้างอิงของวิชาชีพที่ถูกกำหนดด้วยค่านิยมแบบชายเป็นใหญ่

ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายสื่อสตรีนับเป็นก้าวแรกของการตรวจสอบสื่อจากภาคประชาชน โดยเริ่มต้นจากหนังสือพิมพ์ จากนั้นจึงขยายผลไปยังวงการสื่อสารอื่นๆ อาทิ วงการโฆษณา เนื่องจากโฆษณาในปัจจุบันมุ่งนำเสนอผู้หญิงเป็นจุดขาย ทั้งยังส่งเสริมค่านิยมการให้คุณค่าของผู้หญิงที่ความสวยความงามเท่านั้นซึ่งความเชื่อนี้กลายมาเป็นอาวุธทำร้ายผู้หญิงดังจะเห็นจากข่าวผู้หญิงได้รับอันตรายจากการฉ้อฉลกรรมที่มีมากขึ้น วงการนิตยสารและโทรทัศน์ก็เช่นเดียวกันยังคงตอกย้ำภาพเดิมๆของผู้หญิงและมองผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศเช่นกัน เครือข่ายสื่อสตรีในฐานะตัวแทนของผู้บริโภคจึงออกโรงติดตามความเคลื่อนไหวและการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนต่อสตรีอย่างใกล้ชิดเพื่อพิทักษ์สิทธิสตรีด้วยการชี้ข้อบกพร่องที่เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานทางวิชาชีพ

ด้วยเหตุผลเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าภายหลังจากที่เครือข่ายสตรีได้เคลื่อนไหวเสนอแนะการเสนอข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์แล้ว หนังสือพิมพ์แสดงท่าทีอย่างไรต่อข้อเสนอแนะเหล่านี้ หนังสือพิมพ์ยังคงรักษารูปแบบการนำเสนอแบบเดิมๆอยู่ หรือปรับปรุงการนำเสนอข่าวไปในทางที่สร้างสรรค์ขึ้น ตลอดจนศึกษากลยุทธ์รณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีขององค์กรสตรี

ปัญหานำวิจัย

1. ภาพและข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันแนวประชานิยมมีลักษณะเนื้อหา และรูปแบบการนำเสนออย่างไร
2. ความเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาสตรีต่อการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์มีลักษณะอย่างไร ตลอดจนศึกษากลยุทธ์การสื่อสารขององค์กรสตรีต่อการผลักดันแนวความคิดการเสนอข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพและข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่ง และรูปแบบการนำเสนอของหนังสือพิมพ์รายวันแนวประชานิยม
2. เพื่อศึกษาความเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาสตรีต่อการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์ และกลยุทธ์การสื่อสารขององค์กรสตรี ต่อการผลักดันแนวความคิดการเสนอข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี

ขอบเขตในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากหนังสือพิมพ์รายวันแนวประชานิยมในประเทศไทยสี่ชื่อฉบับได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด และคมชัดลึก โดยศึกษาเฉพาะข่าวและบทความที่ปรากฏในหน้าหนึ่งและข่าวต่อในหน้าถัดไป เนื่องจากหนังสือพิมพ์ทั้งสี่ชื่อฉบับเป็นหนังสือพิมพ์เชิงประชานิยมที่มียอดจำหน่ายสูง เน้นเสนอข่าวเร้าอารมณ์และเรื่องเพศเป็นหลัก โดยจะทำการศึกษาดังแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2544 จนถึง วันที่ 31 เมษายน 2545 เป็นระยะเวลาหกเดือน การเลือกศึกษาในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเนื่องจากเดือนพฤศจิกายน เป็นเดือนแห่งการเริ่มต้นยุติความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก โดยรัฐบาลประกาศเป็นนโยบายหลักของชาติ

ส่วนการศึกษาความเคลื่อนไหวและกลยุทธ์ขององค์กรสตรีเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2545 เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวมีการเคลื่อนไหวรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีอย่างต่อเนื่อง

นิยามศัพท์

หนังสือพิมพ์รายวันแนวประชานิยม หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่ออกจำหน่ายเป็นรายวัน ติดต่อกันและเสนอข่าวทั่วไป มิได้เน้นเฉพาะข่าวด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ข่าวอาชญากรรม อุบัติเหตุ ข่าวนันทิง หรือเนื้อหาที่คนทั่วไปสนใจ ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด และคมชัดลึก

ข่าวหน้าหนึ่ง หมายถึง ข่าวที่ตีพิมพ์บนหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ มีส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่ หัวข้อหนังสือพิมพ์ พาดหัวข่าว ภาพข่าว รายละเอียดข่าว เป็นต้น มีการจัดหน้าเพื่อดึงดูดความสนใจและเป็นหน้าที่ผู้อ่านจะเห็นได้ก่อนหน้าอื่น

พาดหัวข่าว หมายถึง ข้อความ ประโยค หรือวลีสั้นๆ ที่เป็นสาระสำคัญในเนื้อหาข่าว พิมพ์ด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่และมักอยู่ด้านบนของเนื้อหาข่าว พาดหัวข่าวมีหน้าที่สำคัญคือ สร้างความสนใจแก่ผู้อ่าน บอกประเด็นข่าว ช่วยในการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ ทั้งยังสามารถบอกภาพลักษณ์ของหนังสือพิมพ์

การนำเสนอภาพและข่าว หมายถึง การนำเสนอภาพและรายละเอียดของข่าวในหนังสือพิมพ์ โดยในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาประเด็นเรื่องประเภทของความรุนแรงต่อสตรี ภาพและภาษาที่นำเสนอ สถานะของสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง แหล่งข่าว และวิธีการนำเสนอ

ความรุนแรงต่อสตรี องค์การสหประชาชาติได้ให้ความหมายของ “ความรุนแรงต่อสตรี” หมายถึง “การกระทำใดๆที่เป็นความรุนแรงอันเกิดจากเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศ ซึ่งเป็นผลให้เกิดการทำร้ายทางร่างกาย ทางเพศ หรือทางจิตใจ เป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรี รวมทั้งการขู่เข็ญ คุกคาม กีดกันเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะและในชีวิตส่วนตัว

นอกจากนี้ ยังให้หมายรวมถึงความรุนแรง ต่อไปนี้

1. ความรุนแรงต่อร่างกาย ทางเพศ และทางจิตใจที่เกิดขึ้นในครอบครัว รวมทั้งการทุบตี การทารุณกรรมทางเพศต่อเด็กและสตรีในบ้าน การข่มขืนโดยคู่สมรส การขลิบอวัยวะเพศสตรี และข้อปฏิบัติตามประเพณีต่างๆอันเป็นอันตรายต่อสตรี ตลอดจนความรุนแรงที่เป็นการหาประโยชน์จากสตรี

2. ความรุนแรงต่อร่างกาย เพศ และจิตใจที่เกิดขึ้นภายในชุมชนทั่วไป รวมถึงการข่มขืน ทารุณกรรมทางเพศ การลวนลามทางเพศ การข่มขู่ในสถานที่ทำงาน ในสถาบันการศึกษา และ สถานที่ต่างๆ การค้าหญิงและการบังคับค้าประเวณี

3. ความเพิกเฉยต่อรัฐต่อความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็ความรุนแรงที่เกิดทางร่างกาย ทางเพศ และจิตใจ

ความรุนแรงทางกาย หมายถึง การใช้กำลังหรืออุปกรณ์ใดๆเป็นอาวุธมีผลทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บตั้งแต่รุนแรงไม่มากนัก อาทิ ตบหน้า ต่อย เตะ ทูบตี รัศคอก ไปจนถึงกระดุกหัก ฟกช้ำ และเสียชีวิต ความรุนแรงอาจเริ่มจากการถูกขู่เข็ญ คุกคาม และจบลงด้วยการถูกฆาตกรรม และเสียชีวิตเพราะการบาดเจ็บ

ความรุนแรงทางใจ หมายถึง การกระทำใดๆที่เป็นการทำร้ายจิตใจสตรี อันอาจเป็นผลจากการถูกทำร้ายร่างกายหรือไม่ถูกทำร้ายร่างกายก็ตาม รูปแบบของการทำร้ายจิตใจ อาทิ ถูกทำให้รู้สึกเกรงกลัว หวาดผวา ด้วยการมอง ขว้างปาสิ่งของ ถูกเหยียดหยาม ถูกทำร้ายร่างกาย ถูกทารุณกรรมทางเพศ ถูกสามีหรือคนรักนอกใจ หรือถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการคบหาผู้คน อันเป็นผลให้สตรีเกิดความเสียใจ หวาดกลัว ซึมเศร้า จิตใจแปรปรวน เครียด จนอาจนำไปสู่การเสียสติ ทำร้ายตัวเอง และฆ่าตัวตายในที่สุด

ความรุนแรงทางเพศ หมายถึง การกระทำในลักษณะลวนลาม การคุกคามทางเพศ ละเมิดสิทธิทางเพศ ข่มขืนกระทำชำเรา และการทำร้ายทางเพศในทุกรูปแบบ

ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง เป็นความรุนแรงทางอ้อม หรือความรุนแรงที่ซ่อนเร้นแฝงอยู่ในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการต่างๆของรัฐ รวมถึงความรุนแรงที่แฝงอยู่ในความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของคนในสังคม โครงสร้างทางสังคมเป็นกระบวนการที่ถูกสร้างขึ้น ได้รับการปลูกฝังสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานาน และปรากฏออกมาในรูปของอำนาจที่ไม่เสมอกันระหว่างหญิงชาย เช่นนโยบายด้านแรงงาน การมีส่วนร่วมทางการเมือง กฎหมายสมรส สิทธิในการเลือกใช้นามสกุล การจัดการทรัพย์สิน สิทธิในการบวชสามเณรี ตลอดจนปัญหาจากการคัดลยกรรม ปัญหาโสเภณี เป็นต้น

ภาพและภาษาที่ก้าวร้าว รุนแรง หมายถึง การนำเสนอภาพและภาษาที่เกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความรู้สึกถูกเหยียดหยาม หวาดกลัว อนาคต และ

ละเมิดสิทธิสตรี ภาพและภาษาที่ตอกย้ำมายาคติความรุนแรงทางเพศ การใช้ถ้อยคำที่เป็นการตอกย้ำและซ้ำเติมผู้ถูกกระทำ เช่น รุมโทรมยับ จับขังขัง ขี้กาม การใช้ภาษาเชิงตัดสินและการให้สมญานามทั้งผู้หญิงที่ถูกกระทำและชายผู้กระทำ การใช้ภาษาบรรยายเหตุการณ์อย่างละเอียดเกินความเป็นจริงแฝงไปด้วยความคิดเห็นและอคติของผู้เขียน ตลอดจน ภาพที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น ภาพโป๊เปลือย ลามกอนาจาร

ภาพและภาษาที่เหมาะสม หมายถึง การนำเสนอภาพและภาษาที่เกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี อย่างสุภาพ ภาษาที่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายและไม่มีนัยของอคติทางเพศ การนำเสนอเนื้อหาตามข้อเท็จจริง การไม่เปิดเผยสถานะของผู้เสียหาย ตลอดจนภาพที่หลีกเลี่ยงในการนำเสนอใบหน้าของผู้เสียหาย และการใช้เทคนิคในการปกปิดอวัยวะบางส่วนของผู้เสียหายอย่างเหมาะสม

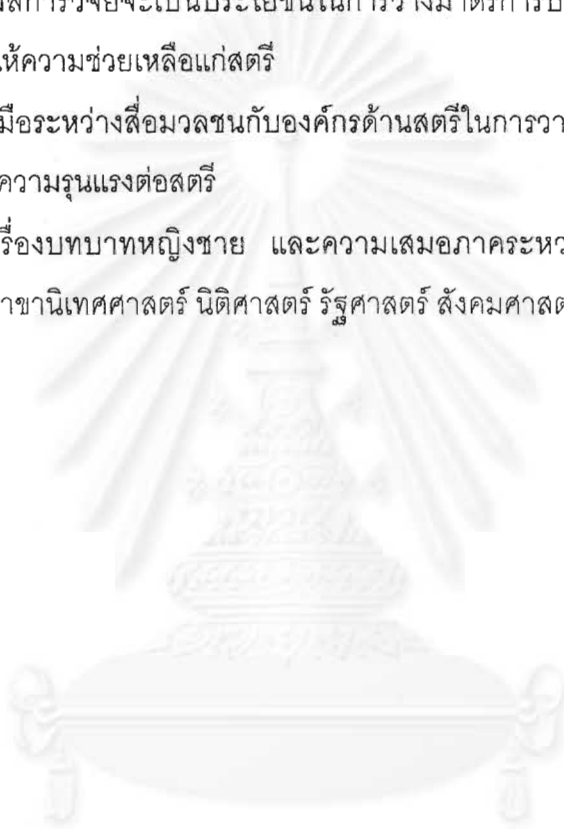
แหล่งข่าว หมายถึง จุดเริ่มต้นของเรื่องราวหรือที่มาของข่าวสารทุกชนิด ซึ่งเหตุการณ์ ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ที่รายงานผ่านสื่อมวลชนล้วนเป็นการบอกกล่าวมาจากผู้ที่ได้ขึ้นชื่อว่า แหล่งข่าว แหล่งข่าวอาจเป็นสถานที่ หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็ได้

วิธีการนำเสนอ หมายถึง ลักษณะการนำเสนอรายละเอียดของเหตุการณ์ ได้แก่ บอกรายละเอียดของเหตุการณ์ เสนอเฉพาะประเด็นข่าว การเสนอแบบตอกย้ำอคติทางเพศ และ นำเสนอด้วยการชี้ให้เห็นถึงปัญหาของสังคม

การกำหนดวาระข่าวสาร หมายถึง ความสำคัญของหัวข้อข่าวต่างๆ ที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับนำเสนอต่อผู้อ่าน โดยพิจารณาจากความถี่ (จำนวนชิ้น) ของเนื้อหาที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับนำเสนอในช่วง 1 พฤศจิกายน 2544 ถึง วันที่ 31 เมษายน 2545 เป็นระยะเวลา 6 เดือน ทั้งสิ้นฉบับจำนวนทั้งสิ้น 364 ฉบับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเสนอข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีอันเป็นการยกระดับมาตรฐานการนำเสนอของสื่อสารมวลชน ลดอคติทางเพศ และสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประเด็นหญิงชายต่อสื่อมวลชน
2. เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงต่อสตรี ซึ่งข้อมูลจากผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการวางมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหารวมถึง การคุ้มครองให้ความช่วยเหลือแก่สตรี
3. เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างสื่อมวลชนกับองค์กรด้านสตรีในการวางกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการนำเสนอประเด็นความรุนแรงต่อสตรี
4. เพื่อผลักดันแนวคิดเรื่องบทบาทหญิงชาย และความเสมอภาคระหว่างเพศในหลักสูตรการเรียนการสอนทั้งในสาขานิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ ฯลฯ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง "ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรี และข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์" ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการประกอบในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเรื่องหนังสือพิมพ์
2. แนวคิดเรื่องภาพข่าว
3. แนวคิดเรื่องกำหนดวาระข่าวสารหรือเรื่องพิจารณา
4. แนวคิดเรื่องความรุนแรงต่อสตรี
5. แนวคิดเรื่องสตรีนิยมกับสื่อมวลชน
6. แนวคิดเรื่องการผลิตข้อคิดทางเพศของสื่อ
7. แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์สื่อด้วยทฤษฎีสังคมวิทยา
8. แนวคิดเรื่องความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเรื่องหนังสือพิมพ์

มีคำกล่าวว่า สื่อมวลชนเป็นเหมือนกระจกสะท้อนสังคม สังคมเป็นอย่างไร สื่อมวลชนก็สะท้อนสภาพสังคมออกมาอย่างนั้น หากสังคมเสื่อมโทรม มีแต่ปัญหาอาชญากรรม สื่อมวลชนก็ฉายภาพนั้นออกมา ดังจะเห็นได้จาก ข่าวอาชญากรรมประเภทปล้น ฆ่า ช่มชู้ ที่ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์แทบทุกวัน

เช่นเดียวกัน หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่ทำหน้าที่สะท้อนภาพสังคมในรูปของการรายงานข่าว สุภัตญา สุดบรรทัด (2530) กล่าวว่า iva หนังสือพิมพ์คือกระจกที่สะท้อนภาพของหลากหลายชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคม และยังมีอิทธิพลต่อวิถีทางเดินของชีวิตเหล่านั้นด้วย ในขณะที่ หนังสือพิมพ์นอกจากจะมีวิญญาณในตัวของมันเองแล้ว มันยังสะท้อนให้เห็นวิญญาณของประเทศอีกด้วย ชาวแต่ละชั้นที่นำเสนอแต่ละวันจะสะท้อนให้เห็นว่าภาพของสังคมขณะนั้นเป็นอย่างไร ข่าวสารจากหลายแหล่งจะถูกสั่งสมในความคิดอ่านของประชาชนที่ละเล็กที่

ละน้อย แล้วก่อรูปร่างมาเป็นทีละคนๆ โดยรวม เป็นค่านิยม เป็นความรู้สึกนึกคิด ซึ่งหนังสือพิมพ์ก็จะสะท้อนให้เห็นโดยทั่วกัน เป็นวงจรสืบต่อไปเรื่อยๆ ตราบที่กระแสชาวยังไม่ถูกปิดกั้น

สุภา ศิริमानนท์ (2530) นักหนังสือพิมพ์ระดับปรมาจารย์ผู้ล่วงลับไปแล้วเคยกล่าวถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ไว้อย่างลึกซึ้งที่ว่า “ หนังสือพิมพ์คือผู้สอดส่องลงที่มีด คือเครื่องมือสำคัญในการขยายขอบเขตแห่งการรับรู้ของมวลชนให้กว้างออกไป บทบาทของหนังสือพิมพ์จะมีอิทธิพลต่อการยกระดับความรู้และวัฒนธรรมให้สูงขึ้น ส่งเสริมให้สังคมทรงพลัง ”

คำจำกัดความของหนังสือพิมพ์

มีผู้สันนิษฐานที่มาของคำว่า NEWS กันต่าง ๆ นานา บ้างก็ว่าคำว่า NEWS นี้ได้มาจากตัวสะกด N-E-W-S ซึ่งเป็นพยัญชนะนำหน้าของคำว่า North (ทิศเหนือ) East (ทิศตะวันออก) West (ทิศตะวันตก) และ South (ทิศใต้) เมื่อนำคำทั้งสี่มารวมกันเป็นคำว่า NEWS นั้นก็เนื่องจากรายงานอุบัติการณ์ต่างๆ มาจากทุกทิศทุกทางนั่นเอง บ้างก็ว่าน่าจะกำหนดมาจากการออกเป็นรายวันที่จะต้องพิมพ์กันทุกวันเลยใช้ชื่อว่า “ หนังสือพิมพ์ ”

พอล วี. ซีแฮน (Paul V. Sheehan) ได้ให้คำสันนิษฐานเอาไว้ว่ามีเหตุผลว่า คำว่า NEWS นั้นมาจากภาษาละตินว่า Nova ตามความหมายดั้งเดิมหมายความว่า “ สิ่งใหม่ๆ ” (New things) แต่ต่อมาคำนี้ถูกนำไปใช้ในความหมายว่า “ ข่าวใหม่ๆ ” (New Tidings) ซึ่งแฝงนัยของคำว่า “ การสื่อสาร ” (Communication) เอาไว้อย่างชัดเจน

มาลี บุญศิริพันธ์ (2538) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์ คือ แหล่งรวบรวมข่าวสาร ความบันเทิง พิมพ์บนกระดาษราคาถูกลง ซึ่งอาจออกเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน หนังสือพิมพ์จะล้าสมัยไปทันทีที่ฉบับใหม่ปรากฏออกมาแทนที่ ดังคำกล่าวที่ว่า “ ไม่มีอะไรที่จะล้าสมัยเท่ากับหนังสือพิมพ์ฉบับเมื่อวานนี้อีกแล้ว ”

พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ระบุว่า หนังสือพิมพ์ หมายความว่า สิ่งพิมพ์ซึ่งมีจำหน่ายเช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไปมีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม (ดรฤณี หิรัญรักษ์, 2530)

อย่างไรก็ตาม ศาสตราจารย์ เสถียร พันธรัชนี นักหนังสือพิมพ์อาวุโส ได้ให้คำนิยามของหนังสือพิมพ์ไว้อย่างลุ่มลึกว่า หนังสือพิมพ์ เปรียบเสมือน โรงงาน มหาวิทยาลัย และโรงแรมสรรพ กล่าวคือ “โรงงาน” หมายถึง ภารกิจหนังสือพิมพ์บางด้านที่มีการเสียสละเพื่อส่วนรวม ในฐานะผู้ให้ ได้แก่ ให้ความรู้ข่าวสาร ความบันเทิง น่าใจโมตรี ให้ความสำคัญแก่เด็ก สตรี คนด้อยโอกาส และให้สติแก่สังคม

คำว่า “มหาวิทยาลัย” หมายถึง หนังสือพิมพ์ เป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทวิทยาการแทบทุกแขนงไม่แตกต่างจากสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ในหน้าหนังสือพิมพ์นอกจากจะเป็นศูนย์รวมข่าวสารแล้วยังเป็นแหล่งความรู้ทางการแพทย์ กฎหมาย วิทยาศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยา และอื่นๆ ทั้งในรูปของข่าวสาร บทความ สารคดี และบันเทิงคดี

ส่วน “โรงแรมสรรพ” นั้น หมายถึง หนังสือพิมพ์ยังเป็นแหล่งให้ความบันเทิงเริงรมย์ในรูปข่าวและข้อเขียนที่มีศิลปะ มีสุนทรียภาพทางภาษา และยังให้ความบันเทิงในรูปของการประพันธ์และกวีนิพนธ์

ประเภทของหนังสือพิมพ์

1. หนังสือพิมพ์ประเภทเน้นคุณภาพ (Quality Newspaper) หมายถึง

หนังสือพิมพ์ที่เน้นข่าวหนัก (Hard News) ได้แก่ ข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ประชาชนจำเป็นต้องรู้ (Need to know) เนื้อหาเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นเร้าและส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ อาจกล่าวได้ว่า เป็นเนื้อหาที่จัดอยู่ในประเภทข่าวที่ได้รับการตอบสนองช้า (Delayed Reward News)

จอห์น ซี. เมอร์ริลล์ (Merrill, John C., 1968) กล่าวถึงลักษณะสำคัญ

ของหนังสือพิมพ์ประเภทเน้นคุณภาพว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่เชื่อถือได้และมีความรับผิดชอบ กล่าวที่จะเสนอความคิดเห็นและเรื่องราวต่างๆที่ตัวหนังสือพิมพ์เองมีความเห็นขัดแย้งอยู่โดยไม่มีอคติด้วยลีลาการเขียนที่ดี และสำคัญที่สุด หนังสือพิมพ์ประเภทนี้พยายามที่จะเป็นผู้นำในการสร้างสรรค์ประชาคมมากกว่าจะเป็นผู้ตามประชาคม

อย่างไรก็ตามผู้อ่านประเภทนี้มีจำนวนค่อนข้างจำกัดและมักอยู่ในแวดวงของผู้มีการศึกษาค่อนข้างสูง ดังนั้น จำนวนจำหน่ายจึงไม่ค่อยสูง หนังสือพิมพ์ที่อยู่ในประเภทนี้ ได้แก่ มติชน สยามรัฐ Bangkok Post และ The Nation

2. หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม (Popular Newspaper) หมายถึง

หนังสือพิมพ์ที่นิยมเสนอข่าวเบา (Soft News) เช่น อาชญากรรม อุบัติเหตุ ข่าวสังคม ข่าวบันเทิง ซึ่งมุ่งเสนอเนื้อหาที่คนทั่วไปสนใจใคร่รู้ (Want to know) เอาไว้ "ระดับความรู้" เนื้อหาเหล่านั้น อาจจะทำให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านนอกเหนือไปจากการให้สิ่งที่ผู้อ่านอยากรู้ด้วย ข่าวชนิดนี้เป็นข่าวจัดอยู่ในประเภทข่าวที่ได้รับการตอบสนองทันทีทันใด (Immediate Reward News)

หนังสือพิมพ์ประเภทนี้ให้ความสำคัญต่อการรายงานข่าวที่รวดเร็ว "สด" ทันต่อเหตุการณ์ หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่า หนังสือพิมพ์เพื่อเสนอข่าวสาร หรือ The Press of Informations ส่วนเมอริริลล์เรียกหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ว่า "Supermarket Journalism" เนื่องจากหนังสือพิมพ์ประเภทนี้จะมีทุกสิ่งทุกอย่าง แต่อย่างละนิดอย่างละหน่อยสำหรับสนองผู้อ่านทุกคน ดังนั้นยอดจำหน่ายจึงสูงกว่าประเภทแรก หนังสือพิมพ์ประเภทนี้ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด คมชัดลึก เป็นต้น ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมเป็นสำคัญ

แนวคิดเกี่ยวกับข่าว

ข่าว (NEWS) ถือได้ว่าเป็นเนื้อหาที่สำคัญที่สุดสำหรับหนังสือพิมพ์ ข่าวแต่ละข่าวจะรายงานให้ผู้อ่านได้ทราบว่ามีอุบัติการณ์ (Events) เกิดขึ้นที่ใดบ้าง อาทิ การเกิด การตาย อุบัติเหตุ อุบัติภัยทางธรรมชาติ การประท้วง การค้นพบสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ และอื่นๆ อาจกล่าวได้ว่า "ข่าว" คือ สัญลักษณ์ แก่นแท้ และตัวตนของหนังสือพิมพ์จริงๆ

มีผู้ให้คำนิยามของ "ข่าว" ไว้ดังต่อไปนี้

Joseph Pulitzer (1978) บิดาแห่งวงการวารสารศาสตร์ กล่าวว่า ข่าวเป็นเรื่องราวประเภทที่มีลักษณะเพิ่งเกิดขึ้นใหม่ๆ มีความแตกต่างจากเรื่องอื่นๆ เป็นเรื่องเร้าอารมณ์ เรื่องน่าตื่นเต้น เรื่องแปลกๆ ไม่เหมือนเรื่องใดๆ เรื่องประหลาด และเรื่องที่มีมักจะเป็นที่โจษจันถึง

Charles A. Dana บรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ The Sun ให้นิยามคำว่า ข่าว ว่า ข่าวมีสมมติฐานมาจากทุกสิ่งทุกอย่างที่อุบัติขึ้น ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีความสำคัญเพียงพอที่จะเห็นยวรั้ง และดูดซับความสนใจของสาธารณชนทั้งหลาย หรือแม้เพียงคนส่วนใหญ่บางส่วน

กล่าวโดยสรุป **ข่าว คือ ความเป็นจริงที่สมบูรณ์ (Completely True) เป็นเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างมีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง รวมถึงข้อคิดเห็นด้วย** ดังนั้น สิ่งที่ถูกบันทึกในเนื้อข่าวต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ยืนยันได้ ไม่ว่าจะอีกกี่ปีข้างหน้า ข้อสำคัญข้อเท็จจริงจะเป็นเท็จหรือจะสมมุติขึ้นเองหาได้ไม่ เรื่องราวเหล่านั้นบางครั้งอาจส่งผลกระทบต่อคนหมู่มากทั้งระดับท้องถิ่นหรือประเทศ และเมื่อปรากฏเป็นข่าวสู่สาธารณชนแล้วสามารถก่อให้เกิดความเข้าใจในตัวเองได้

ประเภทของข่าว

ข่าวหนัก (Hard News) คือ ข่าวที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมากกว่าข่าวที่มีองค์ประกอบของความน่าสนใจเพียงอย่างเดียว เช่น ข่าวเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม ข่าวประเภทนี้มักทิ้งปัญหาบางอย่างให้ผู้อ่านต้องนำไปขบคิดต่อไป ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ก่อให้เกิดความคิดต่อเนื่องแก่ผู้อ่านมากกว่าจะเป็นเพียงสนองอารมณ์ความอยากรู้อยากเห็นเพียงอย่างเดียว

ข่าวเบา (Soft News) คือ ข่าวที่มีองค์ประกอบของความน่าสนใจ กระตุ้นอารมณ์ตื่นเต้นเร้าใจมากกว่าข่าวหนัก มักเป็นเหตุการณ์ที่สร้างความสนใจให้ผู้อ่านในช่วงระยะเวลาเดียวแล้วจางหายไปจากความทรงจำของประชาชน เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวบันเทิง ซึ่งเหตุการณ์ที่เป็นข่าวจะไม่มีผลกระทบกับความเป็นอยู่ของประชาชนเท่าใดนัก แต่จะสนองความอยากรู้อยากเห็นแก่ผู้อ่านต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

หากพิจารณาแล้วจะเห็นว่า หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมหรือเฟื่องปริมาณมักให้ความสำคัญในการเสนอข่าวประเภทข่าวเบามากกว่าข่าวหนัก ในขณะที่หนังสือพิมพ์ประเภทเน้นคุณภาพให้ความสำคัญกับข่าวหนักมากกว่าข่าวเบา เช่นเดียวกัน ข่าวการละเมิดสิทธิสตรีไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกาย รัมโทรม หรือฆ่าข่มขืน ซึ่งเป็นข่าวเบา นั้นจึงถูกจัดให้อยู่ในข่าวอาชญากรรม ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า รูปแบบการนำเสนอข่าวอาชญากรรมมักมีการบรรยายรายละเอียดของเหตุการณ์ การบรรยายสภาพศพของผู้ตายรวมถึงแหล่งข่าวมักเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่งผลให้รูปแบบการนำเสนอข่าวที่มีเนื้อหาความรุนแรงต่อสตรียังคงยึดติดกับรูปแบบการเสนอแบบเดิมๆ ด้วยภาษาที่เร้าอารมณ์ ใสสีใส่ไขและบรรยายรายละเอียดของเหตุการณ์อย่างเป็นขั้นเป็นตอนตามแบบฉบับของข่าวอาชญากรรม มีนักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่า เพราะความที่ข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีถูกจัดให้อยู่ในข่าวอาชญากรรมนี้เอง ภาษาและรูปแบบการเสนอจึงมีลักษณะ

รุนแรง พร้อมทั้งเสนอแนะว่าหากสามารถโยกย้ายข้างดังกล่าวไปยังหน้าอื่นจะทำให้รูปแบบการนำเสนอ มุมมองในการวิเคราะห์ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

การพาดหัวข่าว

การพาดหัวข่าว เป็นหัวใจสำคัญส่วนหนึ่งของการเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ เป็นส่วนที่มีบทบาทต่อการดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน เพราะพาดหัวข่าวเป็นการสรุปประเด็นสำคัญที่น่าสนใจที่สุดของข่าวมาเขียนให้ได้ใจความในภาษาที่ง่ายแก่การเข้าใจในเนื้อที่จำกัด ข้อความจึงต้องสั้น กระชับ รัดกุม และสื่อความหมายได้ครบถ้วนตามประเด็นข่าว

มาลี บุญศิริพันธ์ (2530) กล่าวว่า หัวข่าวเปรียบเสมือนสินค้าตัวอย่างที่จัดแสดงในตู้โชว์เพื่อดึงดูดสายตา เป็นแหล่งแรกที่จะบอกผู้ผ่านไปมาว่าในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นมีข่าวที่น่าสนใจอะไรบ้าง

Grast และ Bernstein (1968) ได้อธิบายว่าหน้าที่ของพาดหัวข่าวมีความคล้ายคลึงกับหน้าที่ของสินค้าตัวอย่าง หรือสินค้าทดลองทั้งหลายที่ถูกพ่วงไปกับตัวผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบข้อมูล และลักษณะของผลิตภัณฑ์อย่างถูกต้อง สมบูรณ์ รวดเร็ว และน่าสนใจ ผลิตภัณฑ์ที่ต้องการขายก็คือ เนื้อข่าวนั่นเอง

สรุปได้ว่า พาดหัวข่าว หมายถึง ประโยค วลี หรือข้อความสั้น ๆ ที่เป็นสาระสำคัญในเนื้อข่าว พิมพ์ด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่และมักอยู่ด้านบนของเนื้อข่าว พาดหัวข่าวมีหน้าที่สำคัญคือให้สาระสำคัญของข่าว ดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้อ่านเนื้อข่าวและช่วยในการจัดหน้าหนังสือพิมพ์

วัตถุประสงค์ของพาดหัวข่าว

1. ดึงดูดความสนใจด้วยถ้อยคำและภาษาที่กระชับ แต่สามารถสื่อความได้ทันทีภายในเนื้อที่และเวลาที่จำกัด
2. ให้สาระสำคัญของข่าว หัวข่าวที่ดีควรบอกสาระสำคัญของเรื่องนั้น ทำให้ผู้อ่านประหยัดเวลาได้มาก
3. บอกลำดับความสำคัญของข่าวโดยการใช้น้ำหนักของตัวพิมพ์แตกต่างกัน จำนวนคอลัมน์ไม่เท่ากัน ข่าวที่บรรณาธิการพิจารณาว่ามีประเด็นสำคัญมักใช้อักษรตัวใหญ่กว่าข่าวที่มีความสำคัญน้อย

ด้วยวิธีนี้จึงเท่ากับเป็นการจัดลำดับความสำคัญของข่าวให้ความสะดวกในการเลือกอ่านข่าวด้วยวิธีหนึ่ง

4. ช่วยในการจัดหน้า ความแตกต่างในการใช้ขนาดตัวอักษรในการพาดหัวข่าวเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ให้มีความหลากหลายที่สวยงาม การสื่อความหมายในสาระสำคัญของข่าวโดยใช้ตัวอักษรขนาดแตกต่างกันมีส่วนช่วยให้เกิดพัฒนาการทางศิลปะการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ที่ดีและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้น

5. สร้างบุคลิกของหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับมีลักษณะการพาดหัว การใช้ภาษา และตัวอักษรไม่เหมือนกัน การใช้สำนวนภาษา ลักษณะรูปแบบตัวอักษรที่ใช้สม่ำเสมอจะทำให้ผู้อ่านเกิดความคุ้นเคยกับลักษณะเฉพาะของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับทำให้ค่อยๆ สร้างสมบุคลิกและเอกลักษณ์เฉพาะตัวของหนังสือพิมพ์ขึ้นในความรู้สึกของผู้อ่าน

ตามหลักการแล้ว ภาษาพาดหัวข่าวจะต้องปราศจากอคติส่วนตัวของผู้สื่อข่าว และไม่ใส่ความคิดเห็นลงไปในช่วง แต่ด้วยภาวะการแข่งขันที่รุนแรง หนังสือพิมพ์ต่างแย่งชิงส่วนแบ่งการตลาดทำให้ภาษาพาดหัวข่าวเปลี่ยนแปลงไปจากมาตรฐานวิชาชีพ มีการใส่สีใส่ไข่ลงไปในเรื่องข่าว โดยเฉพาะข่าวเกี่ยวกับเพศและความรุนแรง ธรรมชาติของข่าวก็อยู่ในความสนใจของปวงชนอยู่แล้ว แต่เมื่อมีการแต่งแต้มสีลงไปพาดหัวข่าวอีกก็ยิ่งเร้าความสนใจได้มากยิ่งขึ้น ประเด็นดังกล่าวถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าหนังสือพิมพ์ทำให้ภาษาวิบัติหรือไม่ นักหนังสือพิมพ์ให้ทรรศนะว่าภาษาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งต้องมีการปรับตัวไปตามการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และสังคม ภาษาต้องมีการออกเฝยและตายไปในที่สุดหากภาษานั้นไม่ดี

“การพาดหัวข่าวที่หือหาว เร้าอารมณ์ เป็นศิลปะของการหาความสมดุลระหว่างข้อเท็จจริงกับความน่าสนใจ ความสมดุลระหว่างความสำคัญกับคนอ่าน ที่สำคัญต้องอยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริงเป็นหลัก...อีกทั้งหนังสือพิมพ์ไม่ใช่ตำราทางวิชาการร้อยเปอร์เซ็นต์ ดังนั้นต้องมีการผสมผสานความน่าสนใจให้คนอ่านรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้น จึงถือว่าเป็นศิลปะอย่างหนึ่งในการใช้ภาษา” (สมหมาย ปาริจจัตต์, อ้างถึงใน พิมพ์พร ยิ่งยง, 2539:135)

ส่วนการใช้สมญานามเรียกผู้ตกเป็นข่าวทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ เช่น คำว่า แม่ใจยักษ์ ใ้อ้ำกาม มารสังคม ลูกทพรพี ฯลฯ คำเหล่านี้เป็นการใช้อารมณ์ความรู้สึกของหนังสือพิมพ์ตัดสินความผิดถูกให้กับผู้ตกเป็นข่าวโดยที่ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการยุติธรรม จนมีผู้ออกมาวิจารณ์ว่าหนังสือพิมพ์ทำตัวเสมือน “ศาลเตี้ย”

นอกจากพาดหัวจะเป็นจุดขายของหนังสือพิมพ์แล้ว ภาพข่าวก็เป็นจุดดึงดูดความสนใจ ไม่แพ้พาดหัวเช่นเดียวกัน นั่นเพราะภาษาภาพสามารถสื่อสารได้ดีกว่าภาษาเขียนโดยเฉพาะผู้ที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้

แนวคิดเรื่องภาพข่าว

ภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญมากในงานวารสารศาสตร์และการทำหนังสือพิมพ์ เนื่องจากการสื่อสารด้วยภาพจะทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ดีกว่าการเขียนหรือบอกเล่าด้วยวาจา ดังที่มีคำกล่าว ว่า “ภาพหนึ่งภาพมีค่าเท่ากับคำพันคำ” หรือที่ภาษาอังกฤษตรงกับคำว่า “Seeing is believing” เพราะภาพสามารถบอกรายละเอียดของเรื่องราวได้มากกว่าการบรรยายด้วยคำพูด แม้แต่คนที่อ่านหนังสือไม่ออกก็สามารถเข้าใจเรื่องราวจากภาพได้ ผลงานวิจัยหลายชิ้นพบว่า ผู้อ่านหนังสือพิมพ์จะจดจำภาพเหตุการณ์ได้ดีกว่าเรื่องราวที่ไม่มีภาพประกอบ

ในกรณีเมื่อเกิดเหตุการณ์ฆาตกรรมขึ้นผู้หญิงคนหนึ่ง แม้ว่าจะลงชื่อ นามสกุลของเขา เขาก็สามารถไปไหนมาไหนได้โดยเปิดเผยและไม่สะทกสะท้านเพราะไม่มีใครจำเขาได้ แต่ถ้าหนังสือพิมพ์นำภาพของเขาไปลงประกอบข่าวด้วย สาธารณชนก็สามารถจดจำเขาได้เพราะเคยเห็นภาพเขาในหนังสือพิมพ์ นั่นเท่ากับว่าภาพถ่ายตัดเสรีภาพในการไปปรากฏตัวในที่สาธารณะของเขาโดยสิ้นเชิง นี่คืออิทธิพลของภาพถ่ายที่มีมากกว่าคำพูด และเป็นการยืนยันคำพูดที่ว่า “ภาพหนึ่งภาพมีค่าเท่ากับคำพันคำ”

แต่ที่ผ่านมานักหนังสือพิมพ์มักลงภาพของผู้เสียหายไม่ว่าจะเสียชีวิตหรือยังไม่เสียชีวิตก็ตาม ซึ่งการลงภาพในลักษณะนี้เท่ากับเป็นการประจานและสร้างความเสียหายให้กับผู้เสียหายอย่างยิ่ง กลไกเหล่านี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงที่ถูกกระทำไม่กล้าเข้าแจ้งความเพราะอับอายกลัวเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์นั่นเอง

ภาพข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์มีความสำคัญและมีประโยชน์หลายประการ เช่น ภาพจะนำผู้อ่านเข้าไปใกล้ชิด และสามารถมองเห็นเหตุการณ์ได้อย่างผู้เห็นเหตุการณ์จริง คือ ตัวผู้สื่อข่าวเอง ภาพกระตุ้นให้ผู้อ่านรู้สึกผูกพันใกล้ชิด และคุ้นเคยกับบุคคลที่ปรากฏในข่าว และภาพจะช่วยเพิ่มความสนใจให้กับข่าว เรื่องราวที่เกี่ยวข้องด้วยดี (ดร.ณี หิรัญรักษ์, 2530)

สนั่น ปัทมะทิน กล่าวถึง ความสำคัญของการใช้ภาพข่าวในหนังสือพิมพ์ไว้ดังนี้

1. ภาพข่าวเพิ่มความสวยงามให้แก่หนังสือพิมพ์ ชวนให้คนซื้อ
2. ภาพข่าวทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในหนังสือพิมพ์มากยิ่งขึ้น (แม้ว่าผู้อ่านไม่รู้หนังสือ)
3. ภาพข่าวเพิ่มความหมายให้แก่ตัวหนังสือในหนังสือพิมพ์ทำให้รู้เรื่องราวโดยละเอียดมากขึ้น
4. ภาพข่าวทำให้ผู้อ่านได้ทราบข่าวสาร และเรื่องราวต่างๆที่ถ่ายทอดด้วยภาพ

ประเภทของภาพข่าว

กมล ฉายาวัดนะ (2529 : 27) แบ่งภาพข่าวออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุ เป็นภาพถ่ายจากเหตุการณ์จริง ภาพจะดีมาน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับความสามารถของช่างภาพ ภาพข่าวประเภทนี้ได้แก่ ภาพข่าวกีฬา ภาพข่าวอาชญากรรม หรือภาพข่าวการเมือง ในบางเรื่อง ภาพข่าวประเภทนี้จึงเป็นภาพที่มีคุณค่าทางข่าว และเป็นภาพที่หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มีความต้องการมาก เนื้อหาในภาพบอกกล่าวเรื่องราวของข่าวได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ผู้อ่านข่าวทราบข่าวสารอย่างชัดเจนและถูกต้องยิ่งขึ้น
2. ภาพข่าวทั่วไป เป็นภาพที่มีเรื่องราวน่าสนใจเป็นข่าว แต่เนื้อหาของภาพขึ้นอยู่กับการศึกษาความสามารถของช่างภาพ หรือบรรณาธิการภาพ ภาพข่าวทั่วไปอาจเป็นภาพของสิ่งที่ปรากฏอยู่เป็นประจำ แต่ถ่ายภาพมานำเสนอ เช่น ภาพการค้าขายสินค้าบนทางเท้า ซึ่งเป็นความผิด
3. ภาพประกอบข่าว เป็นภาพที่มีได้ถ่ายขณะที่เกิดเป็นข่าวโดยตรง แต่ช่างภาพหรือบรรณาธิการภาพนำมาจากที่อื่น เพื่อเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวนั้น

เป็นที่น่าสังเกตว่า ภาพข่าวที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดจากสถาบันต่างๆล้วนแล้วแต่เป็นภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุ เพราะภาพประเภทนี้สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก และสื่อความหมายมากกว่าภาพข่าวทั่วไป แต่เมื่อวิเคราะห์จะพบว่าภาพส่วนใหญ่เป็นภาพข่าวอาชญากรรมแทบทั้งสิ้น อาจเป็นเพราะว่าภาพประเภทนี้มีลักษณะของการเคลื่อนไหว หรือที่เรียกว่า Acting ภาพประเภทนี้ได้แก่ ภาพการจี้ตัวประกัน ภาพคนกระโดดตึก ภาพการจับกุมโสเภณี ภาพความสูญเสีย หรือแม้กระทั่งภาพการจับกุมชายที่กำลังพยายามข่มขืนผู้หญิง จึงเกิดคำถามตามมาว่า ทำไมภาพที่มีเนื้อหาความรุนแรงเหล่านี้จึงจัดเป็นภาพยอดเยี่ยม ภาพประเภทนี้มีคุณค่ามาน้อยเพียงไร

อย่างไรก็ตาม ก็มีผู้แบ่งประเภทของภาพข่าวโดยใช้อารมณ์ความรู้สึก ซึ่ง มนูญ แสงหิรัญ (2522 : 247-248) ได้จัดแบ่งภาพข่าวออกตามความรู้สึกต่อภาพได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. ภาพที่ให้ความรู้สึกทางบวก (Positive Feeling) ภาพเหล่านี้จะทำให้คนดูรู้สึกสบายใจที่ได้พบเห็น
2. ภาพที่ให้ความรู้สึกทางลบ (Negative Feeling) ภาพที่ก่อให้เกิดความรู้สึกกลัว ขยะแขยง ดูแล้วอูจาด
3. ภาพที่ให้ความรู้สึกทางกลาง (Neutral Feeling) เป็นภาพที่ดูแล้วรู้สึกเฉยๆ เป็นกลาง เช่น ภาพทิวทัศน์

สำหรับภาพข่าวเด็กและผู้หญิงที่ถูกกระทำทารุณแรง นักวิชาการบางท่านเห็นว่า ควรมีหลักปฏิบัติร่วมกันว่าจะไม่ถ่ายภาพและไม่ตีพิมพ์ภาพของเด็กเลย แม้ว่าจะมีเทคนิคต่างๆที่จะทำให้คนจำหน้าไม่ได้ เช่น การคาดเส้นดำที่ตา ให้เด็กสวมหมวก ใ้ผ้าคลุมหน้า แต่ประเด็นไม่ได้อยู่ที่ว่าคนจะจำหน้าได้หรือไม่ได้ หากเกี่ยวข้องกับจิตใจของผู้ที่ตกเป็นข่าวต่างหาก เพราะกระบวนการดังกล่าวทำให้เด็กรู้สึกว่าเป็นตัวประหลาด รู้สึกว่าเป็นที่น่ารังเกียจของสังคม ทั้งที่คนที่กระทำผิดต่างหากที่สมควรได้รับการลงโทษจากสังคม

แนวคิดเรื่องการกำหนดวาระข่าวสารหรือเรื่องพิจารณา (Agenda-Setting)

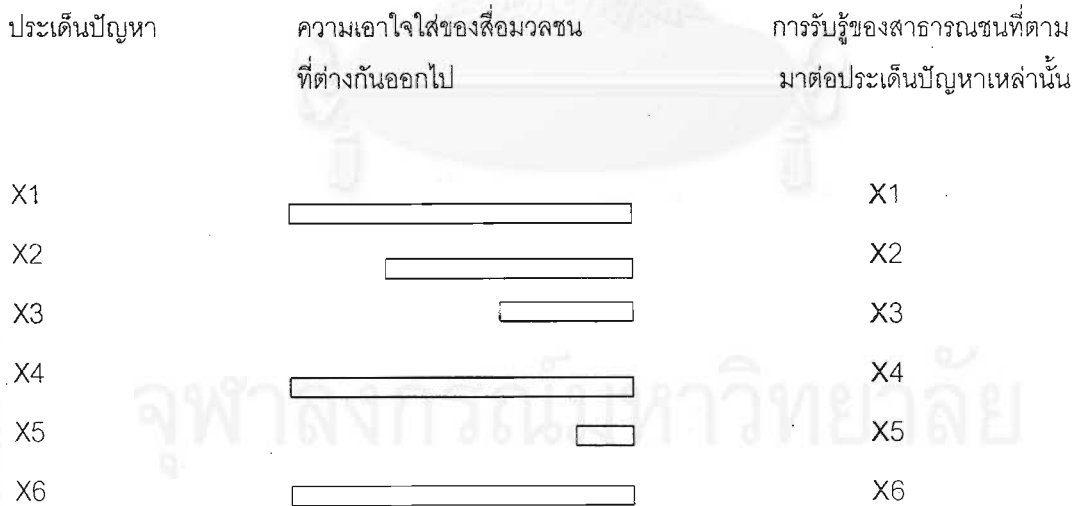
ในวันหนึ่งๆมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมากมาย ผู้สื่อข่าวคือผู้ที่มีหน้าที่นำเหตุการณ์ต่างๆเหล่านั้นมารายงานต่อสาธารณชนโดยยึดหลักของความเร็วและทันต่อเหตุการณ์ เนื่องจากจำนวนหน้ากระดาษในหนังสือพิมพ์มีจำกัดจึงไม่สามารถรายงานทุกเหตุการณ์ได้จึงจำเป็นต้องมีการคัดเลือกเพียงบางเหตุการณ์มาลงพิมพ์โดยคำนึงถึงคุณค่าของข่าวที่จะได้รับความสนใจ ดังนั้นบทบาทที่สำคัญของผู้สื่อข่าวประการหนึ่งคือ เป็นผู้พิจารณาว่าจะให้ข่าวใดเป็นข่าวสำคัญหน้าที่ตรงนี้เรียกว่า การกำหนดวาระข่าวสารหรือเรื่องพิจารณา

การกำหนดวาระข่าวสารหรือเรื่องพิจารณาโดยสื่อมวลชน (The agenda-setting function of mass media) เป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับกันมากขึ้นในปัจจุบัน จากความคิดที่ว่า การเสนอหรือไม่เสนอข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งของสื่อมวลชนมีผลให้สาธารณชนมีความคิดเห็นคล้ายตามว่าเรื่องนั้นเป็นหัวข้อหรือประเด็นที่มีความสำคัญหรือไม่มีความสำคัญที่จะนำมาคิดพิจารณากัน กล่าวคือ สื่อนั้นสามารถมีอิทธิพลที่จะใช้วิธีการนำเสนอ (Display) ของตนทำให้สา

ธารณชนต้อง "คิดถึง" (Think about) ต้อง "พูดถึง" (Talk about) (รวมทั้งต้องระวังถึงด้วย) ชาวตามทีสื่อให้กำหนดวาระความสำคัญเอาไว้ได้

หน้าที่ของสื่อมวลชนในการกำหนดวาระข่าวสารนี้เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1972 โดย มัลคอล์ม แม็คคอมบส์ และโดนัลด์ โชว์ (McCombs, M.E. and Show D.L., 1972) เป็นผู้ริเริ่มใช้คำว่า "การกำหนดวาระ" (agenda-setting) อย่างไรก็ตามมีนักเขียนบางคนกล่าวว่า แนวความคิดนี้มิใช่ของใหม่เพราะ วอลเตอร์ ลิปพ์มันน์ (Lippmann, W., 1922) เคยให้ความคิดเห็นในวารสาร Public Opinion เมื่อปี ค.ศ. 1922 ถึงบทบาทของสื่อมวลชนว่า "สื่อมวลชนมีบทบาทในการสร้างภาพต่างๆในหัวสมองของคนเรา" ซึ่งก็คล้ายคลึงกันแนวคิดในเรื่องหน้าที่การกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชนตามแนวคิดของ แม็คคอมบส์ และโชว์ นอกจากนี้โคเฮน (Cohen, B.C., 1963) ก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดในเรื่องนี้ โคเฮนเคยกล่าวถึงอิทธิพลของหนังสือพิมพ์ในการเป็นผู้บอกกับผู้อ่านว่า เรื่องอะไรควรจะคิด (What to think about) ซึ่งตรงกับแนวความคิดในเรื่องการกำหนดวาระข่าวสารนี้

เดนิส แม็คควอล และสเวน วินดาห์ล (Mcquail, D. and Windahl, S., 1981) ได้สรุปแนวความคิดเรื่องการกำหนดวาระข่าวสารเป็นลักษณะแบบจำลอง ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงแบบจำลองการกำหนดวาระข่าวสาร

ในแบบจำลองนี้ X ทางซ้ายมือ คือ ประเด็นปัญหาหรือหัวข้อต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมที่สื่อมวลชนหยิบยกมานำเสนอให้สาธารณชนรับทราบ การเน้นเสนอเรื่องเหล่านี้โดยสื่อมวลชนมากน้อยต่างกัน (แสดงโดยรูปแท่งแนวนอน) ผลที่ตามมาก็คือ ทำให้สาธารณชนรับรู้ในประเด็นหรือหัวข้อเรื่องต่างๆเหล่านั้นไม่เหมือนกัน ประเด็นที่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนในการนำเสนอมากที่สุดก็ได้รับการพิจารณาเป็นหัวข้อเรื่องที่สำคัญมากด้วย (ขนาดของ X ทางขวามือแสดงระดับความสำคัญที่พิจารณาโดยสาธารณชน) ตามรูปในแบบจำลองจะเห็นว่า X1, X4, X6 ได้รับความสนใจในการนำเสนอจากสื่อมวลชนมากที่สุดก็ได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญมาก ส่วนประเด็นอื่นๆ (X2, X3 และ X5) ก็มีความสำคัญรองลงไปในสายตาของสาธารณชน

เช่นเดียวกัน ปัจจุบันสื่อมวลชนเริ่มตระหนักปัญหาด้านสิทธิสตรีมากกว่าในอดีตทำให้เรื่องความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับประเด็นสตรีถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณามากขึ้น เช่น การแก้ไขกฎหมายมาตรา 276 การรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ปัญหาโสเภณี หรือการรณรงค์โรคติดต่อทางเพศ เช่น โรคเอดส์ กล่าวได้ว่า สื่อมีส่วนช่วยผลักดันให้เรื่องของผู้หญิง เป็นเรื่องที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในระดับการเมือง สื่อเริ่มมองผู้หญิงในเชิงบวก และยอมเปิดพื้นที่ให้แก่มองผู้หญิงมากขึ้น

อย่างกรณีปัญหาโสเภณี ในรอบปีที่ผ่านมามีประเด็นโสเภณีเป็นเรื่องที่มีการพูดถึงกันมาก เพราะตัวเลขของโสเภณีนับวันจะเพิ่มจำนวนมากขึ้น ยิ่งกว่านั้นอายุของผู้หญิงที่เข้าสู่ธุรกิจนี้กลับลดน้อยลงไปเรื่อยๆ เมื่อสื่อให้ความสำคัญต่อประเด็นโสเภณีด้วยการนำเสนอปัญหาอย่างต่อเนื่อง ดีแต่เบื้องลึกของธุรกิจค้ากามด้วยบริวารที่ต่างๆ สาธารณชนก็เริ่มเห็นความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาโสเภณี และมองว่าเป็นปัญหาสังคม กล่าวคือ สื่อสามารถช่วยผลักดันให้เรื่องเกี่ยวกับสตรีเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในสายตาของสาธารณชนได้ อย่างไรก็ตาม หากสื่อยังมีอคติทางเพศไม่เข้าใจบทบาทระหว่างหญิงชาย ยังมองว่าเรื่องความรุนแรงต่อสตรีเป็นปัญหาส่วนตัวแล้ว เมื่อสื่อไม่ให้ความสำคัญย่อมส่งผลต่อการรับรู้ของสาธารณชนเช่นเดียวกัน

Bernard C. Cohen (1976:120 อ้างถึงใน เพียงเพ็ญ ทูมมานนท์, 2536: 36) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในการกำหนดวาระข่าวสารว่า หนังสือพิมพ์อาจไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเสมอไปในการเสนอแนะแก่ประชาชนว่าอะไรบ้าง (What) เป็นสิ่งที่น่าคิด แต่หนังสือพิมพ์มีผลอย่างมหาศาลในการเสนอแนะผู้อ่านว่าควรคิดเกี่ยวกับเรื่องอะไร

ศิริชัย ศิริกาเย และกาญจนา แก้วเทพ (2533: 206-208) ได้กล่าวถึงงานศึกษาของ กาลตุงและรุจ (1965) เกี่ยวกับปัจจัยสำคัญสำหรับการเลือกข่าวว่ามีอยู่ 3 แบบ คือ

1. **ปัจจัยด้านองค์กร** ซึ่งจะพบมากที่สุดและหลีกเลี่ยงได้ยาก มักมีปัญหาเรื่องอุดมการณ์ติดตามมา

2. **ปัจจัยเกี่ยวกับประเภทข่าว** คือ การเลือกเหตุการณ์ที่เข้ากับความคาดหวังส่วนหนึ่งของผู้รับสารและเป็นข่าวประเภทที่เคยได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าให้คงอยู่ต่อไป

3. **ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม** ซึ่งมักจะเป็นเหตุการณ์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับคนสำคัญและชาตินา รวมถึงเป็นเหตุการณ์ที่อยู่ในความสนใจของประชาชนด้วย

เมื่อพิจารณาสภาพการณ์ในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนในประเด็นเกี่ยวกับสตรี ในการนำเสนอเหตุการณ์เดียวกัน บรรณาธิการข่าวหรือผู้สื่อข่าวเป็นผู้ฟันธงว่าจะสร้างภาพเชิงบวกหรือเชิงลบต่อผู้หญิงได้ทั้งสิ้น ขึ้นอยู่กับการเลือกแง่มุม วิธีการนำเสนอ เช่น ภาษาทั้งในพาดหัวและเนื้อหา ภาพข่าว คำบรรยายภาพ ประเด็นที่เลือกนำเสนอ และที่สำคัญคือ การสะท้อนทัศนคติต่อมิติหญิงชายของผู้รายงานข่าว

แนวคิดเรื่องความรุนแรงต่อสตรี

ความรุนแรงต่อผู้หญิง (Violence Against Women) มีรากฐานมาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชาย-หญิงที่ก่อเกิดบนความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ กล่าวคือ ผู้หญิงถูกกระทำรุนแรงก็เพราะว่าเป็นผู้หญิงนั่นเอง (Gender-based Violence) เจตคติเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย ค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับเพศชายในฐานะผู้นำ ผู้สืบเชื้อสายของครอบครัว ทำให้เกิดแนวคิดที่ว่าภรรยาเป็นสมบัติของสามี ลูกเป็นสมบัติของพ่อแม่ ชายมีอำนาจเหนือหญิง และผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ ดังที่ในอดีตมีพระราชบัญญัติผู้ชายเมีย มีใจความว่า **“สามีจะชายหรือจำนำภรรยาได้ หากภรียนั้นยินยอมด้วย มิฉะนั้นจะมีความผิด”** หรือการยกลูกสาวเพื่อแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่ต้องการ ความรุนแรงต่อผู้หญิงจึงเป็นอุปสรรคสำคัญที่กีดขวางการบรรลุเป้าหมายความเสมอภาค การพัฒนา และสันติภาพ

นิยามความหมายของความรุนแรง

องค์การสหประชาชาติได้ให้ความหมายของ **“ความรุนแรงต่อสตรี”** ในปฏิญญาสากลว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี (Declaration on the Elimination of Violence against

Women) หมายถึง “การกระทำใดๆที่เป็นความรุนแรงอันเกิดจากเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศ ซึ่งเป็นผลให้เกิดการทำร้ายทางร่างกาย ทางเพศ หรือทางจิตใจ เป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรี รวมทั้งการขู่ข่มขู่ คุกคาม กีดกันเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะและในชีวิตส่วนตัว

นอกจากนี้ ยังให้หมายรวมถึงความรุนแรง ต่อไปนี้

1. ความรุนแรงต่อร่างกาย ทางเพศ และทางจิตใจที่เกิดขึ้นในครอบครัว รวมทั้งการทุบตี การทารุณกรรมทางเพศต่อเด็กและสตรีในบ้าน การข่มขืนโดยคู่สมรส การขลิบอวัยวะเพศสตรี และข้อปฏิบัติตามประเพณีต่างๆอันเป็นอันตรายต่อสตรี ตลอดจนความรุนแรงที่เป็นการหาประโยชน์จากสตรี
2. ความรุนแรงต่อร่างกาย เพศ และจิตใจที่เกิดขึ้นภายในชุมชนทั่วไป รวมถึงการข่มขืน การทารุณกรรมทางเพศ การลงนามทางเพศ การข่มขู่ในสถานที่ทำงาน ในสถาบันการศึกษา และสถานที่ต่างๆ การค้าหญิงและการบังคับค้าประเวณี
3. ความเพิกเฉยต่อรัฐต่อความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็ความรุนแรงที่เกิดทางร่างกาย ทางเพศ และจิตใจ

คำประกาศฉบับนี้นับเป็นพื้นฐานสำคัญที่ระบุถึงกรอบทางสิทธิมนุษยชนที่สามารถนำไปใช้ขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิงทุกรูปแบบ เพราะคำจำกัดความกินความไปถึงการข่มขู่ว่าจะกระทำความรุนแรง และการกระทำรุนแรงในที่สาธารณะด้วย นอกจากนั้นสามารถนำไปเรียกร้องพันธะสัญญาให้รัฐต่างๆต้องเข้าร่วมรับผิดชอบยุติความรุนแรง ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณในกิจกรรมการต่อต้านความรุนแรงต่อผู้หญิง และเรียกร้องให้สร้างพันธกิจในเวทีนานาชาติที่จะร่วมกันยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง

นโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ให้ค่านิยมของความรุนแรงว่า หมายถึง “การกระทำใดๆที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทั้งทางกาย วาจา และทางเพศ โดยการบังคับ ขู่ข่มขู่ ทำร้าย ทุบตี คุกคาม จำกัดกีดกันเสรีภาพ ทั้งในที่สาธารณะ และในการดำเนินชีวิตส่วนตัว ซึ่งเป็นผลหรืออาจจะเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกาย และจิตใจแก่ผู้ถูกกระทำ”

อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women หรือ CEDAW) ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีในปี 2528 ให้คำจำกัดความ “การเลือกปฏิบัติต่อสตรี” (discrimination against women) ว่าหมายถึง การแบ่งแยก การกีดกัน หรือการจำกัดใดๆเพราะเหตุแห่ง

เพศ ซึ่งมีผลหรือมีความมุ่งประสงค์ที่จะทำลายหรือทำให้เสื่อมเสียการยอมรับ การได้
อุปโภคหรือใช้สิทธิสตรีโดยไม่เลือกสถานภาพด้านการสมรส บนพื้นฐานของความเสมอ
ภาคของบุรุษและสตรี ของสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานในด้านการเมือง
เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม พลเมือง หรือด้านอื่น ๆ

การนิยามความหมายของความรุนแรงอาจแตกต่างกันไปขึ้นกับแง่มุมของแต่ละบุคคล วีร
ศักดิ์ พรหมทันใจ (สุชีลา ตันชัยนันท์, มติชน 17 ส.ค. 2545) ได้อ้างงานวิจัยของต่างประเทศที่
เสนอมุมมองการนิยามความหมายของความรุนแรงต่อสตรีได้ 3 ประการ ได้แก่

1. การนิยามทางกฎหมาย ซึ่งจัดเป็นการนิยามที่แคบที่สุด ดังตัวอย่างในประเทศ
อังกฤษก่อนปี 1990 ที่กฎหมายไม่ได้ใส่ไว้ว่าผู้หญิงก็ถูกข่มขืนโดยสามีได้ นอกจากนั้น "การข่ม
ขืน" ในนิยามทางกฎหมายในแต่ละประเทศส่วนใหญ่มักจะหมายถึง "การที่อวัยวะเพศชายต้อง
สอดใส่เข้าไปในสอดใส่เข้าไปในอวัยวะเพศหญิง ซึ่งไม่รวมถึงวัตถุอื่น หรือรูปแบบอื่น เช่น การร่วม
เพศทางทวารหนัก"

2. การนิยามของนักวิชาชีพ/ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมักจะตัดสินอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่รวบรวม
รวมได้โดยมักจะแตกต่างกันไป กรณีที่ระบุว่า "การกระทำทางเพศ" นักวิชาชีพจะหมายถึง การ
สอดใส่อวัยวะเพศชายเข้าไปในอวัยวะเพศหญิงทางปาก หรือทางทวารหนัก แต่นักสตรีนิยมจะรวม
ไปถึง การสัมผัสร่างกายเด็ก หรือการให้เด็กสัมผัสร่างกายของผู้กระทำ การถ่ายภาพลามก
อนาจาร การให้เด็กมองดูอวัยวะของร่างกายหรือกิจกรรมทางเพศ เป็นต้น

3. การนิยามของผู้หญิง มีนักสตรีนิยมหัวก้าวหน้าเสนอว่า ถ้าจะดูขอบข่ายของผล
กระทบที่เกิดจากความรุนแรงต่อผู้หญิงจำเป็นจะต้องรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ความรุนแรงที่ผู้หญิง
ได้พบเจอมา ความรุนแรงทางเพศนี้ได้รวมถึงการกระทำทั้งทางสายตา ร่างกาย หรือทางเพศที่ผู้
หญิงประสบเป็นการคุกคาม รุกราน หรือการข่มขืน ซึ่งส่งผลทำให้เธอเจ็บปวด อับอาย หรือทำให้
ไม่สามารถติดต่อพบปะกับคนใกล้ชิด

สำหรับประเทศไทยได้มีการรับรองสิทธิและความเสมอภาคของหญิงและชาย รวมทั้งการ
คุ้มครองผู้หญิงจากความรุนแรงเช่นกัน ดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธ
ศักราช 2540 ดังนี้

มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย
เท่าเทียมกัน

มาตรา 53 เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรง และการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม

มาตรา 80 รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวของครอบครัวและความเข้มแข็งของชุมชน

แม้ว่าจะมีนโยบายและความพยายามในการส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชายทั้งภาครัฐและเอกชน แต่ในสภาพปัจจุบัน ผู้หญิงยังถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ ผู้หญิงยังคงตกเป็นเหยื่อของสังคมต่อไป

รากเหง้าของปัญหาความรุนแรง

สาเหตุของความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับสตรีในทุกรูปแบบ แบ่งได้เป็น 4 ระดับ (เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการและรณรงค์ร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่ , ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ : 2) ดังนี้

หนึ่ง โครงสร้างสังคมโดยรวม (larger society) ที่เป็นระบบบิดาธิปไตย ซึ่งเป็นระบบความคิดแบบที่เน้นอำนาจของผู้ชาย

สอง ระดับสถาบันและบริบทของสังคมในระดับชุมชนใกล้เคียง (immediate social context) ที่มีปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความรุนแรง (risk factors) ได้แก่ อัตราการว่างงานสูง อัตราอาชญากรรมสูง จำนวนแหล่งอบายมุข การแพร่ระบาดของยาเสพติด สื่อลามกและสื่อรุนแรงอื่นๆ รวมถึงสถานภาพของผู้หญิงที่ต่ำและการอยู่โดดเดี่ยวของผู้หญิง ส่งผลให้โอกาสที่จะเกิดความรุนแรงต่อสตรีย่อมสูงกว่าในชุมชนที่ปราศจากปัญหาเหล่านี้

สาม ระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในบ้าน (immediate family context) ได้แก่ ความเป็นใหญ่ของชายในบ้าน โดยเฉพาะการครอบครองทรัพย์สินและอำนาจในการจัดการเรื่องในครอบครัวทุกด้าน การไม่พูดจาสื่อสารกันของสามีภรรยาและคนในบ้าน และความขัดแย้งในชีวิตแต่งงาน ครอบครัวที่มีลักษณะเหล่านี้ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสเสี่ยงสูงต่อการกระทำรุนแรง

สี่ ปัจจัยในระดับบุคคล (individual involved) ที่อาจมีประสบการณ์ความรุนแรงมาก่อนในวัยเด็ก การมีอาวุธในครอบครอง การดื่มแอลกอฮอล์หรือสารเสพติด ปัญหาความเครียดจากงาน รวมถึงคนที่ขาดทักษะชีวิตในการระงับความโกรธ ความขัดแย้งและการรับมือกับความเครียด ก็มีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงสูง

นอกจากนั้น สาเหตุของความรุนแรงยังมองได้ในมิติต่างๆ ได้แก่ (เอกสารเรื่องสตรีกับความรุนแรงในครอบครัว : 7)

1. **จารีตประเพณี** ด้วยค่านิยมดั้งเดิมที่ยกให้ชายมีอำนาจเหนือหญิง การใช้ความรุนแรงของชายจึงเป็นเครื่องมือในการรักษาอำนาจที่เหนือกว่า ซึ่งผู้หญิงส่วนใหญ่ก็ยอมรับสถานภาพที่ด้อยกว่าชายทั้งในครอบครัวและในสังคม จารีตประเพณีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสังคมโดยรวมยังยอมรับความไม่เท่าเทียมของหญิงและชาย ซึ่งนำไปสู่การที่สังคมยังไม่ตระหนักว่า ความรุนแรงต่อสตรีเป็นปัญหาสำคัญ แต่เป็นเพียงปัญหาภายในครอบครัวที่บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว

2. **โครงสร้างทางสังคม** สืบเนื่องจากที่สังคมยังคิดว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างสามีภรรยา การที่บุคคลภายนอกเข้าไปยุ่งเกี่ยวจะเป็นการยุยงให้ครอบครัวแตกแยก ดังนั้นจึงไม่มีใครเข้าไปห้ามปรามอย่างจริงจัง นอกจากนั้นปัญหาทางเศรษฐกิจ สภาพะว่างงาน ก่อให้เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์นำไปสู่การกระทำ ความรุนแรงต่อคนในครอบครัว โดยเฉพาะคนที่ต้องอยู่ในภาวะพึ่งพาจนกระทั่งถึงขั้นกระทำการฆาตกรรม ทำร้ายคนในครอบครัว รวมทั้งทำร้ายตนเองด้วย

3. **โครงสร้างทางการเมือง การบริหาร และกฎหมาย** ในด้านตัวบทกฎหมายบางเรื่องยังเปิดช่องว่างให้มีการกระทำรุนแรง เช่น กฎหมายอาญา มาตรา 276 ให้อัยคำว่า “ผู้ใดข่มขืนหญิงซึ่งมิใช่ภริยาของตน” มีผลให้สามีข่มขืนภรรยาได้โดยไม่มีความผิด ด้านการพิจารณาคดี เจ้าหน้าที่มักใช้วิธีการไกล่เกลี่ย ประนีประนอม แทนการดำเนินการตามกฎหมาย หรือตัวผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงมักไม่กล้าแจ้งความ นอกจากอาจไม่ได้รับความเป็นธรรมแล้ว กระบวนการสอบสวนทำให้ผู้หญิงต้องอับอาย ตกเป็นข่าว หรือตกเป็นจำเลยของสังคม

4. **ปัญหาทางด้านสถานะทางกายและทางจิต** คือ ตัวผู้กระทำผิดมีอาการป่วยทางจิต มีความกดดัน ตึงเครียด จากปัญหาทางเศรษฐกิจ รายได้น้อย การศึกษาต่ำ สภาพที่อยู่อาศัยไม่ดี ทำให้เกิดความท้อแท้ ตึงเครียด ซึ่งอาจเป็นแรงผลักดันให้เกิดความรุนแรงขึ้นได้ รวมทั้งความไม่พร้อมที่จะมีครอบครัวทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อายุ สุขภาพ และฐานะทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความรุนแรงได้เช่นกัน

5. **การกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก** อาทิ ยาเสพติด สุรา สภาพแวดล้อม แม้กระทั่งสื่อ ล้วนเป็นปัจจัยภายนอกที่ก่อให้เกิดความรุนแรงได้

นอกจากนั้น ยังมีปัจจัยอื่นๆที่ทำให้เกิดความรุนแรง ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความรุนแรง (นโยบายและแผนจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี : 8-11)

● ค่านิยม เจตคติ

- สังคมยังมีค่านิยมและเจตคติที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชาย เช่น ความคิดที่ว่าภรรยาเป็นสมบัติของสามี ลูกเป็นสมบัติของพ่อแม่ ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ รวมถึงการให้ความสำคัญและคาดหวังเพศชายในฐานะผู้นำ ผู้สืบทอดเชื้อสายของครอบครัว
- สังคมมีแนวโน้มจะประณามผู้หญิงว่าเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดความรุนแรง เช่น มองว่าผู้หญิงที่ถูกข่มขืนทำตัวไม่ดี แต่งกายไม่เหมาะสม หรือเป็นฝ่ายเชื่อเชิญก่อน
- ความเชื่อผิดๆที่ว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว ทำให้คนในสังคมไม่ต้องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือช่วยเหลือ อีกทั้งคำสอนที่ว่าไม่ควรนำเรื่องภายในครอบครัวไปบอกกล่าวให้คนภายนอกล่วงรู้ ดังคำสอนที่ว่า “ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า”

● ครอบครัว

- ความไม่พร้อมที่จะมีครอบครัวตั้งแต่ร่างกาย จิตใจ อายุ สุขภาพ และฐานะทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดความรุนแรง
- การอบรมเลี้ยงดูลูกชายหญิงไม่เท่าเทียมกัน ลูกผู้หญิงจะได้รับการอบรมให้เป็นกุลสตรี ว่านอนสอนง่าย ฟังฟังผู้ชาย เป็นผู้ตาม ในขณะที่ลูกผู้ชายต้องเข้มแข็ง เป็นผู้นำ แสดงออกเรื่องเพศได้เต็มที่ มีอิสระ รวมทั้งการอบรมเลี้ยงดูที่ขาดศีลธรรม และความเสมอภาคทางเพศ
- พฤติกรรมของคู่สมรส เช่น การนอกใจ ไม่รับผิดชอบ ติดการพนัน ไม่ช่วยแบ่งเบาภาระในครอบครัว
- ปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น ความยากจน ไม่มีอาชีพที่แน่นอน ว่างงาน
- ขาดความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัว ขาดทักษะชีวิต ทักษะในการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว และความไม่เข้าใจกันภายในครอบครัว เช่น หึงหวง ไม่ปรับตัวเข้าหากัน หรือบทบาทหญิงชาย

● สภาวะเศรษฐกิจ

- ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ การเลิกจ้าง ธุรกิจล้มละลาย ค่าครองชีพสูง ทำให้เกิดความเครียดเป็นสาเหตุของความรุนแรงติดตามมา
- ลักษณะนิสัยการใช้จ่ายเกินตัว บริโภคนิยม ทำให้เกิดการกู้หนี้ยืมสิน และก่อให้เกิดความเครียด

● สื่อ

- สื่อขาดแนวคิดพื้นฐานและวิธีการนำเสนอที่จะพัฒนาและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหญิงชาย อีกทั้งสื่อเป็นผู้ละเมิดสิทธิเสียเอง
- สื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารในทางลบและภาพของความรุนแรงต่างๆ ทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ
- ภาพลามกอนาจารที่เผยแพร่ทางสื่อๆ เช่น วิดีโอ หนังสือ ภาพยนตร์ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต มีทั้งภาพ ข้อมูล และการสนทนาที่อาจชักจูงไปในทางที่ไม่เหมาะสม หรือตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง

● การศึกษา

- การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษายังไม่เป็นที่ยอมรับ เนื่องจากความเชื่อที่ว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ต้องปกปิด ทำให้วัยรุ่นเกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากลอง และแสดงออกในทางที่ผิดๆ เช่น การชมชื่น การลวนลามทางเพศ
- ระบบการศึกษาของไทยยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องบทบาทระหว่างหญิงชาย จริยธรรมทางเพศ สิทธิสตรี สิทธิเด็กและสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการสอนให้เด็กแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยเหตุผล และสันติวิธี

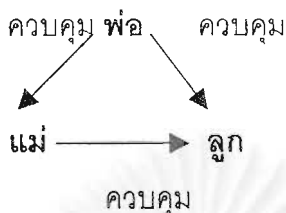
● อื่นๆ

- ปัญหาโรคเอดส์ กลายเป็นความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัว ทั้งทางร่างกาย สุขภาพจิต โดยเฉพาะแม่บ้านและเด็กที่กลายเป็นเหยื่อทางเพศ
- ปัญหาความรุนแรงและการทอดทิ้ง ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ทั้งในครอบครัวและสังคมมีมากขึ้น

มายาคติเรื่องความรุนแรง

ความรุนแรงที่เกิดกับสตรีทุกยุคทุกสมัยนั้นล้วนมีสาเหตุมาจากมายาคติเรื่องเพศ กล่าวคือ ตั้งแต่วัยเด็ก ผู้ชายจะถูกสอนให้เป็นผู้นำ ความแข็งแรง อดทน และกล้าหาญล้วนเป็นคุณสมบัติของผู้ชาย ในขณะที่ ความอ่อนน้อมอ่อนนง่าย อ่อนแอและโง่เขลา ถูกกำหนดให้เป็นคุณสมบัติของผู้หญิง ด้วยเจตคติเหล่านี้ทำให้สังคมให้ความสำคัญกับเพศชายในฐานะผู้นำ ผู้ตัดสินใจ ดังสุภาษิตโบราณของไทยที่ว่า “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” เป็นสิ่งย้ำเตือนถึงความไม่เท่าเทียมระหว่างหญิงกับชาย แนวคิดที่ว่าภรรยาเป็นสมบัติของสามี ลูกเป็นสมบัติของพ่อแม่ ชายมีอำนาจเหนือหญิง ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ เป็นค่านิยมและเจตคติที่ตอกย้ำความรุนแรง

แนวคิดเรื่องการกดขี่สตรีของฟรอยด์ (ทฤษฎีจิต 2535) กล่าวว่า สังคมที่ถือพ่อเป็นใหญ่นี้เป็นโครงสร้างที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในครอบครัว ดังภาพที่เรียกว่า สามเหลี่ยมแห่งการพึ่งพา ต่อไปนี้

ชายที่เป็นพ่อเป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมทั้งหญิงและเด็กที่ต้องเป็นฝ่ายพึ่งพาผู้ชาย กล่าวคือ ลูกเป็นสมบัติของพ่อ และต้องการให้ลูกสืบทอดมรดกและนามสกุล ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิงนั้น ชายจะให้หลักประกันด้านความคุ้มครองโดยหญิงต้องตอบแทนด้วยการทำงานบ้าน ตอบสนองด้านอารมณ์และการสืบพันธุ์ พ่อจึงเป็นผู้มีอำนาจลึทธิขาดและเป็นผู้ถือดาบอาญาสิทธิ์ในครอบครัว อันเป็นต้นตอของความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศและเกิดปัญหาความรุนแรงติดตามมา

สังคมมีแนวโน้มที่จะประณามผู้หญิงเด็กกว่าเป็นต้นเหตุของปัญหาความรุนแรง เช่น การข่มขืนกระทำชำเรา สังคมมักมองว่า เครื่องแต่งกายและการประพฤติตัวของผู้หญิงเป็นสาเหตุของความรุนแรง และมีแนวโน้มจะให้โทษแก่ชายที่กระทำผิดมากกว่า อีกทั้งความเชื่อผิดๆเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรง เช่น ความรุนแรงในครอบครัวสังคมมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัว ทำให้หลายต่อหลายครั้งที่ผู้หญิงถูกทารุณกรรมเพราะไม่มีใครต้องการยุ่งเรื่องสามีภรรยา หรือความรุนแรงทางเพศเกิดขึ้นเพราะผู้หญิงไม่รู้จักระมัดระวังตัวเอง หรือไม่ก็สมยอมเอง ความเชื่อที่ว่า ผู้ชายเป็นฝ่ายกระทำได้ ทำให้ผู้ชายไม่จำเป็นต้องแสดงความรับผิดชอบต่อความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิง ส่วนการที่สังคมตัดสินผู้ชายที่กระทำ ความรุนแรงว่า “ป่วยทางจิต” หรือ เป็น “เดนมนุษย์” หรือ “อสูรร้าย” ทำให้สาเหตุของความรุนแรงที่แท้จริงไม่ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณา และความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างเพศถูกบิดเบือนไปเพียงเพราะประเด็นของปัญหาทางจิตระดับบุคคล หรือโยนความผิดให้กับสภาพสังคมและครอบครัวที่เปี่ยมเบน

ภายใต้มายาคติที่ฝังรากลึกอยู่ในความเชื่อ ค่านิยม หรือเจตคติของสังคม ผู้หญิงที่ถูกมองว่าเป็นเพศที่อ่อนแอจึงกลายเป็น “เหยื่อ” ของความรุนแรงเสมอมาจนยากที่จะเยียวยาได้

ประเภทของความรุนแรง

ความรุนแรงต่อผู้หญิงมีมากมายหลายมิติ ในที่นี้จะแบ่งความรุนแรงออกเป็นประเภทต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. แบ่งโดยใช้ที่มาของความรุนแรงเป็นเกณฑ์

1.1 ความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงทางตรงที่กระทำต่อสตรีเป็นเหตุการณ์เฉพาะที่เห็นได้ชัดเจน มีลักษณะเป็นการทำร้ายร่างกายหรือทำให้ถึงแก่ชีวิต ผู้ใช้ความรุนแรงต้องการแสดงความมีอำนาจเหนือฝ่ายผู้กระทำ มีจุดมุ่งหมายที่จะควบคุมการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยการทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเกิดความกลัว การกระทำรุนแรงต่อสตรีมิใช่เพียงการทำร้ายร่างกายเท่านั้น แต่เป็นการลบล้างละเมิดสิทธิทางเพศของสตรีด้วย กล่าวคือ ความรุนแรงทางตรงมีที่มาจากบุคคล

ความรุนแรงทางตรงที่ผู้ชายกระทำต่อผู้หญิงมีหลายรูปแบบ และมีระดับความรุนแรงแตกต่างกัน เช่น การข่มขืน (rape) การทุบตีทำร้ายร่างกายภรรยา (wife battering) การลวนลามหรือคุกคามทางเพศ (sexual harassment) การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงที่เป็นญาติสนิททางสายเลือด (incest) การเขียนเรื่องลามกอนาจารเกี่ยวกับสตรี (pornography) และการค้าประเวณี (prostitution) เป็นต้น (จูไรรัตน์ จันทรธำรง, 2536:30) รูปแบบของความรุนแรงทางตรงประกอบด้วย

1.1.1 ความรุนแรงทางกาย หมายถึง การใช้กำลังหรืออุปกรณ์ใดๆ เป็นอาวุธมีผลทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บ เช่น การเตะ ต่อย ทุบ ตี ทำร้ายอวัยวะต่างๆ ทำให้บาดเจ็บ บุหรือจี้ นำร้อน รวด เด้ารัดนาบ ล่ามโซ่ เอาไม้แขวนเสื้อตี จนผู้ถูกกระทำแขนขาหัก ฟกช้ำ และพิการ รวมถึงการล่วงละเมิดทางเพศทำให้ภรรยาและลูกติดเชื่อเอ็ดส์ ความรุนแรงทางกายอาจเริ่มจากการถูกขู่ข่มขู่คุกคาม และจบลงด้วยการถูกฆาตกรรมหรือเสียชีวิตเพราะการบาดเจ็บ

การทุบตีทำร้ายภรรยาหรือคนรักเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีมานานแล้วในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ แต่เพิ่งจะได้รับการยอมรับว่าเป็นปัญหาสังคมเมื่อประมาณ 20-30 ปีมานี้เอง ทั้งนี้ด้วยการต่อสู้เรียกร้องของกระบวนการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิสตรี แต่เดิมคนทั่วไปมักมองว่าการที่สามีภรรยาทะเลาะกันเป็นเรื่องภายในครอบครัว เป็นเรื่องการกระทบกระทั่งระหว่างลึนกับพัน คนภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว แม้แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจยังมองว่าเป็นเรื่องไม่สำคัญจึงพยายามใช้วิธีไกล่เกลี่ยแทนที่จะลงบันทึกลงความ

จากการศึกษาพบว่า ผู้ชายที่ทำร้ายผู้หญิงมักเติบโตภายในครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง พบเห็นพ่อแม่ใช้ความรุนแรงเป็นประจำ หรือถูกพ่อแม่ลงโทษด้วยการเขี่ยนตี บุคคลที่ตกอยู่ในภาวะแบบนี้จะซึมซับพฤติกรรมความรุนแรงแล้วไปปลดปล่อยกับคู่ของตนเมื่อเติบโตใหญ่ นอกจากนั้นจากการรวบรวมข้อมูลพบว่า ผู้ชายที่ทำร้ายร่างกายภรรยาเมื่ออยู่ในทุกเชื้อชาติ ทุกชนชั้น อาชีพ และระดับการศึกษา ทั้งที่คนทั่วไปมักคิดว่าผู้ชายที่ทุบตีภรรยาจะต้องมีฐานะยากจน หรือด้อยการศึกษา แต่ในความเป็นจริงผู้ชายที่มีการศึกษาที่ดี มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูง จำนวนไม่น้อยมีพฤติกรรมชอบทุบตีภรรยา จนมีการตั้งข้อสังเกตว่า ยิ่งผู้ใช้ความรุนแรงมีระดับการศึกษาหรือมีหน้าที่การงานสูงเท่าไร ก็ยิ่งใช้ความรุนแรงในลักษณะแบบเนียนขึ้นเท่านั้น

1.1.2 ความรุนแรงทางเพศ หมายถึง การกระทำในลักษณะตั้งแต่การลวนลาม การคุกคามทางเพศโดยครอบคลุมถึงพฤติกรรมดังต่อไปนี้ การเกี้ยวพาราสี การคุกคามทางวาจา การพูดจาสื่อเสียด การใช้สายตา การสัมผัสอย่างไม่พึงประสงค์ การขอมือเพศสัมพันธ์ การบังคับให้มีความสัมพันธ์ทางเพศโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ การข่มขืน แม้กระทั่งการทำอนาจาร นำเด็กมาถ่ายภาพโป๊ เอาอวัยวะเพศมาอวดสตรีหรือเด็ก เป็นต้น

จากการสำรวจขององค์กรด้านสตรีพบว่า ผู้หญิงถูกทารุณกรรมทางเพศมากที่สุดไม่ว่าจะเป็นจากการถูกข่มขืนกระทำชำเรา ทำอนาจาร หรือถูกคุกคามทางเพศ ผู้ล่วงละเมิดทางเพศส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักกัน ตามมาด้วยคนในครอบครัวและคนแปลกหน้า ผู้กระทำที่เป็นคนรู้จักกันมักจะเป็นเพื่อน เพื่อนบ้าน หรือแฟน สำหรับผู้กระทำที่เป็นคนในครอบครัว เช่น พ่อข่มขืนลูกสาว หลานข่มขืนป้า พี่ชายข่มขืนน้องสาว เหตุการณ์มักจะมียาเสพติดและยาบ้าเข้ามาเกี่ยวพัน ผู้ที่ถูกข่มขืนโดยคนรู้จักใช้คำว่า acquaintance เป็นการข่มขืนอาศัยความคุ้นเคย การข่มขืนโดยคนรู้จักมีบ่อยมากซึ่งทางการแพทย์พบว่า การล่วงละเมิดทางเพศโดยคนรู้จักทำร้ายความรู้สึกและจิตใจของผู้ตกเป็นเหยื่อมากกว่าผู้ไม่รู้จัก สนวนภัยจากคนแปลกหน้านั้นเกิดได้ทุกเวลา สถานที่

การข่มขืนเป็นอาชญากรรมทางเพศที่ร้ายแรงที่ทำความเสียหายแก่ผู้หญิงทั้งร่างกายและจิตใจในระยะยาว แต่คนส่วนใหญ่มักมองว่าผู้หญิงที่ถูกข่มขืนเป็นฝ่ายยั่วก่อน และเชื่อว่าผู้ชายที่ข่มขืนหญิงมีความผิดปกติทางจิตใจ แต่งานวิจัยหลายชิ้นให้ข้อสรุปตรงกันว่า ผู้ชายที่ข่มขืนผู้หญิงจำนวนมากมิได้มีความผิดปกติแต่อย่างใด แต่คือคนปกติในสายตาของเพื่อน มีอาชีพตั้งแต่รับจ้างรับราชการ การศึกษาตั้งแต่ประถม 4 จนถึงปริญญาเอก สะท้อนว่า ผู้ชายที่ทำร้ายทางเพศมีทุกช่วงอายุ ทุกกลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจ เช่นกัน

กล่าวโดยสรุป ความรุนแรงทางเพศที่ผู้ชายกระทำต่อผู้หญิงทุกรูปแบบมีลักษณะร่วมกันหลายประการ ดังนี้ (จุไรรัตน์ จันทรธีราง, 2536 :35-36)

1. ความรุนแรงทางเพศเป็นเหตุการณ์ที่กระทำโดยผู้ชายจากทุกกลุ่มและทุกชนชั้นทางสังคม กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นผู้ชายลักษณะใดก็อยู่ในข่ายที่อาจกระทำ ความรุนแรงต่อผู้หญิงได้ทั้งสิ้นถ้าสถานการณ์เอื้ออำนวย
2. ความรุนแรงทางเพศเป็นอาชญากรรมที่ได้รับรายงานและเปิดเผยต่อสาธารณชนน้อยที่สุด เนื่องจากผู้หญิงที่ถูกกระทำมักอับอาย ไม่กล้าเปิดเผย กลัวว่าจะถูกแค้นหรือถูกดูถูกเหยียดหยาม ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยยอมทนทุกข์ทรมานเก็บการถูกทารุณกรรมทางเพศไว้คนเดียว เพราะไม่ต้องการตอบคำถามของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทนายความ หรือกระทั่งสื่อมวลชน ที่มีแนวโน้มจะตำหนิผู้หญิงว่าเป็นฝ่ายผิด
3. ความรุนแรงทางเพศเป็นอาชญากรรมที่ได้รับการตัดสินลงโทษในอัตราต่ำที่สุด สืบเนื่องมาจากประการแรก หญิงที่ถูกทำร้ายทางเพศไม่กล้าแจ้งความหรือเปิดเผยให้คนอื่นรู้ ประการที่สอง เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือทนายความมักใช้วิธีการเกลี้ยกล่อมให้ผู้หญิงล้มเลิกดำเนินคดีกับจำเลย ประการที่สาม แม้ว่าจะมีการดำเนินคดีถึงชั้นศาล ผู้กระทำรุนแรงทางเพศมักจะรอดพ้นจากการถูกตัดสินลงโทษ เพราะไม่มีหลักฐานเพียงพอ อีกทั้งกฎหมายลงโทษยังไม่รุนแรงเท่าที่ควร
4. ผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงทางเพศมักจะตกเป็นฝ่ายถูกตำหนิ ถูกสงสัยว่าเป็นฝ่ายยั่วยุหรือเชื่อเชิญผู้ชายก่อน
5. สังคมมักจะไม่ถือว่าความรุนแรงทางเพศเป็นเรื่องร้ายแรง ในสังคมที่ผู้ชายมีอำนาจมักไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ โดยมักอ้างว่า ความรุนแรงทางเพศเป็นเรื่องของความรู้สึกทางเพศของผู้ชายและผู้หญิงที่ไม่เหมือนกัน หรือพยายามพูดถึงความรุนแรงทางเพศให้เป็นเรื่องตลกหรือไม่ก็ทำให้เป็นสิ่งที่ชอบธรรมหรือถูกกฎหมายไปเลย
6. ความรุนแรงทางเพศทุกรูปแบบไม่เกี่ยวกับเรื่องเพศ งานวิจัยเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศชี้ให้เห็นว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดการกระทำรุนแรงทางเพศไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องเพศโดยตรง แต่เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชายเหนือหญิงตามที่ยคานิยมทางวัฒนธรรมได้ตอกย้ำสร้างภาพไว้

1.1.3 ความรุนแรงทางใจ ความรุนแรงที่เกิดแก่ผู้หญิงนอกจากความรุนแรงทางกายและความรุนแรงทางเพศแล้วผู้หญิงยังได้รับความรุนแรงทางจิตใจที่ส่งผลต่อสุขภาพจิต บุคลิกภาพของผู้หญิง ความรุนแรงทางใจ หมายถึง การกระทำหรือละเว้นใดก็ตามที่มีผลทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับความเสียหาย หรือเสียสิทธิเสรีภาพ ความรุนแรงทางจิตใจเกิดขึ้นได้แม้จะไม่มีการทำร้ายร่างกายเลย เช่น สามีไปมีผู้หญิงอื่น การไม่รับผิดชอบต่อครอบครัว การพูดจาดูถูกส่อเสียด การกีดกันไม่ให้คบค้าสมาคมกับผู้อื่น ล้วนมีผลต่อจิตใจของผู้หญิงทั้งสิ้น

จากการศึกษาพบว่า ผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงจะมีปัญหาสุขภาพจิต ส่วนใหญ่มีอาการเครียด ซึมเศร้า จิตใจแปรปรวน บางคนมีอาการท้องแท้ง สูญเสียความมั่นใจในตัวเอง กลัวสังคมไม่ยอมรับ คิดว่าตนเองไร้ค่า หลายรายมีอาการทางจิต เกิดอาการกลัว หวาดผวา แม้เหตุการณ์สิ้นสุดลงแล้ว ดังผลการศึกษาในสหรัฐอเมริกาชี้ว่า ผู้หญิงที่ถูกทุบตีมีโอกาสฆ่าตัวตายสูงกว่าผู้หญิงที่ไม่ถูกทำร้ายถึง 5 เท่า

รศ.นพ.รณชัย คงสกนธ์ แพทย์จิตเวช โรงพยาบาลรามารินทร์ กล่าวว่า "...ในบรรดากลุ่มคนไข้ที่เข้ามาปรึกษาปัญหาสุขภาพจิต มีเปอร์เซ็นต์ของผู้หญิงมากกว่าผู้ชายไม่ต่ำกว่า 2-3 เท่าขึ้นไป และมีสถิติยืนยันว่าผู้หญิงมีอัตราการฆ่าตัวตายมากเป็น 3 เท่าของผู้ชาย ซึ่งล้วนมีที่มาจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัวแทบทั้งสิ้น" (จดหมายข่าวศูนย์ข่าวผู้หญิง, 2545: 14)

ผู้หญิงเหล่านี้เมื่อถูกกระทำรุนแรงบ่อยครั้งก็จะสะสมเก็บกดจนวันหนึ่งก็จะระเบิดออกมา ดังที่มีข่าวภรรยาตัดอวัยวะเพศสามี หากวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งไม่ได้หมายความว่า ผู้หญิงคนนั้นโกรธสามีคืนนั้นคืนเดียวแล้วลุกขึ้นมาตัดเลย แต่เป็นอาการของการเก็บกดมาเป็นเวลานานในที่สุดเมื่อทนไม่ได้ก็ระบายออกมา ในขณะที่ผู้หญิงที่ถูกทารุณกรรมทางเพศแม้เพียงครั้งเดียวแต่ส่งผลลบต่อจิตใจไปตลอดชีวิต ดังคำพูดของผู้หญิงคนหนึ่งว่า "สิ่งที่แย่ที่สุดของการถูกทุบตีไม่ใช่อยู่ที่ความรุนแรงการถูกทุบตี แต่อยู่ที่ความทุกข์ทรมานทางจิตใจกับการที่ต้องตกอยู่ในความหวาดกลัวและทุกข์ทรมาน" (สังคมรวมใจให้ผู้หญิงพ้นภัยความรุนแรง, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ :8)

1.2 ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง หากพิจารณาความรุนแรงทางตรงที่เกิดแก่ผู้หญิงทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นการข่มขืน การทำร้ายร่างกาย การลวนลามหรือคุกคามทางเพศ ตลอดจนความรุนแรงในรูปแบบอื่นๆ จากมิติของความรุนแรงเชิงโครงสร้างจะเห็นว่า ต้นเหตุของความรุนแรงทั้งหลายมิใช่เกิดจากตัวผู้ชายแต่ละคน หากแต่มีที่มาจากโครงสร้างสังคมวัฒนธรรมที่แฝงความรุนแรงเอาไว้ นั่นคือโครงสร้างสังคมก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างศักยภาพของสตรี

กับสิ่งที่สตรีเป็นอยู่จริง โครงสร้างสังคมวัฒนธรรมที่มีความรุนแรงนี้เป็นกระบวนการที่ถูกสร้างขึ้นและปรากฏออกมาในรูปของอำนาจที่ไม่เสมอภาคกันระหว่างหญิงชาย ส่งผลให้โอกาสแห่งชีวิตของบุคคลทั้งสองเพศไม่เสมอภาคกันไปด้วย (จุไรรัตน์ จันทร์ธำรง, 2536 : 37)

โครงสร้างสังคมวัฒนธรรมสามารถพิจารณาได้จากสองระดับ คือ ระดับที่เป็นสถาบัน ขนบประเพณี กฎหมาย และระเบียบสังคม และระดับที่เป็นอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของคนในสังคม โครงสร้างสังคมวัฒนธรรมทั้งสองระดับนี้ได้รับการปลูกฝังบ่มเพาะถ่ายทอดจากรุ่นพ่อแม่ไปยังรุ่นลูกหลานสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน จนกลายเป็นกระบวนการที่กำหนดความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมของคนในสังคม

ความรุนแรงเชิงโครงสร้างเป็นความรุนแรงทางอ้อม หรือความรุนแรงที่ซ่อนเร้นแอบแฝงอยู่ในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการต่างๆของรัฐ ตลอดจนความรุนแรงที่แฝงอยู่ในความเชื่อ ค่านิยมของสังคม เช่น เชื่อว่าสามีมีสิทธิทุบตีภรรยาได้ถ้าภรรยาประพฤติตัวไม่ดี ภรรยาไม่หน้าที่ตอบสนองความต้องการทางเพศของสามี หรือ กรณีการมีโสเภณีเด็กก็เช่นเดียวกัน ปรากฏการณ์เหล่านี้ล้วนมีที่มาจากโครงสร้างสังคมวัฒนธรรมทั้งสิ้น

การมีโสเภณีเด็กเป็นจำนวนมาก เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของความรุนแรงที่ซ่อนเร้น ถือเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ที่ผูกโยงกับบริบททางวัฒนธรรม ทางสังคม และอำนาจทางการเมือง ภายใต้โครงสร้างที่ผู้หญิงต้องพึ่งผู้ชายทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ

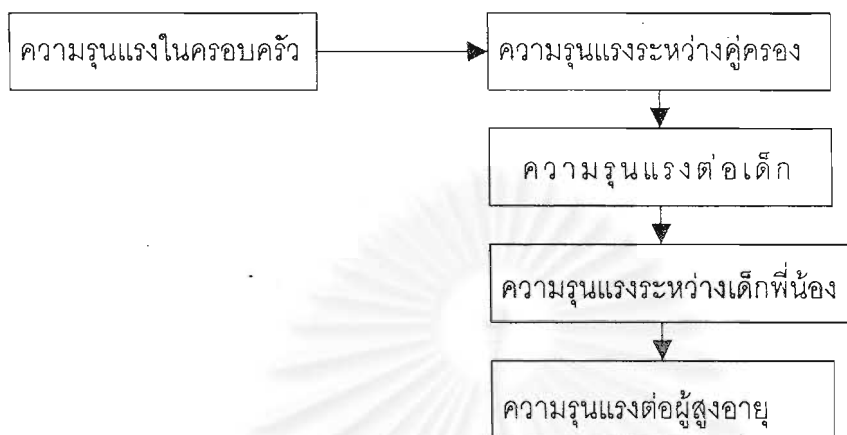
ดังนั้นการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงจะบรรลุผลได้ก็ต่อเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงระบบสังคมวัฒนธรรมที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง ให้เป็นระบบสังคมที่ชายหญิงมีอำนาจและสิทธิเท่าเทียมกัน แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมวัฒนธรรมต้องใช้เวลาอันยาวนานแต่ก็เป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้เพราะระบบสังคมวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นนั่นเอง

2. แบ่งประเภทของความรุนแรงตามกลุ่มของสังคม

2.1 ความรุนแรงในครอบครัว

สถาบันครอบครัวเป็นกลุ่มทางสังคมที่มีขนาดเล็กที่สุด แต่เป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการหล่อหลอมสมาชิกในสังคม งานวิจัยหลายชิ้นบ่งชี้ว่าเด็กที่เติบโตมาในสภาพแวดล้อมที่รุนแรงจะซึมซับพฤติกรรมความรุนแรงแล้วไปแสดงออกเมื่อมีครอบครัว ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงวัฏจักรความรุนแรงในครอบครัว

สรรพสิทธิ์ คุมภ์ประพันธ์ ผู้อำนวยการมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก อ่างงานวิจัยของ Dr. Kevin Browne นักวิจัยด้านเด็กและครอบครัวที่ว่า วัฏจักรความรุนแรงในครอบครัวเริ่มต้นจากพ่อแม่ จากนั้นก็ลามไปยังลูก พอเกิดการทำร้ายเด็กก็ส่งผลไปยังความรุนแรงระหว่างเด็กพี่น้อง เมื่อเด็กซึมซับสภาพแวดล้อมตรงนั้นมา พอเติบโตจึงไปกระทำกับพี่น้องด้วยกันและกับผู้สูงอายุ เป็นวัฏจักรที่ไม่สิ้นสุด (รายงานการสัมมนาเรื่องการยุติความรุนแรงต่อสตรี, 2542)

วัลลภ ตั้งคณานุรักษ์ สว.กรุงเทพมหานคร มองว่า ในยุคปัจจุบันมีครอบครัวที่ล่อแหลมต่อการใช้ความรุนแรงอยู่ 5 ประเภท ได้แก่ (ปรับแผนจัดการผิวโหดแทนเข้าคุก-จับส่งโรงซ่อม, ไทยรัฐ 12 ธ.ค. 2544 : 5)

1. ครอบครัวดาวกระจาย คนในบ้านต่างคนต่างไป กระจายไปตามบุญตามกรรม คนละทิศละทาง
2. ครอบครัวยิปซี มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังที่ต่างๆ จนขาดเอกภาพความเป็นปึกแผ่น
3. ครอบครัวลูกกระเบิด พร้อมจะระเบิดความรุนแรงได้ทุกเมื่อ
4. ครอบครัวแบบปู่บ๊อบ ครัวเรือนประเภทนี้มองการขายตัวเพื่อแลกกับวัตถุเป็นเรื่องธรรมดา
5. ครอบครัวไม่มีพ่อแม่ เพราะเป็นเอดส์เสียชีวิตทั้งคู่ เด็กที่ติดเชื้อเอดส์ไม่มีใครโอบกอดให้เขาได้จบชีวิตอย่างอบอุ่น

สำหรับคำนิยามของความรุนแรงในครอบครัว มีหน่วยงานต่างๆให้ความหมายดังต่อไปนี้ คณะกรรมการว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีแห่งสหประชาชาติ กล่าวว่า ให้ความหมายของความรุนแรงในครอบครัวเป็นรูปแบบความรุนแรงต่อสตรีที่เกิดขึ้นอย่างไม่ค่อยมีใครรับรู้ เกิดขึ้นในทุกสังคม ผู้หญิงทุกวัยมีโอกาสที่จะถูกกระทำรุนแรงในทุกรูปแบบทั้งการตบตี การข่มขืน การคุกคามทางเพศ ทางจิตใจ และความรุนแรงในรูปแบบอื่นๆ

สำนักงานป้องกันความรุนแรงในครอบครัวของมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ (Office for the Prevention of Domestic Violence 1998) นิยามว่า ความรุนแรงในครอบครัวเป็นรูปแบบของการบังคับขู่เข็ญ ซึ่งรวมถึง การกระทำทารุณทางกาย ทางจิตใจ ทางเพศ และทางอารมณ์ ที่ผู้ใดผู้หนึ่งกระทำต่อคู่ของตน โดยมุ่งหวังเพื่อสร้างและรักษาอำนาจและการควบคุมเหนือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ นิยามความรุนแรงในครอบครัวว่า เป็นการทำร้ายกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวให้บาดเจ็บทางร่างกาย และข่มขู่ให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำในสิ่งที่ไม่ปรารถนา ระดับความรุนแรงมีความแตกต่างกันตั้งแต่การทะเลาะโต้เถียงกัน การทำร้ายร่างกายด้วยอวัยวะหรืออาวุธ ไปจนถึงการทำลายชีวิต หรือการทำลายพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุคคล

ร่างพระราชบัญญัติ ขจัดความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ....มาตรา3 บัญญัติความหมายของ "ความรุนแรงในครอบครัว" หมายความว่า การกระทำใดๆเพื่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ หรือกระทำในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย หรือจิตใจของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ละเว้นกระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมิชอบ

"บุคคลในครอบครัว" หมายถึง คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินกันฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัวรวมทั้งบุคคลใดๆที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน แต่ไม่รวมถึงบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้เช่า

ลักษณะของความรุนแรงในครอบครัว

1. การทำร้ายร่างกาย เป็นการทำร้ายโดยใช้กำลัง เช่น ตะบอง ทุบตี หรือใช้อาวุธจนได้รับบาดเจ็บและการฆาตกรรม
2. การทำร้ายจิตใจ เป็นการทำร้ายโดยใช้คำพูดหรือภาษาที่หยาบคาย ดุถูกเหยียดหยาม ทำให้ผู้ถูกกระทำขาดความเชื่อมั่นและนับถือตนเอง การกระทำดังกล่าวมีผลทางด้านจิตใจและมีผลเสียต่อการอบรมดูแลเด็กในครอบครัวด้วย
3. การใช้ความรุนแรงทางสังคม ได้แก่ การละเลยไม่ให้ความสำคัญหรือความสนใจ การขัดขวางความก้าวหน้า การจำกัดสิทธิทางสังคม เช่น การมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน รวมถึงการจำกัดบริเวณ
4. การใช้ความรุนแรงทางเศรษฐกิจ เป็นการควบคุมและยึดครองทรัพย์สินต่างๆของครอบครัว การจำกัดค่าใช้จ่าย
5. การทำร้ายทางเพศ เป็นการกระทำในเชิงอนาจารให้รู้สึกอับอาย เสื่อมเสียชื่อเสียง หรือการทารุณทางเพศ อาทิ การบังคับหลับนอน การข่มขืน ผืนใจให้มีเพศสัมพันธ์ที่รู้สึกว่ามีผิดธรรมชาติหรือน่ารังเกียจ รวมถึงการถูกบังคับให้ค้าประเวณี

ภาพรวมของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

นโยบายและแผนจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี กล่าวถึงที่มาของความรุนแรงในครอบครัว ไว้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว ทำให้ต้องเผชิญกับการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ขาดการควบคุมอารมณ์ส่งผลให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวและการหย่าร้าง นายแพทย์ ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ระบุว่า ทุกวันนี้โดยเฉลี่ยในสามีภรรยาทุกๆ 5 คู่ ที่จดทะเบียนสมรส จะมี 1 คู่ หรือร้อยละ 20 ที่เลือกจบชีวิตรักด้วยการหย่า
2. ในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันหลายครอบครัวต้องเผชิญกับปัญหาการเงิน ความเครียดจากงาน ปัญหาระหว่างสามีภรรยา หรือ อាកารมีนเมา เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ร้ายลูก
3. สังคมปัจจุบันเป็นสังคม "บริโภคนิยม" ทำให้พ่อแม่เห็นลูกเป็นสมบัติชิ้นหนึ่งที่จะทำอย่างไรกับลูกก็ได้

4. ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำให้เกิดการย้ายถิ่นเพื่อหางานทำ ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่แน่นแฟ้น เด็กและผู้สูงอายุไม่มีผู้ดูแล ยิ่งปัจจุบันปัญหายาเสพติดเข้ามาทำให้เกิดความรุนแรงได้ง่ายขึ้น

5. ปัญหาความไม่รับผิดชอบต่อครอบครัวของสามี เช่น การเที่ยวเตร่ ติดการพนัน ชอบดื่มสุรา และสิ่งเสพติดต่างๆ

6. ความเชื่อผิดๆที่ว่าเรื่องในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัวทำให้ผู้หญิงไม่กล้าเปิดเผย หรืออาย ทำให้ปัญหายิ่งลุกลามมากขึ้น และด้วยความเชื่อนี้ทำให้คนรอบข้างไม่กล้าเข้าไปช่วยเหลือ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติ ขจัดความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ...มาตรา 5 กล่าวไว้ว่าบุคคลที่ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นใดที่พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตาม พ.ร.บ.นี้ ซึ่งการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ก่อให้เกิดความรับผิดแก่ผู้แจ้งทั้งทางแพ่งและทางอาญา

7. ผู้หญิงส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจจากผู้ชายทำให้ขาดอำนาจในการต่อรอง อยู่ในสภาพจำนน

8. กฎหมายบางเรื่องยังเปิดช่องให้มีการกระทำรุนแรง เช่น กฎหมายอาญามาตรา 276 ส่วนในกรณีที่มีสามีภรรยาร้าง มักมีปัญหาตามมาคือ การแบ่งทรัพย์สิน การเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ชายจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร หากฝ่ายชายเพิกเฉยก็ยังไม่มีการบังคับให้ฝ่ายชายทำตามคำสั่งศาล ทำให้ผู้หญิงต้องหาเลี้ยงชีพและเลี้ยงดูบุตรตามลำพังต่อไป มาตรการดังกล่าวแสดงถึงการเอาใจเอาเปรียบฝ่ายหญิง เกิดความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ

2.2 ความรุนแรงในสังคมหรือชุมชน

นอกจากผู้หญิงต้องประสบความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ผู้หญิงยังต้องเสี่ยงกับภัยสังคมทั้งจากสถานที่ทำงาน สถานที่สาธารณะ ห้างสรรพสินค้า บนรถโดยสารประจำทาง สถานที่ราชการ โรงพยาบาล โรงเรียน หรือแม้กระทั่งในวัด กล่าวได้ว่า ไม่มีความปลอดภัยในสวัสดิภาพของผู้หญิงเลย ผู้หญิงจำนวนมากถูกลวนลามทั้งทางเพศ ทางกาย และทางวาจาในสถานที่เหล่านี้ ล่าสุดกลางเดือนกรกฎาคม ปี 2545 คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน(ก.พ.) ได้ออก “คู่มือการปฏิบัติตัวของข้าราชการหญิงในกรณีถูกข้าราชการชายโดยเฉพาะระดับหัวหน้าคุกคามทางเพศ” แม้ว่าคู่มือนี้จะมีความลำเอียงตรงที่ผลักภาระให้ตกแก่ฝ่ายหญิงในการคุ้มครองตนเอง แต่ก็นับ

เป็นจุดเริ่มต้นที่จะช่วยสร้างความตระหนักให้สังคมได้รับรู้ถึงปัญหาการคุกคามทางเพศในที่ทำงาน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่จริง

การคุกคามทางเพศเป็นความรุนแรงอีกรูปแบบหนึ่งที่สร้างความเจ็บปวดไม่ต่างจากการข่มขืน ผู้ที่ถูกคุกคามจะรู้สึกไม่ปลอดภัย อึดอัด เกิดความเครียดและความกดดันทางจิตใจ การคุกคามทางเพศทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติในการทำงานและบีบให้ผู้หญิงจำนวนมากต้องลาออก แม้ว่าจะมีกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานปี 2541 แต่กฎหมายฉบับนี้ยังขาดการนิยามความหมายที่ชัดเจนและการคุ้มครองที่จำกัดเฉพาะคนงานในบริษัทเอกชนโดยไม่ครอบคลุมถึงลูกจ้างในหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ ทั้งไม่ครอบคลุมถึงการล่วงเกินที่กระทำโดยเพศเดียวกันหรือโดยเพื่อนร่วมงานระดับเดียวกันหรือผู้ให้บริการ ปัญหาของการใช้ พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน ตัวอย่างคือ ผู้เสียหายไม่ต้องการเอาเรื่องเพราะกลัวถูกออกจากงาน ทั้งยังไม่มีใครกล้าเป็นพยานเพราะต่างไม่อยากตกงาน กฎหมายฉบับนี้จึงยังต้องได้รับการแก้ไขอีกมาก

นอกจากสถานที่ทำงานแล้ว ความรุนแรงยังปรากฏในสถาบันการศึกษา ทั้งที่โรงเรียนเคยเป็นสถานที่ที่ผู้ปกครองคิดว่าปลอดภัยที่สุดสำหรับเด็ก แต่ปัจจุบันโรงเรียนไม่ใช่สถานที่ปลอดภัยอีกต่อไปแล้ว เพราะครูอาจารย์ที่เป็นพ่อพิมพ์แม่พิมพ์ของชาติกลายเป็นผู้ทำร้ายเด็กเสียเอง ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กเกิดจากครูอาจารย์ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเด็กและสิทธิมนุษยชน ทำให้มีการลงโทษที่ไม่เหมาะสมด้วยวิธีรุนแรงในรูปแบบต่างๆ นอกจากนั้นยังมีครูอาจารย์ที่กระทำล่วงเกินทางเพศและทำร้ายทารุณทางจิตใจกับเด็ก ซึ่งเด็กที่ถูกทารุณมักหวาดกลัวและไม่กล้าบอกใคร ยิ่งกว่านั้นผู้บริหารบางแห่งยังปกป้องครูที่กระทำผิดเพราะกลัวชื่อเสียงของโรงเรียนเสียหายหากสังคมรับรู้ พ่อแม่ผู้ปกครองจึงต้องหมั่นสังเกตพฤติกรรมของบุตรหลานหากมีพฤติกรรมที่ผิดปกติไปจากเดิม เช่น ซึมเศร้า ไม่พูดไม่จา ไม่อยากไปโรงเรียน หวาดกลัว ผู้ปกครองต้องพยายามถามไถ่ปัญหาของเด็ก เพื่อจะได้ไม่สายเกินแก้

การค้างคืนและการบังคับค้าประเวณี นับเป็นความผิดทางอาญาและเป็นความรุนแรงอีกประเภทหนึ่ง ปัญหาที่พบคือ พ.ร.บ. สถานบริการยังเปิดช่องว่างของโทษหนักเบาไว้ การบังคับใช้กฎหมายยังไม่สามารถเอาผิดกับผู้ประกอบการสถานบริการได้เท่าที่ควร เพราะ พ.ร.บ. ระบุโทษไว้เพียงแค่ การปรับเป็นเงินจำนวน 1,000 บาท และสั่งปิดสถานบริการไม่เกิน 30 วันเท่านั้น ซึ่งบทลงโทษนี้ยังไม่ถูกนำไปใช้ปฏิบัติแต่อย่างใด

ความรุนแรงในสังคมยังปรากฏในรูปของสื่อมวลชน จากการเสนอข้อมูลข่าวสารทำให้เกิด

ผลทางลบอย่างกว้างขวาง เช่น ค่านิยมฟุ้งเฟ้อ การใช้ความรุนแรง สื่อลามกอนาจาร หรือการสร้างภาพลักษณ์ของผู้หญิงว่าต้องขาวและผอมจึงจะสวย ทำให้เกิดการเลียนแบบในทางที่ไม่ถูกต้อง ดังที่ปรากฏเป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์เป็นประจำ อาทิ เด็กชายใช้อาวุธทำร้ายเพื่อนเพราะจดจำจากฉากฆ่ากันในละครโทรทัศน์ หรือ ค่านิยมที่ผู้หญิงสวยต้องผอมทำให้ผู้หญิงหันไปพึ่งยาลดความอ้วน หรือหอคัลยกรรมจนเกิดอันตรายตามมา หรือการเผยแพร่ภาพลามกทางสื่อต่างๆ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตถูกใช้เป็นช่องทางค้าประเวณี และล่อลวงเหยื่อไปสู่การกระทำรุนแรงในรูปแบบต่างๆ

2.3 ความรุนแรงจากรัฐ

แม้ว่าปัจจุบันสังคมจะเข้าใจเรื่องสิทธิสตรีมากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนโยบายในระดับประเทศ ผู้หญิงได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนประชาชนไม่ว่าจะเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา แต่การออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อผู้หญิงที่ผ่านมายังไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ การออกกฎหมายยังอยู่ภายใต้การตัดสินใจของกลุ่มคนเล็กๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย

กฎหมายอาญามาตรา 276 ที่ใช้ถ้อยคำว่า “ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิงซึ่งมิใช่ภริยาตน...มีความผิดต้องรับโทษ” เท่ากับว่าสามีมีสิทธิข่มขืนภรรยาของตนได้โดยไม่มีความผิดกฎหมายฉบับนี้บัญญัติขึ้นภายใต้แนวคิดที่ว่า ภรรยาเป็นสมบัติของสามี ซึ่งบ่งบอกถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชายกับหญิง กฎหมายมาตรา 276 นี้ นอกจากละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในการมีส่วนร่วมในการควบคุมและตัดสินใจในเรื่องเพศ ยังขัดต่อเจตนารมณ์ในกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่เน้นความเสมอภาคในการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย(มาตรา30) ให้สิทธิเสรีภาพของบุคคลในชีวิตและร่างกาย (มาตรา 31) ตลอดจนให้ความคุ้มครองแก่เด็กและบุคคลในครอบครัวจากการทารุณกรรมในรูปแบบต่างๆ(มาตรา53) องค์การด้านสตรีพยายามแก้ไขกฎหมายฉบับนี้โดยการให้ตัดวลี “ซึ่งมิใช่ภริยาตน” แก้ไขเป็น “ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิงโดยขู่เข็ญด้วยประการใด...” เพื่อให้ผู้หญิงทุกคนได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

เช่นเดียวกับกฎหมายทำแท้ง ที่ผ่านมาผู้หญิงที่ทิ้งลูกจะมีความผิดฐานทอดทิ้งเด็กแต่ผู้ชายที่ทิ้งลูกทิ้งภรรยากฎหมายกลับเอาผิดไม่ได้ ซึ่งภาวะการตั้งครรภ์เมื่อไม่พร้อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้หญิงและสมาชิกในครอบครัวอย่างยิ่ง การที่กระทรวงสาธารณสุขกำลังทบทวนแก้ไขกฎหมายทำแท้งในขณะนี้เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้หญิงโดยเฉพาะการเลิกเอาผิดกับหญิงที่ให้ผู้

อื่นทำแท้ง ทั้งนี้รัฐควรจัดบริการทำแท้งในโรงพยาบาลของรัฐเพื่อให้ผู้หญิงทุกระดับชนชั้นเข้าถึงบริการทำแท้งที่ปลอดภัย

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ก็เช่นเดียวกันมี ปัญหาเกิดขึ้นมากมาย เช่น ตามระเบียบราชการที่ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีผู้หญิงครึ่ง หนึ่ง แต่ยังมีวัฒนธรรมบางชุมชนที่กีดกันผู้หญิงไม่ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ยังไม่ยอมรับให้ ผู้หญิงเข้ามาทำงานร่วมกับผู้ชาย ที่สำคัญควรเปิดโอกาสให้ชาวบ้านผู้หญิงที่มีรายได้น้อยและยากจนหรือผู้หญิงหม้ายได้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านด้วยโดยมีมาตรการพิเศษสนับสนุน ด้านโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค คนที่ได้ประโยชน์คือ คนเมืองที่มีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง มิใช่ผู้มีรายได้น้อย เพราะสำหรับคนจนจริงๆ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล 30 บาทสูงขึ้น เมื่อเทียบกับบัตรสุขภาพ 500 บาท ที่สามารถใช้ได้ทั้งครอบครัว โดยเฉพาะผู้หญิงจะมีปัญหาสุขภาพมากจึงเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น อีกทั้งการใช้บัตร 30 บาท สามารถใช้ได้ในภูมิลำเนาของตนเท่านั้น ผู้ที่เป็นแรงงานอพยพ จึงไม่สามารถใช้สิทธินี้ได้เพราะหากป่วยคนเหล่านี้ก็ต้องเสียค่ารถกลับไปรักษาที่บ้านเกิดของตน นอกจากนั้นยังเกิดปัญหาการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมระหว่างผู้ถือบัตร 30 บาท กับบุคคลทั่วไป ดังนั้น นโยบายคิดใหม่ ทำใหม่ของรัฐน่าจะเอื้อประโยชน์ให้คนมากกว่านี้

ความรุนแรงอีกรูปแบบหนึ่งกำลังเป็นปัญหาในปัจจุบัน คือ นโยบายการพัฒนาและโครงการขนาดใหญ่ที่กระทำโดยไม่ได้มีการทำประชาพิจารณ์หรือขอความยินยอมจากชุมชน ซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และส่งผลกระทบต่อผู้หญิงเนื่องจากผู้หญิงต้องดูแลรับผิดชอบความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว เช่น การสร้างเขื่อน การสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและนิเวศวิทยา รวมถึงการใช้ความรุนแรงเข้าสลายการชุมนุมทำให้ผู้หญิงหลายคนได้รับบาดเจ็บ ทั้งยังถูกเลือกปฏิบัติจากบุคลากรของรัฐ นอกจากนั้น กลไกโครงสร้างทางกฎหมายของรัฐยังเป็นอุปสรรคขัดขวาง กรณีการดำเนินคดีกับผู้กระทำ เช่น มีขั้นตอนที่ยาวนาน และไม่ได้คุ้มครองผู้หญิงที่ถูกกระทำ

ที่กล่าวมาเป็นการรุนแรงจากรัฐโดยพุ่งเป้าไปยัง นโยบาย กฎหมาย และกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสตรี แต่ในสังคมที่สลับซับซ้อนยังมีความรุนแรงอีกหลายรูปแบบที่แฝงเร้นในมุมมืดของสังคม โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ที่รู้กฎหมายเป็นอย่างดี แต่กลับแสวงหาผลประโยชน์จากช่องว่างที่เปิดโอกาสให้คนเหล่านี้กระทำความผิด ดังนั้นปรากฏการณ์ความรุนแรงต่อสตรีจะหายไปจากสังคมได้หรือไม่ นอกจากขึ้นอยู่กับทุกฝ่ายร่วมแรงร่วมใจกันแล้ว ผู้นำ

ประเทศก็ต้องวิสัยทัศน์ที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว หากผู้นำประเทศมองว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องเล็กน้อย เป็นสิ่งที่มีอยู่ในทุกสังคมแล้วเมื่อไหร่ปัญหาจะได้รับการแก้ไขเสียที

3. แบ่งความรุนแรงตามประเภทของสื่อมวลชน

รูปแบบความรุนแรงของสื่อประเภทต่างๆ

1. หนังสือพิมพ์

กรณีการนำเสนอข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี ได้แก่ ข่าวข่มขืน ภาพและภาษาในการนำเสนอยังคงตอกย้ำอคติทางเพศ ใช้ถ้อยคำรุนแรง เหยียดหยามผู้หญิงและละเมิดสิทธิมนุษยชน เน้นบรรยายเหตุการณ์และความรู้สึกของผู้เสียหายโดยมองข้ามสาเหตุของปัญหา การเสนอข่าวที่มีเนื้อหาดังกล่าวซ้ำซากทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ การลงภาพผู้ถูกกระทำในกรณีถูกข่มขืนเพื่อเรียกร้องความสนใจจากคนอ่าน ทำให้ผู้หญิงคนนั้นอยู่ในสังคมอย่างไม่ปกติสุข ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจทั้งต่อตัวผู้หญิงและญาติพี่น้อง การนำภาพกึ่งเปลือยของดารานางแบบมาตีพิมพ์ในฉบับวันหยุดสุดสัปดาห์นั้น บ่อยครั้งภาพที่ลงไม่สอดคล้องกับเนื้อหาของข่าว และมุ่งเน้นนำสรีระร่างกายของผู้หญิงมาเป็นจุดขาย ส่วนถ้อยคำยังแฝงด้วยอคติทางเพศ เช่น คำว่า "อวบ" "อึ้ม" "เสนน้ห่วยวน" ฯลฯ รวมถึงคอลัมน์วิจารณ์ของบรรดาเกจิผู้ดีต่างๆ (รายละเอียดเรื่องความรุนแรงของหนังสือพิมพ์อยู่ในแนวคิดเรื่อง การผลิตซ้ำอคติทางเพศของสื่อ)

2. นิตยสาร

การนำเสนอภาพโป๊กับสื่อสิ่งพิมพ์ ดูเหมือนเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ออก เพราะเรื่องโป๊กับกามารมณ์เป็นธรรมชาติของมนุษย์ ความสวยงามของสรีระผู้หญิงถูกนำมาเป็นจุดขาย โดยเฉพาะช่วงฤดูร้อนเป็นฤดูที่สิ่งพิมพ์โป๊ฝรั่งพรั่งออกมามากที่สุด ทั้งสมุดภาพเฉพาะกิจ และตามหน้าแพชั่น นิตยสารต่างๆ การนำเสนอภาพโป๊ด้วยสีลาและสายที่เข้ายวนของนางแบบ แม้จะไม่ผิดกฎหมาย แต่อาจก่อให้เกิดการกระตุ้นทางกามารมณ์ อาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของวัยรุ่น การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การทำแท้งผิดกฎหมาย ปัญหาโสเภณี ปัญหาอาชญากรรมทางเพศ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เช่น เอดส์ กามโรค เป็นต้น (กฤษณ์ ทองเลิศ, 2540) นิตยสารผู้หญิงบางเล่มมักนำเสนอเรื่องราวทางเพศอย่างโจ่งแจ้งทั้งภาพและภาษา ดูเหมือนว่านิตยสารเหล่านี้จะรับวัฒนธรรมมาจากตะวันตกโดยไม่ได้คำนึงถึงวัฒนธรรมอันดีงามของคนไทย นอกจากนั้นนิตยสารผู้หญิงเหล่านี้มุ่งเน้นค่านิยมแบบบริโภคนิยม ดังจะเห็นได้จากภาพแฟชั่นและเสื้อผ้าอาภรณ์จากแบรนด์เนมชื่อดัง เครื่องสำอางราคาแพง ตลอดจนเนื้อหา

ประเภทวิธีการสร้างความประทับใจแก่ผู้ชาย หรือการหาคู่ เนื้อหาที่มุ่งยกระดับจิตใจโดยเฉพาะเกี่ยวกับสิทธิสตรีและกฎหมายที่เป็นประโยชน์ยังปรากฏน้อยมาก นิตยสารอีกประเภทหนึ่งที่เป็นบ่อเกิดของความรุนแรง คือ นิตยสารลามกอนาจารที่ลักลอบขายกันโดยมีจุดประสงค์เพื่อปลุกเร้าอารมณ์ผู้อ่านโดยเฉพาะ

3. โทรทัศน์

การเสนอข่าวผ่านข่าวมขี้นทางโทรทัศน์ทำเสมือนว่าสตรีเป็นเหยื่อของผู้ชาย ด้วยรูปแบบการเสนอเหมือนกับละครฉากหนึ่ง ประกอบด้วยผู้ร้ายและเหยื่อที่น่าสงสาร มีการสร้างสถานการณ์จำลองให้ดูน่าตื่นเต้น และบทสัมภาษณ์ล้วงลึกโดนเน้นรายละเอียดของเหตุการณ์มากกว่าความรู้สึกของผู้ถูกกระทำ นอกจากนี้ข่าวการบุกทลายสถานบริการยังเข้าข่ายละเมิดสิทธิมนุษยชน ช่างภาพพยายามเจาะถ่ายภาพใบหน้าของผู้เสียหาย แม้ว่าผู้เสียหายจะพยายามปกปิดแล้วก็ตาม บางคนต้องนำกระดาษหรือหมวกคลุมใบหน้าดูไม่ต่างจากตัวประหลาด ภาพผู้หญิงในละครก็เช่นเดียวกันไม่ว่าก็ยุคสมัยผู้หญิงก็ยังคงถูกกดขี่ เอาไว้เอาเปรียบจากสังคม และมักเป็นรองชายเสมอทั้งสถานะ ความรู้และอาชีพการงาน โดยเฉพาะละครโทรทัศน์นำเสนอแต่ภาพของชนชั้นกลางที่มีค่านิยมแบบบริโภคนิยม โดยไม่ได้สะท้อนความเป็นจริงของชีวิตอีกทั้งเนื้อเรื่องวนเวียนอยู่กับเรื่องความรัก ไม่มีปัญหาเรื่องการทำงานซึ่งไม่ตรงกับชีวิตจริงมากนัก

4. วิทยุ

เนื้อหาส่วนใหญ่มุ่งเน้นความบันเทิง มากกว่าเนื้อหาที่เป็นการส่งเสริมสิทธิสตรีหรือการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้หญิงที่ประสบปัญหา อาจเป็นเพราะเนื้อหาที่มีสาระประโยชน์มักไม่ได้รับความนิยม อาจจะใช้วิธีการนำเสนอไม่น่าสนใจ หรือโครงสร้างความเป็นเจ้าของส่วนใหญ่เป็นสื่อที่มีเจ้าของคือ "รัฐ" เป็นผู้กำหนดนโยบายควบคุมและบริหารงาน ทำให้บทบาทของวิทยุต่อการพัฒนาสตรียังไม่ชัดเจนนัก

5. อินเทอร์เน็ต

เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่ปราศจากการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงเป็นช่องทางของการค้าประเวณีเพราะสามารถเจรจาซื้อขายระหว่างผู้ค้ากับผู้ซื้อได้ได้ในเวลาที่รวดเร็ว โดยเฉพาะปัจจุบันกลุ่มผู้ประสงค์ค้าบริการได้ลงไปในกลุ่มนักเรียนนักศึกษามากขึ้น และ

กลุ่มนี้ยังเป็นที่ยินยอมของผู้ใช้อีกด้วย เป็นที่น่าสังเกตว่าเริ่มแรกผู้ที่นำอินเทอร์เน็ตเข้ามามีวัตถุประสงค์เพื่อการติดต่อสื่อสารอย่างไร้พรมแดน แต่ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตกลายเป็นช่องทางของพวกมิจฉาชีพที่นำคุณประโยชน์ของอินเทอร์เน็ตไปใช้ในทางที่ผิด ดังที่มีข่าวการลักลอบนำภาพลับผู้หญิงในขณะที่ทำธุระส่วนตัว หรือขณะเข้าไปนวดตัวในสถานเสริมความงามออกมาเผยแพร่

นอกจากนั้นการสนทนาผ่านทางอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่นเป็นช่องทางที่ชักจูงผู้หญิงไปในทางที่ไม่เหมาะสม ส่วนการนำเสนอภาพลามกและข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างโจ่งแจ้งเป็นการกระตุ้นอารมณ์ทางเพศและเป็นชนวนให้เกิดปัญหาความรุนแรงตามมา

6. โฆษณา

โฆษณาปัจจุบันนำความสวยงามของสตรีมาเป็นจุดขาย โฆษณาหลายชิ้นใช้รูปร่างของผู้หญิงเป็นจุดดึงดูดทางเพศ ทั้งที่สินค้าชิ้นนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับรูปร่างผู้หญิงแต่อย่างใด และยังมีโฆษณาอีกมากมายที่แฝงอคติทางเพศ เช่น โฆษณาเครื่องปรับอากาศยี่ห้อหนึ่งที่มีผู้ชายคนหนึ่งออกมาพูดว่า “นอนกับแอร์” ข้อความดังกล่าวมีลักษณะสองแง่สองง่าม ทั้งยังเป็นการเหยียดหยามและไม่ให้เกียรติเพศหญิง หรือโฆษณาชุดชั้นในแทนที่จะเน้นความสบายในการสวมใส่กลับเน้นรูปร่างและเสน่ห์ที่ดึงดูดใจของผู้หญิงมากกว่า

ประเด็นที่น่าสนใจคือ นักโฆษณานำประเด็นของความเป็นหญิงเป็นชายมานำเสนอจนผู้ชมมองว่าเป็นเรื่องปกติ หลายคนคงพอจำโฆษณาครีมขัดหน้าชาวยี่ห้อหนึ่งที่มีเด็กหนุ่มคนหนึ่งมาหาเพื่อนที่บ้านและมีผู้หญิงคนหนึ่งออกมาเปิดประตูด้วยหน้าตาที่อ่อนเยาว์ เด็กผู้ชายจึงไม่ทราบว่าเป็นแม่ของเพื่อน เด็กหนุ่มจึงเข้าไปเกี่ยวพาราดีและแสดงอาการคุกคามทางเพศ ในขณะที่ผู้หญิงกลับแสดงอาการขี้ม้อยอย่างเชียวชวน โฆษณาดังกล่าวถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมอย่างมาก เรื่องการเหยียดเพศและตอกย้ำภาพผู้หญิงว่าพึงพอใจและพร้อมที่จะยั่วยวน นักโฆษณาพยายามสร้างค่านิยมผิดๆแก่สังคม เช่น เรื่องการเหยียดเพศ เหยียดสีผิว ค่านิยมที่ให้ความสำคัญสวยงามภายนอกมากกว่าความงามภายใน เช่น ความผอม ความขาว ว่าเป็นสุดยอดปรารถนาของผู้หญิง หรือเป็นอำนาจของผู้หญิง จนทำให้ผู้ที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์พยายามทำให้ตัวเองสวยเหมือนในโฆษณาจนเกิดอันตรายตามมา

ผลกระทบของความรุนแรง

1. ผลกระทบต่อตัวผู้ถูกรกระทำ

-ผลกระทบทางกาย ตั้งแต่รุนแรงไม่มากแค่ฟกช้ำไปจนถึงบาดเจ็บสาหัสหรือถูกฆาตกรรม

การตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์ซึ่งนำไปสู่การทำแท้ง การติดโรคทางเพศสัมพันธ์รวมทั้งโรคเอดส์ ผู้หญิงซึ่งมีโรคทางเพศสัมพันธ์มีความเสี่ยงสูงที่จะมีปัญหาแทรกซ้อนระหว่างการตั้งครรรภ์ การแท้งตามธรรมชาติ และการคลอดก่อนกำหนด ทั้งนี้ นักวิจัยในประเทศไทยพบว่า ผู้หญิงที่ถูกข่มขืนใน 10 ราย ติดโรคทางเพศสัมพันธ์จากการถูกข่มขืน

- ผลกระทบทางใจ ผู้หญิงที่ถูกทารุณกรรมทางเพศจะมีความกดดันทางร่างกายและอารมณ์ สูญเสียความมั่นใจ อับอาย ซึมเศร้า กลัวสังคมไม่ยอมรับ หวาดผวา และคิดว่าตนเองสูญเสียคุณค่าความเป็นมนุษย์ บางรายถึงกับมีอาการทางจิต เสียสติถ้าถูกกระทำซ้ำ ทั้งนี้เพราะผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรง แม้ร่องรอยที่เกิดขึ้นตามร่างกายจะเลือนหายไปแต่บาดแผลในใจนั้นลึกมาก

W.Young (อ้างถึงใน กาญจนนา แก้วเทพ, 2543:120) ศึกษาวิจัยเรื่องการข่มขืนที่เกิดในประเทศนิวซีแลนด์และให้ข้อสรุปว่า "การข่มขืนแม้เป็นประสบการณ์เพียงครั้งเดียว แต่เหตุการณ์ครั้งเดียวนี้ได้รื้อทำลายพื้นฐานชีวิตของผู้หญิงที่ผ่านเหตุการณ์นั้นไปทั้งชีวิต บาดแผลทางจิตใจได้เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ เปลี่ยนทัศนคติในการมองโลก เปลี่ยนการรับรู้เพศชาย และเปลี่ยนแปลงอารมณ์ความรู้สึกทางเพศของผู้หญิงคนนั้นทั้งหมด"

- ผลกระทบต่อพฤติกรรม จากการศึกษาพบว่าเด็กที่เคยถูกทำร้ายทางเพศจะมีพฤติกรรมก้าวร้าว เมื่อโตขึ้นอาจกลายเป็นอาชญากรหรือใช้ความรุนแรงกับผู้อื่นต่อไป บางรายอาจมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ส่วนผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้ายเป็นประจำจะเก็บกดแล้วอาจได้กลับเพื่อป้องกันตนเองหรือเกิดความคับข้องใจ บันดาลโทษะ จนอาจพลาดพลั้งให้สามีเสียชีวิต จากผลการศึกษาตีพิมพ์โดยเจตนา มีมากกว่าร้อยละ 50 ของหญิงที่ฆ่าสามี เกิดจากความคับแค้นใจที่ถูกสามีทำร้ายทั้งร่างกายและจิตใจ บางรายก็หนีปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย

2. ผลกระทบต่อตัวผู้กระทำ

- สามีที่ถูกภรรยาทำร้ายส่วนใหญ่ได้รับบาดเจ็บรุนแรง เนื่องจากผู้หญิงจะหันไปใช้อาวุธโต้ตอบ หลายรายมีร่องรอยจากการแทง ฟัน บางรายถูกตัดองคชาติ หรือไม่ก็เสียชีวิต สามีที่ถูกภรรยาทำร้ายกลับได้รับผลกระทบต่อจิตใจเช่นกัน เช่น เกิดอาการหวาดผวา โกรธแค้น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

3. ผลกระทบต่อครอบครัว

- ความรุนแรงในครอบครัวส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่เพราะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกถูกทำลาย เมื่อสามี

ภรรยาหรือพ่อแม่ไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้มีผลกระทบต่ออารมณ์ขัดเกลาลูกหลานทำให้เด็กขาดความรัก ความอบอุ่น กลายเป็นปัญหาสังคม

-เด็กที่เติบโตมาในสภาพแวดล้อมของความรุนแรง เช่น เห็นพ่อแม่ทะเลาะทู่ตีกันเป็นประจำ เด็กเหล่านี้จะซึมซับความรุนแรงนำไปสู่วัฏจักรของความรุนแรงในครอบครัวเมื่อเติบโตขึ้น

-เมื่ออัตราการหย่าร้างเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อสถานภาพของลูก ขาดความรัก กลายเป็นเด็กเก็บกด มีพฤติกรรมก้าวร้าว และหนีออกจากบ้านเข้าหายาเสพติด

นายแพทย์ซูทิตย์ ปานปรีดา อธิบดีอธิบดีกรมสุขภาพจิต กล่าวว่า ในทางจิตวิทยาพบว่า ความรุนแรงเหล่านี้มีผลกระทบต่อลูกซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 6 ขวบแรกที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ถ้าเป็นเด็กผู้ชายจะใจร้าย พอมีใครมาทำให้โกรธจะแสดงออกรุนแรงอย่างอัตโนมัติ เมื่อเติบโตขึ้นจะถูกชักจูงได้ง่ายและในอนาคตมีแนวโน้มสูงกว่าเด็กพวกนี้จะกระทำรุนแรงกับภรรยา ถ้าเป็นเด็กผู้หญิงจะแสดงออกตรงกันข้ามคือ ไม่คบผู้ชาย ไม่รักพ่อ ไม่อยากแต่งงาน ไม่มีความต้องการเพศตรงข้าม ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเป็นพวกรักร่วมเพศได้ ส่วนภรรยาที่ตกอยู่ในสภาพความรุนแรงเป็นเวลานานอาการที่พบบ่อยคือ ซึมเศร้า มองผู้ชายในแง่ร้าย ถ้าเป็นพวกที่มีการแปรปรวนทางความคิดอยู่แล้วอาจทำให้เกิดอาการทางจิตเภทได้

อย่างไรก็ตาม อธิบดีอธิบดีกรมสุขภาพจิต คิดว่า วิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นการทำลายขวัญของเด็กอย่างรุนแรงกว่าการใช้ความรุนแรงในครอบครัว แต่หากจะใช้วิธีการนี้ก็อยากให้เป็นวิธีสุดท้ายที่จะทำโดยต้องปรึกษาลูกและคนรอบข้างก่อน (เมื่อผู้หญิงต้องกลายเป็นเหยื่อ, แพรว ฉบับวันที่ 25 สิงหาคม 2545 : 141)

4. ผลกระทบต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ

-การทะเลาะเบาะแว้ง ทู่ตีกันในครอบครัวนอกจากสร้างความรำคาญให้เพื่อนบ้านและชุมชนทำให้ขาดสันติสุข ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงยังเป็นอุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพของสตรี พัฒนาความเจริญก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ และทำลายเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสันติสุข งานวิจัยของประเทศออสเตรเลีย ได้คำนวณค่าใช้จ่ายในการให้ความช่วยเหลือและค่าบริการผู้ถูกกระทำรุนแรง จำนวน 20 คน คิดเป็นมูลค่าถึง 1 ล้านบาทเหรียญ (องค์การสหประชาชาติ 1992) เช่นเดียวกับงานวิจัยของแคนาดาคาดว่า ในปี 2538 ความรุนแรงต่อผู้หญิงสร้างความสูญเสียให้ประเทศถึง 1.5 พันล้านเหรียญ โดยประมาณจากประสิทธิภาพในการผลิตที่สูญหายไป ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นของการรักษาพยาบาล และการให้ความช่วยเหลือและ

บริการของชุมชน (Day,1995 อ้างถึงในเอกสารสตรีกับความรุนแรงในครอบครัว, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ :6)

กล่าวโดยสรุป ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับสตรี มีรากเหง้ามาจากโครงสร้างทางวัฒนธรรมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ซึ่งฝังรากลึกอยู่ในสังคมในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อ ซึ่งได้รับการปลูกฝัง ถ่ายทอดสืบต่อกันว่าเป็นเวลายาวนาน อันเป็นมายาคติทางเพศที่เป็นสาเหตุของความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกิดขึ้นอย่างซ้ำซาก การแก้ปัญหาที่ผ่านมาล้วนเป็นการแก้ที่ปลายเหตุ หากจะแก้ไขปัญหาคือความรุนแรง คนในสังคมต้องตระหนักถึงต้นตอของปัญหา มีความตั้งใจจริงที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างวัฒนธรรมของความเท่าเทียมระหว่างชายกับหญิง ซึ่งต้องใช้เวลาพอสมควรกว่าที่จะเปลี่ยนเจตคติของคนในสังคมจึงจะบรรลุเป้าหมายที่แท้จริง

แนวคิดสตรีนิยมกับสื่อมวลชน

สตรีนิยมหรือ Feminist เป็นแนวคิดที่ก่อกำเนิดมาจากความเชื่อที่ว่าเพศชายมีอำนาจเหนือกว่าเพศหญิง (Patriarchal) ความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายกับหญิงนี้ปรากฏอยู่ในทุกมิติของสังคมไม่ว่าจะเป็นความคิดที่ว่าสามีเป็นเจ้าของภรรยา ลูกสาวเป็นสมบัติของพ่อ ทศนคติที่ว่าผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัวและเป็นฝ่ายหาเลี้ยงครอบครัว ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง (ผู้หญิง) หรือแม้กระทั่งโครงสร้างกลไกการควบคุมของรัฐ

ในสังคมที่มีลักษณะแบบถืออำนาจชายเป็นใหญ่จะมีอคติทางเพศที่เรียกว่า "เพศนิยม" (Sexist) คือ ความเชื่อที่ว่าเพศบางเพศเหนือกว่าอีกเพศหนึ่ง และใช้เพศเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ เช่น บางบริษัทหรือบางตำแหน่งงานระบุว่ารับสมัครแต่เพศชายเท่านั้น หรือการจำกัดที่นั่งในบางสาขาวิชาสำหรับเพศชาย แม้กระทั่งเรื่องทางการเมืองเพศหญิงดูเหมือนจะถูกกีดกันหรือถูกละเมิดสิทธิเพราะความเป็นหญิง ประโยคที่ว่า "ไม่ระดับทางการเมือง" บ่งบอกถึงอคติเป็นอย่างดี

ด้วยความตระหนักถึงเรื่องความไม่เสมอภาคทางเพศทำให้ปัจจุบันเรื่องสตรีนิยมเริ่มขยายตัวมากขึ้น ซึ่งกระแสความสนใจนี้ก่อตัวมาจากขบวนการต่อสู้เรียกร้องเพื่อสิทธิสตรี (Women Liberation Movement Feminim) ทำให้ทั่วโลกเกิดความสำนึกถึงลักษณะ "เพศนิยม" มากกว่าในอดีต

ซีโมน เดอโบวัวร์ นักต่อสู้เพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศและเป็นนักทฤษฎีเฟมินิสต์ชาวฝรั่งเศส เคยกล่าวไว้ว่า “เฟมินิสต์ หมายถึงผู้ชายหรือผู้หญิงก็ได้ที่ต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงสถานภาพของสตรี”

สำหรับ กาญจนา แก้วเทพ ให้ทัศนะต่อเฟมินิสต์ว่า

“ขบวนการเฟมินิสต์ก็เหมือนขบวนการต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างอื่น ๆ กล่าวคือ มักจะไม่ได้รับการต้อนรับ และถูกกล่าวหาต่าง ๆ นานา จากผู้ที่เสียประโยชน์หรือไม่เข้าใจ โดยเฉพาะเมื่อประเด็นที่ขบวนการหยิบยกเป็นหัวใจของการต่อสู้คือเรื่อง “เพศ” เป็นเรื่องที่ละเอียดมากที่สุด สงครามทางเพศซึ่งอาจจะดูไม่รุนแรงเท่าสงครามทางชนชั้นหรือสงครามระหว่างประเทศชาติ แต่ก็เป็นรูปแบบการต่อสู้ที่มีอยู่ในทุกระดับปริมาตรของสังคม

ภาพพจน์ที่บุคคลทั่วไปมีต่อขบวนการเฟมินิสต์ หรือขบวนการสตรีนิยมก็เช่น ผู้หญิงเหล่านี้พยายามต่อสู้ให้เหมือนผู้ชาย...”

กาญจนา แก้วเทพ (2543) ได้เสนอทฤษฎีด้านสตรีนิยมจากมุมมองของกลุ่มทฤษฎีสตรีศึกษาที่มีอยู่หลายกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มต่างมีหลักการวิเคราะห์ชั้นพื้นฐานแตกต่างกันดังนี้

ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminist Theory) มีหลักการวิเคราะห์ชั้นพื้นฐาน ดังนี้

กลุ่ม Liberal Feminism หรือกลุ่ม System Approach นักสตรีนิยมสายนี้เชื่อว่า การถูกกดขี่ของผู้หญิงนั้นเกิดจากการที่ผู้หญิงถูกจำกัดบทบาท โดยการปลูกฝังผ่านความเชื่อ ประเพณี และกฎหมาย ให้อยู่แต่ในพื้นที่ส่วนตัว กลุ่มนี้วิเคราะห์ว่า สังคมกำลังเปลี่ยนแปลง แต่บทบาทของสตรียังถูกหยุดยั้งหรือก้าวไปไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มนี้เห็นว่าความเสมอภาคระหว่างเพศเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์โดยไม่ต้องเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง ส่วนทางออกของการกดขี่จึงเป็นเรื่องของการแก้ไขกฎเกณฑ์และกฎหมายต่างๆที่ไม่เป็นธรรมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้หญิงออกมาแสดงบทบาทในพื้นที่สาธารณะ แนวความคิดปรากฏชัดเจนในกลุ่มเรียกร้องสิทธิ เช่น ผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ แนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง เป็นต้น ข้อด้อยของกลุ่มนี้คือ เป็นแนวคิดที่ละเลยโครงสร้างอำนาจของระบบผู้ชายเป็นใหญ่ และไม่สนใจเรื่องการเอาเปรียบทางเพศมากนัก ผู้หญิงยังคงความเป็นผู้หญิงที่แท้จริงอยู่ งานบ้านยังคงเป็นหน้าที่ของผู้หญิง

กลุ่ม Radical Feminism หรือ กลุ่มสตรีนิยมก้าวหน้า กลุ่มนี้วิเคราะห์ว่าไม่ว่าจะเป็นระบบสังคมแบบทุนนิยมหรือสังคมนิยมก็ตาม ล้วนแต่เป็นระบบสังคมที่ถือว่าชายเป็นใหญ่

(Patriarchal society) ชะตากรรมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงจะถูกกำหนดให้ต่ำต้อยกว่าชาย กลุ่มนี้เห็นว่าการกดขี่ระหว่างเพศเป็นรูปแบบที่ล้าลึกกว่ากดขี่รูปแบบอื่นๆ และเป็นรากเหง้าของการเอาเปรียบแบบอื่นติดตามมา Cheris, Kramer กล่าวว่า แนวคิดนี้เน้นเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีอยู่ในโครงสร้างอำนาจในสังคมระหว่างชายหญิงที่อาจจะดูเป็นเรื่องธรรมชาติ ผู้ชายคือผู้ที่กดขี่เป็นความเหนือกว่าในทุกด้าน ผู้หญิงคือการยอมตามและความต่ำต้อย โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สื่อมวลชน เป็นคุณลักษณะของชายหญิงที่ถ่ายทอดสั่งสอนกันมาผ่านสถาบันต่างๆทางสังคม ผู้หญิงก็จะซึมซับเอาความคิดว่าตนด้อยกว่าผู้ชายเข้าไป หากหญิงคนใดไม่ยอมตามมาตรฐานดังกล่าวก็อาจตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงที่เข้ามาบังคับผู้หญิงคนนั้น (Kramer, Cheris 1975 อ้างถึงใน Dale Spender, 1980 : 43-56)

กลุ่ม Marxist Feminism กลุ่มนี้มองว่าระบบสังคมแบ่งเป็นชนชั้น และเห็นว่าการเอาเปรียบเอาเปรียบทางเพศจะเกาะเกี่ยวอยู่กับระบบชนชั้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงสังคมให้ปราศจากชนชั้นเสียก่อน สถานการณ์ของสตรีจึงจะได้รับการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น

กลุ่ม Cultural Feminism กลุ่มนี้ไม่สนใจเรื่องระบบสังคม แต่สนใจการวิเคราะห์ลักษณะอุดมการณ์ของความเป็นหญิงและชายที่ถูกวัฒนธรรมของสังคมเป็นตัวกำหนด และเห็นว่าทิศทางการเปลี่ยนแปลงต้องมุ่งไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับวัฒนธรรม กลุ่มนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การค้นคว้าและสร้างสรรค์วัฒนธรรมสตรีโดยไม่เน้นแนวทางการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจการเมือง

ทฤษฎีเฟมินิสต์ส่วนใหญ่มีลักษณะหลักๆร่วมกันดังนี้ (Ramazanoglu, 1989 อ้างถึงใน ชาญชัย กาญจนอุไรโรจน์, 2538)

1. ยืนยันถึงความสัมพันธ์ที่เสมอภาคระหว่างหญิง-ชาย โดยที่ฐานะซึ่งด้อยกว่าของผู้หญิงควรจะได้รับการเปลี่ยนแปลง
2. คัดค้านความเชื่อที่ว่าการที่ผู้หญิงมีฐานะด้อยกว่าชาย เป็นสิ่งที่เป็ธรรมชาติปกติ และเป็นที่ยอมรับปรารถนาในสังคมมนุษย์
3. การหยิบยกประวัติศาสตร์ทั้งหมดและสังคมมนุษย์ในอนาคตขึ้นมามีตั้งเป็นคำถามเพื่อหาคำอธิบาย
4. ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมโลก และความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชาย เพื่อที่มนุษย์ทุกคนจะได้มีโอกาสทำตามศักยภาพของตนเองในฐานะที่เป็นมนุษย์ได้มากขึ้นดังความต้องการ

5. ประกอบด้วยความหลากหลายของการกระทำในทางการเมือง แต่ก็ต่างมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชาย โดยผู้หญิงสามารถควบคุมชีวิตของตัวเองได้ไม่ต้องขึ้นอยู่กับผู้ชายและปลดปล่อยจากพันธนาการทั้งหลายในสังคมมนุษย์ ตลอดจนการได้มาซึ่งความมีอำนาจในทางการเมือง เศรษฐกิจ
6. ข้อเสนอต่างๆที่ต้องการเกิดการเปลี่ยนแปลงมักจะได้รับ การต่อต้าน

กฤตยา อาชวนิจกุล กล่าวไว้ว่า หัวใจของความเชื่อในระบบวิธีคิดของสตรีศึกษาว่าอยู่บนแกนหลักในการวิเคราะห์ระบบสังคม 3 ประการ

ประการแรก การตกผลึกของระบบวิธีคิดแบบผู้ชายเป็นใหญ่

ประการที่สอง ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชาย

ประการที่สาม โครงสร้างทางสังคมเป็นต้นกำเนิดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายผ่านสถาบันครอบครัว และระบบเครือญาติ สถาบันการเมืองการปกครองและสถาบันทางศาสนา เป็นต้น

ทฤษฎีสื่อเชิงสตรีนิยม (Feminist Media Theory)

ทฤษฎีสื่อเชิงสตรีนิยมเกิดจากการประสานระหว่างทฤษฎีด้านนิเทศศาสตร์กับแนวคิดสตรีนิยม ดังนั้นจึงสามารถพิจารณาได้ทั้ง 2 มุมมอง คือ มุมมองด้านนิเทศศาสตร์ และมุมมองด้านสตรีนิยม โดยในการวิจัยครั้งนี้จะพิจารณาจากมุมมองด้านสตรีนิยมเป็นสำคัญ

กลุ่ม Liberal Feminism กลุ่มนี้สนใจเรื่องภาพสะท้อนของสตรีในสื่อ ทั้งนี้มีแนวคิดว่าหากภาพสะท้อนของผู้หญิงมีลักษณะตายตัว (Stereotype) มีอยู่อย่างจำกัดไม่ก็ภาพ ผลที่ตามมาคือ ภาพดังกล่าวจะเป็นกระบวนการหล่อหลอมบ่มเพาะ (Socialization) ผู้หญิงในรุ่นต่อไป ให้สร้างความเป็นหญิงเหมือนภาพในสื่อเท่านั้น ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสตรี จากประวัติศาสตร์กลุ่มนี้นับเป็นกลุ่มสตรีกลุ่มแรกๆที่ก้าวเข้ามาเติมประเด็นบทบาทหญิง-ชาย ให้แก่แวดวงสื่อสารมวลชน

กลุ่ม Radical Feminism เนื่องจากกลุ่มนี้สนใจความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงกับชาย โดยเฉพาะอำนาจที่ผู้หญิงเสียไปในการควบคุมชะตากรรม แม้แต่อำนาจที่จะควบคุมการใช้ร่างกายของตน (Politic of Body) ดังนั้นผลงานที่กลุ่มนี้สนใจที่สุดก็คือ การถ่ายภาพโป๊เปลือย ซึ่งเป็นเรื่องการใช้อำนาจและเป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้ความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ต่อผู้หญิง

กลุ่ม Marxist Feminism กลุ่มนี้มองว่าการเอาตัวเธอเปรียบทางเพศก็เหมือนกับความขัดแย้งทางชนชั้นที่กลุ่มผู้ได้เปรียบจะให้เป็นกลไกทุกอย่างในสังคม รวมทั้งสื่อมวลชนในการครอบงำทางอุดมการณ์เพื่อรักษาความได้เปรียบเอาไว้ กลุ่มนี้จะมีทัศนคติต่อการทำงานของสื่อมวลชนในด้านลบเพราะเห็นว่าไม่ว่ารายการประเภทข่าวสาร หรือความบันเทิงก็ล้วนมีการครอบงำทางอุดมการณ์ทั้งสิ้น

กลุ่ม Cultural Feminism แม้ว่ากลุ่มนี้จะสนใจเรื่องอุดมการณ์ที่เกี่ยวกับบทบาททางเพศ คล้ายคลึงกับกลุ่ม Marxist Feminism แต่ Marxist ให้ความสำคัญกับมิติเศรษฐกิจการเมืองในการกำหนดวัฒนธรรม แต่กลุ่ม Cultural Feminism กลับมองว่ามิติวัฒนธรรมเป็นมิติที่มีความสำคัญในตัวเอง และไม่จำเป็นต้องแปรเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองเสมอไป นักคิดสายนี้ตั้งคำถามว่า การที่ละครโทรทัศน์ถูกมองว่ามีคุณค่าต่ำเพราะกลุ่มผู้หญิงมาดูใช่หรือไม่ หรืองานครัวจัดเป็นงานที่ไม่มีคุณค่า แต่เมื่อผู้ชายทำหน้าที่เป็น "พ่อครัวใหญ่" งานนั้นจะกลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่าขึ้นมาทันที

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาแนวคิดของกลุ่ม Radical Feminism กลุ่ม Liberal Feminism และกลุ่ม Marxist Feminism โดยที่กลุ่มสตรีหัวก้าวหน้า หรือ Radical Feminism มองว่า บรรดาความรุนแรงที่ผู้ชายกระทำต่อผู้หญิง (violence against women) ภายใต้ระบบสังคมแบบถืออำนาจชายเป็นใหญ่ นับตั้งแต่การทุบตี การข่มขืน การพุดจาลวนลาม จนกระทั่งการถ่ายภาพเปลือยของผู้หญิง ล้วนแต่มีรากฐานมาจากความชิงชังที่ผู้ชายมีต่อผู้หญิง (men's hatred against women) ความรู้สึกอย่างนี้จะดำรงอยู่ตราบที่สังคมยังอยู่ภายใต้ระบบชายเป็นใหญ่ ในขณะที่กลุ่มสตรีแนวเสรีนิยมหรือ Liberal Feminism จะสนใจเรื่องภาพสะท้อนของสตรีที่มีลักษณะตายตัว เช่น ภาพเหยื่อความรุนแรง ภาพแม่ศรีเรือน ภาพของวัตถุทางเพศ ซึ่งการวิจัยที่ผ่านมามากมายขึ้นพบว่า ภาพสะท้อนของผู้หญิงในสื่อยังคงไม่เปลี่ยนแปลง มีภาพของผู้หญิงกลุ่มเดียวเท่านั้นคือสาว สวย โสด ซึ่งไม่ครอบคลุมโลกแห่งความเป็นจริง ปริมาณของผู้หญิงยังคงมีน้อยกว่าผู้ชาย บทบาทก็ยังคงมีอยู่อย่างจำกัด เช่นเดียวกัน กลุ่ม Marxist Feminism มองว่า "อุดมการณ์ทางเพศ" แทรกซึมอยู่ในเนื้อหาสื่อมวลชนทุกชนิด อาทิ คำว่า "มีซู้" ใช้กับผู้หญิงเท่านั้น หรืออคติทางเพศที่บรรจุอยู่ในการรายงานข่าว ไม่ว่าจะเป็น ข่าวข่มขืน ผู้หญิงทอดทิ้งลูก ภรรยาถูกสามีทำร้ายร่างกาย ผู้หญิงจะกลายเป็นต้นเหตุของความรุนแรงเสมอ ดังนั้นในการศึกษาการรายงานข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์จึงเป็นการรวมเอาแนวคิด

ของสตรีนิยมทั้งสามกลุ่ม ภาพของผู้หญิงจึงยังคงตอกย้ำอยู่กับภาพเดิมๆ และผลิตซ้ำบนอุดมการณ์แบบชายเป็นใหญ่เสมอ

แนวคิดการผลิตซ้ำอคติทางเพศของสื่อ

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสื่อมวลชนหลักๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ของไทย พบว่า ส่วนใหญ่ก่อกำเนิดมาจากผู้ชาย ความที่ผู้ชายเป็นผู้กุมอำนาจสื่อ รูปแบบการทำงาน ลักษณะเนื้อหา รูปแบบการใช้ภาษา หรือกระทั่งกรอบความคิดจึงสะท้อนความต้องการของผู้ชายเป็นหลัก แม้ว่าภายหลังผู้หญิงจะก้าวเข้ามาทำงานในวงการสื่อสารมวลชนมากขึ้น แต่อำนาจในการบริหารกลับอยู่ในมือของกลุ่มคนไม่กี่คนซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผู้ชาย

สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นคือ ประเด็นเกี่ยวกับผู้หญิงไม่ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณา เรื่องของผู้หญิงถูกมองว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย แม้ว่าจะมีหน้าสตรีเกิดขึ้นแต่หน้าดังกล่าวถือกำเนิดขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจเท่านั้น หรือไม่กี่สัปดาห์ของกระแสสิทธิสตรี ปัจจุบันหนังสือพิมพ์หลายฉบับเตรียมถอดถอนหน้าสตรีออกด้วยเหตุผลที่ว่าไม่ได้รับความสนใจจากทั้งตัวสื่อมวลชนและผู้อ่านเอง อย่างไรก็ตามหากเรื่องของผู้หญิงเข้าไปเกี่ยวข้องกับความรุนแรงจะได้รับความสนใจขึ้นมาทันที พร้อมกับตีพิมพ์บนหน้าหนึ่ง นั่นเพราะข่าวประเภทนี้ยังขายได้

ประเด็นการผลิตซ้ำของสื่อถูกวิพากษ์วิจารณ์เสมอมาว่า เป็นการตอกย้ำความทุกข์ทรมานให้แก่ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อหรือไม่ กรณีที่พบบ่อยคือ กรณีที่ผู้หญิงถูกข่มขืนนอกจากสื่อจะรายงานเหตุการณ์อย่างละเอียดแล้ว ภาษาที่ใช้ยังบ่งบอกถึงอคติทางเพศของสื่อด้วยถ้อยคำหรือน้ำเสียงที่ประณามความผิดไปที่ตัวผู้หญิง มองว่าผู้หญิงเป็นฝ่ายทำให้เกิดความรุนแรง ดังตัวอย่างเนื้อข่าวต่อไปนี้

“...เห็น น.ส. กุ้ง หน้าตาดี ใส่ชุดนักศึกษาโดยนุ่งกระโปรงสั้น ใส่เสื้อเชิ้ตสีขาวรัดรูปจนเห็นสัดส่วน รวมทั้งระหว่างทางได้ช่วยคุณจนเหมือน น.ส. กุ้ง ให้ทำ จึงเกิดอารมณ์ใช้มือลูบเส้นผมและเรื้อนร่าง...” (เดลินิวส์ 10 เมษายน 2545)

“...พบ น.ส.นา ในชุดสาวเดี่ยวสีดำ สวมกางเกงขาสั้นรัดรูป ไปหน้าปุดบวม นั่งเหม่อลอย ในสภาพอดโรย ส่วนกลุ่มวัยรุ่นแยกย้ายกันหลบหนีไปแล้ว” (มติชน 5 ธันวาคม 2545)

การนำเสนอแรงจูงใจของการช่มชื่นในลักษณะเช่นนี้ กลายเป็นการผลักราะผู้หญิงต้องควบคุมพฤติกรรมและการแต่งกายของตนไม่ให้ไปกระตุ้นต่อมอารมณ์ผู้ชาย ส่วนชาวที่ได้รับความสนใจจากประชาชน สื่อมักเสนอในรูปบทวิเคราะห์เจาะลึก พร้อมกับเสนอข่าวเป็นเวลาติดต่อกันหลายวัน ซึ่งการนำเสนอแบบนี้เท่ากับเป็นการตอกย้ำความเจ็บปวดของผู้เสียหาย ทั้งนี้รูปคดี "ช่มชื่นกระทำชำเรา" แตกต่างกับคดี "ฆ่าช่มชื่น" ตรงที่คดีฆ่าช่มชื่นผู้ตกเป็นข่าวได้เสียชีวิตไปแล้วจึงไม่ต้องมาทบทวนเปิดโปงเหตุการณ์ทั้งหมด ในขณะที่ผู้ที่ถูกช่มชื่นแต่ไม่ถูกฆ่ายังต้องดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป ผู้หญิงหลายคนจึงเลือกที่จะไม่แจ้งความเอาผิดกับผู้กระทำ ส่วนหนึ่งเพราะไม่อยากจะตกเป็นข่าวนั่นเอง

ที่มาของความรุนแรงต่อสตรีในสื่อ

แม้ว่าสื่อมวลชนจะเป็นสถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่อบรมขัดเกลาสมาชิกในสังคม แต่สื่อก็เป็นผลผลิตของสังคมวัฒนธรรมเช่นเดียวกับคนอื่นๆ ในสังคมที่เติบโตมาพร้อมกับการขัดเกลาทางสังคมและเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ ที่ยึดถือและสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะเจตคติแบบเพศนิยม ความเชื่อที่ว่าผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เจตคติแบบนี้ได้แผ่ซ่านไปทั่ววงการสื่อสารมวลชน ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของการแบ่งงานกันทำโดยใช้เพศเป็นเกณฑ์ ลักษณะการเป็นเจ้าของสื่อโดยเอกสิทธิ์ในการครอบครองสื่อยังอยู่ในมือของผู้ชายตลอดจนลักษณะเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอ ล้วนอยู่ในความสนใจของผู้ชาย สื่อมวลชนจึงเป็นเสมือนเครื่องสะท้อนค่านิยมแบบเพศนิยมที่มีอยู่ในสังคม ทั้งยังเป็นสถาบันที่ถ่ายทอดและตอกย้ำอคติดังกล่าวไว้

ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่ปรากฏในสื่อมวลชนถูกนำเสนอภายใต้กรอบที่ตอกย้ำ และผลิตซ้ำบนอุดมการณ์แบบทุนนิยมปิตาธิปไตย (Capitalist patriarchy) หรือแบบชายเป็นใหญ่ อันเนื่องมาจากโครงสร้างสื่อและความเป็นเจ้าของที่เน้นการรวมศูนย์โดยมีผู้ชายกุมอำนาจ อีกทั้งวัฒนธรรมองค์การและการขัดเกลาทางสังคมเป็นตัวกำหนดอุดมการณ์ทางเพศของสื่อ ภาพผู้หญิงที่ปรากฏในสื่อจึงถูกตีกรอบอยู่เพียง 2-3 ภาพ ได้แก่ ภาพสัตว์โลกแสนสวย (วัตถุทางเพศ) ภาพแม่ศรีเรือน และภาพการตกเป็นเหยื่อ ภาพลักษณะเก่าๆ เหล่านี้ยังถูกผลิตซ้ำสืบทอดในรูปแบบใหม่ ๆ (reproduce) อยู่เสมอ วิธีการรายงานข่าวที่ฝังรากอยู่ในวัฒนธรรมแบบมายาคติ โครงสร้างทางสังคม และการครอบงำทางเพศทำให้ภาพผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงปรากฏออกมาในข่าวด้วยการแบ่งขั้วตรงกันข้าม (binary opposition) หรือระบบทวิลักษณ์ (dualism) ด้วยการสร้างภาพระหว่างผู้หญิงดี/ผู้หญิงไม่ดี ด้วยเหตุนี้ ผู้หญิงที่ตกเป็นข่าวจึงถูกตำหนิอยู่เสมอ

ภายใต้มายาคตินี้ การรายงานข่าวจึงเน้นไปที่การย้ำเตือนกรอบทางสังคมว่าจะทำอย่างไร จึงจะป้องกันตนเองจากภัยรุนแรง เชื่อมโยงไปถึงการประพาดตัวของผู้หญิง การแต่งกาย รวมถึง การกำหนดตำแหน่งในสังคม สังคมส่วนใหญ่มีความเชื่อว่า ผู้ชายไม่จำเป็นต้องแสดงความรับผิดชอบต่อความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิงเพราะสังคมกำหนดให้ผู้ชายต้องกระทำ และการที่สังคมตัดสินผู้ชายที่กระทำ ความรุนแรงว่า "ป่วยทางจิต" ทำให้สาเหตุที่แท้จริงถูกมองข้าม ความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างเพศถูกบิดเบือนไปเป็นเพียงประเด็นปัญหาทางจิตของแต่ละบุคคลเท่านั้น การนำเสนอข่าวในลักษณะนี้ทำให้สื่อถูกมองว่ามีอคติทางเพศ ดังงานวิจัยของ ชันญีชี กาญจนอุไรโรจน์ (2537) กล่าวว่า ในการเสนอข่าวสารด้วยจิตสำนึกให้ข่าวเป็นกลาง ไม่มีอคติ มักประสบปัญหาคือ

1. ตัวผู้สื่อข่าวมีประวัติ หรือมีปมที่เป็นปมหลัง ย่อมก่อให้เกิดอคติทางเพศหรืออคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
  2. การไม่ให้ความหมายที่แท้จริง คือ ภาษาที่ใช้ในหนังสือพิมพ์ เป็นไปไม่ได้ที่จะใช้ภาษาที่เป็นกลางหรือไม่มีอคติทางเพศตลอด เนื่องจากหนังสือพิมพ์โดยลักษณะธรรมชาติต้องเต็มไปด้วยถ้อยคำให้น่าติดตาม โดยอาจซ่อนข้อเท็จจริงไว้ภายในให้ผู้อ่านสืบค้นเอง
  3. ธรรมเนียมปฏิบัติที่มีมาช้านานในวงการสื่อสารมวลชน พบว่า วิชาชีพนี้เป็นการยากที่จะรายงานข่าวอย่างเป็นกลาง เนื่องจากข่าวสารข้อมูลต่างๆ ล้วนแล้วแต่เป็นความขัดแย้งใหม่สด ที่สำคัญคือลักษณะการนำเสนอข่าวแบบปิรามิดหัวกลับ ย่อมต้องใช้ภาษาที่สำคัญเพื่ออธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนจะเสนอรายละเอียดปลีกย่อยต่อไป
  4. เนื่องจากการจำกัดด้านเวลา เป็นผลให้ภาษาและการวิเคราะห์ความถูกต้องเป็นไปอย่างหยาบ
  5. การแยกหน้าที่ระหว่างนักข่าวและคนเขียนข่าว ทำให้ข้อมูลบางอย่างถูกเพิ่มเติม และข้อมูลบางอย่างขาดหายไป
- ทั้งหมดนี้เป็นเหตุผลที่ว่าทำไมข่าวความรุนแรงต่อผู้หญิงจึงยังคงรักษาเอกลักษณ์เดิมๆ ไว้

มายาคติของข่าวความรุนแรง

ข่าวที่มีเนื้อหาความรุนแรงต่อสตรีมักถูกนำเสนอในลักษณะของข่าวอาชญากรรมซึ่งข่าวประเภทนี้จะมีฐานแนวคิดและกรอบการนำเสนออยู่บนการพิจารณาที่ความมีคุณค่าของข่าวอาชญากรรม ปฏิกริยาทางสังคมที่มีต่อกรณีอาชญากรรม และองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องในฐานะแหล่งข่าว หลักการทั่วไปของคุณค่าข่าวและรูปแบบการนำเสนอแบบข่าวอาชญากรรมที่ถ่ายทอด

กันมา ได้แก่ (วิลาสินี พิพิธกุล, ความก้าวร้าวรุนแรงต่อผู้หญิงที่ปรากฏในข่าว, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่))

1. ความทันต่อเหตุการณ์ ความสดใหม่ เป็นปัจจัยในการพิจารณาคุณค่าข่าว
2. ความเข้าใจ หรือหวา โดยเฉพาะข่าวข่มขืนถูกนำเสนอแบบละคร (Drama) และใช้ภาษาที่ตื่นเต้น ไร้ใจ ใสสีใสไซ้
3. ความเป็นส่วนบุคคล มนุษย์ทั่วไปย่อมสนใจอยากรู้ อยากเห็นเรื่องราวของคนอื่น ยิ่งเป็นเรื่องความขัดแย้ง ความเดือดร้อน หรือเรื่องลับๆ คนยิ่งสนใจ
4. การนำเสนอตามลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง ตั้งแต่ผู้เคราะห์ร้ายเดินออกจากบ้าน พบผู้ร้าย และขั้นตอนการถูกทำร้าย ฯลฯ
5. การยึดถือแบบฉบับของปรากฏการณ์ เช่น เมื่อมีผู้เสียหาย ก็ต้องมีกระทำ มีผู้ฟ้องร้อง มีการสืบคดี การสั่งฟ้อง เป็นต้น ดังนั้นข่าวจึงถูกนำเสนอไปตามกระบวนการเช่นนี้เสมอ
6. การเข้าถึงข้อมูลที่ทำให้กรณีความก้าวร้าวรุนแรง ถูกผูกติดอยู่กับเรื่องของสถาบันที่ได้รับอำนาจชอบธรรมให้เป็นผู้ดำเนินการหรือเป็นผู้ให้ข่าว การแสวงหาผู้ที่มีชื่อเสียงเพื่อมาพูดหรือมาเกี่ยวข้องกับกรณี

กรอบการนำเสนอข่าวอาชญากรรมที่ปฏิบัติกันมาแบบนี้ ทำให้เรื่องของอุดมการณ์และความเสมอภาคระหว่างเพศไม่ได้รับความสนใจ ตกไปเป็นประเด็นขายขบ

การนำคุณค่าหรือองค์ประกอบข่าวมาเป็นหลักพิจารณาคัดเลือกข่าวลงหน้าหนึ่งนั้น เป็นการยึดติดกับกรอบอ้างอิงแบบเดิมๆ ที่มาจากมุมมองแบบผู้ชาย คำจำกัดความของคำว่าคุณค่าข่าวภายใต้มุมมองของผู้ชายนี้ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเด็นการเคลื่อนไหวของสตรียังไม่ค่อยได้รับความสนใจให้เป็นข่าวหน้าหนึ่ง ทั้งที่ในความเป็นจริงควรสร้างคำจำกัดความของคำว่าคุณค่าข่าวผ่านสายตาของผู้หญิงบ้าง เพราะคนแต่ละเพศต่างสวมแว่นตาประจำเพศของตน (Gender Lens) ชายอาจมองว่าประเด็นเรื่องการข่มขืนไม่ใช่เรื่องสำคัญ เป็นเรื่องที่ต้องรู้จักระมัดระวังตนเอง ไม่แสหาเรื่อง ไม่เดินในที่เปลี่ยว หรือเป็นความเคราะห์ร้ายของเหยื่อเอง ดังที่มักเขียนพาดหัวข่าวข่มขืนว่า "สาวเคราะห์ร้าย" "สาวดวงชวย" ฯลฯ แต่ในทัศนะของผู้หญิงการข่มขืนเป็นปัญหาโครงสร้างสังคมที่หล่อหลอมให้ชายมีอำนาจเหนือหญิง ชายจึงใช้อำนาจของตนด้วยการข่มขืนหญิงโดยไม่ได้รู้สึกว่าเป็นเรื่องผิดกฎหมายแต่อย่างใด การข่มขืนเป็นภัยร้ายที่คุกคามสวัสดิภาพความปลอดภัยของตนอย่างยิ่ง

การจำกัดความคุณค่าของข่าวภายใต้มุมมองของผู้หญิงจะทำให้ประเด็นเรื่องสิทธิสตรีถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นสาระสำคัญ ส่วนประเด็นการข่มขืนจะตกไปเป็นประเด็นรองๆ เช่น อธิบายคำ

จำกัดความขององค์ประกอบข่าวในเรื่องเพศเสียใหม่จากเป็นเรื่องของเพศนิยม หรือความรักรวมถึงทางเพศ มาเป็นเรื่องของสถานภาพ ความสัมพันธ์และบทบาทระหว่างเพศ ซึ่งจะช่วยให้รูปแบบและการคัดเลือกข่าวเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง

วิธีคิดของสื่อต่อปัญหาความรุนแรงต่อสตรีที่สะท้อนจากการรายงานข่าว

ข้อเขียนเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงไม่ว่าจะเป็นการรายงานข่าว รายงานพิเศษ บทความ ความบันเทิง บทสัมภาษณ์ ล้วนแต่แฝงไปด้วยอุดมการณ์ ค่านิยม ความเชื่อของผู้เขียน กรอบความคิดในการนำเสนอข่าวประเภทนี้ยังคงยึดติดกับอคติทางเพศและเป็นวิธีคิดเดียวกับกระแสความคิดของคนในสังคมที่มองว่าปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นปัญหาส่วนบุคคล พร้อมกับโยนความผิดไปที่ตัวผู้หญิง ต่อไปนี้เป็นรูปแบบการรายงานข่าวที่สะท้อนอคติทางเพศของสื่อ ได้แก่ (จิตติมา ภาณุเดชะ และคณะ, 2546)

● การคุกคามทางเพศและการข่มขืน

-การรายงานข่าวประเภทนี้สื่อมักมุ่งสร้างสีสันและบรรยายอย่างละเอียดลออทุกขั้นตอน เพื่อให้ชวนน่าติดตาม ทำให้ภาพของปัญหาบิดเบือนไป รวมถึงการขุดคุ้ยประวัติของผู้เสียหายและนำเสนอติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน

-การใช้ถ้อยคำประเภท “หื่น บ้ากาม โหด ซาดิสต์” ทำให้ภาพของผู้กระทำกลายเป็นผู้มีความผิดปกติทางจิตทำให้ผู้ชายรอดพ้นจากการตัดสินของสังคม เพราะปัญหาถูกเบี่ยงเบนเป็นปัญหาทางจิตระดับบุคคล หรือโยนความผิดให้กับครอบครัวหรือสังคมที่เบี่ยงเบนไป

-ทัศนคติของสื่อมองว่าการกระทำรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นสิ่งที่สังคมให้อภัยได้ และมองว่าตัวผู้หญิงเองก็มีส่วนทำให้เกิดเหตุการณ์ขึ้น เช่น เสนอข่าวว่าผู้หญิงแต่งกายยั่วยวน ไม่รัดกุม กลับบ้านดึก เดินในซอยเปลี่ยว หรือไปเที่ยวแหล่งบันเทิง ซึ่งการสอดแทรกความคิดเห็นของตนเองลงไปในเรื่องข่าว หรือมองว่าผู้หญิงที่ถูกข่มขืนเป็นผู้หญิงที่ประพฤติดูไม่เหมาะสม เป็นผู้หญิงไม่ดี ทั้งนี้ผลการศึกษายอมรับว่า การข่มขืนไม่ได้เป็นเรื่องทางเพศเลย แต่เป็นเรื่องของการใช้อำนาจและปมจิตใจบางอย่าง

การรายงานข่าวแบบนี้ทำให้นักข่าวและตัวผู้อ่านซึมซับความคิดที่ว่าปัญหาผู้หญิงถูกข่มขืนไม่ใช่เรื่องใหญ่ที่จำเป็นต้องแก้ไข แค่ให้ผู้หญิงรู้จักระมัดระวังก็พอแล้ว

● ความรุนแรงในครอบครัว

-การรายงานข่าวเวลาสามีทำร้ายภรรยา สื่อมักมองว่าเป็นเรื่องปกติของลินกับฟิม เช่นเดียวกับความเชื่อของสังคม คำว่า "ซุ่มเมีย" ถูกหยิบขึ้นมาใช้บ่อยครั้งราวกับเป็นเรื่องธรรมดา แต่ที่กลายเป็นข่าวก็เพราะหนังสือไปทำให้ภรรยาถึงแก่ชีวิต วิธีคิดของสื่อสะท้อนว่าสื่อแทบไม่มองการทุบตีภรรยาว่าเป็นอาชญากรรม แต่ยังคงทอดความรุนแรงสู่คนรุ่นต่อไป

-ปกติฝ่ายชายจะเป็นผู้ลงมือทำร้ายฝ่ายหญิงจนกลายเป็นความซาซิม แต่ถ้าฝ่ายหญิงลุกขึ้นมาตอบโต้จนทำให้ฝ่ายชายถึงแก่ชีวิตจะกลายเป็นข่าวขึ้นมาทันที การใช้ภาษาก็แบ่งแยกชัดเจนเพราะถ้าเป็นฝ่ายหญิงเป็นผู้กระทำภาพของเธอจะกลายเป็นเมียโหด โหดร้ายผิดมนุษย์ ในขณะที่เรื่องราวการถูกสามีทุบตีทำร้ายมีเพียงไม่กี่บรรทัด

-กรณีการทำร้ายหรือฆ่ากันระหว่างสามีภรรยาหรือคนรัก มักมุ่งประเด็นไปยังพฤติกรรมของฝ่ายหญิง เช่น คิดว่าฝ่ายหญิงมีขู้ หรือมีชายหนุ่มมาติดพันเพราะความเนื้อหอมของฝ่ายหญิง ฯลฯ ซึ่งมุมมองอย่างนี้สะท้อนถึงความเชื่อที่ว่า ภรรยาเป็นสมบัติของสามี ฉะนั้นพฤติกรรมทางเพศนอกสมรสของภรรยาจึงเป็นเรื่องหยาบคดดีศรีผู้ชาย

-ส่วนข่าวผู้หญิงฆ่าตัวตายเนื่องจากความไม่สมหวังในชีวิตคู่ สื่อมักสรุปเรื่องทั้งหมดว่าเป็นเพียงแค่การประชดเท่านั้น ทั้งที่การฆ่าตัวตายมีสาเหตุที่มาสลับซับซ้อน ซึ่งสะท้อนไปถึงความเชื่อที่ว่าผู้หญิงเป็นเพศที่ไม่ค่อยมีเหตุผล เจ้าอารมณ์

● ปัญหาท้องไม่พร้อม

-ถ้อยคำที่ว่า "แม่ใจยักษ์ แม่ใจบาป รีดลูก มารหัวชน" เป็นชุดถ้อยคำที่สื่อหยิบมาใช้ประจำเวลารายงานข่าวเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ซึ่งถ้อยคำเหล่านี้เป็นการโยนความผิดไปที่ผู้หญิงเพียงฝ่ายเดียว ทั้งยังถูกตัดสินว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี รักสนุก แต่ระยะหลังสื่อเริ่มปรับเปลี่ยนมุมมองใหม่ มองว่าทั้งตัวพ่อและแม่ต้องร่วมกันรับผิดชอบ ไม่ใช่ประณามแต่ตัวผู้หญิงเหมือนเช่นที่ผ่านมา พัฒนาการอีกขั้นหนึ่งคือ สื่อพยายามเสนอว่าปัญหาท้องไม่พร้อมเป็นปัญหาสังคมที่มีที่มาที่ไป และโยงไปยังปัญหาอื่นอีกมากมาย ผู้หญิงที่ท้องลูกอาจไม่ใช่แม่ใจยักษ์เสมอไป แต่เพราะความที่ไม่มีทางเลือกเธอจึงตัดสินใจทำอย่างนั้น

● ข่าวการจับกุมโสเภณี

จากเหตุการณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจล่อซื้อบริการหญิงโดยเปิดสื่อมวลชนเข้าไปถ่ายภาพเจ้าหน้าที่วิ่งไล่จับผู้หญิงขายบริการทางเพศขณะกำลังเปลือยกายถูกสังคมวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งองค์กรสิทธิมนุษยชนและเครือข่ายสตรีได้ยื่นหนังสือต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อพิจารณามีให้สื่อมวลชนนำเสนองานข่าวการจับกุมหญิงบริการและนำภาพมาเผยแพร่

มาเผยแพร่ต่อสาธารณะ เพราะการนำเสนอภาพดังกล่าวเป็นการเหยียบย่ำศักดิ์ศรีของผู้หญิง มองผู้หญิงที่มีอาชีพค้าบริการเหมือนไม่ใช่คน แต่ไม่ว่าเธอจะมีอาชีพอะไรก็ตาม ทุกคนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน

● ภาพลักษณ์ความงามของผู้หญิง

ภาพผู้หญิงผ่านสื่อเป็นภาพตัวแทนความเป็นหญิงที่ถูกตอกย้ำให้คงอยู่ภายใต้ระบบปิตาธิปไตยที่กำหนดให้ผู้หญิงต้องสวย และผู้หญิงที่สวยก็ต้องยอมด้วยอันเป็นที่มาของความรุนแรง ชาวผู้หญิงได้รับอันตรายจากการศัลยกรรมที่ไม่ได้มาตรฐานปรากฏให้เห็นเรื่อยๆ บางรายรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต ทำไมผู้หญิงต้องยอมเสี่ยง ยอมทนทุกข์ทรมานเพื่อให้ตัวเองสวย นั้นไม่ใช่เพราะการตอกย้ำของสื่อหรือหือที่ยกย่องคุณค่าของผู้หญิงอยู่ที่ความงามจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ผู้หญิงอยากจะสวย แต่สื่อเคยจกคิดหรือไม่ว่าวิถีคิดของตนที่สะท้อนผ่านสื่อมันได้กลายมาเป็นอาวุธทำร้ายผู้หญิง จัดว่าเป็นความรุนแรงอีกรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่าความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม และส่งผ่านมาเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ได้แก่ การที่รัฐเพิกเฉยต่อการแก้ปัญหาเพราะไม่เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งยังต่อเนื่องส่งผลไปถึงความรุนแรงทางตรง ดังที่ปรากฏเป็นข่าว ไม่ว่าจะหน้าอกเน่า จมูกเบี้ยว เสียโฉม บางรายถึงขั้นเสียชีวิต ความรุนแรงเหล่านี้เป็นปัญหาสุขภาพทั้งกายและใจ

● ผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ

การตอกย้ำค่านิยมที่มองผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุทางเพศสะท้อนออกมาจากการนำเสนอภาพดารานางแบบ เปิดเผยเรือนร่างบนหน้าหนังสือพิมพ์ฉบับวันหยุดสุดสัปดาห์ มีการผลิตซ้ำภาพกึ่งเปลือยของนางแบบพร้อมด้วยถ้อยคำบรรยายที่ก่อให้เกิดการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงในภาพ ภาพที่เน้นสรีระความสวยงามของผู้หญิงมักถูกกำหนดและเลือกสรรจากมุมมองของผู้ชาย การจ้องมองสรีระผู้หญิงแบบแยกส่วนไม่ต่างกับการมองว่าเป็นวัตถุทางเพศอันเป็นการตอกย้ำค่านิยมแบบเดิมๆ ภาพเหล่านี้ถูกนำมาเป็นจุดขายเท่ากับเป็นการแปลงเรื่องของสรีระเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่มีการผลิตซ้ำ โดยใช้ข้อความวิจารณ์ที่ไม่เหมาะสมโดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบทั้งต่อตัวผู้หญิงและสังคม การมองผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศเป็นสิ่งสะท้อนถึงวิถีคิดของสื่อมวลชนได้เป็นอย่างดี

ทั้งหมดนี้เป็นวิธีการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ยังคงบรรทุกเอาอุดมการณ์แบบชายเป็นใหญ่ และอคติทางเพศของสื่อมวลชน จริงอยู่แม้ว่าสื่ออาจจะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพราะความเคยชิน

อันเกิดจากวัฒนธรรมกรอบการนำเสนอแบบเดิมๆที่ถือปฏิบัติกันมานาน แต่สื่อยุคใหม่สามารถพัฒนากรอบการเสนอข่าวภายใต้แนวคิดสตรีนิยมได้

ทฤษฎีการวิเคราะห์สื่อด้วยทฤษฎีสังคมวิทยา

ในการวิเคราะห์สื่อหนึ่งสื่อพิมพ์ต่อประเด็นความรุนแรงต่อสตรี ผู้วิจัยได้นำหลักการวิเคราะห์สื่อตามทฤษฎีนิเทศศาสตร์ของ กาญจนา แก้วเทพ ซึ่งทฤษฎีนี้สืบทอดมาจาก 2 สาขาวิชาหลัก คือ สายสังคมศาสตร์ และสายมนุษยศาสตร์ ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สื่อภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีสายสังคมศาสตร์ (Social Sciences) โดยใช้แนวคิดพื้นฐานการวิเคราะห์สื่อด้วยทฤษฎีสังคมวิทยากระแสหลัก (Mainstream Sociology) อันได้แก่ ทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) ซึ่งเน้นการอธิบายว่าสังคมดำรงอยู่ได้อย่างไร

การวิเคราะห์สื่อด้วยทฤษฎีสังคมวิทยา (Sociological Analysis)

1. วิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์เรื่องเพศ (Sex / Gender)

เรื่องเพศเป็นเกณฑ์หนึ่งที่ใช้ในการแบ่งประเภทกลุ่มคนในทางสังคมวิทยา คำว่า "เพศ" (Sex / Gender) ในทางสังคมวิทยามีได้หมายถึงเรื่องเพศที่ถูกกำหนดโดยสภาพทางชีวะเท่านั้น หากแต่หมายความถึง บทบาท หน้าที่ และสิทธิของคนแต่ละเพศที่ถูกกำหนดโดยเงื่อนไขของแต่ละสังคม ในแต่ละยุคสมัย

การศึกษาเรื่องเพศในสื่อมวลชนได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เนื่องจากในสังคมและแวดวงวิชาการมีขบวนการสังคมที่เรียกว่า "กลุ่มสตรีนิยม" (Feminism) ที่สนใจเรื่องสตรีและความเสมอภาคระหว่างเพศ โดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับสื่อมวลชน

มิติการศึกษาเรื่องเพศกับสื่อมวลชนในโลกตะวันตก มีอยู่ 4 มิติ คือ

มิติแรก คือ การตรวจสอบภาพสะท้อนของสตรีในสื่อมวลชนว่าเป็นอย่างไร เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าสื่อมวลชนมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจ ต่อมาการวิจัยในแนวทางนี้เริ่มที่จะแสวงหาคำยภาพของสื่อมวลชนในการสร้างสรรค์ภาพสะท้อนแบบใหม่ๆของสตรีมากขึ้น

มิติที่สอง เป็นการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่าง "เพศ" กับ "รายการ" ประเภทต่างๆ หรือการใช้สื่อประเภทต่างๆ แบบแผนดังกล่าวจะผลต่อเรื่องบทบาทของหญิงชายในสังคมอย่างไร

มิติที่สาม เป็นการศึกษาตัวแปรเรื่อง "เพศ" กับกลุ่มผู้ส่งสารเอง เช่น การจัดแบ่งประเภทของงาน โดยใช้เพศเป็นเกณฑ์ (Sexual Division of Labour) โครงสร้างลำดับชั้นของการจ้างงาน และโอกาสความก้าวหน้า ปริมาณของหญิงชายที่ทำงานอยู่ในวงการสื่อสารมวลชน เป็นต้น

มิติที่สี่ เป็นหัวใจของกลุ่มสตรีนิยมโดยตรงอีกข้อหนึ่ง คือ การที่สื่อมวลชนได้ฉกฉวยใช้ประโยชน์จากสตรีอย่างไม่เคารพศักดิ์ศรีและความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง เช่น การที่หนังสือพิมพ์วันอาทิตย์นำภาพผู้หญิงเปลือยมาลงเต็มหน้าเพราะเป็นวันที่ไม่มีข่าวการเมือง หรือการที่โฆษณานำสตรีระของหญิงมาเป็นจุดดึงดูดใจ เป็นต้น

2. วิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์การสรุปเหมารวม (Stereotype)

การสรุปเหมารวมเป็นเกณฑ์หนึ่งในกลุ่มของเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการเบียดเบียนจากสังคม การสรุปเหมารวมเป็นรูปแบบหนึ่งของทัศนคติที่คนกลุ่มหนึ่งมีภาพลักษณ์ของคนอีกกลุ่มหนึ่งอย่างเหมารวมๆกัน ซึ่งอาจมีทั้งบวกหรือทางลบก็ตาม ล้วนแต่เป็นอันตรายทั้งสิ้นเพราะเป็นทัศนคติที่เกิดมาจากอคติและมีผลทำให้เราด่วนสรุปอะไรเร็วเกินไป มองข้ามความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเอาความนึกคิดที่มีต่อกลุ่มมาประเมินค่าอย่างปราศจากการแยกแยะ เช่น เรามองว่าผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ ไร้เซลา ว่านอนสอนง่าย ละเอียดอ่อน ส่วนผู้ชายเป็นเพศที่เข้มแข็ง อดทน กล้าหาญ และมีเหตุผล การมองเพศหญิงและชายแบบสรุปเหมารวมนี้ฝังรากลึกในทัศนคติคนไทยมาเป็นเวลานาน แม้แต่สื่อมวลชนเองก็เป็นกลไกในการสร้างและถ่ายทอดการสรุปเหมารวมต่างๆอยู่ตลอดเวลา

รายงานวิจัยหลายชิ้นทั้งในและต่างประเทศต่างให้ข้อสรุปตรงกันว่า สื่อมวลชนยังเสนอภาพของสตรีอยู่ไม่ก็ภาพ ได้แก่ ภาพวัตถุทางเพศ ภาพกุลสตรี และภาพเหยื่อของความรุนแรง แม้ว่าปัจจุบันกระแสสิทธิสตรีจะมาแรงทำให้เริ่มปรากฏภาพผู้หญิงเก่งบนหน้าหนังสือพิมพ์บ้าง แต่สังเกตได้ว่า ภาพผู้หญิงจะต้องอิงกับความสวยงามอันเป็นเอกลักษณ์ของผู้หญิงอยู่

ความเคลื่อนไหวขององค์สตรีในการยุติความรุนแรงต่อสตรี

ปัญหาความรุนแรงต่อสตรีและเด็กเป็นปัญหาที่ดำรงอยู่แทบทุกสังคมและนับวันก็ยิ่งทวีความซับซ้อนมากขึ้น หลายปีที่ผ่านมาได้มีความพยายามที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่เกิดแก่สตรีจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ระดับชุมชน และระดับนโยบาย ในระดับปัจเจกบุคคล มีองค์การพัฒนาเอกชนหรือNGOs จำนวนไม่น้อยที่

ให้บริการทั้งในด้านให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ให้ที่พักพิง ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ตลอดบริการสายด่วน (Hotline) ในระดับชุมชน องค์การพัฒนาเอกชนหลายแห่งพยายามรณรงค์ สร้างจิตสำนึกแก่สาธารณชนในเรื่องความรุนแรงต่อสตรีว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากโครงสร้างสังคม และจารีตประเพณีที่ชายมีอำนาจเหนือหญิง ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชายเป็นต้นตอ ของปัญหาทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดขึ้นแก่ผู้หญิงทั้งความรุนแรงในครอบครัว การถูกคุกคามทางเพศ ความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจ ไปจนถึงการถูกเลือกปฏิบัติในรูปแบบต่างๆ ในระดับนโยบายได้มีการ ให้ความสำคัญแก่ใจและปรับปรุงกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก อาทิ กฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ในมาตรา 53 พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี (2539) พ.ร.บ.มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก (2540) พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน (2541) และกฎหมายอาญา มาตรา 276 ซึ่งการเสนอให้แก้ไขกฎหมายอาญา มาตรา 276 ที่มีให้สามีสามารถข่มขืนภรรยาของตนได้นั้นยังไม่บรรลุผลสำเร็จ และที่สำคัญคือนโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี อันเป็นแผนแม่บทในการส่งเสริมและเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่สถาบันครอบครัว ทั้งนี้จากการวิจัยพบว่าสถาบันครอบครัวเป็นส่วนสำคัญมากในการหล่อหลอมเด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงต่อไป

ในปี 2542 รัฐบาลประกาศให้เดือนพฤศจิกายนของทุกปีเป็นเดือนรณรงค์ยุติความรุนแรง ต่อเด็กและสตรี กลไกปฏิบัติการที่มีการขานรับนโยบายดังกล่าว ได้แก่ รัฐบาลได้มีมาตรการให้โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกแห่งจัดให้มีศูนย์ช่วยเหลือผู้หญิงในภาวะวิกฤติ หรือที่ เรียกว่า ONE STOP CRISIS CENTER เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงตลอด 24 ชั่วโมง จากแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน ตำรวจ ก่อนที่จะส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างโรงพยาบาลที่ประสบผลสำเร็จในการให้ความช่วยเหลือผู้หญิงและเด็ก ได้แก่ โรงพยาบาลขอนแก่น โรงพยาบาลชุมพร โรงพยาบาลระยอง เป็นต้น นอกจากนี้รัฐได้มีการปรับปรุงกระบวนการสอบสวน วิธีพิจารณาคดี และกฎหมายให้สอดคล้องเหมาะสมกับปัญหาและส่งเสริมให้ผู้เสียหายมาใช้สิทธิมากขึ้น รวมทั้งสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น พนักงานสอบสวนหญิง อัยการ ทนายความ และผู้พิพากษา โดยจัดให้มีห้องสอบสวนและห้องพิจารณาคดีโดยเฉพาะกรณีเด็กที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ไม่ว่าจะเป็น โจรภัย พยาน หรือจำเลย จะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายสืบพยานเด็ก ต่อมา กสส.และองค์กรผู้หญิง ได้จัดทำนโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ซึ่ง ครม.มีมติเห็นชอบเมื่อ 16 พฤษภาคม 2543 ส่งผลให้หน่วยงานต่างๆมีการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์และยุติความรุนแรง และปรับปรุงกลไกมาตรการให้สอดคล้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี อาทิ การรณรงค์ประเด็นหญิงชายในรัฐธรรมนูญ การรณรงค์ให้มีพนักงานสอบสวน

หญิง การจัดให้บริการต่างๆแก่ผู้เดือดร้อน เช่น บริการบ้านพัก จัดศูนย์ให้คำปรึกษากระจายตาม จังหวัดต่างๆ ให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย การดำเนินคดี รวมทั้งจัดหาทุนความช่วยเหลือดำเนินคดี การรณรงค์ในชุมชน ได้แก่ การอบรมกฎหมายแก่กลุ่มชาวบ้านและผู้นำสตรีในชนบท การรณรงค์ ให้สถานีตำรวจเป็นที่ปลอดภัยแก่ผู้ต้องขังหญิง การรณรงค์ยกระดับจิตสำนึกของสังคมเกี่ยวกับ ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กเป็นการรณรงค์ของเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสตรีประสาน กับการรณรงค์ขององค์กรสตรีทั่วโลก โดยมีทั้งกิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมรณรงค์สร้างจิตสำนึก และการนำเสนอมาตรการเพื่อแก้ปัญหาต่อรัฐบาลและสังคม ตลอดจนการทำงานวิจัย สถิติ ข้อมูล ในเรื่องความรุนแรงต่อเด็กและสตรีเพื่อเสนอต่อสื่อมวลชนและสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญ และความรุนแรงของปัญหา

● เมื่อเครือข่ายสตรีรुकคืบไปยังสื่อมวลชน

ความเคลื่อนไหวเพื่อการยุติความรุนแรงต่อสตรียังคงคืบไปยังวงการสื่อสารมวลชนโดย เครือข่ายสื่อสตรีซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มสื่อมวลชน นักวิชาการ ตัวแทนภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินงานด้านผู้หญิง รวมทั้งผู้บริโภคสื่อที่ตระหนักในผลกระทบ จากการนำเสนอในสื่อมวลชนต่อการสร้างภาพลักษณ์ของผู้หญิงได้ร่วมกันร่วมร่างข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับผู้หญิงโดยเครือข่ายสื่อสตรีและกสส. ได้เข้ายื่นหนังสือต่อสภาการหนังสือพิมพ์ มีเนื้อหา หลัก 8 ประการ ดังนี้

1. สื่อมวลชนต้องเพิ่มความไตร่ตรองในการนำเสนอภาพที่เน้นสรีระของผู้หญิงในทางที่ก่อให้เกิดความอับอาย งดการใช้ข้อความบรรยายและคำวิจารณ์ที่ไม่เหมาะสม โดยต้องคำนึง ถึงความรู้สึกและผลกระทบที่มีต่อผู้หญิงและคนทุกกลุ่มในสังคม
2. สื่อมวลชนควรเพิ่มความระมัดระวังเป็นพิเศษ และตระหนักในผลกระทบทั้งในระยะสั้น และระยะยาว เมื่อรายงานข่าวผู้ถูกกระทำทั้งที่เป็นชาย หญิง และเด็ก ควรให้ความเคารพ ในการปกปิดข้อมูลส่วนบุคคล ไม่นำเสนอภาพและรายละเอียดที่ไม่เหมาะสมหรือละเมิด จรรยาบรรณ
3. สื่อมวลชนควรลดระดับความรุนแรงของภาษาที่นำเสนอ ขอให้ระมัดระวังการใช้สมญา นามเรียกผู้หญิงและเด็กที่ตกเป็นข่าว ไม่ให้เป็นการซ้ำเติมหรือทำให้เกิดความเสียหาย
4. ในการนำเสนอข่าวความรุนแรงและการละเมิดทางเพศต่อผู้หญิงและเด็ก สื่อมวลชนควร นำเสนอข้อคิดเห็นจากมุมมองของผู้ที่ทำงานด้านสตรีและเด็ก รวมทั้งเพิ่มทวิเคราะห์ให้ รอบด้านโดยชี้ให้เห็นชัดว่า ความก้าวร้าวรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อผู้หญิงและเด็กมีรากเหง้ามาจากค่านิยมของสังคมที่นับถือผู้ชายเป็นใหญ่

5. สื่อมวลชนในฐานะผู้ชี้้นำความคิดของสังคมต้องให้ความรู้เรื่องความเท่าเทียมกันของผู้หญิงและผู้ชายอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจและเปลี่ยนค่านิยมให้กับสังคม
6. สื่อมวลชนควรเพิ่มปริมาณเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิงโดยเน้นเรื่องที่มีสาระ นำเสนอให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้หญิงทุกกลุ่มด้วยความเป็นธรรมและหลากหลายเพื่อเปลี่ยนทัศนคติของสังคมโดยมุ่งให้เห็นถึงความสามารถและบทบาทสำคัญของผู้หญิงในด้านต่างๆ
7. สื่อมวลชนควรให้ความสนใจแหล่งข่าวและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้หญิงมากขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้หญิงซึ่งมิได้ด้อยกว่าแหล่งข่าวหรือผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ชาย
8. สื่อมวลชนควรให้โอกาสนักข่าวหญิงในการทำข่าวเช่นเดียวกับนักข่าวชาย โดยไม่ให้อัปเดตเรื่องเพศเป็นอุปสรรคต่อโอกาสในการทำข่าว เพราะในบางเรื่อง บางประเด็น ความเป็นผู้หญิงอาจมีความละเอียดอ่อนและนำเสนอได้หลากหลายมากขึ้น

การยื่นข้อเสนอในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนนั้นก็เพื่อให้สื่อมวลชนตระหนักในบทบาทระหว่างหญิงชาย ลดเนื้อหาที่เป็นการสร้างอคติทางเพศและสนับสนุนความเข้าใจในเรื่องของหญิงและชาย อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความเชื่อเดิมๆที่ฝังรากอยู่ในสังคมจนก่อให้เกิดทัศนคติที่เป็นอคติต่อเพศหญิง ทั้งนี้ที่ผ่านมาสื่อยังขาดความระมัดระวังในการเสนอข่าวและภาพเกี่ยวกับผู้หญิง มักมีการนำภาพผู้หญิงที่นุ่งน้อยห่มน้อยมาขึ้นปกโดยเฉพาะการใช้ถ้อยคำบรรยายและวิจารณ์ที่ไม่เหมาะสม ในกรณีที่ผู้หญิงตกเป็นผู้กระทำหรือเกี่ยวข้องกับความผิด สื่อมวลชนควรให้ความสำคัญแก่ผู้หญิงที่ตกเป็นผู้ถูกกระทำด้วยการให้ความเคารพในการปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลและลดระดับความรุนแรงของภาษาที่นำเสนอ

การเคลื่อนไหวของเครือข่ายสื่อสตรีเป็นสัญญาณที่ดีต่อการเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบหนังสือพิมพ์ในฐานะที่ประชาชนเป็นเจ้าของสื่อ ประชาชนสามารถแสดงความปรารถนาให้หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมด้วยการชี้ข้อบกพร่องที่เบี่ยงเบนไปจากหลักกฎหมายและจริยธรรมแห่งวิชาชีพ แม้ว่าจะมีกระบวนการตรวจสอบสื่อจากสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติแล้ว แต่หากมีภาคประชาชนเข้าร่วมตรวจสอบสื่ออีกทางหนึ่งก็ยิ่งสร้างความเข้มแข็งให้กับเสียงเล็กๆเหล่านี้ให้มีพลังมากยิ่งขึ้น

กรณีที่สื่อมวลชนกระทำการละเมิดสิทธิสตรี เครือข่ายสตรีจะมีการเคลื่อนไหวเพื่อให้สื่อหันมาทบทวนบทบาทของตน อย่างกรณี การเสนอภาพข่าวฆาตกรรมพนักงานเก็บค่าโดยสารรถเมล์ปรับอากาศ ชสมก. ที่ตีพิมพ์สภาพศพผู้ตายลักษณะกึ่งเปลือย เปิดเผยให้เห็นร่างกายท่อนบนและท่อนล่าง ถึงแม้ว่าจะใช้เทคนิคปิดอวัยวะบางส่วนด้วยสกรีนสีฟ้าหรือสีเทาก็ตาม แต่การนำ

ภาพที่เปิดเผยให้เห็นสภาพศพในลักษณะชัดเจนเช่นนี้เป็นการนำเสนอที่ขาดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งต่อผู้ตายและครอบครัว เครือข่ายสตรีได้ออกแถลงการณ์ตำหนิการเสนอภาพข่าวดังกล่าวว่าขาดความสำนึกกับผิดชอบ และมุ่งขายข่าวเพียงอย่างเดียว

เครือข่ายสื่อสตรีกล่าวว่า การนำเสนอข่าวนี้ยังสะท้อนถึงอคติทางเพศต่อผู้หญิงด้วยการใช้ถ้อยคำที่บ่งชี้และประณามความผิดไปที่ผู้เสียชีวิต เช่นใช้คำว่า "สาวสวยเสน่ห์แรง" "พิศวาสฆาตกรรม" และยังมีการขุดคุ้ยรายละเอียดความสัมพันธ์ต่าง ๆ มานำเสนอทำให้ผู้อ่านคิดว่าเรื่องนี้เป็นความประทุติส่วนตัวของผู้หญิง แทนที่จะหันมาตระหนักว่านี่คือ ปัญหาสังคม

ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายสื่อสตรีครั้งนี้มิใช่เพื่อประณามสื่อ แต่เพื่อเรียกร้องให้สื่อมวลชนใช้วิจารณญาณและความรับผิดชอบในการเสนอข่าวมากขึ้น และช่วยกันตรวจสอบสื่อที่ละเมิดจรรยาบรรณ ตลอดจนต้องการให้หนังสือพิมพ์เปลี่ยนท่าทีและวิธีการนำเสนอข่าวในลักษณะนี้

เหล่านี้เป็นภารกิจของเครือข่ายสื่อสตรีซึ่งนอกจากติดตามผลงานของสื่อมวลชนในการส่งเสริมสิทธิสตรี ประเมินสื่อที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีและนำเสนออย่างไม่เป็นธรรมต่อสตรี และตั้งประเด็นวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกันแล้ว ยังสนับสนุนสื่อที่มีจรรยาบรรณด้วยการยกย่องให้กำลังใจสื่อที่สร้างสรรค์สังคม

• ความเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องสิทธิสตรี

นอกจากความเคลื่อนไหวในด้านการเฝ้าระวังการเสนอข่าวของสื่อมวลชนแล้ว เครือข่ายสตรียังออกมาเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องสิทธิสตรีในกรณีนี้ผู้หญิงไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม กรณี อาจารย์ระดับดอกเตอร์ฆ่าภรรยาเสียชีวิต เป็นอีกกรณีหนึ่งของความไม่เท่าเทียมทางเพศที่ปรากฏมาจากคำพิพากษาดัดสิน ศาลอาญาได้ตัดสินคดีว่าจำเลยกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และพิพากษาลงโทษจำคุก 4 ปีโดยจำเลยรับสารภาพจึงลดโทษให้จำคุก 2 ปี โดยรอลงอาญาเป็นเวลา 3 ปี และให้บริการสังคมด้วยการสอนหนังสือเป็นเวลา 50 ชั่วโมง คำตัดสินดังกล่าวถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางทั้งจากนักกฎหมาย องค์กรสิทธิมนุษยชน รวมทั้งองค์กรสตรีในเรื่องการเลือกปฏิบัติระหว่างชายกับหญิงที่ไม่เท่าเทียมกัน หรือการใช้ทวิมาตรฐานของกระบวนการยุติธรรม คือเวลาผู้ชายทำบอกว่าเกิดจากความหึงหวง โทสะ แต่พอเป็นผู้หญิงทำกลายเป็นการพยายามฆ่า การที่กฎหมายเปิดช่องให้นำคุณสมบัติของจำเลยมาใช้ในการพิจารณาคดีนั้นถือเป็นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 ที่ระบุ

ว่า "บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน"

...เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่สะท้อนว่าทัศนคติของผู้บังคับใช้กฎหมายยังติดอยู่ในกรอบความคิดเก่า หรือยุคชายเป็นใหญ่ ภรรยาเป็นสมบัติของสามี อีกทั้งแปลกแยกกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญซึ่งเน้นความเสมอภาคและคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัวอย่างสิ้นเชิง...(ทิวา ณ นคร, มติชน 30 กรกฎาคม 2545)

คำแถลงการณ์ของศาลอาญากรุงเทพใต้บ่งถึงความคิดเก่าๆ ที่มองว่าภรรยาเป็นสมบัติของสามี และการใช้มาตรฐานสองระดับในกระบวนการยุติธรรม ดังใจความส่วนหนึ่งที่กล่าวว่า "ศาลได้พิจารณาตามมาตรา 56 ป.อาญา โดยคำนึงถึงสติปัญญา การศึกษาอบรม สถานภาพ ความผิด และเหตุอันควรปราณี เห็นว่า คดีนี้แม้จะเป็นคดีอาญาแผ่นดิน แต่ก็เป็นเรื่องภายในครอบครัว ผู้เสียหายมีเพียงญาติผู้ตาย ไม่มีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม เช่นคดีปล้นฆ่า ยาบ้า หรือคดีอาชญากรรมเศรษฐกิจ...ประกอบกับคดีนี้จำเลยทำไปด้วยอารมณ์โทสะหึงหวง และอัยการก็ไม่ได้ฟ้องว่าฆ่าโดยเจตนาที่เป็นคดีอัตราโทษสูงสุด..."

ตัวแทนเครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ 50 องค์กรและตัวแทนแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง 39 องค์กรได้เรียกร้องเพื่อขอทราบความคิดเห็นและแนวทางการดำเนินการของตำรวจกรณีความรุนแรงในครอบครัว โดยเครือข่ายต้องการขอจำนวนการสืบสวนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง การตั้งรูปคดี และการเสนอความเห็นของฝ่ายตำรวจที่ส่งให้อัยการ ขอทราบความเห็นพร้อมทั้งเหตุผลของตำรวจกรณีให้อัยการเสนออุทธรณ์หรือไม่อุทธรณ์ และขอให้ตำรวจทบทวนระเบียบปฏิบัติกรณีการใกล้เกลี่ยการทะเลาะวิวาทระหว่างสามีภรรยา และแสวงหามาตรการเพื่อคุ้มครองผู้หญิงจากการใช้ความรุนแรงในครอบครัวและประการสุดท้ายขอให้ตำรวจกำหนดแนวปฏิบัติที่เป็นธรรมและเสมอภาคในคดีที่ผู้หญิงป้องกันตนเองจากการทุบตีของสามี

ความเคลื่อนไหวดังกล่าวก็เพื่อเรียกร้องความยุติธรรมให้แก่ผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรง มิใช่เฉพาะกรณีของนางวรรณดา ลือประสิทธิ์กุล เท่านั้น เพราะยังมีผู้หญิงอีกมากมายที่ถูกสามีทำร้ายร่างกายแต่ไม่ได้รับความเป็นธรรมทั้งจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม หลายครั้งที่สามีทำร้ายภรรยา เจ้าหน้าที่มองว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว ในทางกลับกันผู้หญิงที่ต้องคดีพยายามฆ่าสามีทั้งที่เป็นการป้องกันตนเอง กระบวนการยุติธรรมกลับพยายามใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเต็มที่ เรื่องนี้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือที่เรียกกันว่า Double Standard

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อน การใช้มาตรการทาง

กฎหมายอาญาค่อนข้างรุนแรง เนื่องจากมุ่งลงโทษผู้กระทำผิดมากกว่าพยายามแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด กสส. จึงร่าง พ.ร.บ. จัดความรุนแรงในครอบครัวขึ้นโดยมีรูปแบบ วิธีการ ที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไปแต่มีความยืดหยุ่นกว่า ซึ่ง พ.ร.บ. ฉบับนี้กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณา

ด้านความเคลื่อนไหวของแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการเคลื่อนไหว ในปี 2545 โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

กลุ่มแรก เน้นกิจกรรมการหนุนเสริมการต่อสู้ของผู้หญิง มียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้

1. การหนุนเสริมขบวนการแรงงานหญิง ต้องผลักดันกรณีเร่งด่วนของสภาพแรงงานสิ่งทอไทย เกียรียงเพื่อให้รัฐบาลหันมาแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง หาแนวร่วมจากภาคประชาชน ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจของสภาพไทยเกียรียงสู่สาธารณชน ทั้งในชนบทและต่างประเทศ
2. สัมภาษณ์คนจนและกลุ่มผู้หญิงชนเผ่า ต้องเผยแพร่ความเข้าใจข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องต่อสาธารณชน ร่วมติดตามและสนับสนุนการเคลื่อนไหว

กลุ่มที่สอง ติดตามนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะเรื่อง กองทุนหมู่บ้านและธุรกิจข้ามชาติ

ในเรื่องกองทุนหมู่บ้าน แนวร่วมฯ มีข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล 2 ข้อคือ

1. ให้สำนักงานกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติตั้งคณะกรรมการขึ้นมา 1 ชุด ทำการประเมินผลนโยบายกองทุนหมู่บ้าน
2. ดอกผลของกองทุนหมู่บ้านให้นำมาใช้ประโยชน์กับคนในชุมชน

ส่วนเรื่องธุรกิจข้ามชาติ มีการติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดในต่างจังหวัด ในขณะที่ส่วนกลางต้องศึกษาหาข้อมูล และทำงานร่วมมือกับเครือข่ายที่ต่อสู้กับการเข้ามาแสวงหาประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจข้ามชาติที่ดำเนินงานอยู่แล้วเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งมากขึ้น

นอกจากประเด็นหลักทั้งสองแล้ว แนวร่วมฯ ยังคงเดินหน้ารณรงค์พิทักษ์สิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและการรณรงค์จัดความรุนแรงต่อผู้หญิง ซึ่งปัจจุบันกำลังรวบรวมรายชื่อประชาชนเพื่อแก้ไขกฎหมายมาตรา 276

เรื่องของตัวบทกฎหมายที่ไม่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้หญิงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่เครือข่ายสตรีพยายามรณรงค์มาเป็นเวลานาน ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276 ที่กล่าวว่า “ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิง ซึ่งมีไฉภรรยาของตน โดยขู่เชือดด้วยประการใดๆโดยใช้กำลังประทุษร้าย...โดยหญิงอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้หญิงเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้อง

ระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ 8,000 บาท ถึง 40,000 บาท" ข้อความที่ว่า "ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิง ซึ่งมีไข้ภรรยาของตน..." เท่ากับเป็นการให้สิทธิพิเศษแก่สามีในการกระทำความรุนแรงทางเพศต่อภรรยา แม้ภรรยาจะไม่เต็มใจก็ตาม สะท้อนให้เห็นถึงการใช้มุมมองของผู้ชายเป็นหลักในการบัญญัติกฎหมายโดยมีพื้นฐานแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วต้องตกเป็นสมบัติของสามี ดังนั้นสามีจะกระทำการใดๆทั้งทางกาย หรือทางเพศก็ได้

องค์กรสตรีและคณะทำงานรณรงค์แก้ไขกฎหมายอาญา มาตรา 276 ต่างพยายามที่จะผลักดันแก้ไขกฎหมายข้อนี้ เมื่อปีพ.ศ.2540 ทางคณะกรรมการส่งเสริมและประสานสตรีแห่งชาติ (กสส.) เสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดทางเพศ โดยเพิ่มเติมนิยามคำว่าข่มขืนเป็น "ผู้ใดกระทำชำเราผู้อื่น" เพื่อคุ้มครองภรรยาให้ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย แต่ร่างกฎหมายดังกล่าวไม่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกฤษฎีกา แต่ให้เพิ่มประเด็นการคุ้มครองหญิงที่เป็นภรรยาในมาตรา 276 ทวิ คือ การข่มขืนในขณะที่สามีเป็นโรคติดต่อทางเพศอย่างร้ายแรง หรือเป็นการข่มขืนในขณะที่แยกกันอยู่ด้วยความสมัครใจทั้งสองฝ่าย ดังนั้นหญิงที่อยู่ในสถานะของภรรยาจึงยังไม่ได้รับความคุ้มครองต่อไป ซึ่งคณะทำงานรณรงค์ยังคงเดินหน้ารณรงค์ยกเลิกสิทธิให้สามีข่มขืนภรรยาในกฎหมายอาญามาตรา 276 ต่อไป

● องค์กรสตรีเดินหน้าชนนักรการเมือง

พฤติกรรมการคุกคามสิทธิสตรีเกิดขึ้นตลอดเวลา สถานที่ ผู้คุกคามมีทุกระดับชั้นตั้งแต่ชนชั้นกรรมมาชีพหาเช้ากินค่ำไปจนถึงผู้มีอำนาจบาบริในสังคม ไม่เว้นแม้กระทั่งนักรการเมือง กรณีนี้ทักข่าวสาวถูกนักรการเมืองใหญ่คุกคามทางเพศภายในโรงแรมเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความบกพร่องของสังคมไทย สังคมที่ถูกหล่อหลอมด้วยอุดมการณ์แบบชายเป็นใหญ่และโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้ชายผู้ใดกับผู้ต่อยกว่า ในความเป็นจริงเหตุการณ์ทำนองนี้มิใช่เรื่องใหม่ ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อการคุกคามทางเพศอยู่ตลอดเวลาทั้งทางวาจา หรือทางสายตา

แคธารีน แมคคินนอน ศาสตราจารย์ทางกฎหมายมหาวิทยาลัยแอสตันฟอร์ด นิยามการคุกคามทางเพศว่าเป็น การแสดงออกทางเพศ หรือความใส่ใจทางเพศ ซึ่งผู้มีอำนาจเหนือกว่าบังคับยึดเยียดให้แก่ผู้มีอำนาจน้อยกว่า พฤติกรรมที่จัดว่าเป็นการลวนลามหรือคุกคามทางเพศมีหลายรูปแบบ เช่น การเกี้ยวพาราสี การใช้คำพูดสองแง่สองง่าม การใช้สายตาโลมเลีย การเสียดสี จับต้องเนื้อตัว การกอดจูบ เป็นต้น การกระทำเหล่านี้สังคมถือว่าเป็นพฤติกรรมปกติที่ผู้ชายแสดงต่อผู้หญิง ถ้าผู้หญิงไม่รู้สึกรังเกียจหรือรำคาญใจก็ไม่ถือว่าเป็นการลวนลามทางเพศ การแสดงออกทางเพศเหล่านี้จะกลายเป็นการลวนลามหรือคุกคามทางเพศเมื่อผู้หญิงรู้สึกหวาดกลัวหรือรังเกียจพฤติกรรมเหล่านี้

เครือข่ายสื่อสตรีในฐานะตัวแทนของสื่อมวลชนด้านสตรีและองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคชาวสารด้านสตรีได้ออกมาแถลงการณ์เพื่อเรียกร้องให้มีการดำเนินการ 4 ข้อดังนี้ 1. นักการเมืองรายดังกล่าวออกมาแสดงความขอโทษและเสียใจในพฤติกรรมของตนเองต่อกองบรรณารักษณัติชนและต่อสังคมโดยรวม 2. ให้พรรคการเมืองต้นสังกัดของนักการเมืองคนดังกล่าวดำเนินการสอบสวนและพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างจริงจัง 3. ให้กองบรรณารักษณัติชน สหคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยและสื่อมวลชนทุกแห่งถือเอากรณีนี้เป็นการกระทำที่คุกคามสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนและเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง 4. ให้สังคมร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์เรื่องนี้อย่างมีสติ และมีหลักการของความเข้าใจเรื่องโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้ชายกับผู้ด้อยกว่าและระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง ซึ่งปรากฏเหตุการณ์ในทำนองนี้เป็นประจำ

นอกจากนี้องค์กรเพื่อผู้หญิงซึ่งประกอบด้วย แนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง 40 องค์กร และเครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ ยังเรียกร้องให้พรรคการเมืองทุกพรรคควรมีนโยบายต่อต้านการคุกคามทางเพศ มีการเปิดรับเรื่องร้องเรียนและมีมาตรการลงโทษนักการเมืองในสังกัดที่คุกคามทางเพศต่อประชาชนหรือผู้สื่อข่าว รัฐบาลต้องกำหนดมาตรการและกลไกเพื่อคุ้มครองผู้หญิงจากการถูกคุกคามทางเพศในสถานที่ทำงานอย่างจริงจัง ที่สำคัญพรรคการเมืองควรเคร่งครัดกับจริยธรรมทางเพศของนักการเมืองด้วย ขณะเดียวกันสาธารณชนจะต้องร่วมกันพิทักษ์สถาบันการเมืองโดยไม่ให้อภัยนักการเมืองที่จริยธรรมทางเพศบกพร่องเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองอีกต่อไป

ในรอบปี 2545 ที่ผ่านมา กลุ่มองค์กรสตรีมีการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมแก่ผู้หญิงอย่างจริงจัง ทั้งเครือข่ายสื่อสตรี เครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ แนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง 40 องค์กร ฯลฯ เครือข่ายเหล่านี้เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มผู้หญิงที่สนใจในประเด็นสิทธิสตรี มองว่าปัญหาทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดแก่ผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็นการกดขี่ข่มเหง การเอาเปรียบ การล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ และการข่มขืน เกิดจากโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชายกับหญิง เจตคติที่เชื่อว่าเพศหนึ่งเหนือกว่าอีกเพศหนึ่ง เป็นก้ำกึ่งโตขัดขวางให้การแก้ปัญหาที่ผ่านมาไม่สัมฤทธิ์ผล อย่างไรก็ตามกลุ่มเครือข่ายสตรีต่างเชื่อมั่นว่า ภาคประชาสังคมจะเป็นพลังที่มีอำนาจอย่างมาก หากสังคมตระหนักถึงปัญหาและร่วมแรงร่วมใจกัน สักวันหนึ่งปัญหาความรุนแรงที่เกิดแก่ผู้หญิงก็จะหมดไปจากสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุวรรณี กัลยาณสันต์ (2535) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาข่าวข่มขืนกระทำชำเรา ผลการวิจัยพบว่า สื่อมวลชนได้ใช้วิธีการนำเสนอข่าวข่มขืนกระทำชำเราอย่างมีการวางโครงสร้าง เขียนเรื่องราวเป็นบทละคร เป็นนาฏกรรม (Drama) เป็นสิ่งเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก มีเค้าโครง เรื่องที่ถูกกำหนดโดยหัวหน้าข่าวอาชญากรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สื่อมวลชนพยายามเสนอรูปแบบเนื้อหาข่าวข่มขืนกระทำชำเราออกมาในลักษณะที่ตัวผู้ถูกข่มขืนควรจะต้องระมัดระวังตัว เองมากกว่า เช่น ไม่ควรแต่งตัวย้วยวน หรือไม่เดินในสถานที่เปลี่ยวยามวิกาลซึ่งการที่หนังสือพิมพ์ เสนอดังกล่าวนั้นเป็นการตำหนิผู้ตกเป็นเหยื่อมากกว่าตำหนิผู้ที่ทำการข่มขืนซึ่งถือว่าเป็นการถ่าย ทอดอคติทางเพศโดยผ่านสื่อที่มีผู้ชายเป็นเจ้าของ

ชนัญชี่ กาญจนอุไรโรจน์ (2537) ศึกษาภาพลักษณ์สตรีในหนังสือพิมพ์รายวันในช่วงปี พ.ศ. 2528-2537 พบว่าหนังสือพิมพ์เสนอประเด็นเรื่องสตรีกับความงามมากที่สุดและเมื่อเปรียบ เทียบกับหน้าต่างๆพบว่า หน้าหนึ่งนำเสนอประเด็นสตรีกับเหยื่อความรุนแรงมากที่สุด ภาพสตรี ที่ปรากฏเป็นวัตถุทางเพศและมีฐานะเป็นผู้ถูกกระทำ หน้าสตรีนำเสนอประเด็นสตรีกับสังคมมาก ที่สุด ซึ่งในหน้านี้อสตรีในระดับผู้นำจะได้รับการนำเสนอมากที่สุด ส่วนหน้าอื่นๆนำเสนอสตรีกับ กีฬามากที่สุด

ศรีลักษณ์ ศิลปี (2539) ศึกษาเรื่อง ปัญหาทางด้านจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในการ นำเสนอข่าวอาชญากรรม ผลการวิจัยพบว่า นักหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การนำเสนอ รายละเอียดของผู้ตกเป็นข่าว และภาพในคดีทางเพศ เช่น คดีข่มขืน หรือกระทำอนาจารจำเป็น ต้องเสนออย่างมีข้อจำกัด ในด้านการเสนอส่วนที่เป็นรายละเอียดของผู้ตกเป็นข่าว ได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ สถานศึกษา สถานที่ทำงาน รวมทั้งภาพผู้ตกเป็นข่าว อาจทำให้ผู้ตกเป็นข่าวเสียชื่อเสียง อย่างไรก็ตามนักหนังสือพิมพ์เห็นว่ามาตรฐานทางวิชาชีพเป็นเกณฑ์สำคัญที่สุดในการยึดถือ แต่ในทาง ปฏิบัติการทำให้ข่าวมีความน่าเชื่อถือต่อสายตาผู้อ่านเป็นสิ่งที่นักหนังสือพิมพ์ยึดถือเป็นเกณฑ์ที่ สำคัญที่สุด ทั้งนี้เพราะปัจจัยในเรื่องการแข่งขันกับหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นและการที่ผู้อ่านยอมรับ การนำเสนอข่าวในลักษณะเดิมเป็นอยู่อย่างดีจึงทำให้นักหนังสือพิมพ์ไม่ได้ตระหนักถึงสิทธิส่วน บุคคลของผู้ตกเป็นข่าว

เลอลักษณ์ รอดเรือง (2541) ศึกษาเรื่อง การตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าวของ หนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด มีการรายงานที่ก่อให้เกิด

เหยื่อ 213 ชาว แบ่งเป็น การตกเป็นเหยื่อเผยแพร่ 5 ชาว การตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อนจากภาพ 140 ภาพ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวอาชญากรรม และไทยรัฐนำเสนอข่าวที่ก่อให้เกิดเหยื่อมากที่สุด รองลงมาคือ เดลินิวส์ และข่าวสด ด้านผู้อ่านพบว่าผู้อ่านมีความตระหนักถึงผลกระทบในทางลบที่เกิดขึ้นแก่ผู้ตกเป็นข่าว แม้จะเห็นว่าหนังสือพิมพ์มีจรรยาบรรณต่ำก็ตาม แต่ก็เห็นว่าการนำเสนอข่าวมีประโยชน์ต่อสาธารณชนมากกว่า ในส่วนกฎหมายและจริยธรรม พบว่า มีกฎหมายควบคุมการรายงานข่าวในลักษณะที่ทำให้เกิดเหยื่อเผยแพร่และมีบทลงโทษที่ชัดเจน เช่นเดียวกับลักษณะการตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อนแต่ไม่รุนแรงเท่ากับการตกเป็นเหยื่อเผยแพร่ ส่วนการนำเสนอภาพและรายละเอียดของผู้ถูกละเมิดทางเพศยังไม่มีกฎหมายควบคุมการรายงานข่าวแต่อย่างใด

มณฑกานดี เชื่อมชิต (2545) ศึกษาเรื่อง สตรีกับการถูกทำให้เป็นเหยื่อในหนังสือพิมพ์และชีวิตหลังผ่านพ้น ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการรายงานข่าวที่ทำให้ผู้หญิงที่ตกเป็นข่าว กลายเป็นจำเลยของสังคมและตกเป็นเหยื่อของหนังสือพิมพ์นั้น เกิดจากการที่นักข่าวรายงานข่าวตามกรอบ "การเล่าเรื่อง" ที่ได้วางไว้ ซึ่งประกอบไปด้วย 1.รายละเอียดของเหตุการณ์ 2.รายละเอียดของภูมิหลังเหตุการณ์และภูมิหลังของผู้หญิงที่ตกเป็นข่าว 3.ผลต่อเนื่องของเหตุการณ์ 4.ปฏิกิริยาจากฝ่ายต่างๆ และ 5.การใช้ภาษาที่มีการให้คุณค่าและซ่อนนัยยะเอาไว้ ซึ่งกรอบการเล่าเรื่องทั้ง 5 ประการนี้ จะทำให้การรายงานข่าวเป็นมากกว่าการเสนอข้อเท็จจริง ด้วยการตอกย้ำอุดมการณ์และสร้างความคุ้นเคยให้กับสังคมด้วยมายาคติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของแนวคิดชายเป็นใหญ่ ผลกระทบที่ผู้หญิงได้รับจากการตกเป็นข่าวนั้น คือชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างลำบากมากยิ่งขึ้น และต้องใช้เวลายาวนานในการก้าวผ่าน

จากการศึกษาในเรื่องการนำเสนอข่าวประเด็นเกี่ยวกับสตรีในหนังสือพิมพ์ทั้งในอดีตและปัจจุบันพบว่า หนังสือพิมพ์มักเสนอภาพของผู้หญิงในรูปของวัตถุทางเพศ มองผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอและโง่เขลา โดยเฉพาะหน้าหนึ่งข่าวผู้หญิงได้รับความรุนแรงทางเพศจะถูกนำเสนอมากที่สุดและส่วนใหญ่เป็นข่าวทางลบแทบทั้งสิ้น ซึ่งตรงกันข้ามกับหน้าสตรีที่มักเป็นข่าวสตรีในทางบวก ทว่าปัจจุบันหนังสือพิมพ์ได้ปรับปรุงการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี เนื่องมาจากกระแสเรียกร้องทั้งจากสังคมและกลุ่มองค์กรทำงานเพื่อสตรีและเด็ก ภาพของผู้หญิงเก่ง หรือผู้หญิงที่เป็นผู้นำเริ่มได้รับการยอมรับมากขึ้น และเป็นที่น่ายินดีที่สัดส่วนของภาพก้าวร้าวลดลงกว่าที่ผ่านมา แต่กระนั้นภาพข่าวความรุนแรงต่อสตรียังคงเป็นจุดขายของหนังสือพิมพ์อยู่เพียงแต่ลดความรุนแรงในการนำเสนอเท่านั้น

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง "ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรี และข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์" ใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

เป็นการวิเคราะห์ภาพและเนื้อหาความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์ไทยรายวันแนวประชานิยม

ประชากร ได้แก่ หนังสือพิมพ์รายวันแนวประชานิยมในประเทศไทยที่ตีพิมพ์จำหน่ายตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2544 ถึงวันที่ 31 เมษายน 2545 จำนวนทั้งสิ้น 724 ฉบับ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด และคมชัดลึก ที่ตีพิมพ์จำหน่ายตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2544 ถึงวันที่ 31 เมษายน 2545 เป็นระยะเวลา 6 เดือน จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 364 ฉบับ

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างเริ่มจากสุ่มเลือกหนังสือพิมพ์โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด และคมชัดลึก เนื่องจากหนังสือพิมพ์ทั้งสี่ชื่อฉบับเป็นหนังสือพิมพ์แนวประชานิยมที่มียอดจำหน่ายสูงและมุ่งเน้นการนำเสนอข่าวประเภทเร้าอารมณ์ (Sensational) เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวเกี่ยวกับเรื่องเพศ ข่าวเกี่ยวกับความขัดแย้งและความรุนแรงต่างๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาภาพและเนื้อหาข่าวที่เกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นแก่สตรี ที่ตีพิมพ์เฉพาะหน้าหนึ่งและข่าวต่อที่อยู่หน้าอื่นเท่านั้น

วิธีการสุ่มตัวอย่างเริ่มจากวันที่ 1 พฤศจิกายน 2544 จากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีนับวันเว้นหนึ่งวัน สลับกันไปเช่นนี้ จนถึงวันที่ 30 เมษายน 2545 จนครบ 364 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกข้อมูลซึ่งมีหัวข้อต่างๆ สำหรับกำหนดขอบเขตประเด็นที่จะศึกษาดังนี้

1. ประเภทของความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์

1.1 จำแนกตามประเภทของความรุนแรงต่อสตรี ได้แก่

- ความรุนแรงทางกาย
- ความรุนแรงทางใจ
- ความรุนแรงทางเพศ
- ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง

1.2 จำแนกความรุนแรงต่อสตรีตามกลุ่มของสังคม

- ความรุนแรงในครอบครัว
- ความรุนแรงในสังคม / ชุมชน
- ความรุนแรงจากรัฐ

2. ลักษณะการนำเสนอภาพและเนื้อหาของเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี

2.1 ภาพและภาษาที่นำเสนอ

- ภาพและภาษาที่ก้าวร้าว รุนแรง
- ภาพและภาษาเหมาะสม

2.2 สถานะของสตรีที่ถูกกระทำ ความรุนแรง

- อายุ
- อาชีพ
- ความเกี่ยวข้องกับคู่กรณี

2.3 แหล่งข่าว

- เจ้าหน้าที่ตำรวจ
- ผู้เสียหาย
- องค์กรด้านสตรีและเด็ก

2.4 วิธีการนำเสนอ

- เสนอแบบบอกรายละเอียดของเหตุการณ์
- เสนอแบบบอกเฉพาะประเด็นข่าว
- เสนอแบบตอกย้ำอคติทางเพศ
- เสนอแบบชี้ปัญหาสังคม

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์เนื้อหาการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการสุ่มตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์ที่ใช้ในการศึกษาเป็นจำนวน 30 ชิ้น จากนั้นผู้วิจัยหาผู้ร่วมลงรหัสเพื่อทดสอบความเชื่อมั่นจำนวน(n) 2 คน ได้แก่ นางสาว อนันดา นานา นิสิตปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควารสารศาสตร์ และผู้วิจัย จากนั้นนำผลจากการลงรหัสมาตรวจสอบเพื่อหาความเชื่อมั่น โดยใช้หลักการคำนวณของ Holsti (Budd, et al, 1976) ซึ่งมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

สูตรหาความเชื่อมั่น

$$R = \frac{N(C1,2,3,...n)}{(C1+C2+C3...+Cn)}$$

เมื่อ R คือ ค่าความน่าเชื่อถือ

N คือ จำนวนผู้ลงรหัส

C1,C2,C3 คือ จำนวนครั้งที่ผู้ลงรหัสมีความเห็นเหมือนกัน

C1+C2+C3...+Cn คือ จำนวนครั้งรวมกันทั้งหมดของผู้ลงรหัสที่ทำการศึกษา

ค่าที่ได้จากการพิจารณาไม่ควรต่ำกว่า 0.75 จึงถือได้ว่ามีความเชื่อมั่น

การทดสอบความเชื่อมั่นของภาพและเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี จำนวน 30 ชิ้น ดังนี้

$$2(C1,C2,C3) = 2(23)$$

$$C1+C2+C3 = 30+30$$

แทนค่าในสูตร

$$R = \frac{46}{60}$$

$$R = 0.77$$

ในการวิเคราะห์ภาพและเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี ค่าความเชื่อมั่นที่ได้เท่ากับ 0.77 ถือว่ามีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ของ Holsti

การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีภาพและเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ชื่อฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด และคมชัดลึก โดยรวบรวมจากหอสมุดแห่งชาติ ท่าवासกรี กรุงเทพมหานคร และห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์องค์กรสตรี

ประชากร ได้แก่ องค์กรสตรีภาครัฐและเอกชนทั้งหมดที่ทำงานด้านการให้ความช่วยเหลือสตรี

กลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติสำคัญที่เป็นองค์กรในด้านการให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็ก และให้คำปรึกษาแนะนำแก่สตรี ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างมาทั้งสิ้น 5 แห่ง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีการเคลื่อนไหวด้านการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รายชื่อกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

1. คุณ อรุษา เลิศศรีสันทัต ตัวแทนมูลนิธิผู้หญิง และแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง
2. คุณ จะเด็จ เซานวรีไฉ ผู้ประสานงานมูลนิธิเพื่อนหญิง
3. ส.ส. ปวีณา หงสกุล ประธานมูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี
4. คุณ เมทินี พงษ์เวช ผู้อำนวยการสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ
5. ตัวแทนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ ได้แก่
  - 5.1 คุณพรสม เปาปราโมทย์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 8 ว
  - 5.2 คุณทิพยนิภา สมะลาภา เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 4
  - 5.3 คุณมนชยา ปรีชา นักวิชาการเผยแพร่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์โดยอิงโครงสร้างปานกลาง (Semi-structural interviews moderated) เพื่อเปิดกว้างให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ภายใต้ประเด็นที่กำหนด โดยศึกษาบทบาทขององค์กรสตรีในการยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี มีประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

- ปัญหาความรุนแรงต่อสตรี และการให้ความช่วยเหลือ
- ความเคลื่อนไหวและกิจกรรมขององค์กรสตรีต่อการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในสังคม
- ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในสื่อมวลชน
- การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี
- กลยุทธ์การสื่อสารกับสื่อมวลชนเพื่อผลักดันแนวคิดการเสนอข่าวความรุนแรงต่อสตรี
- สื่อมวลชน & องค์กรสตรี กับกรมองต่างมุม
- บทบาทของสื่อมวลชนต่อสตรี (ช่วยเหลือหรือทำร้าย?)
- ข้อเสนอแนะต่อสื่อมวลชน

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบก่อนนำไปสัมภาษณ์องค์กรสตรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนของการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตัวแทนจากองค์กรสตรีใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

การวิเคราะห์ภาพและเนื้อหาความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์แนว ประชาชนนิยม

ในส่วนของ การวิเคราะห์ภาพและเนื้อหาความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์รายวัน 4 ชื่อ ฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด และคมชัดลึก ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2544 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2545 จำนวนทั้งสิ้น 364 ฉบับ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์หรือออกเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1. ประเภทของความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์
  - จำแนกประเภทความรุนแรงต่อสตรีโดยภาพรวม
  - จำแนกประเภทความรุนแรงต่อสตรีตามชื่อหนังสือพิมพ์ 4 ชื่อฉบับ
2. ลักษณะการนำเสนอภาพ และเนื้อหาของเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี โดยแยกเป็น 4 ประเด็น คือ
  - ภาพและภาษาในการนำเสนอ
  - สถานะของสตรีที่ถูกกระทำความรุนแรง
  - แหล่งข่าว
  - วิธีการนำเสนอ

ผลการวิจัย

ปริมาณการนำเสนอภาพและเนื้อหาความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์หน้า
หนึ่ง

จากการวิเคราะห์การนำเสนอภาพและเนื้อหาความรุนแรงต่อสตรี ตามปริมาณ
ความถี่ในหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ชื่อฉบับ พบว่า มีการนำเสนอภาพและเนื้อหาข่าวความรุนแรง
ต่อสตรี ทั้งสิ้น 370 ชิ้น โดยหนังสือพิมพ์เดลินิวส์นำเสนอข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงต่อ
สตรีมากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 107 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 28.92 รองลงมาคือไทยรัฐ จำนวน 106 ชิ้น
ร้อยละ 28.65 ส่วนข่าวสด และคม ชัด ลึก นำเสนอทั้งสิ้น 82 และ 75 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 22.16
และ 20.27 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงปริมาณความถี่ในการนำเสนอภาพและเนื้อหาข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์แนวประชานิยม ทั้ง 4 ชื่อฉบับ

หนังสือพิมพ์	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
ไทยรัฐ	106	28.65
เดลินิวส์	107	28.92
ข่าวสด	82	22.16
คมชัดลึก	75	20.27
รวม	370	100.00

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรียังเป็นจุดขายของหนังสือพิมพ์โดยหน้าหนึ่งยังคงให้ความสำคัญต่อประเด็นความรุนแรงต่อสตรี ข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี เช่น ข่าวฆ่าข่มขืน ข่าวผู้หญิงถูกทำร้าย ข่าวการค้าประเวณีผู้หญิงและเด็ก ข่าวผู้หญิงฆ่าตัวตาย รวมถึงกรณีผู้หญิงเป็นฝ่ายกระทำ อาทิ ภรรยาฆ่าสามี หรือภรรยาตัดอวัยวะเพศสามี ข่าวเหล่านี้ล้วนเป็นความรุนแรงต่อสตรีที่มีรากเหง้ามาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชาย รูปแบบความรุนแรงต่อผู้หญิงจึงมีหลายมิติ ดังต่อไปนี้

1. ประเภทของความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์

1.1 จำแนกประเภทของความรุนแรงต่อสตรีโดยภาพรวม

ความรุนแรงต่อสตรี จำแนกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ความรุนแรงทางกาย ความรุนแรงทางใจ ความรุนแรงทางเพศ และความรุนแรงเชิงโครงสร้าง เมื่อนำกรอบแนวคิดดังกล่าวไปวิเคราะห์ภาพและเนื้อหาข่าวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ ผลการศึกษาพบว่า

ความรุนแรงทางกาย เป็นประเภทของความรุนแรงที่ปรากฏมากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 122 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 32.28 ส่วนความรุนแรงทางเพศ ปรากฏเป็นอันดับรองลงมา จำนวน 109 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 28.84 ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงทางใจ พบมากเป็นอันดับรองลงมาคือ 82 และ 65 ชิ้น หรือคิดเป็นร้อยละ 21.69 และ 17.19 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงการจำแนกประเภทของความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์แนวประชานิยม
ทั้ง 4 ชื่อฉบับ (โดยภาพรวม)

ประเภทของความรุนแรงต่อสตรี	จำนวน (ชิ้น)	ร้อยละ
ความรุนแรงทางกาย	122	32.28
ความรุนแรงทางใจ	65	17.19
ความรุนแรงทางเพศ	109	28.84
ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง	82	21.69
รวม	378	100.00

และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างข่าวประกอบ ดังนี้

ความรุนแรงทางกาย หมายถึง การใช้กำลังหรืออุปกรณ์ใดๆ เป็นอาวุธมีผลทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บตั้งแต่รุนแรงไม่มากนัก อาทิ ตบหน้า ต่อย เตะ ทูบตี รััดคอ ไปจนถึงกระดุกหักฟีกการ และเสียชีวิต ความรุนแรงอาจเริ่มจากการถูกขู่เข็ญ คุกคาม และจบลงด้วยการถูกฆาตกรรม และเสียชีวิตเพราะการบาดเจ็บ

ตัวอย่างข่าวความรุนแรงทางกาย

“สาวมธ.ไร้จับหนุ่มชาติisst-หิงบุกจุดกัฒหัวไหล่เหวอะมีคตเิก้าแวงนีสิตสาวจุฬพาฯ”

นักศึกษาหนุ่มมหาวิทยาลัยชื่อดังหิงโหดบุกจุดเพื่อนนักศึกษาสาวจากหอพักพาขึ้นรถบีเอ็มดับเบิลยู ซ้อมสะบักสะบอมและยังแสดงพฤติกรรมชาติisstกัฒหัวไหล่เลือดโชก จนต้องหนีไปหลบอยู่บ้านแม่ยังตามไปราวี่ไม่เลิกหิงซ้อมหิงกัฒ...”

(ไทยรัฐ, 1 ก.พ.2545)

-เนื้อข่าวได้บรรยายว่าผู้ชายได้ใช้กำลังทำร้ายร่างกายด้วยการทูบตีและกัฒตัวเองไว้ในรถยนต์โดยที่ผู้หญิงไม่กล้าร้องขอความช่วยเหลือ เนื่องจากถูกข่มขู่ว่าจะฆ่าให้ตายหากร้องไวยวาย หิงยังใช้มือบีบคอผู้หญิงอย่างรุนแรงและกัฒบริเวณหัวไหล่จนเป็นแผลเลือดไหล กรณีดังกล่าวนอกจากผู้หญิงถูกทำร้ายร่างกายแล้วยังถูกทำร้ายจิตใจเพราะถูกข่มขู่ทำร้าย

หมายเหตุ : บางข่าวผู้หญิงถูกกระทำรุนแรงมากกว่าหนึ่งทาง เช่น ผู้หญิงบางคนหิงถูกข่มขู่ และทำร้ายร่างกาย กรณีเช่นนี้ถือได้ว่าผู้หญิงถูกกระทำรุนแรงหิงด้านจิตใจ และร่างกาย หิงลงรหัสหิง 2 ประเภท

“มาซ่าแฉอำพลโหด ซ้อม 9ปี! ถึงขั้นใช้ปืนจ่อหัว น้องกายอายุ4เดือนก็โดนด้วย...”

(ไทยรัฐ, 2 ก.พ.2545)

-โดยที่ดาราสาวเปิดเผยว่าถูกทำร้ายร่างกายมาตั้งแต่คลอดลูกได้ 4 เดือน และถูกทำร้ายมาโดยตลอดแต่ที่ไม่กล้าออกมาพูดเพราะกลัวครอบครัวจะไม่พร้อม กลัวสังคมตำหนิ แต่ที่ต้องตัดสินใจเลิกเพราะกลัวจะเป็นโรคจิต

ตัวอย่างข่าวทั้ง 2 เป็นกรณีความรุนแรงทางกายโดยฝ่ายชายใช้ความได้เปรียบทางสรีระ ช่มชู้ผู้หญิงให้เกิดความกลัวแล้วใช้กำลังทำร้ายร่างกาย ข้อสังเกตคือ ความรุนแรงทางกายต่อผู้หญิงนั้นผู้กระทำมีทั้งบุคคลใกล้ชิด เช่น คนรัก สามี และคนไม่รู้จัก ผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงตอนแรกมักไม่กล้าเปิดเผยอาจเพราะความกลัวหรืออับอาย แต่เมื่อนานไปผู้ชายเพิ่มความรุนแรงจนผู้หญิงทนไม่ได้จึงต้องเปิดเผยในที่สุด บางรายก็ใช้การโต้ตอบฝ่ายชาย ดังนั้นสรุปได้ว่า ยิ่งนานวันผู้ชายที่เคยทำร้ายผู้หญิงจะเพิ่มระดับความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ จนบางรายถึงขั้นเสียชีวิต ผู้หญิงหลายคนอดทนเพราะคิดว่าผู้ชายอาจเลิกพฤติกรรมใช้ความรุนแรงได้ แต่ผลการวิจัยชี้ว่าน้อยมากที่ผู้ชายที่เคยใช้ความรุนแรงจะเลิกการกระทำดังกล่าว ในทางตรงกันข้ามกลับใช้ความรุนแรงหนักขึ้น

ความรุนแรงทางใจ หมายถึง การกระทำใดๆที่เป็นการทำร้ายจิตใจสตรี อันอาจเป็นผลจากการถูกทำร้ายร่างกายหรือไม่ถูกทำร้ายร่างกายก็ตาม รูปแบบของการทำร้ายจิตใจ อาทิ ถูกทำให้รู้สึกเกรงกลัว หวาดผวา ด้วยการมอง ขว้างปาสิ่งของ ถูกเหยียดหยาม ถูกทำร้ายร่างกาย ถูกทารุณกรรมทางเพศ ถูกสามีหรือคนรักนอกใจ หรือถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการคบหาผู้อื่น อันเป็นผลให้สตรีเกิดความเสียใจ หวาดกลัว ซึมเศร้า จิตใจแปรปรวน เครียด จนอาจนำไปสู่การเสียสติ ทำร้ายตัวเอง และฆ่าตัวตายในที่สุด

ตัวอย่างข่าวความรุนแรงทางใจ

“น้อยใจผัวอ้อมท้อง 3 เดือน ดิ่งตึกดับ!”

สุดสยองสาวท้อง 3 เดือนดิ่งตึกฆ่าตัวตาย เผยเหตุน้อยใจผัวตำรวจที่ขอเงินส่งไปให้ลูกเมียเก่า ทั้งจวนข้าวโดดจากชั้น 8 แมนชั้นกลางกรุงร่างละลิวแหลกเหลวตายคาที่...ดร.สันนิษฐานคงน้อยใจที่สามีให้ความสำคัญกับเมียเก่ามากเกินไป แต่ยังไม่ปักใจเชื่อเค้นผัวตำรวจหาสาเหตุที่แน่ชัดอีกครั้ง

(ข่าวสด, 7มี.ค.2545)

**“สลด นร.พาณิชย์โดนข่มขืน ยิงตัวตายหนีอาย” ตกเป็นเหยื่อเกมของพี่เพื่อน
เครียดจัดไม่มีทางออกคิดสั้น**

สาวพาณิชย์ไปเที่ยวบ้านเพื่อน แต่ถูกพี่ชายของเพื่อนบังคับขืนใจจนสมปรารถนา แกรมขู
ไม่ให้บอกใคร ทนอับอายไม่ไหวกลับมาถึงบ้านคว่ำปิ่นของพ่อเข้าห้องนอน ระเบิดกระสุนปลิดชีพ
อ่าลาโลกที่ไม่ใโสภา

(เดลินิวส์, 27 ธ.ค. 2544)

จากตัวอย่างข่าวข้างต้นเป็นความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจผู้หญิง ตัวอย่างที่ 1 เป็น
ความรุนแรงที่เกิดจากการที่สามีให้ความสำคัญกับภรรยาเก่าทำให้ผู้หญิงเกิดความรู้สึกน้อยใจ
ระวาง และคิดมากจึงตัดสินใจเพียงชั่ววูบกระโดดตึกฆ่าตัวตาย ซึ่งความรู้สึกกดดันน้อยใจนี้มิใช่
ว่าเพิ่งเกิดขึ้น ณ ขณะนั้นแต่เป็นความรู้สึกที่เก็บสะสมจนวันหนึ่งก็ระเบิดออกมาด้วยการทำร้ายตัว
เอง ส่วนตัวอย่างที่ 2 เป็นผลกระทบทางจิตใจจากการที่ผู้หญิงถูกระทำรุนแรงทางเพศ จากผล
การวิจัยพบว่าผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงจะมีอาการเครียด ซึมเศร้า ท้อแท้ สูญเสียความมั่นใจ ซึ่ง
รายดังกล่าวคิดว่าตนเองไร้ค่า มีมลทินติดตัว จึงตัดสินใจฆ่าตัวตายเพื่อหนีอาย ดังที่มีคำพูดหนึ่งที่
ว่า **“การถูกข่มขืนและทารุณกรรมทางเพศแม้เพียงครั้งเดียวก็เพียงพอที่จะทำให้เกิดผลลบ
ต่อจิตใจไปตลอดชีวิต”**

ความรุนแรงทางเพศ หมายถึง การกระทำในลักษณะล่วงลาม การคุกคามทางเพศ
ละเมิดสิทธิทางเพศ ข่มขืนกระทำชำเรา และการทำร้ายทางเพศในทุกรูปแบบ รวมถึงความรุนแรง
ทางกาย ทางใจ และเชิงโครงสร้าง

ตัวอย่างข่าวความรุนแรงทางเพศ

“9 เคนนรก ชิงพีด หน. อนามัย ข่มขืนยับ”

สลดหัวหน้าสถานีอนามัยสวาระดับ3 ตกเป็นเหยื่อแก๊งเคนนรกกลับจากงานฉลองปีใหม่
ถูก 9 ทรชนในหมู่บ้านสะกดรอยตามบุกถึงบ้าน จับชิงพีดรุนแรงกามจนเลือดโชก ระหว่างพักยก
เหยื่อเกมออกอุบายหนีตายแกล้งทำเป็นปวดท้องปัสสาวะขอเข้าห้องน้ำ รีบปีนหน้าต่างครัวหลัง
บ้านวิ่งหนีไปขอความช่วยเหลือเพื่อนบ้านในสภาพล่อนจ้อน แจ้งตำรวจลุยตามลากคอได้ยกแก๊ง
ตะลึงสมาชิกเห็นส่วนใหญ่อายุยังไม่ถึง 18 ปี

(ไทยรัฐ, 4 ม.ค. 2545)

“ไอ้หื่นขายของรถไฟ หลอกไปบ้าน-ใช้หนี้ ปล้ำข่มขืนแถมฆ่า”

เศรษฐกิจนี้เจ้าของเรือประมงแม่ยาย พ.ต.ท. ถูกไอ้หื่นคนขายของบนรถไฟสายใต้ลวงขื่นใจ ยับเยิน รู้จักกับคนร้ายบนรถไฟมานานร่วม 2 ปี เยื่อตามทวงเงินที่ยืมไปกว่าหมื่นบาท ไอ้บ้ากาม อ้างให้ไปตามเอาเงินที่บ้านหลวมตัวตามไปเลยถูกปล้ำข่มขืนจนสำเร็จความใคร่แถมยังจะฆ่าที่ต่อนแรกทั้งกลัวทั้งอับอายแต่พอมาคิดอีกที เกรงหนีบนรกอ้ายคนอื่นซ้ำ เลยตัดสินใจเข้าแจ้งความ (ไทยรัฐ, 6 เม.ย. 2545)

จากตัวอย่างที่ 2 ผู้เสียหายเปิดเผยว่ารู้จักกับคนร้ายมานานร่วม 2 ปี ตลอดเวลาที่รู้จักคนร้ายเป็นคนนิสัยดี ไม่มีวีแววของคนบ้ากามแถมยังอ่อนน้อมถ่อมตน จึงไม่คิดว่าจะกระทำการดังกล่าวได้ แนวคิดสตรีนิยมยืนยันว่า ผู้ชายที่ลงมือทำร้ายทางเพศคือคนปกติในสายตาของคนทั่วไป บุคคลเหล่านี้ไม่ได้แสดงอาการว่าเป็นโรคจิตหรือบ้ากามแต่อย่างใด ดังที่มีคำกล่าวที่ว่า “รู้หน้าไม่รู้ใจ”

ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง เป็นความรุนแรงที่ซ่อนเร้นแฝงอยู่ในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการต่างๆของรัฐ ตลอดจนความรุนแรงที่แฝงอยู่ในความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของคนในสังคม

ตัวอย่างข่าวความรุนแรงเชิงโครงสร้าง

“บวชสามเณรสังกัตสยามนิกาย”

ส.ศิวรักษ์ ที่พุทธศาสนาควรรยอมรับสามเณร กฎมหาเถรออกสมัยเผด็จการควรวกเลิก ส.ว.สตรีชอนแก่นและองค์ภคสตรีให้กำลังใจพิธีบรรพชาสามเณร สังกัตสยามนิกายครั้งประวัติศาสตร์เทียบ”

(คม ชัด ลึก, 11 ก.พ. 2545)

- การบวชสามเณรในความเป็นจริงไม่ใช่เรื่องใหม่แต่อย่างใด แต่ที่สังคมบางส่วนไม่เห็นด้วยอาจเนื่องมาจากตั้งแต่อดีตผู้หญิงถูกกีดกันจากสถานที่ปฏิบัติธรรมของสงฆ์ด้วยเหตุผลที่ว่าเพศหญิงทำให้ศาสนาหมวมอง ความรู้สึกที่มองผู้หญิงเป็นเพศที่ต่ำต้อย สถานที่บางแห่งถึงขนาดที่ว่าห้ามไม่ให้ผู้หญิงที่มีประจำเดือนเข้าเพราะคิดว่าประจำเดือนเป็นสิ่งสกปรกทั้งที่เป็นเรื่องธรรมชาติ ความเชื่อเหล่านี้ทำให้การบวชสามเณรมีทั้งกระแสคัดค้านและเห็นด้วย ทั้งที่การบรรพชาสามเณรเป็นการใช้สิทธิของผู้หญิงตามพระธรรมวินัยที่ให้ไว้และยังเป็นการอนุรักษ์ด้วย อันเป็น

การยกฐานะของสตรีในพระศาสนาให้ดีขึ้น สามเณรวิธัมมรักขิตา กล่าวถึงการตัดสินใจพบว่า “*ไม่ได้บวชเพื่อสู้กับพระ สู้กับผู้ชาย หรือให้ใครยอมรับ แต่เป็นการบวชเพื่อให้พุทธบริษัทสี่ในประเทศไทยสมบูรณ์*” นอกจากนั้นยังมีสื่อบางฉบับมีอคติทางเพศต่อเรื่องดังกล่าวโดยใช้คำว่า ‘*โล้นหญิงทัวร์*’ และ ‘*หลวงแม่ตามจิก*’ อันเป็นถ้อยคำที่ดูหมิ่นสตรีอย่างยิ่ง

“ครูยูนแจคุณตัวเด็กราคาถูก”

วุฒิสภาชั้นอาชีวศึกษาปัญหาโสเภณีหลังรับทราบข้อมูลตัวเลขโสเภณีไทยร่วม 3 แสนคน แถมบางครอบครัวยึดเป็นอาชีพหลักตกทอดถึงทายาท 4 รุ่น ‘ครูยูน’ แนนักเที่ยวชอบใช้บริการเด็กเข้าๆ ขนาดक्रमัธยมต้นยังซื้อจากลูกศิษย์ตัวเอง แต่สนนราคากลับตาลปัตรหญิงสาวเต็มวัยได้ค่าตัวครึ่งหมื่น ขณะที่โสเภณีเด็กได้ค่าตอบแทนจากการพลิกกายครั้งละ 200 บาท

(ไทยรัฐ, 6 เม.ย. 2545)

ปัญหาโสเภณีเด็กเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของความรุนแรงเชิงโครงสร้าง กล่าวคือ ความรุนแรงเชิงโครงสร้างเป็นโครงสร้างสังคมวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างศักยภาพของสตรี โครงสร้างสังคมวัฒนธรรมนี้เป็นกระบวนการที่ถูกสร้างขึ้นและปรากฏออกมาในรูปของอำนาจที่ไม่เสมอกันระหว่างหญิงชาย ภายใต้โครงสร้างดังกล่าวทำให้ผู้หญิงต้องพึ่งผู้ชายทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ ปัญหาโสเภณีจึงเป็นรูปแบบของความรุนแรงของการใช้อำนาจที่เหนือกว่าของชายนั่นเอง

1.2 จำแนกประเภทของความรุนแรงต่อสตรีตามชื่อหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ

การจำแนกประเภทของความรุนแรงต่อสตรีตามชื่อหนังสือพิมพ์ ผลการวิจัยพบว่า

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นำเสนอประเภทความรุนแรงทางกายมากที่สุด จำนวน 43 ชิ้น (ร้อยละ 39.10) จากจำนวนชิ้นข่าวทั้งสิ้น 110 ชิ้น รองลงมาคือ ความรุนแรงเชิงโครงสร้างจำนวน 26 ชิ้น (ร้อยละ 23.63) ความรุนแรงทางเพศ 25 ชิ้น (ร้อยละ 22.73) และความรุนแรงทางใจ 16 ชิ้น (ร้อยละ 14.54)

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ นำเสนอความรุนแรงทางเพศมากที่สุดจำนวน 29 ชิ้น จากจำนวนทั้งหมด 84 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 34.52 ส่วนความรุนแรงทางกายพบ 23 ชิ้น (ร้อยละ 27.38) ความรุนแรงทางใจ 18 ชิ้น (ร้อยละ 21.43) และความรุนแรงเชิงโครงสร้าง 14 ชิ้น (ร้อยละ 16.67)

หนังสือพิมพ์ข่าวสด พบความรุนแรงทางเพศมากที่สุดจำนวน 37 ชิ้น (ร้อยละ 33.94) จากจำนวนทั้งสิ้น 109 ชิ้น ส่วนความรุนแรงทางกายพบมากเป็นอันดับรองลงมา 32 ชิ้น (ร้อยละ

29.36) ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง 24 ชั้น (ร้อยละ 22.02) ส่วนความรุนแรงทางใจพบ 16 ชั้น (ร้อยละ 14.68)

หนังสือพิมพ์ คม ชัด ลึก พบความรุนแรงทางกายมากที่สุดจำนวน 24 ชั้น (ร้อยละ 32) จากชั้นข่าวทั้งสิ้น 75 ชั้น ในขณะที่ความรุนแรงทางเพศ และความรุนแรงเชิงโครงสร้าง จำนวนชั้นข่าวเท่ากันคือ 18 ชั้น (คิดเป็นร้อยละ 24) ส่วนความรุนแรงทางใจพบ 15 ชั้น (ร้อยละ 20)

ดังตารางที่ 4.2.1

(ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงการจำแนกประเภทของความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์แนวประชานิยม ทั้ง 4 ชื่อฉบับ (จำแนกตามชื่อหนังสือพิมพ์)

ชื่อหนังสือพิมพ์	จำนวน (ชั้น)				
	ความรุนแรงทางกาย	ความรุนแรงทางใจ	ความรุนแรงทางเพศ	ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง	รวม
ไทยรัฐ	43 (39.10%)	16 (14.54%)	25 (22.73%)	26 (23.63%)	110 (100.00%)
เดลินิวส์	23 (27.38%)	18 (21.43%)	29 (34.52%)	14 (16.67%)	84 (100.00%)
ข่าวสด	32 (29.36%)	16 (14.68%)	37 (33.94%)	24 (22.02%)	109 (100.00%)
คม ชัด ลึก	24 (32.00%)	15 (20.00%)	18 (24.00%)	18 (24.00%)	75 (100.00%)

1.3 จำแนกความรุนแรงต่อสตรีตามกลุ่มของสังคม

ความรุนแรงต่อสตรียังสามารถจัดประเภทของความรุนแรงตามกลุ่มของสังคมจากจุดที่เล็กที่สุด คือ ครอบครัว ความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ สามีทำร้ายหรือฆ่าภรรยา พ่อฆ่าลูก แม่ฆ่าลูก ภรรยาฆ่าสามี ภรรยาฆ่าตัวตาย สามีมีหญิงอื่น พ่อข่มขืนลูก การขายลูกสาว เป็นต้น นอกจากนั้นความรุนแรงยังขยายไปยังชุมชนหรือสังคม ความรุนแรงในลักษณะนี้ อาทิ การข่มขืน การลวนลามคุกคามทางเพศ การทำร้ายร่างกาย การฆาตกรรม การละเมิดสิทธิมนุษยชน ไปจนถึง การ

ค่าประเพณีหรือบังคับค่าไลภณี จากนั้นความรุนแรงยังปรากฏในระดับมหภาค คือ เป็นความรุนแรงอันเนื่องมาจากการละเลย เพิกเฉยของรัฐ หรือรัฐเป็นผู้กระทำเสียเอง เช่น การใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมของกลุ่มผู้ใช้แรงงานหญิงการออกมาตรการจำกัดเสรีภาพของสตรี การเลือกปฏิบัติต่อสตรีจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการจำกัดสิทธิสตรีทางศาสนา เป็นต้น

การวิเคราะห์ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีนับเป็น “รายเรื่อง” โดยข่าวที่นำเสนอต่อเนื่องเป็นเวลาหลายวัน จะนับเป็นหนึ่งเรื่องเท่านั้น เพื่อมิให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อน ผลการศึกษา มีดังนี้

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นำเสนอข่าวความรุนแรงในครอบครัว จำนวนทั้งสิ้น 22 เรื่อง (ร้อยละ 28.57) ความรุนแรงในสังคม จำนวน 53 เรื่อง (ร้อยละ 68.83) และความรุนแรงจากรัฐ 2 เรื่อง (ร้อยละ 2.60)

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ นำเสนอข่าวความรุนแรงในครอบครัวจำนวน 23 เรื่อง (ร้อยละ 31.51) ความรุนแรงในสังคม 48 เรื่อง (ร้อยละ 65.75) และความรุนแรงจากรัฐ 2 เรื่อง (ร้อยละ 2.74)

หนังสือพิมพ์ข่าวสด นำเสนอข่าวความรุนแรงในครอบครัวทั้งหมด 22 เรื่อง (ร้อยละ 32.84) ความรุนแรงในสังคม 43 เรื่อง (ร้อยละ 64.18) และความรุนแรงจากรัฐ 2 เรื่อง (ร้อยละ 2.98)

หนังสือพิมพ์คม ชัด ลึก นำเสนอข่าวความรุนแรงในครอบครัวทั้งหมด 15 เรื่อง (ร้อยละ 28.30) ความรุนแรงในสังคม 34 เรื่อง (ร้อยละ 64.15) ส่วนความรุนแรงจากรัฐ 4 เรื่อง (ร้อยละ 7.55)

(ดูตารางที่ 4 ประกอบ)

ตารางที่ 4 แสดงการจำแนกความรุนแรงต่อสตรีตามกลุ่มของสังคม

ชื่อหนังสือพิมพ์	รายเรื่อง			รวม
	ความรุนแรงในครอบครัว	ความรุนแรงในสังคม/ชุมชน	ความรุนแรงจากรัฐ	
ไทยรัฐ	22 (28.57%)	53 (68.83%)	2 (2.60%)	77 (100.00%)
เดลินิวส์	23 (31.51%)	48 (65.75%)	2 (2.74%)	73 (100.00%)
ข่าวสด	22 (32.84%)	43 (64.18%)	2 (2.98%)	67 (100.00%)
คม ชัด ลึก	15 (28.30%)	34 (64.15%)	4 (7.55%)	53 (100.00%)

ข้อสังเกต

จากตารางที่ 4 จะสังเกตว่าตัวเลขของความรุนแรงในสังคม/ชุมชนสูงกว่าตัวเลขของความรุนแรงในครอบครัวทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคดีฆาตกรรมซึ่งเป็นประเภทหนึ่งของความรุนแรงในสังคม/ชุมชน ในสายตาของสังคมรู้สึกว่าเป็นอาชญากรรมทางเพศที่ร้ายแรงและสะเทือนขวัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะเมื่อผู้ถูกกระทำเสียชีวิตอย่างทารุณ หนังสือพิมพ์จึงนิยมเล่นข่าวทำนองนี้ ในขณะที่ความรุนแรงในครอบครัวในสายตาของสังคมยังมองเป็นเรื่องเล็กน้อย แม้ว่าแต่ละวันจะมีการแจ้งความในบันทึกประจำวันของตำรวจมากมาย แต่สังคมจะสนใจเฉพาะกรณีที่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพิการหรือเสียชีวิตเท่านั้น ตัวเลขของความรุนแรงในครอบครัวจึงน่าจะต่ำกว่าความเป็นจริง ส่วนความรุนแรงจากรัฐนั้นได้รับการรายงานน้อยเนื่องจากรูปแบบความรุนแรงจากรัฐแอบแฝงอยู่ในกฎ ระเบียบ และนโยบายของรัฐ ไม่ใช่ความรุนแรงทางตรงเหมือนกับความรุนแรงในสังคมและความรุนแรงในครอบครัว ภาพความรุนแรงของรัฐจึงยังไม่ชัดเจนนัก แต่หากวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง ความรุนแรงจากรัฐกลับเป็นต้นเหตุของความรุนแรงประเภทอื่นๆ ติดตามมา อาทิ กฎหมายอาญา มาตรา 276 เป็นบ่อเกิดของความรุนแรงในครอบครัว หรือ พ.ร.บ.สถานบริการยังเปิดช่องว่างให้มีการทารุณกรรมผู้หญิงและเด็ก เป็นต้น

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างข่าวของความรุนแรงต่อสตรีทั้ง 3 ประเภท

● ความรุนแรงในครอบครัว

ตัวอย่างข่าวความรุนแรงในครอบครัว

“ผัวโหดมาแล้วหีนฆ่าเมีย” ดันหาพยานถูกปฏิเสธป้อมกะโหลกคาที่นอน

ผัวชาวไร่กลับจากกินเหล้าฉลองสงท่ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่มาถึงบ้านเกิดอารมณ์เปลี่ยวขอหลับนอนกับเมียโดยจับถอดผ้าเหลืองแต่กางเกงใน กลับถูกปฏิเสธไม่ยอมสนองคืนหาเนื่องจากยังอยู่ในระยะพักฟื้นหลังจากคลอดลูกเลยเกิดโมโหสุดขีดขยทอนไม้ฟาดหน้าผากเมียจนกะโหลกยุบตายสังเวชอยู่ในบ้านหลังน้อยแล้วผัวโหดก็หลบหนีไป ตำรวจตามไปลากคอบมาได้ในคืนเดียวกัน ยอมรับสารภาพสิ้น อ้างว่าไม่ตั้งใจฆ่าให้ตาย

คดีฆาตกรรมโหดอันเนื่องมาจากความรักความใคร่ของผัวเมียที่ขัดแย้งกันในเรื่องมุ้งแล้วจบลงด้วยความตายสยดสยองรายนี้เกิดขึ้นเมื่อ...

(ไทยรัฐ, 1 ม.ค.2545)

“เมียโหดฆ่าผัว ค้อนหวดเลย”

เมียสุดโหดทนพฤติกรรมผัวการโรงชี่เหล้าซ้อมไม่ไหว ตกตึกเมาแอนกลับเข้าบ้าน อาละวาดเรียกออกไปด่าทุบตีอีก คว่ามิดปลายแหลมจ้วงแทงหมายจะฆ่าให้ตายแต่ตัวเองเสียหลักหกล้มเพราะพิการขาขาดด้วยอุบัติเหตุต้องใส่ขาเทียม ลูกขึ้นมาได้ขว้างมิดใส่ด้วยความแค้น ผ่ายเมียได้จังหวะใช้ค้อนบุกประชิดตัวหวดไม่ยั้งจนตาย กลัวความผิดจัดการเช็ดถูล้างทำลายหลักฐาน ลากศพมาไว้หน้าบ้าน ออกอุบายว่าถูกคนร้ายฆ่า สุดท้ายถูกสอบสวนหนักเลยรับสารภาพหมดเปลือก

(ไทยรัฐ, 4 ก.พ. 2545)

● **ความรุนแรงในสังคม/ชุมชน**

ตัวอย่างข่าวความรุนแรงในสังคม/ชุมชน

“รถตุ้มหากัย เมียท้องพิษกามเห็นขึ้น อนาคตใจไม่ไหวมุ่งกระโปรงสั้นแถมสารภาพติดยาบ้าด้วย”

ไอ้หนุ่มรถตุ้มหากลามนักศึกษาสาว ลูบไล้เส้นผม ใหญ่ ตะโพก เพราะเห็นนุ่งสั้น ใส่เสื้อรัดรูปไปเรียน แกรมเมียยังมาตั้งท้องอีก เลยอดใจไม่ไหว แต่สาวไม่เล่นด้วยจึงต้องเข้าไปนอนในกรงแทน

(เดลินิวส์, 10 เม.ย. 2545)

“ส.ว.สาวระทึกแท็กซีหวังเคลม”

ส.ว. น้องสาวโฆษกรัฐบาลแฉนาที่ระทึก หวิดเสียท่าแท็กซีเห็นขณะให้บริการเพียงลำพัง กลางดึก พุดจาแทะดลมนเสนอชายเช็กส์ เตือนผู้หญิงให้ระวังตัว...

(คม ชัด ลึก, 17 ก.พ. 2545)

● **ความรุนแรงจากรัฐ**

ตัวอย่างข่าวความรุนแรงจากรัฐ

“สิ้นหวังรัฐโตดคลองทำเนียบฯ ตายดีกว่า”

มีอบเชือนกระโดดน้ำฆ่าตัวตายหน้าทำเนียบฯ เป็นชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากเขื่อนห้วยละห้า อุบลฯ มาตั้งแต่รัฐบาลป่าเปรมเคยมาขอความเป็นธรรมจากรัฐบาลหลายครั้งแต่ไม่เคยได้รับการเหลียวแล สุดท้ายตัดสินใจป็นสะพานขมัยมรุเชษฐหน้าทำเนียบฯ กระโดดคลองเปรม

ประชากรหวังฆ่าตัวตาย จนท.ต้องลงไปช่วยชีวิตอย่างทุลักทุเล หลังฟื้นคืนสติร้องไห้โศกเศร้า
เวทนา เผยรัฐบาลอ้างมติครม.สมัยชวนที่ไม่ยินยอมจ่ายค่าชดเชยในกรณีนี้

(ข่าวสด, 29 พ.ย. 2544)

-นางเพชร ชันจันทา ได้รับผลกระทบจากน้ำในเขื่อนห้วยละห้าท่วมที่นามาเป็นเวลา 24 ปี
แต่ยังไม่ได้รับค่าชดเชย เนื่องจากมติครม.ไม่จ่ายค่าชดเชยโดยอ้างว่าเป็นโครงการขนาดเล็ก ผล
กระทบที่นางเพชรได้รับจากรัฐนอกจากสูญเสียที่ดินทำกิน ไม่มีรายได้จนเจ็คอกรอบครัว ยังส่งผล
ต่อสภาพจิตใจเป็นอย่างมากเพราะไม่ได้รับการเหลียวแลจากรัฐบาลและยังถูกอิทธิพลมืดโกงกิน
อีก

“ถูกสั่งตัดผมสั้น-สตรีวิทย์ประท้วง”

(ข่าวสด, 9 พ.ย. 2544)

-ข่าวดังกล่าวเป็นความรุนแรงทางอันเกิดจากกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ซึ่งผู้บริหาร
โรงเรียนสั่งตัดผมเท่าตึงหูทั้งโรงเรียนทำให้นักเรียนแสบปลิวต่อต้านระเบียบของโรงเรียน เป็น
การทำร้ายจิตใจเด็กและจำกัดสิทธิเสรีภาพเพราะการที่เด็กไว้ผมสั้นหรือยาวไม่น่าจะเป็นเรื่องเสีย
หาย สิ่งสำคัญคือ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองต่างหาก

2. ลักษณะการเสนอภาพและเนื้อหาของเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี

ประเด็นในการศึกษาลักษณะการเสนอภาพและเนื้อหาของความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือ
พิมพ์สามารถจำแนกประเด็นในการวิเคราะห์ได้ 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1 ภาพและภาษาในการนำเสนอ

2.1.1) ภาพและภาษารุนแรง หมายถึง การนำเสนอภาพและภาษาที่เกี่ยวกับ
ความรุนแรงต่อสตรี ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความรู้สึกถูกเหยียดหยาม หวาดกลัว อนาคต
และละเมิดสิทธิสตรี ภาพและภาษาที่ตอกย้ำมาภาคตีความรุนแรงทางเพศ การใช้ถ้อยคำที่เป็น
การตอกย้ำและซ้ำเติมผู้ถูกระทำ การใช้ภาษาเชิงตัดสินและการให้สมญานามทั้งผู้หญิงที่ถูก
กระทำและชายผู้กระทำ การใช้ภาษาบรรยายเหตุการณ์อย่างละเอียดเกินความเป็นจริงแฝงไป
ด้วยความคิดเห็นและอคติของผู้เขียน ตลอดจน ภาพที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น ภาพ
โป๊เปลือย ลามกอนาจาร

ตัวอย่างข่าวที่มีการใช้ภาษารุนแรง

“หลานทรพีแทงจิมป่า ตายอนาถ”

รวบทันควันไอซ์หัว หลานฆ่าป่าตัวเอง แคชอี่ยมเงิน 100 บาทไม่ได้ เกิดโมโห คว่า
ขาด-บีบคอตาย ยังไม่สะใจหีบไม้ญี่ปุ่น กะชวกจิมเลือดไหลทะลักตายสยอง...

(เดลินิวส์, 11 ธ.ค.2544)

“เขยที่หลงแม่ยายเข้าป่าข่มขืนยับเยิน หน้าใจ-หอบผ้าหนี เมียรู้เรื่องโฮลัน”

ลูกเขยจอมที่นวางแผนเคลมสวาท คิดรวบหัวรวบหาง แม่ยายวัย 60 กระรัต...

(ไทยรัฐ, 16 ก.พ.2545)

-นอกจากเนื้อความจะใช้ภาษารุนแรง เช่น ‘ลูกเขยจอมที่น’ ‘หลงไปขยี้กามกลางป่า
เปลี่ยวสนองต้นหา’ ‘เหยื่อกามที่นวัยดึก’ ยังบรรยายสภาพของผู้เสียหายอย่างละเอียดคือ ‘ที่
เกิดเหตุเป็นถนนลูกรังอยู่ตรงเชิงเขาเหล็ก พบนางยง(นามสมมุติ) อายุ 60 ปี นั่งร้องไห้
สะอึกสะอื้นอยู่ริมถนน เสื้อผ้าขาดกระรุ่งกระริง ตามตัวมีรอยขีดข่วนและรอยถลอกเต็มไป
หมด...’

2.1.2 ภาพและภาษาที่เหมาะสม หมายถึง การนำเสนอภาพและภาษาที่เกี่ยวกับ
ความรุนแรงต่อสตรี อย่างสุภาพ ภาษาที่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายและไม่มีนัยของอคติทาง
เพศ การนำเสนอเนื้อหาตามข้อเท็จจริง การไม่เปิดเผยสถานะของผู้เสียหาย ตลอดจนภาพที่หลีกเลี่ยง
ในการนำเสนอใบหน้าของผู้เสียหาย และการใช้เทคนิคในการปกปิดอวัยวะบางส่วนของผู้เสียหาย
อย่างเหมาะสม

ตัวอย่างข่าวที่ใช้ภาษาเหมาะสม

“ดร.ยूनทลายข้อง จับคนโสเภียร้อย เผยสาวไทยเพียบ”

(คม ชัด ลึก, 9 ก.พ. 2545)

“นร.ม.4 ข่มขืน ม.2 จนตั้งท้อง-ถูกจับ”

สลดใจสังคมเสื่อมทราม เด็กนักเรียนชายรุ่นพี่ชั้น ม.4 ก่อคดีร้ายยัยทางเพศ ขึ้นใจนัก
เรียนหญิงรุ่นน้องชั้น ม.2 จนตั้งท้องโต 7 เดือน เรื่องถึงแดงโร่เพราะครูผีดสังเกตุ...แม่นักเรียน
หญิงเข้าแจ้งความพร้อมหอบลูกมาอยู่ในความคุ้มครองของมูลนิธิเด็ก

(ไทยรัฐ, 27 ก.พ.2545)

“สาวใจเด็ดดวงใจจร มือเปล่าหาญสู้ปิ่น ราวีจนคนร้ายกระเจิง”

เผยโฉมหญิงสาวใจเด็ดไม่ยอมจนมุมศรพละในคราบใจ ขนาดลูกปิ่นจี้ยังคุมสติได้
สวมหัวใจสิงห์ออกอุบายโยนกระเป่า...

(คม ชัด ลึก, 6 เม.ย.2545)

ผลการวิเคราะห์หนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ชื่อฉบับ ปรากฏผลดังต่อไปนี้

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ การนำเสนอภาพและภาษาในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมี
ลักษณะรุนแรง ก้าวร้าว โดยพบว่า จากจำนวนชิ้นข่าวทั้งหมด 106 ข่าว พบข่าวที่มีลักษณะการนำ
เสนอแบบรุนแรงจำนวน 78 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 73.58 ส่วนอีก 28 ชิ้น ร้อยละ 26.42 เป็นข่าวที่มี
การนำเสนอแบบเหมาะสม

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ก็เช่นเดียวกัน จากจำนวนชิ้นข่าวทั้งหมด 107 ข่าว ซึ่ง
ใกล้เคียงกับไทยรัฐมาก มีการนำเสนอภาพและภาษาที่รุนแรงถึง 82 ข่าว ส่วน 25 ชิ้น เป็นข่าวที่มี
การเสนอแบบเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 76.64 และ 23.36 ตามลำดับ

หนังสือพิมพ์ข่าวสด จากจำนวนข่าวทั้งหมด 82 ข่าว พบข่าวที่มีลักษณะการ
นำเสนอภาพและภาษาแบบรุนแรง จำนวน 42 ชิ้น ร้อยละ 51.22 และข่าวที่มีภาพและภาษา
เหมาะสม จำนวน 40 ชิ้น ร้อยละ 48.78

หนังสือพิมพ์คม ชัด ลึก พบข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีทั้งสิ้น
75 ข่าว แต่เป็นข่าวที่มีภาพและภาษาในการนำเสนอแบบรุนแรงเพียง 27 ข่าว ร้อยละ 36 ส่วนอีก
48 ข่าว ร้อยละ 64 มีลักษณะการนำเสนอที่เหมาะสม (ดูตารางที่ 5 ประกอบ)

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนการนำเสนอภาพและภาษาของข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์

ภาพและภาษาในการนำเสนอ	จำนวน (ชิ้น)			
	ไทยรัฐ	เดลินิวส์	ข่าวสด	คม ชัด ลึก
รุนแรง / ก้าวร้าว	78 (73.58%)	82 (76.64%)	42 (51.22%)	27 (36%)
เหมาะสม	28 (26.42%)	25 (23.36%)	40 (48.78%)	48 (64%)
รวม	106	107	82	75

ข้อสังเกต

จากตารางที่ 5 เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนร้อยละระหว่างการนำเสนอที่รุนแรง ก้าวร้าว และการนำเสนอที่เหมาะสมของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ พบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเดลินิวส์ มีลักษณะการนำเสนอภาพและภาษาของข่าวความรุนแรงต่อสตรีในปริมาณสูงมาก ในขณะที่หนังสือพิมพ์ข่าวสด อัตราส่วนระหว่างการนำเสนอที่รุนแรงกับเหมาะสมกลับไม่แตกต่างกันมากนัก (ดูตารางที่ 5 ประกอบ) ด้านหนังสือพิมพ์คม ชัด ลึก ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการนำเสนอที่เหมาะสมมีมากกว่าการนำเสนอที่รุนแรง ก้าวร้าว ในกรณีข่าวเดียวกันถ้าเปรียบเทียบระหว่างหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ คม ชัด ลึกดูเหมือนจะรุนแรงน้อยที่สุด เช่น กรณีสถานีไทยทีวีฉายหนังสือไทยรัฐและเดลินิวส์นำภาพตัวอย่างหนึ่งมาขึ้นหน้าหนึ่งโดยใช้เทคนิคทำให้ภาพเบลอแต่ก็ยังเห็นอริยาบถของผู้แสดงในภาพได้ชัดเจน ในขณะที่ คม ชัด ลึก เสนอแต่เนื้อข่าวเท่านั้น

ข้อสังเกตสำหรับหนังสือพิมพ์ คม ชัด ลึก คือ ในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา (พ.ย.2544-เม.ย.2545) นิยมเล่นประเด็นการค้าประเวณี อาจเป็นเพราะในช่วงเวลาดังกล่าวประเด็น นักเรียน นักศึกษา นิยมหันมาค้าประเวณีกันมากขึ้นซึ่งเป็นปัญหาสังคมอย่างหนึ่ง ในขณะที่ข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีอื่นๆ เช่น ข่าวฆ่าข่มขืน ถูกปล้น ใจ หรือฆ่าตัวตาย ถูกนำเสนอในหน้าใน ซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตงานวิจัย ดังนั้น อาจทำให้ตัวเลขของคม ชัด ลึก ไม่สูงเท่าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ

2.2 สถานะของผู้ถูกกระทำ

สถานะของผู้ถูกกระทำที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ

2.2.1 อายุ

2.2.2 อาชีพ

2.2.3 ความสัมพันธ์กับคู่กรณี

ผลการวิเคราะห์สถานะของสตรีที่ถูกกระทำความรุนแรง สามารถนำเสนอปริมาณความถี่ (จำนวนครั้งที่ปรากฏ) ของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับได้ดังนี้

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ พบว่า สตรีที่ถูกกระทำความรุนแรงส่วนใหญ่ไม่ระบุอายุ จำนวนทั้งสิ้น 26 ชิ้น จากข่าวทั้งหมด 106 ชิ้น เนื่องจากหลายข่าวมีการเสนอในรูปแบบของบทความหรือสื่อบทข่าว ซึ่งการนำเสนอในลักษณะนี้มักไม่ระบุอายุของผู้ตกเป็นข่าว สำหรับข่าวที่มีการระบุอายุของผู้ถูกกระทำ พบว่า ผู้ถูกกระทำส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 15 ปี พบจำนวน 24 ชิ้น สำหรับ "อาชีพ" ของผู้ถูกกระทำส่วนใหญ่ยังเป็นนักเรียน นักศึกษา จำนวน 27 ชิ้น ซึ่งสอดคล้องกับช่วง

อายุของผู้ถูกกระทำที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงกำลังศึกษาเล่าเรียน สำหรับประเด็น "ความสัมพันธ์กับคู่กรณี" พบว่า จำนวน 24 ชิ้น เป็นคนที่ไม่รู้จัก หรือคนแปลกหน้า ได้แก่ คนติดยาเสพติด กลุ่มวัยรุ่น มือปืนรับจ้าง หรือแม่กระทั่งคนที่มาใช้บริการทางเพศจากเด็ก

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ สถานะของผู้ถูกกระทำด้าน "อายุ" พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ระบุอายุ จำนวน 30 ชิ้น จากทั้งหมด 107 ชิ้น เหตุผลเช่นเดียวกับไทยรัฐ แต่สำหรับข่าวที่มีการระบุอายุพบว่า 26 ชิ้น เป็นผู้ถูกกระทำที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ส่วน "อาชีพร" พบว่า ส่วนใหญ่ยังเป็นนักเรียน นักศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 31 ชิ้น ด้าน "ความสัมพันธ์กับคู่กรณี" พบว่า ผู้ถูกกระทำส่วนใหญ่ถูกกระทำความรุนแรงจากคนไม่รู้จัก หรือคนแปลกหน้า ปริมาณความถี่ที่พบ 25 ชิ้น

หนังสือพิมพ์ข่าวสด สถานะของผู้ถูกกระทำด้าน "อายุ" พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 28 ชิ้น และมีสถานะเป็นนักเรียน นักศึกษามากที่สุด จำนวน 33 ชิ้น จากทั้งหมด 82 ชิ้น เช่นเดียวกับ "ความสัมพันธ์กับคู่กรณี" เป็นคนไม่รู้จักถึง 27 ชิ้น

หนังสือพิมพ์คม ชัด ลึก ก็เช่นเดียวกัน สถานะด้าน "อายุ" ของผู้ถูกกระทำที่พบมากที่สุด คือ ไม่ระบุอายุ จำนวน 25 ชิ้น ส่วน "อาชีพร" ที่พบมากที่สุดคือ นักเรียน นักศึกษา จำนวน 18 ชิ้น และ "ความสัมพันธ์กับคู่กรณี" ส่วนใหญ่หนังสือพิมพ์ไม่ได้ระบุ เป็นจำนวน 20 ชิ้น (ดูตาราง 4.4 – 4.6 ประกอบ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 แสดงอายุของผู้ถูกกระทำในหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ

ชื่อหนังสือพิมพ์	รวม (จำนวนครั้ง)	ไม่ระบุ	ต่ำกว่า 15 ปี	15-18	19-25	26-30	31-35	36-40	41-45	46-50	50 ปี ขึ้นไป
ไทยรัฐ	106	26	24	2	12	11	9	5	9	4	4
เดลินิวส์	107	30	26	8	16	5	11	2	7	1	2
ข่าวสด	82	9	28	5	9	7	9	4	6	3	2
คม ชัด ลึก	75	25	24	1	5	4	5	2	6	2	1

ตารางที่ 7 แสดงอาชีพของผู้ถูกกระทำในหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ

ชื่อหนังสือพิมพ์	รวม (จำนวนครั้ง)	ไม่ระบุ	นักเรียน/ นักศึกษา	ธุรกิจ ส่วนตัว	ค้าขาย	พนักงาน บริษัท	โสเภณี	ไม่มี อาชีพ	อื่น ๆ
ไทยรัฐ	106	17	27	10	2	3	10	11	26
เดลินิวส์	107	23	31	8	2	1	5	11	24
ข่าวสด	82	15	33	6	4	2	6	5	11
คม ชัด ลึก	75	14	18	4	-	1	13	9	16

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถูกระทำกับคู่กรณี

ชื่อหนังสือพิมพ์	แฟน	ภรรยา	ลูก	แม่	คนไม่รู้จัก	คนรู้จัก/ญาติ	ไม่ระบุ
ไทยรัฐ	5	14	3	2	24	20	18
เดลินิวส์	2	12	9	1	25	21	15
ข่าวสด	7	10	9	-	27	12	15
คม ชัด ลึก	2	9	8	-	16	18	20

ข้อสังเกต

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้ถูกระทำโดยพิจารณาจาก อายุ อาชีพ และความสัมพันธ์กับคู่กรณี ผลการวิจัยพบว่า ผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงส่วนใหญ่ไม่ได้ระบุอายุ (ดูตารางที่ 6 และ 7 ประกอบ) ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีไม่ได้ปรากฏในรูปของการรายงานข่าวเท่าที่นั่นแต่ยังมีการนำเสนอในรูปของบทความ สกู๊ปข่าว หรือบทสัมภาษณ์ ซึ่งการนำเสนอในลักษณะนี้มักไม่ได้ระบุอายุของผู้หญิง ฉะนั้นเมื่อพิจารณาเฉพาะข่าวที่มีการระบุอายุจะพบว่าผู้ถูกระทำส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 15 ปี และเป็นนักเรียน นักศึกษา เนื่องจากเด็กในวัยนี้ยังขาดวุฒิภาวะพอที่จะรู้ว่าใครมาทำไม ไม่รู้วิธีการป้องกันตนเองและการแก้ปัญหา เด็กจึงมักตกเป็นเหยื่อของผู้ชายอยู่บ่อยครั้ง ข้อสังเกตอีกประการช่วงเวลาดังกล่าวมีข่าวดังกล่าวเด็กถูกล่อลวงไปค้าประเวณีและมีการนำเสนอติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน ซึ่งเด็กที่เข้าสู่วงจรบริการทางเพศมีอายุน้อยลงส่วนใหญ่ไม่ถึง 15 ปี ตัวเลขในช่วงอายุดังกล่าวจึงสูงกว่าในช่วงอื่นๆ จากการศึกษาพบว่าผู้ถูกระทำที่มีอายุน้อยที่สุดคือทารกแรกเกิด ส่วนผู้ถูกระทำที่มีอายุมากที่สุดคือ หญิงชราอายุ 60 ปี

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถูกระทำกับคู่กรณี จากตารางที่ 8 พบว่าคู่กรณีส่วนใหญ่เป็นคนไม่รู้จัก ได้แก่ กลุ่มวัยรุ่น คนติดยาเสพติด แท็กซี่ พระ เป็นต้น ส่วนคนรู้จักหรือญาติในที่นี้ได้แก่เพื่อนบ้าน ญาติ อาทิ ลุง น้า อา หลาน พี่เขย เป็นต้น ความสัมพันธ์ในลักษณะภรรยา ได้แก่ ภรรยาฆ่าสามี ภรรยาทำร้ายสามีด้วยการตัดอวัยวะเพศ ความสัมพันธ์ในลักษณะแฟน ได้แก่ ถูกแฟนทำร้ายร่างกาย ช่มชู้ กักขัง ถูกแฟนทำร้ายจิตใจ หรือถูกล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น ส่วนความสัมพันธ์ในลักษณะลูก ได้แก่ เด็กถูกแม่ทอดทิ้ง แม่ฆ่าลูก หรือแม่บังคับให้ลูกค้าประเวณี เป็นต้น

ข้อสังเกตอีกประการคือ กรณีข่าวความรุนแรงทางเพศ เหตุการณ์มักมียาเสพติดและสื่อลามกเข้ามาเกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่าปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรง

2.3 แหล่งข่าว

ผลการศึกษาประเด็นแหล่งข่าว ผู้วิจัยแบ่งแหล่งข่าวออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ แหล่งข่าวที่เป็นตำรวจ แหล่งข่าวจากผู้เสียหาย แหล่งข่าวจากองค์กรสตรีและเด็ก และอื่นๆ เพื่อให้เห็นภาพผู้วิจัยจะนำเสนอตัวอย่างข่าวประกอบ ดังนี้

- แหล่งข่าวที่เป็นตำรวจ

ตัวอย่างข่าว

“จับพ่อชู้ แค้นแม่ ซีนใจลูก”

เมื่อเวลา 10.00 น. วันที่ 7 เม.ย. ร.ต.อ.อร่าม พุฒชาติ ร้อยเวร สภ.ต.หนองบัวโคก อ.จัตุรัส จ.ชัยภูมิ รับแจ้งจากนางเรือน(นามสมมุติ) อายุ 50 ปีว่า ด.ญ. น้อย (นามสมมุติ) อายุ 10 ขวบ หลานสาวถูกนายปรีชา (ขอสงวนนามสกุล) อายุ 35 ปี พ่อแท้ๆ ช่มชืดติดต่อกันมาถึง 10 ครั้ง จากการสอบสวนทราบว่า ด.ญ.น้อยอาศัยอยู่กับนายปรีชาเพียงลำพัง...

(เดลินิวส์, 9 เม.ย.2545)

- แหล่งข่าวจากองค์กรสตรีและเด็ก

ตัวอย่างข่าว

“เตรียมรวบ พตท. เปิดชิง นร.12 ขยี้เสรีจจ่าย 5,000”

รวบแก๊งเอเยนต์ค้ากามเด็กหญิงรายนี้เกิดขึ้นเมื่อเวลา 13.00 น. วันที่ 1 ม.ค. นาง ปวีณา หงสกุล สส.ปาร์ตี้ลิสต์ พรรคชาติพัฒนา ประธานมูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี ร่วมกับ พ.ต.อ. คำรณวิทย์ ฐูประจาง รองผบก.ป. นำกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบฯ เข้าจับตัวนางแวว สุขนูน...

(ไทยรัฐ, 3 ม.ค.2545)

- แหล่งข่าวจากผู้เสียหาย

ตัวอย่างข่าว

“สาวใจเด็ดดวงใจจร มือเปล่าหาญสู้ปิ่น ราวีจนคนร้ายกระเจิง”

นางวารุณี ไสวเกียรติ ภรรยา พ.ต.ท. สุขกิตติ ไสวเกียรติ รองผู้กำกับสืบสวนสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลมักกะสัน เปิดเผยว่า เมื่อเดือนกรกฎาคม 2544 ระหว่างที่ขับรถออกจากบ้าน มีคนร้ายซึ่งก็คือ นายอนุสรณ์ เอกมดุงพงศ์ อาจารย์โรงเรียนชื่อดังย่านบางแค...

(คม ชัด ลึก, 6 เม.ย.2545)

ในการนำเสนอเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี บางข่าวอาจมีแหล่งข่าวมากกว่าหนึ่งแหล่งข่าว ดังนั้นในการลงรหัสผู้วิจัยสามารถ ลงรหัสในแต่ละหัวข้อได้มากกว่าหนึ่งครั้ง ผลจากการศึกษามีดังนี้

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ แหล่งข่าวที่พบมากที่สุด คือ ตำรวจ 59 ครั้ง แหล่งข่าวที่พบมากรองลงมาคือ แหล่งข่าวจากที่อื่น ๆ อาทิ ญาติของผู้เสียหาย เพื่อน อาจารย์ ผู้เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษา หรือแหล่งข่าวจากสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น พบทั้งหมด 26 ครั้ง ซึ่งแหล่งข่าวประเภทนี้มักเกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดกับผู้ตกเป็นข่าวหรือไม่ก็อยู่ร่วมในเหตุการณ์ สำหรับแหล่งข่าวจากผู้เสียหายโดยตรงพบทั้งหมด 21 ครั้ง ส่วนแหล่งข่าวที่เป็นองค์กรผู้หญิง พบเพียง 4 ครั้งเท่านั้น

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ แหล่งข่าวจากตำรวจ พบมากที่สุดถึง 55 ครั้ง รองลงมาคือ แหล่งข่าวจากผู้เสียหาย พบ 23 ครั้ง ส่วนแหล่งข่าวอื่น ๆ และแหล่งข่าวที่เป็นองค์กรผู้หญิง พบทั้งหมด 18 และ 6 ครั้ง ตามลำดับ

หนังสือพิมพ์ข่าวสด แหล่งข่าวจากตำรวจพบมากที่สุดเช่นกัน พบทั้งหมด 42 ครั้ง รองลงมาคือ แหล่งข่าวอื่น ๆ 21 ครั้ง แหล่งข่าวจากผู้เสียหายและองค์กรผู้หญิงพบทั้งหมด 20 และ 15 ครั้ง ตามลำดับ

หนังสือพิมพ์คม ชัด ลึก แหล่งข่าวจากตำรวจพบทั้งหมด 37 ครั้ง แหล่งข่าวอื่น ๆ พบ 20 ครั้ง ส่วนแหล่งข่าวจากผู้เสียหายพบ 18 ครั้ง และแหล่งข่าวจากองค์กรผู้หญิงพบทั้งหมด 12 ครั้ง (ดูตาราง 9 ประกอบ)

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนครั้งของแหล่งข่าวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ

ชื่อหนังสือพิมพ์	แหล่งข่าว (จำนวนครั้ง)			
	ตำรวจ	ผู้เสียหาย	องค์กรผู้หญิง	อื่น ๆ
ไทยรัฐ	59	21	4	26
เดลินิวส์	55	23	6	18
ข่าวสด	42	21	15	20
คม ชัด ลึก	37	18	12	20

ข้อสังเกต

ผลการวิจัยพบว่า แหล่งข่าวส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจากเมื่อเกิดเหตุการณ์ผู้หญิงถูกทำร้ายตำรวจจะได้รับแจ้งความจากผู้เสียหาย หรือ จากผู้ที่เห็นเหตุการณ์ก่อน หรือกรณีที่มีผู้พบศพผู้หญิงถูกฆ่าตาย ตำรวจจะเป็นผู้ให้ข่าวเสมอ ดังนั้นตำรวจจึงเป็นแหล่งข่าวชั้นแรก การที่สื่อจัดให้เรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นข่าวอาชญากรรมนั้นส่งผลให้รูปแบบการนำเสนอยังคงยึดติดกับการเสนอแบบเดิมๆ คือการบอกการเสนอแบบข่าวอาชญากรรม บางครั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นผู้ให้ข่าวนั้นมักสันนิษฐานรูปการณ์เอาเองว่าต้นเหตุเกิดจากผู้หญิง เช่น เมื่อเกิดกรณีผู้หญิงถูกฆ่าตาย ตำรวจมักสันนิษฐานว่าเกิดจากรื่องชู้สาวเพราะผู้ตายหน้าตาดี มีผู้ชายมาติดพันหลายคน เป็นต้น ซึ่งส่งผลต่อการนำเสนอของสื่อทำให้อคติทางเพศถูกโยนเป็นลูกโซ่ เกิดข้อสงสัยตามมาว่า แหล่งข่าวจากเจ้าหน้าที่ตำรวจเชื่อถือได้เพียงใด

แหล่งข่าวจากผู้เสียหายน่าจะแหล่งข่าวที่พอเชื่อถือได้ แต่ปัญหาคือ เหตุการณ์ความรุนแรงทางเพศผู้เสียหายมักอับอาย ไม่กล้าออกมาเปิดเผยเรื่องราวที่เกิดขึ้น ดังนั้นแหล่งข่าวประเภทนี้ ผู้ให้ข่าวจึงมักเป็นญาติหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายมากกว่า ข้อสังเกตอีกประการคือ ผู้ถูกทำร้ายทางเพศส่วนใหญ่เป็นเด็ก การให้เด็กออกมาพูดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นการตอกย้ำปมจิตใจของเด็ก สร้างความเครียด และกดดัน ดังนั้นผู้ให้ข่าวจึงมักเป็นญาติของเด็กมากกว่า

แหล่งข่าวประเภทหนึ่งที่กลุ่มสตรีเสนอแนะว่าหนังสือพิมพ์ควรเพิ่มในการนำเสนอข่าวเพื่อให้เนื้อหามีความรอบด้านมากขึ้น คือ แหล่งข่าวที่เป็นองค์กรสตรีและเด็ก แม้ว่าจะยังพบน้อยก็ตาม องค์กรที่มีบทบาทเด่นในการเข้าช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กพบเพียง 2 องค์กรเท่านั้น คือ มูลนิธิวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี และมูลนิธิคุ้มครองเด็กโดยนายมนตรี สันทวิชัย หรือครูยุ่น ข้อสังเกตคือ การที่องค์กรเอกชนด้านผู้หญิงอื่นๆ ไม่เป็นข่าวในหนังสือพิมพ์อาจเนื่องมาจากลักษณะการทำงานเป็นการช่วยเหลือผู้หญิงในระดับปัจเจกบุคคล หรือการให้คำปรึกษา แนะนำ จัดหาหนายเพื่อต่อสู้คดี ซึ่งยังไม่มีประเด็นพอที่จะเป็นข่าว กรณีที่องค์กรผู้หญิงออกมาเรียกร้องสิทธิความชอบธรรมแก่ผู้หญิงสื่อมักมองว่าเป็นประเด็นเล็ก เรื่องดังกล่าวจึงมักถูกเสนอเพียงกรอบเล็กๆ หน้าในเท่านั้น นอกเสียจากว่าการเรียกร้องนั้นเกี่ยวข้องกับคดีที่สาธารณชนให้ความสนใจหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลมีชื่อเสียง เช่น กรณีดร.พิพัฒน์ ลิ้อประสิทธิ์กุล หรือ กรณีข่าวอื้อฉาวของนักการเมือง

ส่วนแหล่งข่าวอื่นๆ ในที่นี้ได้แก่ เพื่อนบ้าน ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ แพทย์ นักจิตบำบัด พระ ฯลฯ

2.4 วิธีการนำเสนอ

วิธีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์สามารถแบ่งอย่างกว้างได้ 4 วิธี ได้แก่

- เสนอแบบบอกรายละเอียด และความคืบหน้าของเหตุการณ์
- เสนอแบบบอกเฉพาะประเด็นข่าว
- เสนอแบบตอกย้ำอดีตทางเพศ
- เสนอแบบชี้ปัญหาสังคม

วิธีการนำเสนอในแต่ละรูปแบบมีรายละเอียดดังนี้

● **เสนอแบบบอกรายละเอียด** คือ การนำเสนอเกี่ยวกับรายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามเนื้อหาและความคืบหน้าของเหตุการณ์ แต่บางครั้งผู้สื่อข่าวบรรยายเหตุการณ์ราวกับว่าเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย ดังตัวอย่างข่าวต่อไปนี้

ตัวอย่างข่าวการนำเสนอแบบบอกรายละเอียดของเหตุการณ์

“สยบผัวเจ้าชู้! เมียโหด กัดทึงเจ้าโลก เจียนสยงหมดพวงโยนลงพื้นมีดลับและ”

(เนื้อข่าว)...นางอุบลยังให้การว่า หลังจากนั้นได้นำมีดทำครัวที่ขอยืมจากเพื่อนบ้านแอบซุกซ่อนไว้ได้เพียงรอกจนกระทั่งนายอาซิสเข้านอน ทำที่ใช้มีดลบลค่าเจ้าโลกของนายอาซิสจนแข็งตัวเต็มที่แล้วหยิบมีดจากใต้เตียงขึ้นมาตัดพวงวรวรรค์ในลักษณะคว้านอย่างแรง จนขาดหลุดติดมือออกมาทั้งพวง เลือดกระชูด นายอาซิสร้องเสียงหลงด้วยความเจ็บปวด ก่อนจะโยนเจ้าโลกทิ้งลงกับพื้นแล้วใช้มีดลับอีก 3 ครั้ง เป็นการระบายแค้นที่ทำตัวเจ้าชู้คิดทอดทิ้งไปมีเมียใหม่ ระหว่างสามีนอนดิ้นทุรนทุรายอยู่บนเตียงได้หยิบเจ้าโลกพวงวิ้งหนีออกจากบ้านไปให้เพื่อนบ้านดู ทุกคนแสดงอาการตกใจจึงนำไปโยนทิ้งในดงกล้วยข้างบ้าน ยืนรอมอบตัวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อขอใช้กรรมที่ตัวเองทำไว้...

(ไทยรัฐ, 17 ก.พ.2545)

“6 โจ้เห็นมีดจี้บังคับ รุมโทรม 2 นศ.สาว”

(เนื้อข่าว)...ปรากฏว่านายมุขขับรถตรงดิ่งไปที่สวนผลไม้แล้วเข้าไปหยุดที่ขนาทำสวนซึ่งมีเพื่อนชายวัยเดียวกันนั่งคอยอยู่ด้วยอาการเห็นกระหายอีก 4 คน รวมเป็น 6 คน ทรชนทั้งหมดตรงเข้ามาใช้มีดพกจอบังคับจุดลงจากรถ กระชาก 2 นักศึกษาเข้าไปในขนาว่าง เมื่อพยายามดิ้นรนขัดขืนอย่างสุดฤทธิ์ก็ถูกตอยท้องจนจุกตัวอ อหมดแรงต่อสู นายโจ้ได้ลงมือข่มขืน น.ส.อนนเป็นคนแรกโดยมีเพื่อนช่วยกันจับไว้ไม่ให้ดิ้นแล้วล้อมวงดูอย่างสนุกสนาน ส่วนนายมุขข่มขืน น.ส.แพท ในลักษณะ

เดียวกันจนสำเร็จความใคร่ แล้วผลักดันให้เพื่อนข่มขืนต่อกันไปจนครบทุกคน หลังจากนั้นก็พากันขึ้นรถขับหนีไป ทิ้ง น.ส.สาวเคราะห์ร้าย 2 คนเอาไว้ให้ช่วยเหลือตนเอง ทั้งที่อยู่ในสภาพอิดโรยเนื่องจากถูกข่มขืนอย่างทารุณคนละ 6 ครั้ง...

(ไทยรัฐ, 12 ม.ค.2545)

● **เสนอแบบบอกเฉพาะประเด็นข่าว** คือ การนำเสนอข่าวตามข้อเท็จจริงหรือเสนอเฉพาะตัวเนื้อข่าวโดยไม่ได้บรรยายรายละเอียดของเหตุการณ์ที่ไม่มีความจำเป็นต้องนำเสนอ กล่าวคือ เป็นการเสนอเพียงว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ และอย่างไร

ตัวอย่างข่าวการนำเสนอเฉพาะประเด็นข่าว

“ร้องทำเนียบ พ.ต.ท.หีนกาม”

เรื่องสีงากี่ก่อเหตุคาบโลกียะเปิดเผยขึ้นที่ทำเนียบรัฐบาล วันที่ 25 ธ.ค. นางอัญชลี (ขอสงวนนามสกุล) อายุ 40 ปี เข้ายื่นหนังสือร้องเรียนต่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กรณีบุตรสาวคือ น.ส.นก(นามสมมุติ) ถูกสารวัตร ช. รับราชการอยู่ที่ สภ.อ.เมืองเชียงราย หลอกให้เป็นเครื่องบำเรอความใคร่ โดยหยอดคำหวานว่าหลังเรียนจบชั้นมัธยม 6 จะจัดผู้ใหญ่มาสู่ขอ แต่พอถึงเวลากลับหน้าหน้า เมื่อออกตามหาตัวพบข้อมูลว่าสารวัตรคนนี้แต่งงานแล้วมีบุตร 2 คน

นางอัญชลีเปิดเผยว่าเรื่องเกิดขึ้นเมื่อปี 2543 เนื่องจากบุตรสาวตนถูกเจ้าอาวาสวัดแห่งหนึ่งข่มขืนจึงเข้าแจ้งความกับสารวัตร ช. ทางสารวัตรคนนี้ให้ความช่วยเหลือด้วยดี จนพระขอขมาความ... ต่อมาสารวัตรนักรักกลับเป็นฝ่ายมาติดพันลูกสาวตนแทน ในที่สุดก็เกินเลยถึงขั้นมีความสัมพันธ์กัน แต่ตอนแรกตนไม่ทราบเรื่องเพราะสารวัตร ช. สั่งให้ลูกสาวตนปิดเรื่องเป็นความลับ...

(เดลินิวส์, 27 ธ.ค.2544)

● **เสนอแบบตอกย้ำอคติทางเพศ**

ตัวอย่างข่าวการนำเสนอแบบตอกย้ำอคติทางเพศ

“แท่ง 7 แผลสยองในห้องเช่า สาวสาวเสิร์ฟ-เลิกงานกลับมาตีหัวพร้อมผู้ชายสองคน มาเจอศพตอนสาย!”

(ไทยรัฐ, 3 ก.พ. 2545)

-เนื้อความมีการสันนิษฐานว่าสาเหตุที่ผู้ตายถูกฆ่าตายเนื่องจากเรื่องชู้สาว อีกทั้งผู้ตายเป็นคนหน้าตาดี มีผู้ชายมาติดพันหลายคน ส่วนภาพประกอบใช้คำว่า 'เสน่ห่มรณะ' เป็นการตอกย้ำอคติทางเพศ

“โผล่อีกแม่ใจยักษ์ ฆ่าทารกทั้งด้งขยะ”

สุดอนาถแม่ใจยักษ์ฆ่าลูกน้อยน่ารักเพศชายวัยครึ่งเดือนทั้งด้งขยะในคอนโดฯ...เบื้องต้นสันนิษฐานว่าเด็กสาวคลอดลูกออกมาแต่กลัวทางบ้านรู้หรือทะเลาะกับสามีเลยไม่ให้อุดจุมูกทารกจนตายแล้วเอาเศษเสื่อปิดปากซ้ำ...

สาวใจแตกฆ่าลูกน้อยทั้งด้งขยะรายนี้ เปิดเผยขึ้น...

พล.ต.ต.จรงค์ กล่าวว่ ระยะเวลาหลังพบว่ามีพ่อแม่ใจร้ายนำศพเด็กมาทิ้งมากขึ้นเข้าใจว่ามาจากเจ้าหน้าที่กวดขันจับกุมกวาดล้างคลินิกทำแท้งเถื่อนเป็นประจำทำให้หญิงสาวที่รักสนุกไร้ความรับผิดชอบไม่มีที่เอาเด็กออกจึงแก้ปัญหาด้วยการฆ่าทิ้ง...

(เดลินิวส์, 28 เม.ย.2545)

“กิ๊กสลัดใจ ไม่มีรักจริง”

(ไทยรัฐ, 10 ม.ค.2545)

-สก็๊ปข่าวดังกล่าวนอกจากลงภาพดาราสวมชุดว่ายน้ำซึ่งไม่ได้สอดคล้องกับเนื้อหาแล้ว การใช้ภาษายังบ่งบอกถึงอคติทางเพศ ได้แก่คำว่า ‘อิม-ขาว-พราว-เซ็กซี่’ ‘แฟนดก’ ‘สาวสวยรอยเสน่ห่มรณะ’ ‘กวนสวาท’ ‘ส่วนสัด สู้รัก นักช็อก’ ‘ดารากามารมณ’ ‘ดวงตากลมโต-อกโต-สะโพกโต นุ่งบิกินี จิวใครเห็นไม่สยิวเป็นเรื่องสยอง’ เป็นต้น

- เสนอแบบชี้ปัญหาสังคม เป็นลักษณะการนำเสนอที่มุ่งเตือนภัยให้สังคม ซึ่งประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้สังคมตระหนัก เพื่อประโยชน์ในการระมัดระวังป้องกันตนเองจากภัยร้าย ตลอดจนเตือนสติแก่คนทั่วไป

ตัวอย่างข่าวแบบชี้ปัญหาสังคม

“เผย น.ศ. สาวแห่ชายกาม” ปิดเทอม-หาเงินจนราคาตก

(ไทยรัฐ, 30 มี.ค.2545)

-เนื้อข่าวกล่าวถึงสภาพปัญหาที่เด็กนักเรียน นักศึกษา นิยมขายบริการทางเพศมากขึ้น และมักไม่ใช่วางอณามัยซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพทั้งผู้ใช้และผู้ขายบริการ เนื้อข่าวยังกล่าวอีกว่าเหตุ

การณืที่เกิดขึ้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องร่วมกันรับผิดชอบโดยให้คำเนื่งถึงความจำเป็นและปัญหาของผู้ที่ มาขายบริการอย่าใช้เรื่องกวาดล้างอย่างรุนแรงแล้วนำผู้หญิงไปอยู่ในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม ปัจจุบันทาง เลือกสำหรับผู้หญิงในสังคมไทยที่จะนำมาซึ่งรายได้มากและรวดเร็วคือการขายบริการทางเพศและยา เสพติด เป็นสถานการณืที่ฝ่ายการเมืองต้องเข้ามาหาทางช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียน นัก ศึกษาคือให้มีทางเลือกในการหารายได้มากกว่านี้โดยเฉพาะช่วงปิดเทอม ทบวงมหาวิทยาลัยควรหา กิจกรรมที่ช่วยเสริมรายได้ให้เด็ก เช่น โครงการเรียนรู้อั่วมกัน สร้างสรรค์ชุมชน

“แม่ขอโทษ ร้าให้สารภาพคิดผิดทั้งลูก”

(คม ชัด ลึก, 10 ม.ค.2545)

-เนื้อหาว่ากล่าวถึง เหตุผลของแม่ที่ตัดสินใจทิ้งลูกโดยไม่ได้ใช้ภาษาที่ประณามความผิดไปยััง ตัวผู้เป็นแม่หรือเป็นพ่อ ทั้งยังเสนอโทษของการทิ้งเด็กและชี้ปมปัญหาว่าเรื่องดังกล่าวเป็นปัญหาสังคม เพราะในประเทศไทยยังมีสถานที่สงเคราะห์เด็กอ่อนไม่เพียงพอกับความต้องการ ยัังการทอดทิ้งเด็กใน สภาพที่มีพ่อแม่พร้อมหน้าและคนหนึ่งมีงานทำเป็นเรื่องใหญ่มากกว่าเกิดอะไรขึ้นกับสังคม ซึ่งต้นตอเกิด จากคนเป็นพ่อ-แม่ มีปัญหาทางจิตซึ่งอาจสั่งสมมาแต่เด็ก

ผลการศึกษาประเด็นวิธีการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ มีดังนี้

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีวิธีการนำเสนอแบบบอกรายละเอียดของเหตุการณ์มากที่สุด พบ ทั้งหมด 47 ชิ้น ร้อยละ 44.34 จากทั้งหมด 106 ชิ้น รองลงมาได้แก่ การเสนอแบบตอกย้ำอคติทางเพศ จำนวน 20 ชิ้น ร้อยละ 18.87 การเสนอแบบบอกเฉพาะประเด็นข่าว 31 ชิ้น ร้อยละ 29.24 และการ เสนอแบบชี้ปัญหาสังคม 8 ชิ้น ร้อยละ 7.55

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ พบวิธีการเสนอแบบบอกรายละเอียดของเหตุการณ์ทั้งสิ้น 42 ชิ้น ร้อยละ 39.25 จากข่าวทั้งหมด 107 ชิ้น ส่วนการเสนอแบบตอกย้ำอคติทางเพศ พบ 25 ชิ้น ร้อยละ 23.36 การเสนอแบบบอกเฉพาะประเด็นข่าว 34 ชิ้น ร้อยละ 31.78 และการเสนอแบบชี้ปัญหาสังคม จำนวน 6 ชิ้น ร้อยละ 5.61

หนังสือพิมพ์ข่าวสด พบวิธีการเสนอแบบบอกรายละเอียดของเหตุการณ์จำนวน 34 ชิ้น ร้อยละ 41.46 รองลงมาคือ การเสนอแบบบอกเฉพาะประเด็นข่าว จำนวน 25 ชิ้น ร้อยละ 30.49 ส่วน

การเสนอแบบตอกย้ำอคติทางเพศ และชี้ปัญหาสังคม พบทั้งสิ้น 15 และ 8 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 18.29 และ 9.76 ตามลำดับ

หนังสือพิมพ์คม ชัด ลึก มีวิธีการนำเสนอแบบบอกรายละเอียดของเหตุการณ์ จำนวน 35 ชิ้น ร้อยละ 46.67 รองลงมาคือ การเสนอแบบบอกเฉพาะประเด็นข่าว 23 ชิ้น ร้อยละ 30.67 ส่วนการเสนอแบบตอกย้ำอคติทางเพศ จำนวน 7 ชิ้น ร้อยละ 9.33 และชี้ปัญหาสังคม 11 ชิ้น ร้อยละ 13.33 (ดูตาราง 10 ประกอบ)

ตารางที่ 10 แสดงวิธีการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ

ชื่อหนังสือพิมพ์	วิธีการนำเสนอ (จำนวนชิ้น)				รวม
	บอกรายละเอียดของเหตุการณ์	บอกเฉพาะประเด็นข่าว	เสนอแบบตอกย้ำอคติทางเพศ	ชี้ปัญหาสังคม	
ไทยรัฐ	47 (44.34%)	21 (18.87%)	31 (29.24%)	8 (7.55%)	106 (100.00%)
เดลินิวส์	42 (39.25%)	25 (23.36%)	34 (31.78%)	6 (5.61%)	107 (100.00%)
ข่าวสด	34 (41.46%)	25 (30.49%)	15 (18.29%)	8 (9.76%)	82 (100.00%)
คม ชัด ลึก	35 (46.67%)	23 (30.67%)	7 (9.33%)	10 (13.33%)	75 (100.00%)

ข้อสังเกต

จากผลการวิจัยในตารางที่ 10 จะพบว่า การนำเสนอแบบบอกรายละเอียดของเหตุการณ์พบมากที่สุดเนื่องจากลักษณะการนำเสนอของข่าวอาชญากรรมนักบรรยายรายละเอียดของเหตุการณ์ แม้ว่าจะเสี่ยงไม่บรรยายขั้นตอนการล่วงละเมิดทางเพศ แต่หนังสือพิมพ์ยังคงบรรยายสภาพของผู้ถูกกระทำและสภาพเหตุการณ์ก่อนหน้าที่จะถูกทำร้าย เช่น “พบนางน้อยอยู่ในสภาพนุ่งลมห่มผ้า มีบาดแผลถูกข่มขืนจนเลือดไหลชุ่มโชกเต็มหว่างขา ตามแขนขามีรอยถูกบีบกดจนเขียวช้ำหลายแห่ง บริเวณหน้าท้องมีบาดแผลถูกคมมีดบาดเป็นแผล 2 แห่ง” เป็นต้น นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำเสียชีวิตสื่อมักบรรยายสภาพศพอย่างละเอียดแม้กระทั่งใส่ชุดชั้นในสีอะไร ในขณะที่

ลักษณะการนำเสนอแบบบอกเฉพาะประเด็นข่าวพบในปริมาณน้อยกว่าโดยเฉพาะเมื่อข่าวนั้นเป็นข่าวเล็กๆ สื่อจะนำเสนอเพียงประเด็นข่าวเท่านั้น อย่างไรก็ตามจากการรวบรวมข่าวการล่องละเมิดทางเพศที่อยู่ในความสนใจของประชาชนและนำเสนอติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน วันแรกของการนำเสนอสื่อมักบรรยายรายละเอียดของเหตุการณ์อย่างละเอียดถี่พิบ พอวันต่อไปจะนำเสนอเพียงความคืบหน้าของเหตุการณ์หรือประเด็นข่าวเท่านั้น ดังนั้นเมื่อดูจากตัวเลขจึงพบว่าลักษณะการเสนอแบบบอกเฉพาะประเด็นข่าวจึงค่อนข้างสูงเพราะเหตุผลข้างต้นนั่นเอง

ส่วนลักษณะการนำเสนอแบบตอกย้ำอคติทางเพศยังพบในปริมาณพอสมควร โดยเฉพาะกรณีแม่ทอดทิ้งลูก วลีที่ว่า “แม่ใจยักษ์” ยังเป็นวลียอดฮิตของหนังสือพิมพ์หลายฉบับ พอเกิดคดีประเภทนี้ขึ้นมาสื่อก็หยิบประโยคแม่ใจยักษ์ขึ้นมาใช้ทันทีโดยสื่ออาจไม่ทราบว่า การนำเสนอแบบนี้เป็นการตอกย้ำอคติทางเพศแต่เป็นความเคยชินของสื่อ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ฉบับวันหยุดสุดสัปดาห์กับการนำภาพดารานางแบบกึ่งโป๊เปลือยมาตีพิมพ์หน้าหนึ่งอีกครั้งคือการตอกย้ำอคติทางเพศของสื่อ

ลักษณะการนำเสนอแบบชี้ปัญหาสังคมดูเหมือนจะพบน้อยมาก อาจเนื่องมาจากข่าวหน้าหนึ่งส่วนใหญ่เป็นรูปแบบการรายงานข่าวซึ่งไม่สามารถเสนอแบบชี้ปัญหาได้โดยตรงเช่นเดียวกับการเสนอในรูปของบทความ หรือสื่อบทวิเคราะห์ซึ่งสามารถเสนอสาเหตุของปัญหา สภาพปัญหา ตลอดจนวิธีป้องกันตนเองจากภัยสังคม ดังนั้นการชี้ปัญหาสังคมในรูปของการรายงานข่าวอาจต้องใช้วิธีสอดแทรกหรือดึงท้ายก่อนจบการรายงานข่าว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อสรุปจากการวิเคราะห์ภาพและเนื้อหาความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์แนวประชานิยม

ผลการวิจัยพบว่าข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรียังคงเป็นจุดขายของหนังสือพิมพ์รายวันแนวประชานิยมเมื่อพิจารณาตัวเลขความถี่พบว่าหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับยังนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีในปริมาณไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งผู้วิจัยจะสรุปตามประเด็นต่อไปนี้

1. ประเภทของความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์หน้าหนึ่ง

● ความรุนแรงในครอบครัว

ข่าวประเภทความรุนแรงในครอบครัวไม่ว่าจะเป็น แม่ทอดทิ้งลูก สามีฆ่าภรรยาหรือภรรยาฆ่าสามี การนำเสนอมักโยนความผิดไปยังผู้หญิง ประเภทของข่าวความรุนแรงได้แก่

-ข่าวแม่ทิ้งลูก

ถ้อยคำที่ว่า ‘แม่ใจยักษ์’ ‘แม่ใจบาป’ ‘ริตลูก’ ‘มารหัวชน’ เป็นชุดถ้อยคำที่สื่อหยิบมาใช้เสมอเวลารายงานข่าวเกี่ยวกับการทิ้งเด็ก ซึ่งถ้อยคำเหล่านี้เป็นการโยนความผิดไปที่ตัวผู้หญิง เวลาสื่อนำเสนอข่าวส่วนใหญ่จะประณามผู้หญิงว่าเป็นสาวใจแตก รักสนุก ไม่มีความรับผิดชอบ แต่สื่อไม่เคยมองย้อนไปว่าผู้ชายต้องมีส่วนรับผิดชอบด้วยเช่นกัน ผู้หญิงที่ตัดสินใจทิ้งลูกอาจไม่ใช่ผู้หญิงใจแตกเสมอไปหลายครั้งเพราะความกดดันทางเศรษฐกิจหรือถูกขืนใจล่วงละเมิดทางเพศ ดังนั้นสื่อไม่ควรสรุปเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเกิดจากผู้หญิงรักสนุกเท่านั้น อย่างไรก็ตามปัจจุบันสื่อเริ่มเปลี่ยนมุมมองใหม่โดยมองว่าทั้งพ่อและแม่ต้องมีส่วนรับผิดชอบร่วมกัน

-ข่าวสามีฆ่าภรรยาหรือภรรยาฆ่าสามี

ความรุนแรงในครอบครัวคนทั่วไปมักมองว่าเป็นเรื่องปกติของสามีภรรยาและหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิตจะกลายเป็นข่าวขึ้นมาทันที ปกติถ้าฝ่ายชายเป็นผู้ลงมือทำร้ายฝ่ายหญิงแม้ว่าจะรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตแต่ก็ยังเป็นเรื่องปกติของสังคม แต่ถ้าวันใดผู้หญิงลุกขึ้นมาตอบโต้สามีบ้างไม่ว่าจะด้วยการฆ่าหรือดัดด้วยวะเพศจะกลายเป็นข่าวใหญ่ขึ้นมาทันที ภาพผู้หญิงที่ตอบโต้สามีจะกลายเป็น ‘เมียโหด’ ในขณะที่เรื่องราวการถูกสามีทุบตีทำร้ายมีเพียงไม่กี่บรรทัด นอกจากนั้นกรณีฆาตกรรมคนรักมักมุ่งประเด็นไปยังพฤติกรรมของฝ่ายหญิง เช่น คิดว่าฝ่ายหญิงมีชู้ หรือมีชายหนุ่มมาติดพันมากเกินไปหลายตา มุมมองอย่างนี้สะท้อนความเชื่อที่ว่า ภรรยาเป็นสมบัติของสามี ฉะนั้นพฤติกรรมทางเพศนอกสมรสของภรรยาจึงเป็นเรื่องหยาบคั่งคืดศรีลูกผู้ชาย

● ความรุนแรงในสังคม/ชุมชน

ประเภทของความรุนแรงในสังคม/ชุมชนที่ปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอ ได้แก่ ข่าวฆ่าข่มขืน ลวนลามทางเพศ หรือข่าวการค้าประเวณี

-ข่าวการทำร้ายทางเพศและการข่มขืน

การรายงานข่าวประเภทนี้สื่อยังมุ่งสร้างสีสันและบรรยายรายละเอียดเหตุการณ์อย่างละเอียด เพื่อให้ชวนน่าติดตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้เสียชีวิตเป็นคนมีชื่อเสียง สื่อจะขุดคุ้ยประวัติ พฤติกรรมส่วนตัวและนำเสนอติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน การนำเสนอของสื่อหลายครั้งยังแฝงอคติทางเพศมองว่าผู้หญิงเองก็มีส่วนทำให้เกิดเหตุการณ์ขึ้น เช่น เสนอข่าวว่าผู้หญิงแต่งกายยั่วชวน ไม่รัดกุม กลับบ้านดึก ไปเที่ยวแหล่งบันเทิง หัวอ่อนเชื่อผู้ชายง่าย หรือแม้กระทั่งการคบผู้ชายหลายคน การรายงานข่าวแบบนี้ทำให้ผู้อ่านซึมซับความคิดที่ว่าปัญหาผู้หญิงถูกข่มขืนนั้นผู้หญิงต้องรู้จักระมัดระวังตนเอง อย่าหลงเชื่อคนง่าย นอกจากนั้นถ้อยคำประเภท 'หีน' 'บ้ากาม' 'ชาติสัตว์' ยังพบเป็นประจำในการรายงานข่าว ซึ่งทำให้ภาพของผู้กระทำกลายเป็นคนมีปัญหาด้านจิต ทั้งที่ในความเป็นจริงผู้ชายที่กระทำรุนแรงคือคนปกติในสายตาของคนทั่วไป ทำให้ภาพของปัญหาบิดเบือน

-ข่าวการค้าประเวณี

ภาพการล่อซื้อหญิงขายบริการทางเพศโดยเปิดให้สื่อมวลชนเข้าไปถ่ายภาพขณะเจ้าหน้าที่ตำรวจไล่จับผู้หญิงขณะกำลังเปลือยกายถูกสังคมวิจารณ์ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเหยียดหยามศักดิ์ศรีของผู้หญิงนั้นปัจจุบันลดน้อยลงไปเพราะการเรียกร้องขององค์กรสิทธิมนุษยชนและองค์กรสตรี ข้อสังเกตจากการเสนอข่าวทำนองนี้อีกประการคือ กรณีเด็กถูกล่อลวงค้าประเวณีแล้วมีหน่วยงานเข้าไปช่วยเหลือ เด็กจะถูกจับแต่งตัวมิดชิด ปิดหน้าปิดตาเข้าใจว่าคงเป็นการไม่เปิดเผยตัวตนของเด็ก แต่ภาพที่เผยแพร่ตามหน้าหนังสือพิมพ์กลับไม่ได้ช่วยปกปิดตัวตนของเด็กแต่อย่างใด จะเห็นว่าสื่อไม่ได้ช่วยปกปิด แต่เด็กปกปิดตัวเองต่างหาก อีกทั้งภาษายังเป็นการตอกย้ำความรุนแรง

● ความรุนแรงจากรัฐ

ข่าวประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นความรุนแรงจากการการเข้าสลายการชุมนุมผู้ประท้วงจากรัฐ หรือเป็นความรุนแรงอันเกิดจากกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายของรัฐ ซึ่งความรุนแรงประเภทนี้พบไม่มากนัก

2. ลักษณะการนำเสนอภาพและเนื้อหาของเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี

ผลการวิจัยพบว่าในด้านลักษณะการนำเสนอภาพและภาษาของข่าวความรุนแรงต่อสตรี หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ไทยรัฐ ข่าวสด นำเสนอในลักษณะก้าวร้าว รุนแรง ในขณะที่คม ชัด ลึก นำเสนอในลักษณะที่เหมาะสมกว่า ด้านวิธีการนำเสนอหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับนำเสนอแบบบอกรายละเอียดของเหตุการณ์เป็นส่วนใหญ่ซึ่งการเสนอแบบบอกรายละเอียดของเหตุการณ์รวมความไปถึงความคืบหน้าของเหตุการณ์ ดังนั้นตัวเลขในช่องดังกล่าวจึงค่อนข้างสูง (ดูตารางที่ 10 ประกอบ) เนื่องจากบางข่าวได้รับความสนใจจากสังคมจึงถูกนำเสนอติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน อย่างไรก็ตามวิธีการเสนอแบบตอกย้ำอคติทางเพศยังคงแอบแฝงอยู่ในการรายงานข่าวโดยเฉพาะเมื่อผู้หญิงถูกฆาตกรรม ผู้สื่อข่าวและเจ้าหน้าที่ตำรวจมักสันนิษฐานก่อนว่าเกิดจากปมชู้สาวโดยโยงเรื่องรูปร่างหน้าตาและพฤติกรรมของผู้ตายไปยังประเด็นสาเหตุของการฆาตกรรม ส่วนการเสนอแบบชี้ปัญหาสังคมยังไม่ใช้บทบาทที่เด่นนักของหนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่เป็นบทบาทในการสะท้อนภาพของสังคมมากกว่า

จากการวิเคราะห์เรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์ นอกจากทราบบลักษณะการนำเสนอ อคติทางเพศที่แฝงอยู่ในการรายงานข่าว บทบาทและแนวคิดของหนังสือพิมพ์ต่อประเด็นความรุนแรงต่อสตรีแล้ว ปริมาณข่าวยังฉายภาพของปัญหาความรุนแรงที่ปรากฏในสังคมได้เป็นอย่างดี ผลการวิจัยชี้ชัดว่าผู้หญิงยังคงตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงทั้งความรุนแรงทางกาย ความรุนแรงทางใจ ความรุนแรงทางเพศ และความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (ดูตารางที่ 2 ประกอบ) ทั้งยังถูกกระทำรุนแรงตั้งแต่ในบ้าน นอกบ้าน สถานที่ทำงาน รวมไปถึงความรุนแรงอันเกิดจากรัฐ ดูเหมือนว่าแทบไม่มีสถานที่ใดเลยที่จะปลอดภัยสำหรับผู้หญิง ผู้หญิงที่ถูกกระทำมีทุกช่วงอายุ ทุกสถานะ และทุกอาชีพ ทั้งนี้ตัวเลขจากงานวิจัยเป็นเพียงเสี้ยวหนึ่งของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมเท่านั้น ในความเป็นจริงยังมีผู้หญิงอีกมากมายตกอยู่ในวังวนของความรุนแรง หลายคนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลมืด ผู้หญิงจึงยังคงตกเป็นเหยื่อของสังคมต่อไปไม่สิ้นสุดตราบเท่าที่วัฒนธรรมการกดขี่ผู้หญิงยังไม่หมดไปจากสังคม

กล่าวโดยสรุป นอกจากกลไกทางสังคมจะเป็นผู้ทำร้ายผู้หญิงแล้ว ตัวสื่อมวลชนเองก็ยังคงเป็นผู้ตอกย้ำความรุนแรงต่อผู้หญิงเช่นเดียวกัน

บทที่ 5

ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี

การศึกษาเรื่อง “ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีและข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์” ในส่วนของกรวิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์องค์กรสตรีทั้งภาครัฐ และเอกชน จำนวนทั้งสิ้น 5 องค์กร ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการสัมภาษณ์ออกเป็นประเด็น ดังนี้

1. ความเป็นมาขององค์กร และขอบเขตความรับผิดชอบ
2. ปัญหาความรุนแรงต่อสตรี และการให้ความช่วยเหลือ
3. ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีต่อการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีในสังคม
4. ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีต่อการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีในสื่อมวลชน
5. การนำเสนอข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์
6. กลยุทธ์การสื่อสารกับสื่อมวลชนเพื่อผลักดันแนวความคิดการเสนอข่าวความรุนแรงต่อสตรี
7. สื่อมวลชน & องค์กรสตรี กับการมองต่างมุม
8. บทบาทของสื่อมวลชนต่อสตรี (ช่วยเหลือหรือทำร้าย ?)
9. ข้อเสนอแนะต่อสื่อมวลชน

ผลการสัมภาษณ์องค์กรสตรี

1. ความเป็นมาขององค์กรและขอบเขตความรับผิดชอบ

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินการในประเด็นความรุนแรงต่อสตรีในประเทศไทย มีจุดเริ่มต้นเกิดจากสตรีในแวดวงวิชาการที่รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่ม เพื่อหาข้อยุติสำหรับปัญหาความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงไทย ต่อมาสมาชิกของกลุ่มได้กำหนดให้เป็นพันธกิจอย่างเป็นระบบ และจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชนของตนขึ้นมาอย่างเป็นกิจลักษณะ โดยมุ่งทำงานเพื่อแก้ปัญหาที่ผู้หญิงเผชิญ เช่น สถานภาพที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิง/ชาย ในสังคมและในชีวิตสมรส ความรุนแรงในครอบครัว ความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจ การลวนลามทางเพศ การค้าประเวณี และการเลือกปฏิบัติในรูปแบบอื่น ๆ ปัจจุบันมีองค์กรพัฒนาเอกชนที่มุ่งทำงานแก้ปัญหาเกี่ยวกับสตรีประมาณ 15 องค์กร หน่วยงานของรัฐกว่า 10 หน่วยงาน

ด้านหน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรหลักในการดำเนินงานด้านการพัฒนาศักยภาพและความเสมอภาคของสตรี คือ คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2532 ทำหน้าที่จัดทำและนำเสนอนโยบายและแผนของชาติในประเด็นสตรีต่อคณะรัฐมนตรี และเป็นกลไกประสานงานกับองค์กรภาครัฐอื่นๆ และหน่วยงานภาคเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสตรี การจัดตั้ง กสส. ขึ้นมาเป็นองค์กรกลางในการวางแผน สนับสนุนประสานงาน และประเมินผลการดำเนินงานที่ส่งเสริมบทบาทและสถานภาพสตรี สืบเนื่องมาจากรัฐบาลตระหนักดีว่าปัญหาความรุนแรงต่อสตรีทุกรูปแบบเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งยังสร้างความเสียหายแก่สังคมและเศรษฐกิจของประเทศด้วย นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ได้เปิดโอกาสที่จะสามารถจัดตั้งกลไกต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อพิทักษ์สิทธิสตรีและสิทธิเด็กในระดับประเทศโดยผ่านบทบัญญัติที่ไม่เคยมีมาก่อนที่กำหนดให้ประเทศไทยจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (the National Human Rights Committee) โดยที่สิทธิของสตรีและเด็กจะได้รับการชูขึ้นมาให้มีความสำคัญเมื่อกลไกกำกับดูแลสิทธิมนุษยชนดังกล่าวได้จัดตั้งเสร็จสมบูรณ์แล้ว

ด้านองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยต่างแสดงจุดยืนของตนในการต่อสู้กับปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสตรี แต่สิ่งที้องค์กรสตรีทั้งหลายต้องเผชิญคือ ความรุนแรงต่อสตรีเป็นปัญหาที่มีหลายมิติ อันเนื่องมาจากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิง/ชาย เพราะโครงสร้างสังคมที่ให้อำนาจแก่ชายและวัฒนธรรมที่ยอมให้ชายใช้ความรุนแรงต่อหญิงได้ ทั้งยังมีเงื่อนไขอื่นๆ

ที่มีส่วนเพิ่มพูนปัญหา ได้แก่ เจ็บป่วยทางสังคมวัฒนธรรม ลักษณะส่วนตัวของปัจเจกชน และสภาพแวดล้อม

ความเพียรพยายามขององค์กรสตรีมีทั้งการรณรงค์สร้างจิตสำนึกแก่สาธารณชน การเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่กลไกและระบบต่างๆ ที่ต้องเผชิญกับกรณีที่สตรีถูกกระทำรุนแรง มูลนิธิเพื่อนหญิง ได้ทำงานเพื่อยกระดับความรู้ถึงการปฏิบัติต่อสตรีอย่างไม่เป็นธรรม และได้พยายามประสานความร่วมมือกับหลายฝ่ายเพื่อยกสถานภาพของสตรีไทย งานของมูลนิธิเพื่อนหญิง คือ ให้บริการแนะนำปรึกษาทางกฎหมายและทางสังคมแก่สตรีที่ได้รับความเดือดร้อนจากการถูกละเมิด ถูกข่มขืน ถูกฉกฉวยทางเพศ ปัญหาตั้งครวญไม่เพียงประสงค์ รวมถึง การใช้ความรุนแรงต่อสตรีในรูปแบบต่างๆ และการเลือกปฏิบัติต่อสตรี นอกจากนั้นมูลนิธิเพื่อนหญิงยังต้องการดึงผู้ชายเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้วยเพื่อไม่ทำให้ผู้ชายเกิดความรู้สึกแปลกแยกโดยให้ผู้ชายเข้ามาแลกเปลี่ยนทัศนคติและความคิดเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างหญิง/ชาย

แนวความคิดที่ว่า การใช้ความรุนแรงต่อภรรยาเป็นเรื่องภายในครอบครัว เป็นสิ่งที่มูลนิธิผู้หญิงพยายามรณรงค์ต่อสู้มาโดยตลอดเพื่อเปลี่ยนแนวคิดของคนในสังคมไม่ให้มองว่าการทำร้ายภรรยาเป็นเรื่องระหว่างลึนกับพัน หรือเป็นเรื่องภายในครอบครัว แต่เป็นปัญหาที่ผูกโยงให้เกิดปัญหาความรุนแรงต่อสตรีในรูปแบบต่างๆ ขึ้นอีกมากมาย ภารกิจของมูลนิธิผู้หญิงมุ่งทำงานเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ด้อยโอกาสโดยให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ รวมถึงทำงานวิจัยในประเด็นสตรี มูลนิธิพิณาทาสกุลเพื่อเด็กและสตรี เป็นอีกหน่วยงานที่มุ่งช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกทารุณกรรมอย่างครบวงจร ตั้งแต่ การตรวจพบปัญหา ค้นหาสาเหตุ แนวทางแก้ไข ให้การบำบัดรักษาและฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจ การป้องกันไม่ให้ถูกกระทำซ้ำ ตลอดจนการส่งเด็กกลับคืนสู่สังคม เป็นต้น ทั้งนี้จุดมุ่งหมายที่สำคัญของมูลนิธิฯ กำหนดไว้ว่าจะให้ความช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกละเมิดสิทธิ ถูกทารุณกรรม ถูกเอารัดเอาเปรียบในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข โดยมูลนิธิฯ จะไม่เข้าไปก้าวท้าวในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้เข้าไปช่วยเหลือแล้ว สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี (สส.สส.) เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีบ้านพักฉุกเฉินสำหรับสตรีและเด็กขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เปิดบริการมาแล้วเป็นเวลากว่า 30 ปี นอกจากให้ความช่วยเหลือด้านที่พักพิง อาหาร และสิ่งจำเป็นต่างๆ ผู้เดือดร้อนยังได้รับการให้คำปรึกษาแนะนำและการฝึกอบรม ทั้งยังมีโครงการพัฒนาเยาวชนและบริการรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนอีกด้วย

ทั้งหมดเป็นภาพคร่าวๆ ขององค์กรสตรีในด้านการให้ความช่วยเหลือสตรี ซึ่งแต่ละองค์กรต่างมีภารกิจ และกระบวนการในการทำงานแตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้

มูลนิธิผู้หญิง เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2527 ดำเนินงานเพื่อคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หญิงและเด็กหญิงที่ประสบปัญหา ตลอดจนรณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงปัญหาที่ผู้หญิงเผชิญอยู่ในสังคมปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ มูลนิธิผู้หญิงส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกลไกในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง

การดำเนินงานของมูลนิธิผู้หญิงประกอบด้วย 3 ฝ่าย ได้แก่

1. **ฝ่ายบริการสังคม** ดำเนินงานให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงทางเพศ โดยมีบริการให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยจัดหาที่พักพิงชั่วคราว การรักษาพยาบาล ประสานงานเพื่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ นอกจากนี้ยังมีโครงการช่วยเหลือเด็กและผู้หญิงต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยให้ได้รับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน

2. **ฝ่ายข้อมูลและเผยแพร่** ผลิตสื่อในรูปแบบต่างๆ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้หญิงนอกจากนี้ยังรณรงค์สร้างทัศนคติที่ถูกต้องต่อสาธารณชนให้เกิดความเข้าใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง ผลักดันให้เกิดนโยบายและกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อผู้หญิง เช่น สวัสดิการสังคม และแนวทางปฏิบัติในการคุ้มครองต่อผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงต่างๆ เป็นต้น

3. **ฝ่ายชุมชน** รณรงค์เผยแพร่เพื่อสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนและสนับสนุนให้เกิดกลไกในการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและเด็ก ทั้งในชุมชนชาวไทยและชุมชนชาวเขา ประสานงานกับกลุ่มผู้หญิงและเยาวชนในชุมชน อบต. ครุและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง อบรมอาสาสมัครเพื่อส่งเสริมคุ้มครองสิทธิผู้หญิงและเด็กเพื่อให้มีส่วนร่วมในการพิทักษ์สิทธิและช่วยเหลือกรณีผู้หญิงและเด็กประสบปัญหาในชุมชน โดยเฉพาะปัญหาความรุนแรงทางเพศ ความรุนแรงในครอบครัว และการค้าหญิง

ดังนั้นกระบวนการทำงานของมูลนิธิฯ เพื่อรวบรวมปัญหา ขณะเดียวกันก็ทดลองปฏิบัติโดยให้ความช่วยเหลือไปด้วย จากนั้นก็สรุปเป็นบทเรียน และเผยแพร่สู่สาธารณชนแล้วนำไปสู่การเสนอต่อรัฐบาลเพื่อให้เกิดเป็นนโยบาย อาทิ นโยบาย และแผนจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในปี พ.ศ. 2543 ทั้งยังดำเนินการติดตามความคืบหน้าภายหลังจากรับนโยบายไปใช้

มูลนิธิเพื่อนหญิง เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2523 ภายใต้ชื่อ 'กลุ่มเพื่อนหญิง' ได้รับการจดทะเบียนโดยกรุงเทพมหานครเป็น 'มูลนิธิเพื่อนหญิง' และมีฐานะเป็นนิติบุคคลจากกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2534 เป้าหมายของมูลนิธิฯ คือ ต้องการให้ผู้หญิงมีความเสมอภาคทางเพศทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ กฎหมาย ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในทุกระดับ คือ ทั้งในระดับตัวเอง ระดับกลุ่ม และระดับนโยบายของรัฐ

งานของมูลนิธิเพื่อนหญิง แบ่งเป็น 4 กลุ่มได้แก่

งานให้ความช่วยเหลือสตรีในภาวะวิกฤติ เป็นศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย และส่งคนส่งเคราะห์กับผู้หญิงที่ประสบปัญหาจากภัยคุกคามทางเพศ ความรุนแรงในครอบครัวสุขภาพ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ถูกเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรม รวมทั้งการถูกเลือกปฏิบัติในเรื่องอาชีพ การศึกษา และการมีส่วนร่วมในสังคม

งานเครือข่าย จัดเวทีเสวนา สัมมนาให้กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อผลักดันและเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้หญิงมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง เพื่อร่วมผลักดันนโยบายและแผนปฏิบัติการของรัฐ จัดอบรมอาสาสมัครให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเบื้องต้นแก่หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรง ตลอดจนร่วมรณรงค์ประเด็นสตรี แรงงาน และสิทธิมนุษยชนในเวทีสากล

งานด้านข้อมูลและผลิตสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน

งานรณรงค์ผลักดันนโยบายและแผนปฏิบัติงานของรัฐ โดยได้รับการแต่งตั้งเป็น คณะอนุกรรมการ คณะทำงานในสภากลไภครัฐต่อกิจการสตรี

ความสำเร็จของมูลนิธิเพื่อนหญิง คือ การรณรงค์เรื่องลาคลอด และการให้มีพนักงานสอบสวนหญิงในคดีข่มขืน ทั้งยังมีบทบาทช่วยประสานขบวนการรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก และเร่งรัดให้รัฐบาลได้กำหนดนโยบาย และแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี

จะเห็นว่ามูลนิธิเพื่อนหญิงได้บูรณาการงานสตรีเข้าไปในองค์กรต่าง ๆ นอกเหนือไปจากการสร้างข่ายงานเฉพาะองค์กรสตรีด้วยกัน และได้มีบทบาทเป็นแกนประสานการรณรงค์ในประเด็นสำคัญ ๆ อย่างต่อเนื่อง

มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี ก่อตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2542 แต่ก่อนจะมาเป็นมูลนิธิปวีณาฯ เริ่มแรกนางปวีณา หงสกุล ได้รับแต่งตั้งจากสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ.2538 ให้เป็นประธานคณะกรรมการเร่งรัดและประสานงานการปฏิบัติงานเยาวชนและสตรีภาครัฐและเอกชน สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยจัดตั้ง "ชุดเฉพาะกิจ" ขึ้น

เพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกละเมิดสิทธิและถูกทารุณกรรมในรูปแบบต่างๆ อย่างไรก็ตามก็ได้
“ชุดเฉพาะกิจ” ดังกล่าวที่จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ทางราชการโดยตรงได้แปรเปลี่ยนไป
ตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง นางปวีณา จึงได้จัดตั้งชุดเฉพาะกิจ “ปวีณา หงสกุล” ขึ้นมา
ปฏิบัติงานหลังจากปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา เพื่อดำเนินการช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ประสบเคราะห์
อย่างถาวรโดยไม่ผูกติดกับตำแหน่งหน้าที่ทางราชการและการเมือง หลังจากจัดตั้งชุดเฉพาะกิจ
“ปวีณา หงสกุล” ต่อมาได้รับความอนุเคราะห์เป็นโครงการสนับสนุนและปฏิบัติงานร่วมกันกับ “มูล
นิธิไลออนส์สากล” จากสหรัฐอเมริกา และในเวลาต่อมาจึงได้ก่อตั้งเป็นมูลนิธิโดยใช้ชื่อว่า “มูล
นิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี”

นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมูลนิธิปวีณาฯ เป็นต้นมา มูลนิธิได้ดำเนินการช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ไม่
ได้รับความเป็นธรรม อาทิ การช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกข่มขืน อนาคต ถูกล่อลวง ค้าประเวณี
ถูกทารุณกรรม กักขัง ทำร้ายร่างกาย คนหาย เด็กเร่ร่อนจรจัด ถูกกดขี่แรงงาน ทั้งยังช่วยหาสถาน
ศึกษาพร้อมทั้งสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน ช่วยจัดหาที่อยู่อาศัยให้ นอกจากนี้ มูล
นิธิยังได้ดำเนินด้านการขอความเป็นธรรม ขอความอนุเคราะห์ โดยประสานงานกับหน่วยงาน
ต่างๆที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและสตรีในด้านอื่นๆอีก เช่น ให้คำแนะนำด้าน
กฎหมายเบื้องต้น สาธารณภัยต่างๆ และให้คำแนะนำด้านอาชีพ เป็นต้น โดยสรุป มูลนิธิปวีณาฯ
ได้ดำเนินการช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้ายประมาณปีละ 2-3 พันราย

สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี (สส.สส.) ก่อนจะมาเป็นสมาคมส่งเสริมสถานภาพ
สตรีจุดเริ่มต้นความคิดมาจากคนกลุ่มหนึ่งที่สนใจประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิง และอยากนำทาง
ออกให้ผู้หญิงที่ประสบปัญหาเหล่านั้น จึงจัดตั้ง “กลุ่มส่งเสริมสถานภาพสตรี” ขึ้นในปี 2517 ซึ่ง
นำไปสู่การเปิดบ้านพักฉุกเฉิน โครงการบ้านพักฉุกเฉินหลังแรก เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการใน
ปี 2525 โดยพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลีฯ เป็นผู้เสด็จเปิด ต่อมาในปีเดียวกันได้จด
ทะเบียนเป็น “สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี” จากวันนั้นบ้านพักฉุกเฉินได้เปิดดำเนินการมา
เป็นเวลากว่า 30 ปี ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หญิงที่เดือดร้อนมาแล้วกว่า 40,000 คน

กิจกรรมหลักของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี มี 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่

1. งานสังคมสงเคราะห์ เป็นการให้ความช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กที่เดือดร้อนด้วย
ปัญหาต่าง ๆ การให้ความช่วยเหลือมีทั้งการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ การให้คำปรึกษาโดยไม่รับ
เข้าพักจากการซักถามประวัติ สาเหตุของปัญหา โดยมีนักสังคมสงเคราะห์ให้คำแนะนำและช่วย
เหลือตามสภาพความสำคัญของปัญหา ส่วนการให้บริการเข้าพักที่บ้านพักฉุกเฉิน นอกจากผู้รับ

บริการจะได้รับความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย อาหาร สุขภาพอนามัยแล้ว ในระหว่างนั้น ผู้รับบริการจะได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจตามหลักการสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนการฝึกอาชีพด้วย ผู้เดือดร้อนที่เข้ามาขอรับความช่วยเหลือ แยกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ 1. ผู้หญิงที่มีปัญหาครอบครัว ถูกข่มขืน ถูกหลอก ไร้ที่พึ่ง 2. ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์โดยมิได้วางแผน 3. ผู้หญิงที่ติดเชื้อ เอช.ไอ.วี. และผู้ป่วยเอดส์

2. งานส่งเสริมสถานภาพสตรี ได้แก่ งานของสถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา โดยการศึกษาและวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับนโยบายที่มีผลกระทบต่อสตรี และรณรงค์ให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศโดยใช้ฐานข้อมูลหญิงชายเป็นเครื่องมือ การดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆนั้น อาจพิจารณาได้เป็น 3 ระดับคือ ระดับสังคม โดยมุ่งให้สาธารณชนตระหนักในศักยภาพของผู้หญิงที่มีส่วนในการสร้างสรรค์และพัฒนาประเทศ ระดับองค์กร มุ่งผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย นโยบายหรือแนวปฏิบัติในการบริหารเพื่อให้ผู้หญิงได้รับผลประโยชน์เท่าเทียมชาย และระดับบุคคลที่มุ่งเน้นการสร้างศักยภาพ ประสิทธิภาพในการทำงานของผู้สตรีในท้องถิ่น โครงการที่ดำเนินการไปแล้วคือการผลักดันให้รัฐธรรมนูญ ประกันสิทธิสตรี โครงการฝึกอบรมสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีงานพัฒนาเยาวชนเพื่อวางรากฐานเรื่องความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในระยะยาว

3. งานหาทุนสนับสนุนการดำเนินงาน โดยอาศัยการบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) จัดตั้งขึ้นในปี 2532 โดยอดีตนายกรัฐมนตรี (พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ) เป็นผู้ลงนาม เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2532 ซึ่งเป็นวันสตรีสากล กสส. ทำหน้าที่เสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมสถานภาพของสตรีต่อคณะรัฐมนตรี ประสาน ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและแผนหลัก และแนวทางปฏิบัติ ตลอดจนเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับผลกระทบของกฎหมาย นโยบาย แผนงาน และโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐที่มีผลต่อความเสมอภาคระหว่างหญิง-ชาย ทั้งยังประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

กสส. ได้มีการเคลื่อนไหวรณรงค์ประเด็นความรุนแรงต่อสตรี ดังนี้

- ผลักดันให้มีการดำเนินการ แก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี เช่น ยกเลิกข้อสงวนตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ทั้งเรื่อง ความเสมอภาคทางการเมือง การถือสัญชาติของบุตรที่เกิดจากหญิงไทย ความเสมอภาคทางการศึกษา เรื่องสิทธิและโอกาสในการจ้างงาน เรื่องการทำสัญญา ยกเลิกพรบ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พรบ. มาตราการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิง และเด็ก พ.ศ. 2540 พรบ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่

14) พ.ศ. 2540 รวมทั้ง การจัดทำบันทึกข้อตกลงเรื่องแนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าหญิง และเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2542

- องค์กรเชิงรุกร่วมกับองค์กรเอกชนในการผลักดันให้พรรคการเมืองมีนโยบายการพัฒนาสตรี และให้สตรีมีส่วนร่วมระดับตัดสินใจในพรรค รวมทั้งการลงสมัครเลือกตั้ง ตลอดจนจัดสัมมนาต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมบทบาทสตรีในระดับตัดสินใจ

2. ปัญหาความรุนแรงต่อสตรีและการให้ความช่วยเหลือ

● สภาพปัญหาความรุนแรง

รูปแบบความรุนแรงต่อผู้หญิงมีหลายมิติทั้งความรุนแรงทางกาย ทางเพศ ทางจิตใจ และความรุนแรงอันเกิดจากการเพิกเฉยของรัฐ ทั้งยังเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา สถานที่ และทุกสถานะทางสังคม ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อความรุนแรงตลอดเวลา ความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิงในสังคมลัทธิ มีรากเหง้ามาจากระบบสังคม วัฒนธรรมที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิงทำให้ผู้หญิงกลายเป็นพลเมืองชั้นสอง ดังนั้น องค์กรสตรีที่ทำงานให้ความช่วยเหลือผู้หญิงต่างพยายามรณรงค์เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่ออันเป็นที่มาของความรุนแรง ซึ่งจากการสัมภาษณ์องค์กรสตรีทั้ง 5 องค์กร ต่างเห็นพ้องว่า ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงเกิดจากค่านิยมและความเชื่อพื้นฐานของคนโดยเฉพาะอุดมการณ์ทางสังคมแบบชายเป็นใหญ่ (patriarchal ideology) เช่น ความรุนแรงในครอบครัว ผู้หญิงจำนวนมากยังเชื่อว่า เรื่องการกระทบกระทั่งระหว่างสามีกับภรรยาเป็นเรื่องปกติ เพราะเมื่อผู้หญิงแต่งงานไปแล้วก็ต้องกลายเป็นสมบัติของสามี สามีมีสิทธิที่จะสั่งสอนภรรยาได้ การแก้ไขปัญหาก็ค่อนข้างลำบาก ส่วนหนึ่งเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้หญิง อีกส่วนหนึ่งเกิดจากสังคมมองว่าเป็นเรื่องเสียหายในครอบครัว นำอับอาย เรื่องจึงไม่ถูกเปิดเผย ทำให้ความช่วยเหลือไปไม่ถึง ด้านปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานก็เช่นเดียวกันยังผูกติดกับค่านิยมของคนในสังคมเช่นเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนยังมีค่านิยมเก่า ๆ เวลามีคนไปขอความช่วยเหลือก็มองว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว เมื่อผู้หญิงไม่ได้รับความช่วยเหลือ เมื่อกลับไปยังครอบครัวก็ไปเจอปัญหาเดิม ๆ เป็นปัญหาซ้ำซาก ทำให้ความรุนแรงหนักขึ้นเรื่อย ๆ ผู้หญิงจึงตอบได้ด้วยการทำร้ายสามี หรือไม่ก็ไปลงที่เด็ก ผู้หญิงบางคนมองว่าความเท่าเทียมระหว่างชายหญิง คือเสรีภาพที่จะทำอะไรก็ได้เหมือนผู้ชาย เช่น ผู้หญิงบางคนเห็นว่าผู้ชายล่าสอนได้ ตนก็ต้องล่าสอนได้เช่นกัน ซึ่งเป็นความคิดที่ผิด ความเท่าเทียมในที่นี้ไม่ใช่ความเหมือน

ปัญหาของผู้หญิงเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ชักนำให้ผู้หญิงเข้าสู่วงจรอุตสาหกรรม ปัญหาคือ แม้ว่าสังคมจะเจริญก้าวหน้าขึ้น แต่ทัศนคติของคนยังไม่เปลี่ยน ถ้ามองภาพปัจจุบันดูเหมือนว่าสังคมเป็นโลกาภิวัตน์ ผู้หญิงมีการศึกษาที่ดีขึ้น มีงานที่ดีทำ บางคนก็เป็นรัฐ

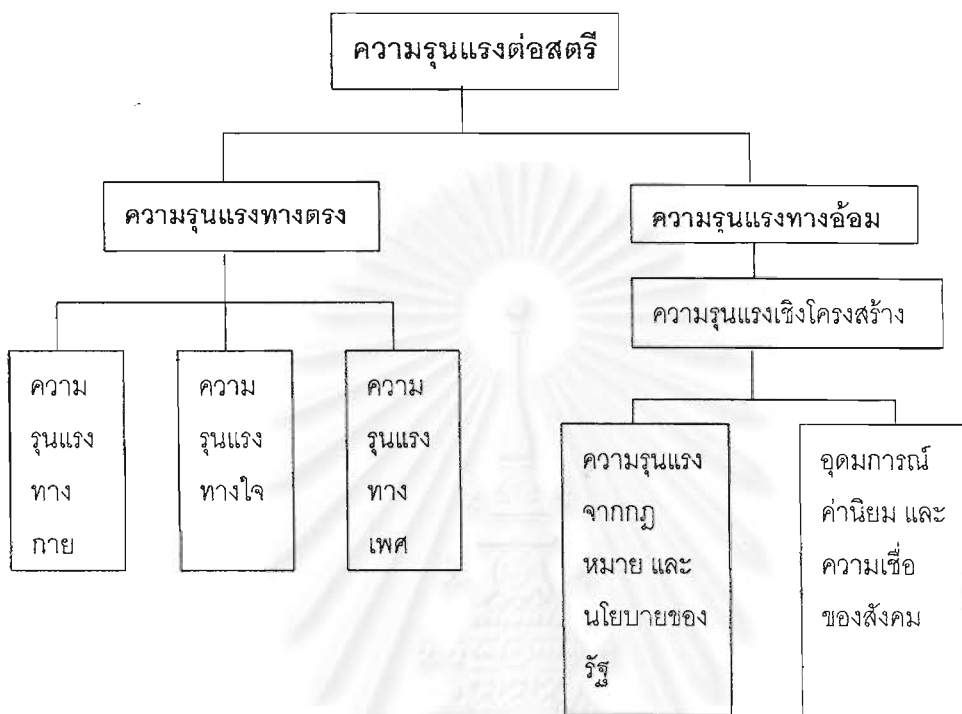
มนตรีต่าง ๆ แต่ภาพที่เราเห็นนี้เป็นเพียงภาพมายา เราจะเห็นผู้หญิงที่อยู่ในชนชั้นกลางยังคงถูกกระทำ ความรุนแรงอยู่ ยังถูกละเมิดสิทธิในที่ทำงาน ถูกกีดกันเอาไว้ดเอาเปรียบทางตำแหน่งหน้าที่ การงาน ปัญหาเหล่านี้ยังดำรงอยู่ในเงื่อนไขที่ดูเหมือนว่าผู้หญิงมีศักยภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นภาพมายา แต่ภาพความเป็นจริง สถานะของผู้หญิงยังคงไม่เปลี่ยนแปลง เพราะผู้ชายยังมองว่า ผู้หญิงไม่เหมาะสมจะเป็นหัวหน้า เพราะผู้หญิงต้องตั้งครก เลี้ยงลูก จึงไม่มีศักยภาพเทียบเท่าชาย หรือ แม้แต่เรื่องค่าตอบแทนก็เช่นกัน ผู้หญิงจะได้ค่าตอบแทนน้อยกว่า โดยอิงเรื่องของธรรมชาติเป็นประเด็นของสังคม ทั้งที่เป็นเรื่องของสรีระที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ แต่บทบาทสามารถเปลี่ยนแปลงได้

“ระบบทุนนิยมค่อนข้างฉลาดตรงที่นำเรื่องธรรมชาติของผู้หญิง มาตีเป็นเรื่องคุณค่าทางเศรษฐกิจ ส่วนผลกระทบที่ตามมาไม่ว่าจะเป็นการถูกข่มขืน การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ถูกใช้บริการทางเพศ ฯลฯ มาจากค่านิยมของสังคมที่ยังมองผู้หญิงแบบ Double Standard คือ มองแบบชายเป็นใหญ่ ค่านิยมเหล่านี้โยงมาถึงปัญหาด้านแรงงาน ในความเป็นจริงสังคมไทยมีความทับซ้อนในเรื่องอำนาจนิยมระหว่างข้าราชการกับประชาชน คนรวยกับคนจน เจ้านายกับลูกจ้าง รวมถึงอำนาจระหว่างชายกับหญิงโดยที่สังคมเป็นตัวกำหนดความคิดของชายและหญิง” (จะเด็จ เชาวน์วิไล, สัมภาษณ์ 4 ตุลาคม 2545)

ภายใต้สังคมแบบชายเป็นใหญ่และการพัฒนาสังคมที่เน้นเรื่องการบริหารโภคตามปรัชญาของระบบทุนนิยมทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจทางเพศและนำมาซึ่งการขาย ‘มนุษย์’ ผู้หญิงและเด็กกลายเป็นสินค้าที่มีการซื้อขายกันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน ทั้งยังตกเป็นเหยื่อของการถูกกดขี่สิ่งที่เกิดขึ้นคือผลประโยชน์และรายได้จำนวนมหาศาลตกเป็นของเจ้าของสถานบริการ เอเยนต์หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในขณะที่ผู้ค้าประเวณีกลับถูกเอาไว้ดเอาเปรียบ ทั้งที่เธอเหล่านั้นเป็นที่มาของรายได้มหาศาล มาตรการการปราบปรามที่ผ่านมาของรัฐที่มุ่งเน้นการจับกุมเอเยนต์หรือหญิงบริการไม่ใช่การแก้ไขปัญหที่ตรงจุดแต่การนโยบายที่เน้นการลงโทษหญิงบริการมากกว่ากลไกสำคัญที่ทำให้การค้านี้ดำรงอยู่ได้ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนกลับรู้เห็นเป็นใจนอกจากจะเป็นผู้ซื้อบริการแล้วยังช่วยเหลือเจ้าของสถานบริการโดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย การกระทำเช่นนี้เรียกว่า “ปากว่าตาขยิบ” ดังที่ ส.ส.ปวีณา หงสกุล (25 ก.พ.2546) กล่าวไว้ว่า **ที่ผ่านมาการแก้ปัญหาเด็กจะดำเนินไปแบบไฟไหม้ฟาง มีปัญหาที่ก็หันมาให้ความสนใจกันทีจากนั้นก็หยุดทำให้ปัญหาเด็กและสตรีไม่มีวันจบสิ้น**

กล่าวโดยสรุป ความรุนแรงที่เกิดแก่สตรีสามารถวิเคราะห์ตามมิติของความรุนแรงได้ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงมิติของความรุนแรงต่อสตรี

จากมิติความรุนแรงต่อสตรีจะพบว่า ความรุนแรงต่อสตรีจำแนกได้เป็น 2 มิติ ได้แก่ ความรุนแรงทางตรง และความรุนแรงทางอ้อม ความรุนแรงทางตรงในที่นี้เป็นเหตุการณ์ที่เห็นได้ชัดเจน ผู้ใช้ความรุนแรงต้องการแสดงความเป็นอำนาจเหนือฝ่ายผู้ถูกกระทำ มีจุดมุ่งหมายที่จะควบคุมการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยการทำให้อีกฝ่ายเกิดความกลัว การกระทำรุนแรงต่อสตรีมิใช่เพียงการทำร้ายร่างกายเท่านั้น แต่เป็นการลบล้างสิทธิทางเพศของสตรีด้วย กล่าวคือความรุนแรงทางตรงมีที่มาจากบุคคล รูปแบบของความรุนแรงทางตรงประกอบด้วย ความรุนแรงทางกาย อาทิ การเตะ ต่อย ทบตี การใช้กำลังหรืออุปกรณ์ใดๆ เป็นอาวุธมีผลทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับบาดเจ็บ ความรุนแรงทางเพศ ได้แก่ การลวนลาม การคุกคามทางเพศ การข่มขืนกระทำชำเรา ความรุนแรงทางใจ เป็นการกระทำที่ทำให้ผู้หญิงได้รับความเสียใจหรือเสียสิทธิเสรีภาพ ส่วนความรุนแรงทางอ้อมหรือที่เรียกว่าความรุนแรงเชิงโครงสร้างนั้นเป็นต้นเหตุของความรุนแรงทั้งหลายทั้งปวงที่ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างศักยภาพของผู้หญิงกับสิ่งที่ผู้หญิงเป็นอยู่จริง การวิเคราะห์ความรุนแรงเชิงโครงสร้างสามารถวิเคราะห์ได้ 2 ระดับ คือระดับที่เป็นชนบประเพณี กฎหมาย และระเบียบของสังคม และระดับที่เป็นอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของคนในสังคม

• การดำเนินการช่วยเหลือสตรี

จากการรวบรวมสถิติการให้ความช่วยเหลือผู้หญิงที่เดือดร้อนจากองค์กรต่างๆ บ่งชี้ถึงสภาพปัญหาความรุนแรงในสังคมได้เป็นอย่างดี ตัวเลขดังกล่าวสะท้อนถึงสภาพสังคม สภาพปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง ที่นับวันจะเพิ่มสูงขึ้นจนเข้าขั้นภาวะวิกฤต ด้วยสภาพสังคมที่เสื่อมโทรม ภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำทำให้ผู้คนตกอยู่ในภาวะเครียด ปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่เพิ่มพูนปัญหาให้รุนแรงมากยิ่งขึ้น ดังรายงานสถิติความรุนแรงที่รวบรวมโดยองค์กรต่างๆ ดังนี้

มูลนิธิผู้หญิง จากสถิติปัญหาการถูกละเมิดสิทธิของผู้หญิงที่ขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิผู้หญิงในปี พ.ศ.2544 มีจำนวนทั้งสิ้น 217 ราย ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ความรุนแรงในครอบครัวต่อผู้หญิง 103 ราย การข่มขืน 48 ราย การค้าหญิง 37 ราย ถูกละเมิดสิทธิอื่นๆ 21 ราย และถูกล่วงละเมิดให้มีเพศสัมพันธ์จำนวน 8 ราย

มูลนิธิเพื่อนหญิง ได้รวบรวมรายงานการให้คำปรึกษาของศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง ในปี พ.ศ.2544 มีผู้มาขอคำปรึกษารวมทั้งสิ้น 869 ราย จากสถิติพบว่าส่วนใหญ่เป็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาชีวิต อาทิ สามีมีหญิงอื่น สามีทำร้ายร่างกาย ชายไม่อุปการะเลี้ยงดูบุตร ภรรยาฟ้องหย่าสามี ข้อมูลล่าสุด เดือนมกราคม-กันยายน 2545 จากสถิติการให้คำปรึกษาทางสังคม ฝ่ายศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี พบ ปัญหาในครอบครัวร้อยละ 45.13 ประกอบด้วย ปัญหาชายมีหญิงอื่น การทำร้ายร่างกายภรรยา ไม่อุปการะภรรยา และความขัดแย้งในครอบครัว ในขณะที่ปัญหาตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์มีรายงานร้อยละ 10.77 นอกนั้นเป็นปัญหาอื่นๆ อาทิ การข่มขืน ยาเสพติด เอดส์ ฯลฯ เช่นเดียวกัน ศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิงให้คำปรึกษาทางกฎหมายด้านการฟ้องหย่ามากที่สุด ร้อยละ 35.96

มูลนิธิปริณดาทศกุลเพื่อเด็กและสตรี จากผลการดำเนินงานของมูลนิธิฯ ระหว่างปี พ.ศ.2543 - 2545 พบว่ามีผู้เดือดร้อนเข้ามาขอรับความช่วยเหลือทั้งสิ้น 11,042 ราย เฉพาะปี 2545 ที่ผ่านมา เฉพาะปี 2545 ที่ผ่านมา 4,634 ราย ปัญหาที่พบได้แก่ ข่มขืน/อนาจาร ล่วงละเมิด/ค้าประเวณี ทารุณกรรม คนหาย ขอความเป็นธรรม ปัญหาครอบครัว การให้ความช่วยเหลือครอบครัวที่เดือดร้อน การให้คำแนะนำด้านกฎหมาย อาชีพ ยาเสพติด ฯลฯ ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่มีแต่เพิ่มขึ้นมากกว่าลดลง อย่างปัญหาข่มขืน อนาจาร ในปี 2545 พบทั้งสิ้น 314 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2544 16 ราย ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีอายุระหว่าง 8-15 ปี และอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ทั้งนี้พบว่าในประเทศไทยมีผู้ถูกล่วงละเมิดทั้งสิ้น 129 ราย เป็นชาวต่างด้าว 24 ราย ได้แก่ พม่า ลาว กัมพูชา ส่วนปัญหาการทารุณกรรมและกักขังเด็กและผู้หญิงพบทั้งหมด 253 ราย อยู่ในช่วงอายุ 0-7 ปี

สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี จากสถิติสรุปผลการดำเนินการของบ้านพักฉุกเฉิน ตั้งแต่วันที่ สิงหาคม 2523-สิงหาคม 2545 เป็นเวลา 22 ปี มีเด็กและผู้หญิงที่ได้รับความช่วยเหลือด้านต่างๆไปแล้วจำนวน 45,471 ราย ปัญหาที่พบ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับแรงงาน ปัญหาครอบครัว ปัญหาโสเภณี การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ถูกสามีทำร้ายร่างกาย ปัญหาสุขภาพ ปัญหาผู้ติดเชื้อ HIV ปัญหาถูกล่วง ลักทรัพย์ กฎหมาย เป็นต้น ทั้งนี้อายุของผู้เดือดร้อนส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 10-19 ปี และส่วนใหญ่การศึกษาต่ำกว่า ป.6

ตัวเลขเหล่านี้เป็นเพียงข้อมูลที่ได้รับการเปิดเผยเท่านั้น แต่ยังมีเหตุการณ์อีกมากมายที่ยังถูกปกปิด นั้นเป็นเพราะความเชื่อของสังคมที่ยังมองผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี สังคมมักประณามและโยนความผิดไปที่ตัวผู้หญิงมากกว่าจะเห็นอกเห็นใจ หรือมองว่าปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เกิดจากผู้หญิงเท่านั้น แต่ผู้ชายต้องมีส่วนรับผิดชอบด้วย องค์การสตรีต่างพยายามยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือหญิงที่ตกอยู่ในภาวะเดือดร้อน อย่างเช่น การให้คำปรึกษาของ **มูลนิธิผู้หญิง** เป็นการให้ข้อมูลเพื่อให้ผู้เดือดร้อนมองปัญหาอย่างเป็นระบบมากขึ้น ไม่มองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองเป็นปัญหาส่วนตัว ให้มองว่าปัญหานี้สามารถจะเกิดขึ้นกับผู้หญิงหลายคนไม่ใช่กับตัวคนเดียว ทำอย่างไรที่จะให้ผู้หญิงที่ประสบปัญหาเข้มแข็งและเข้าใจปัญหา สามารถมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจปัญหาของตัวเองได้ “กระบวนการเสริมพลัง” (Empowerment) จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ **มูลนิธิเพื่อนหญิง** นำมาปฏิบัติโดยให้ผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบออกมาแก้ปัญหาด้วยตัวเองโดยมีองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นผู้สนับสนุนผลักดันให้เกิดกลุ่มขึ้นมา การสร้าง movement ก็เพื่อจะอธิบายกับสังคมไทยว่าคนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสามารถแก้ปัญหาด้วยตัวเองได้ อย่างเรื่อง ความรุนแรงในครอบครัว เมื่อก่อนคนไม่ค่อยสนใจ แต่ปัจจุบันคนเริ่มเข้าใจว่าสามีไม่มีสิทธิไปทำร้ายร่างกายภรรยา สังคมไทยเริ่มเปลี่ยนวิธีคิดมองว่าการทุบตีเป็นเรื่องที่ต้องถูกประณาม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดจากผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบต้องออกมาพูด เพราะหากองค์กรพัฒนาเอกชนออกมาพูดอาจไม่มีพลัง ดังนั้น กระบวนการ empowerment (เสริมพลัง) จึงมีความสำคัญ ทำให้สังคมรับรู้ว่าผู้หญิงเหล่านี้ไม่ใช่คนที่ เป็นปัญหา แต่เขาได้รับผลกระทบจากความรุนแรงนั้น การแก้ปัญหาจึงต้องเริ่มจากจุดเล็ก ๆ แล้วนำไปสู่การทำให้เห็นว่าต่อไปชุมชนต้องเกื้อหนุน ชุมชนต้องเข้าใจผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง อยากรู้ก็ตาม จะอาศัย empowerment อย่างเดียวคงไม่ได้ต้องเปลี่ยนแปลงกลไกรัฐให้ความคุ้มครองแก่ผู้หญิงด้วย เช่น พนักงานสอบสวนหญิง หรือ one-stop crisis center ตามโรงพยาบาล เพื่อให้เกิดกระบวนการกลไกในการคุ้มครองผู้หญิงร่วมกับภาคประชาชน กล่าวคือ ในการแก้ไข ปัญหาความรุนแรงจำเป็นต้องอาศัยการเยียวยา และคุ้มครองก่อน จากนั้นจึงจะนำไปสู่

การป้องกัน เพื่อให้สังคมเห็นว่าผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงไม่ใช่คนผิด เราสามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความเข้าใจโดยที่ผู้ชายต้องเปลี่ยนความคิด

สำหรับ มูลนิธิพิวณาสกุลเพื่อเด็กและสตรี มีนโยบายให้ความช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กที่เดือดร้อน โดยต้องเป็นกรณีที่ได้รับการร้องขอ ร้องเรียนให้มูลนิธิฯ เข้าไปช่วยเท่านั้นไม่รวมถึงกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปช่วยเหลือแล้ว ไม่ว่าจะเป็กรณีที่เกิดถูกข่มขืน โดนทารุณกรรม ถูกละเมิดสิทธิ ใช้แรงงานเด็กผิดกฎหมาย กระบวนการช่วยเหลือของมูลนิธิฯ คือเมื่อได้รับการร้องทุกข์แล้วขั้นตอนต่อไปก็คือการเชิญเจ้าทุกข์เข้ามาที่มูลนิธิเพื่อให้ข้อมูล ถ้าเห็นว่ามีน้ำหนัก จากนั้นก็จะมีชุดเฉพาะกิจเข้าไปสืบก่อนล่วงหน้าว่าเป็นจริงที่ตามได้รับการร้องเรียนมาหรือไม่ ถ้าข้อร้องเรียนมีมูลก็จะประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเจ้าทุกข์ได้ไปแจ้งความไว้แล้วเพื่อดำเนินการต่อไปเป็นการช่วยเหลือทางราชการอีกทางหนึ่ง และเมื่อเด็กได้รับการช่วยเหลือแล้ว ก็จะต้องดูต่อไปว่า เด็กสามารถที่จะอยู่ร่วมกับครอบครัวได้หรือไม่ ถ้ากรณีที่เด็กต้องการฟื้นฟูสภาพจิตใจ หรือฝึกอาชีพ มูลนิธิฯ ก็จะประสานงานกับกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมต่อไป แต่สำหรับกระบวนการยุติธรรมต่างๆ มูลนิธิฯ จะดูแลต่อไปจนจบสิ้นคดีนั้นๆ เมื่อเข้าไปช่วยเหลือเด็กแล้ว ก็เชื่อว่าเด็กเหล่านี้จะรอดพ้นจากขบวนการค้ามนุษย์หรืออุปสรรคในชีวิต ฉะนั้น สิ่งที่จะต้องทำก็คือ การร่วมมือประสานการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐ เอกชน ตลอดจนการแจ้งเบาะแส ซึ่งมูลนิธิพิวณาฯ ได้เปิด “โครงการพิวณา 24 ชั่วโมง” ขึ้น เพื่อรับเรื่องราวร้องทุกข์ตลอดจนให้ความช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกละเมิดสิทธิ ถูกข่มขืน ทำร้ายร่างกาย ถูกหลอกลวงค้าประเวณี โดยรับแจ้งเหตุผ่านโทรศัพท์สายด่วน 24 ชั่วโมง หมายเลข 1134

ด้าน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี จะทำงานประสานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เวลาที่มีผู้ประสบปัญหาติดต่อเข้ามายังหน่วยงาน ก็จะให้วิธีส่งต่อไปยังหน่วยงานอื่น ๆ ที่สามารถดูแลได้ต่อไป อาทิ คนที่มีปัญหาเรื่องฟ้องร้องก็จะส่งต่อไปยังมูลนิธิเพื่อนหญิง เพื่อให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย หรืออย่างโรงพยาบาลเมื่อมีผู้หญิงมาคลอดแล้วไม่มีที่อยู่ ทางโรงพยาบาลก็จะส่งต่อมายังบ้านพักฉุกเฉิน เป็นต้น เรียกว่า เป็นการงานแบบเครือข่าย

เมื่อพิจารณาลักษณะการดำเนินงานช่วยเหลือผู้หญิงขององค์กรต่างๆ พบว่า มีลักษณะการทำงานแบบเครือข่าย กล่าวคือ เมื่อหน่วยงานหนึ่งได้รับการร้องทุกข์จากผู้หญิงไม่ว่ากรณีใดก็ตาม หน่วยงานนั้นจะต้องทราบดีว่าองค์กรใดเชี่ยวชาญด้านใดบ้างเพื่อทำการส่งต่อไปยังหน่วยงานที่ดูแลด้านนั้นๆ ได้อย่างตรงกับปัญหาที่ผู้เดือดร้อนประสบ อาทิ ปัญหาด้านการดำเนินคดีหรือการให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย องค์กรที่ดูแลงานด้านนี้ ได้แก่ มูลนิธิเพื่อนหญิง มูล

นิธิผู้หญิง ศูนย์ฮอตไลน์ ส่วนการให้ความช่วยเหลือด้านสถานที่พักพิง เช่น บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ กลไกการส่งต่อจึงต้องมีการทำงานที่เป็นเครือข่ายเพื่อความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน

กล่าวโดยสรุป ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงมีรากเหง้ามาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงและชาย การจัดระบบสังคมที่วางเงื่อนไขให้ชายมีอำนาจเหนือหญิงกลายเป็นการสร้างความชอบธรรมให้ชายกระทำรุนแรงต่อหญิงได้ รูปแบบความรุนแรงต่อผู้หญิงจึงมากกว่าการทำร้ายร่างกาย แต่รวมถึงการทำร้ายจิตใจ การข่มขู่ การบังคับ การเลือกปฏิบัติ และการเอาเปรียบ การดำเนินการเข้าไปช่วยเหลือขององค์กรสตรีนอกจากเป็นการช่วยเหลือเฉพาะหน้า(กรณีการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ อาทิ ให้คำปรึกษา ให้สถานที่พักพิง) องค์กรสตรียังพยายามมุ่งแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุของความรุนแรงโดยเฉพาะค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อของคนเกี่ยวกับบทบาทหญิงชาย และความสัมพันธ์เชิงอำนาจดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

ต่อไปนี้เป็นตารางการเปรียบเทียบกลยุทธ์การทำงานขององค์กรสตรีทั้ง 5 องค์กร ซึ่งเราจะพบว่าแต่ละองค์กรต่างมีกลยุทธ์ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการบริหารงาน ยุทธศาสตร์ กลุ่มเป้าหมาย ฯลฯ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางเปรียบเทียบกลยุทธ์การทำงานขององค์กรสตรี ทั้ง 5 แห่ง

ประเด็น / องค์กร	มูลนิธิผู้หญิง	มูลนิธิเพื่อนหญิง	มูลนิธิปวีณา หงสกุล ฯ	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	กสส.
1. ยุทธศาสตร์	ชูประเด็น “ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่เรื่องส่วนตัว” และดึงแนวคิดความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นประเด็นด้านสุขภาพ	ผู้หญิงต้องมีความเสมอภาคทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ กฎหมาย และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกระดับ	ต้องการให้ผู้หญิงมีความเสมอภาคตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติและรณรงค์สร้างความเข้าใจให้ทุกคนรู้จักคุณค่าของความเป็นมนุษย์	ส่งเสริม ช่วยเหลือให้สตรีได้รับความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม	ส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย การพัฒนาและสันติภาพ
2. ภารกิจ	การทำงานช่วยเหลือผู้หญิงเพื่อผลักดันไปสู่การเสนอปัญหาต่อรัฐบาลและสังคม	ได้ทำงานเพื่อยกระดับความรู้ คือการปฏิบัติต่อสตรีอย่างไม่เป็นธรรม พยายามบูรณาการงานสตรีเข้าไปในองค์กรต่าง ๆ นอกเหนือไปจากการสร้างข่ายงานเฉพาะองค์กรสตรี และมีบทบาทเป็นแกนประสานการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง	ให้ความช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกละเมิดสิทธิ ถูกทารุณกรรม ถูกเอารัดเอาเปรียบในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ เป็นปกติสุขอย่างถาวร	สนับสนุนสตรีทั่วไป สงเคราะห์สตรีและเด็กที่ด้อยโอกาสให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตลอดจนประสานกับหน่วยงานรัฐบาล และองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์การดำเนินงานคล้ายกันทั้งในและต่างประเทศ	เป็นองค์กรกลางในการส่งเสริมและประสานงานระดับชาติ ทั้งยังเป็นกลไกระดับชาติในการผลักดันเพื่อการขับเคลื่อนงานสตรี

ประเด็น / องค์การ	มูลนิธิผู้หญิง	มูลนิธิเพื่อนหญิง	มูลนิธิปวีณา หงสกุล ฯ	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	กสส.
3.กลยุทธ์การทำงาน	รวบรวมปัญหา ขณะเดียวกันก็ให้ความช่วยเหลือไปด้วย จากนั้นก็สรุปเป็น บทเรียนเผยแพร่สู่ สาธารณชนแล้วนำไปสู่ การเสนอต่อรัฐบาล เพื่อให้เกิดเป็นนโยบาย ทั้งยังดำเนินการติดตาม ความคืบหน้าภายหลังจากรับนโยบายไปใช้	เน้น “กระบวนการเสริมพลัง”(Empowerment) โดยให้ผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบออกมา แก้ปัญหาด้วยตัวเองด้วยการผลักดันของมูลนิธิ และเปิดพื้นที่แก่ผู้หญิงมากขึ้น	ให้ความช่วยเหลือสตรี และเด็กอย่างครบวงจร ตั้งแต่การตรวจพบ ปัญหา ค้นหาสาเหตุ แนวทางแก้ไข ให้การ บำบัดรักษาและฟื้นฟูทั้ง ร่างกายและจิตใจ การ ป้องกันไม่ให้ถูกกระทำ ข้ำตลอดจนการส่งเด็ก กลับคืนสู่สังคม	งานของสมาคมฯ ประกอบด้วยงานสังคม สงเคราะห์ เป็นการให้ ความช่วยเหลือสตรีและ เด็กที่เดือดร้อน ทั้งการ ให้คำปรึกษา ให้ที่พักพิง ฝึกอาชีพ และการฟื้นฟู และพัฒนาจิตใจ ตลอดจนส่งเสริม สถานภาพสตรี	1. เสนอนโยบายและ แผนหลักเกี่ยวกับการ ส่งเสริมกิจกรรม บทบาทและสถานภาพ ของสตรีต่อ คณะรัฐมนตรีและ กำหนดแนวทางปฏิบัติ 2. ประสาน ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติ ตามนโยบายและแผน หลักและแนวทางปฏิบัติ 3. ส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือกิจกรรม ของหน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีต่อการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี

3.1) จุดกำเนิดแนวคิดเรื่องความรุนแรงต่อสตรี

จุดกำเนิดของแนวคิดเรื่องความรุนแรงต่อสตรี เริ่มต้นจากภายหลังจากการประชุมสตรีสากลที่กรุงปักกิ่งในปี พ.ศ. 2538 ประเด็นความรุนแรงต่อสตรีเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดคุยกันค่อนข้างมาก ซึ่งประเทศไทยได้เห็นสัญญาณว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี แต่จริงๆ แล้วประเด็นนี้เริ่มมีการพูดถึงตั้งแต่การประชุมเรื่องสิทธิมนุษยชนระดับโลกที่กรุงเวียนนา ในปี 1993 ในการประชุมครั้งนั้นมีการยอมรับว่าความรุนแรงต่อสตรีเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หลังจากนั้นจึงมีการประกาศปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี และทำให้มีการตื่นตัวว่าปัญหาความรุนแรงนอกจากเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนแล้ว ยังเป็นปัญหาต่อสุขภาพของผู้หญิง

สืบเนื่องจากการประชุมที่ปักกิ่ง องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสตรีจึงมีการพูดคุยกันว่าประเทศไทยน่าจะมีการรณรงค์เรื่องวันยุติความรุนแรงต่อสตรีสากล โดยเริ่มในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2539 เริ่มจากการรณรงค์เรื่องปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ใช้สโลแกนว่า **“เป็นผู้ชายที่ดีไม่ทุบตีเมีย”** ระยะเวลาสี่ขวบยังไม่เห็นความสำคัญของปัญหา สังคมยังมองเรื่องในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว ตำรวจก็มักไม่รับแจ้งความเวลาสามีภรรยาทะเลาะกัน การรณรงค์ในระยะแรกจึงเป็นความท้าทายขององค์กรสตรีมาก ต่อมาในยุครัฐบาลชุดพรรคประชาธิปัตย์ โดยคุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ เล็งเห็นความสำคัญจึงพยายามผลักดันและนำไปสู่การประกาศเป็นมติกรม.ในปี 2542 ให้ประเทศไทยมีวันยุติความรุนแรงต่อสตรีเช่นเดียวกับสากล ทุกหน่วยงานต้องมารับเรื่องนี้ไปรณรงค์ให้สังคมเข้าใจ กระบวนการเหล่านี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกลไกโครงสร้างของรัฐ อาทิ ให้โรงพยาบาลของรัฐ 20 แห่ง เป็นโรงพยาบาลนำร่องจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กในภาวะวิกฤต (one-stop crisis center) มีการขยายพนักงานสอบสวนหญิงไปยังต่างจังหวัด เช่น เชียงใหม่ หาดใหญ่ ขอนแก่น อ่างนาจเจริญ เพื่อให้เกิดกลไกคุ้มครองผู้หญิง ทั้งนี้เพราะผู้หญิงที่ถูกใช้ความรุนแรงจะมีปัญหาเรื่องสุขภาพ รวมถึงต้องมึ้นักจิตวิทยาคอยช่วยเหลือ การมีพนักงานสอบสวนหญิงก็เพื่อสร้างความเข้าใจและช่วยเหลือคดีด้วย เหล่านี้เป็นกลไกในการคุ้มครองผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง

อย่างไรก็ตามก่อนที่จะมีการประกาศให้เดือนพฤศจิกายนของทุกปีเป็นเดือนรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีในปี 2542 ก่อนหน้านั้นกลุ่มผู้หญิงได้รวมตัวกันเดินขบวนเพื่อให้สังคมรับรู้ว่ามีปัญหาผู้หญิงเกิดขึ้น มีการจัดสัมมนา ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากประสบการณ์การทำงานขององค์กร ในแผนปฏิบัติการจากกรุงปักกิ่งระบุว่ามิทั้งเรื่องงานวิจัย การจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับ

สภาพปัญหา ซึ่งประเด็นเหล่านี้บรรจุกอยู่ในนโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิงด้วย เช่น องค์การอนามัยโลกทำวิจัยเรื่องความรุนแรงในครอบครัวกับสุขภาพผู้หญิง ทางมูลนิธิผู้หญิงก็เป็น partner ร่วมโครงการกับสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล โดยทำวิจัยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงในชีวิตคู่ และได้เผยแพร่สู่สาธารณชนในปี 2544 โดยใช้สโลแกนว่า “รักและสันติในชีวิตคู่” ขณะเดียวกันก็รณรงค์ให้สังคมรับรู้ว่าความรุนแรงไม่ใช่เรื่องลึกลับกับพื้นแล้ว แต่ส่งผลกระทบต่อผู้หญิง อาทิ ทำให้ผู้หญิงเคยคิดฆ่าตัวตาย ปัญหาการใช้ยาแก้ปวดหรือยานอนหลับมากกว่าผู้หญิงทั่วไป ถูกกระทำความรุนแรงทั้งทางเพศ และจิตใจ นอกจากทางกาย ผลจากการสำรวจวิจัยครั้งนี้ ได้นำไปสู่การรณรงค์ในปี 2545 นี้ เริ่มมาตั้งแต่ 8 มีนาคม วันสตรีสากล ได้หยิบยกประเด็นที่ผู้หญิงถูกทำร้ายทางเพศ และถูกทำร้ายจากคนในครอบครัว และการรณรงค์แก้ไขกฎหมายมาตรา 276 เพราะที่มาของกฎหมายอาญา มาตรา 276 นี้สะท้อนไปถึงวิถีคิดของสังคมที่มองผู้หญิงเป็นสมบัติของผู้ชายที่ทำอะไรก็ได้ อย่างการข่มขืนไม่สามารถกระทำกับบุคคลอื่นได้ แต่สามารถทำกับภรรยาและลูกได้ สืบเนื่องจากในอดีต ภรรยาและลูกจัดอยู่ในกลุ่มทรัพย์สิน สถาบันกฎหมายอาญาระบุว่า ภรรยาและลูกเป็นทรัพย์สินที่มีชีวิต โดยที่ต้นกำเนิดของกฎหมายนี้รับมาจากประเทศอินเดีย คือ มีวิญญูณทรัพย์กับบอวิญญูณทรัพย์ หมายถึง ทรัพย์ที่มีชีวิตกับทรัพย์ที่ไม่มีชีวิต ทรัพย์ที่มีชีวิตได้แก่ วัว ควาย ช้าง ม้า ลูก และทาส ทั้งยังตรงกับกฎหมายของประเทศอังกฤษที่ระบุว่า “ผู้หญิงเป็นสมบัติของสามี” คำถามที่ตามมาคือ จริงหรือไม่ที่ผู้หญิงเป็นสมบัติของสามี เพราะถ้าผู้หญิงไม่ใช่สมบัติของสามี สามีจะกระทำอะไรแบบนี้ไม่ได้ ดังนั้นควรจะตัดคำว่า “ซึ่งมิใช่ภรรยา” ทิ้งไป ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นที่มาของการรณรงค์ นอกจากนั้นยังพูดถึงความเชื่อดั้งเดิมในความสัมพันธ์ระหว่างหญิงกับชาย เชื่อว่าการแก้ไขกฎหมายน่าจะทำให้ความสัมพันธ์ในชีวิตคู่ดีขึ้น ไม่ได้คิดว่าเมื่อแก้ไขกฎหมายแล้ว ผู้หญิงจะลุกขึ้นมาแจ้งความดำเนินคดีกับสามี แต่เพื่อผู้หญิงที่ถูกทารุณกรรมแล้วสามีก็ไม่ยอมหย่า สามารถใช้กฎหมายนี้เป็นเครื่องมือได้อย่างน้อยก็เป็นการสร้างแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องที่ว่าสามีไม่มีสิทธิข่มขืนภรรยาตนได้ อีกทั้งผู้หญิงก็ยังไม่ได้รับความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับผู้ชาย ยังคงดำรงอยู่ ผู้หญิงยังคงตกเป็นทาสต่อไป ในหลายประเทศได้แก้ไขกฎหมายเหล่านี้ไปแล้ว เพราะเป็นความไม่เสมอภาคเท่าเทียม และยังขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 53

3.2) ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี

ความเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้หญิงในประเทศไทยเริ่มต้นในต้นทศวรรษที่ 80 จากการรณรงค์ต่อต้านการบังคับค้าประเวณี ต่อมาได้ขยายไปถึงการรณรงค์เรื่องความรุนแรงต่อสตรีและเด็กเพื่อเรียกร้องให้รัฐสร้างหลักประกันในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ การรณรงค์เรื่องความรุนแรงต่อสตรีเป็นประเด็นที่องค์กรสตรีเคลื่อนไหวมาอย่างต่อเนื่องก่อนหน้าที่ยุทธศาสตร์จะ

ประกาศใช้นโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในปี 2543 เสียด้วยซ้ำ ภายหลังจากที่รัฐบาลประกาศให้เดือนพฤศจิกายนเป็นเดือนรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีในปี 2542 และต่อมาประกาศใช้นโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรีอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2543 กลไกปฏิบัติการที่มีการขานรับนโยบายดังกล่าว ได้แก่ รัฐบาลได้มีมาตรการให้โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกแห่งจัดให้มีศูนย์ช่วยเหลือผู้หญิงในภาวะวิกฤติ หรือที่เรียกว่า ONE STOP CRISIS CENTER (OSCC) เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงตลอด 24 ชั่วโมง ตัวอย่างโรงพยาบาลที่ประสบผลสำเร็จในการให้ความช่วยเหลือผู้หญิงและเด็ก ได้แก่ โรงพยาบาลขอนแก่น โรงพยาบาลชุมพร โรงพยาบาลระยอง เป็นต้น นอกจากนี้รัฐได้มีการปรับปรุงกระบวนการสอบสวน วิธีพิจารณาคดี และกฎหมายให้สอดคล้องเหมาะสมกับปัญหา รวมทั้งสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น พนักงานสอบสวน หญิง อัยการ ทนายความ และผู้พิพากษา โดยจัดให้มีห้องสอบสวนและห้องพิจารณาคดีโดยเฉพาะกรณีเด็กที่มีอายุไม่เกิน 18 นอกจากนี้หน่วยงานต่างๆ ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์และยุติความรุนแรง และปรับปรุงกลไกมาตรการให้สอดคล้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี อาทิ การรณรงค์ประเด็นหญิงชายในรัฐธรรมนูญ การรณรงค์ให้มีพนักงานสอบสวนหญิง การรณรงค์ในชุมชน ได้แก่ การอบรมกฎหมายแก่กลุ่มชาวบ้านและผู้นำสตรีในชุมชน การรณรงค์ให้สถานีตำรวจเป็นที่ปลอดภัยแก่ผู้ต้องขังหญิง การรณรงค์ยกระดับจิตสำนึกของสังคมเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กเป็นการรณรงค์ของเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน ด้านสตรีประสานกับการรณรงค์ขององค์กรสตรีทั่วโลก โดยมีทั้งกิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมรณรงค์สร้างจิตสำนึกและการนำเสนอมาตรการเพื่อแก้ปัญหาต่อรัฐบาลและสังคม ตลอดจนการทำงานวิจัย สถิติ ข้อมูลในเรื่องความรุนแรงต่อเด็กและสตรีเพื่อเสนอต่อสื่อมวลชนและสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญและความรุนแรงของปัญหา

ในช่วงแรกของการรณรงค์ค่อนข้างเน้นหนักในประเด็นความเสมอภาคและผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายที่ขัดกับความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ในช่วงหลังได้ปรับบทบาทจากการมองผู้หญิงเป็นหลักไปให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชาย และมุ่งทำงานทั้งในแนวราบและแนวดิ่งโดยเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายรากหญ้าและเรียนรู้สาเหตุแห่งปัญหา องค์กรที่มุ่งทำงานในระดับรากหญ้าได้แก่ มูลนิธิผู้หญิง มูลนิธิเพื่อนหญิงเป็นการทำงานในลักษณะวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ชาวบ้านมีส่วนร่วม ในขณะที่มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีทำงานในเชิงปฏิบัติการ ส่วนกสส.เน้นทำงานด้านนโยบายซึ่งแต่ละองค์กรต่างมีความเคลื่อนไหวและกิจกรรมที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตาราง

ตารางแสดงภาพความเคลื่อนไหวในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีขององค์การสตรี

ประเด็น / องค์การ	มูลนิธิผู้หญิง	มูลนิธิเพื่อนหญิง	มูลนิธิปวีณา หงสกุล ฯ	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	กสส.
ความเคลื่อนไหวและกิจกรรมในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี (พ.ศ.2544-ปัจจุบัน)	- ผลักดันการแก้ไขกฎหมายอาญามาตรา 276 ที่บัญญัติว่าสามีมีสิทธิข่มขืนภรรยาของตนได้ - เคลื่อนไหวเรียกร้องให้กระบวนการยุติธรรมทบทวนคำพิพากษาคดีสินคีดร.พิพัฒน์ ลือประสิทธิ์กุล - เรียกร้องเพื่อขอทราบแนวทางการดำเนินของตำรวจกรณีความรุนแรงในครอบครัวโดยร่วมกับเครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ 50 องค์การและตัวแทนแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง 39 องค์การ โดยขอจำนวนการสืบสวน	- ได้รณรงค์เรื่องลาคลอดและให้มีพนักงานสอบสวนหญิงซึ่งประสบความสำเร็จไปแล้ว - มีบทบาทช่วยประสานขบวนการรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงต่อเด็กและสตรีและเร่งรัดให้รัฐบาลได้กำหนดนโยบายและแผนหลักๆ - ผลักดันนโยบายรัฐเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยจากการทำงานจนเกิดผลสำเร็จโดยจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติขึ้นมารับผิดชอบ - จัดตั้งกลุ่มผู้หญิงรากหญ้าทั้งในชนบทและในเมืองเรียกว่า "ชมรม	- ดำเนินการช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกทารุณกรรมและไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม - ให้คำแนะนำด้านกฎหมายสาธารณสุขต่าง ๆ และให้คำแนะนำด้านอาชีพ - ผลักดันให้มีการจัดระเบียบสถานบริการอาบอบนวด - ผลักดันการแก้ไข พ.ร.บ.สถานบริการ(กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของวุฒิสภา)	- สมาคมฯ มีทั้งงานเชิงรุกและงานตามภารกิจประจำปี ในรอบปี 2544-2545 มีการจัดกิจกรรมและเปิดตัวโครงการต่างๆ ดังต่อไปนี้ - โครงการครอบครัวสัมพันธ์โดยจัดตั้งศูนย์อำนวยการด้านเด็กสตรี ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสของ กทม. - โครงการเสวนา "ชายหญิงรวมใจด้านภัยความรุนแรง" - โครงการชุมชนด้านภัยความรุนแรง - โครงการเสริมสร้างสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ - จัดตั้งศูนย์เยาวชนดอนเมือง ฯ	ความเคลื่อนไหวในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี ดังนี้ 1.เสนอให้จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ช่วยเหลือหญิงในภาวะวิกฤตตามโรงพยาบาลของรัฐ โดยมีความคณาทำงานให้ความช่วยเหลือภายใน 24 ชั่วโมงพร้อมทั้งฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2.ปรับปรุงกระบวนการสอบสวน วิธีพิจารณาคดี และกฎหมายให้เหมาะสมกับปัญหาตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีห้องสอบสวนเฉพาะและมีมาตรการคุ้มครอง

ประเด็น / องค์การ	มูลนิธิผู้หญิง	มูลนิธิเพื่อนหญิง	มูลนิธิปวีณา หงสกุล ฯ	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	กสส.
พยานหลักฐานการตั้ง รูปคดีและการเสนอ ความเห็นของฝ่าย ตำรวจที่ส่งให้อัยการ และขอให้ตำรวจทบทวน ระเบียบปฏิบัติกรณี การไกล่เกลี่ยการ ทะเลาะวิวาทระหว่าง สามีภรรยา ทั้งยังหา มาตรการเพื่อคุ้มครองผู้ หญิงจากการใช้ความ รุนแรงในครอบครัว และ ขอให้ตำรวจกำหนด แนวปฏิบัติที่เป็นธรรม และเสมอภาคในคดีที่ผู้ หญิงป้องกันตนเองจาก การทุบตีของสามี - ร่วมกับแนวร่วมเพื่อ ความก้าวหน้าฯ และ เครือข่ายผู้หญิงกับรัฐ ธรรมนูญและเครือข่าย สื่อสตรีเรียกร้องให้พรรค	หญิงช่วยเหลือหญิง" (Women's club) - มีการรณรงค์ที่เกิดผล กระทบในระดับมาตรการ การของรัฐ เช่น การใช้ พนักงานสอบสวนหญิง และการมีสถานที่เหมาะสม ในการให้ปากคำใน คดีข่มขืน - มีการจัดหลักสูตรโรงเรียน นายร้อยตำรวจให้ ได้มาฝึกอบรมกับมูลนิธิ ก่อนสำเร็จการศึกษา - ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจได้ เพิ่มบทบาทช่วยเหลือผู้ หญิงที่ได้รับผลกระทบ ทั้งทางเศรษฐกิจและจิตใจ ด้วยบริการต่าง ๆ ที่ จำเป็น - จัดกิจกรรมรณรงค์ ปัญหาความรุนแรงต่อ สตรีและเด็ก เช่น โศร่ง			- กิจกรรมที่ช่วยน้อง - งานรณรงค์เพื่อความ เสมอภาคระหว่างหญิง ชาย ได้แก่ การขอ เสนอแก้ไขพ.ร.บ.สภา ตำบลและองค์การ บริการส่วนตำบล การ รณรงค์ถอดถอน สมาชิกวุฒิสภา การส่งเสริม การมีส่วนร่วม ของผู้หญิงในคณะ กรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ เป็นต้น	ผู้เสียหายไม่ให้ถูกถ่าย รูป หรือนำเสนอข่าวโดย สื่อมวลชน 3. จัดให้มีบ้านพักที่ ปลอดภัยสำหรับผู้หญิง 4. จัดให้มีสายตรวจ ตลอด 24 ชั่วโมงและ ปรับปรุงตรอก ซอก ซอย สถานที่เปลี่ยวให้มี ความปลอดภัย 5. จัดให้มีโทรศัพท์สาย ด่วน 24 ชั่วโมง โดยให้ บริการฟรีทั่วประเทศ 6. จัดให้มีอาสาสมัครชุมชน เพื่อเฝ้าระวังภัยที่ เกิดขึ้นกับผู้หญิงและ เด็ก 7. ควบคุมและปราบ ปรามสื่อลามกอนาจาร ทุกรูปแบบ 8. ปรับปรุงการเรียนการสอน เรื่องเพศศึกษา การ

ประเด็น / องค์การ	มูลนิธิผู้หญิง	มูลนิธิเพื่อนหญิง	มูลนิธิปวีณา หงสกุล ฯ	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	กสส.
	การเมืองควรมีนโยบายต่อต้านการคุกคามทางเพศและมีการเปิดรับเรื่องราวร้องเรียนและมีมาตรการลงโทษนักการเมืองที่คุกคามทางเพศ รัฐบาลต้องกำหนดมาตรการและกลไกเพื่อคุ้มครองผู้หญิงจากการถูกคุกคามทางเพศในสถานที่ทำงาน - ผลักดันการแก้ไขพ.ร.บ. มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ.2540 - สร้างอาสาสมัครในชุมชนโดยประสานกับ อบต. โดยใช้ประเด็นความรุนแรงต่อหญิงและเด็กเป็นประเด็นนำร่องเผยแพร่ความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน	การ Women's corner			เครพโนสิทธิเนื้อตัวร่างกาย และสิทธิมนุษยชนในระบบการศึกษา ทั้งในและนอกระบบ - รณรงค์เผยแพร่สัญลักษณ์ริบบิ้นสีขาว (White Ribbon) เพื่อแสดงคำมั่นว่าจะไม่ยอมรับ ไม่นิ่งเฉย ไม่กระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี - จัดค่ายอาสาสมัคร รณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี - การประชาสัมพันธ์เตือนรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก ได้แก่ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ จัดทำสโปต คำขวัญ รณรงค์ยุติความรุนแรงฯ จัดทำปฏิทินกิจกรรม

ประเด็น / องค์กร	มูลนิธิผู้หญิง	มูลนิธิเพื่อนหญิง	มูลนิธิปวีณา หงสกุล ฯ	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	กสส.
	-ส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการรณรงค์แก้ไขปัญหาคความรุนแรง -ให้ความช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์และแรงงานผิดกฎหมายโดยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง บ้านเกร็ดตระการ เพื่อรวบรวมข้อมูลและนำไปวิเคราะห์หาทางป้องกันและแก้ไขต่อไป				รณรงค์ฯ และจัดทำตราประทับข้อความ "ไม่ยอมรับ ไม่นิ่งเฉย ไม่กระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี" ประทับบนไปรษณีย์ภัณฑ์ -ผลักดันร่าง พ.ร.บ.ขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิง

3.3 กลยุทธ์การรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี

ในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีขององค์กรสตรีแต่ละแห่งต่างมีกลยุทธ์ที่แตกต่างกัน ในขณะที่บางองค์กรมุ่งเน้นการทำงานกับผู้หญิงในระดับรากหญ้า เช่น มูลนิธิผู้หญิง มูลนิธิเพื่อนหญิง ขณะเดียวกันบางองค์กรมุ่งรณรงค์สร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้หญิงทั่วไปด้วยการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนการช่วยเหลือเฉพาะหน้าแก่ผู้ประสบปัญหา ขณะที่บางองค์กรมุ่งทำงานระดับนโยบาย การขับเคลื่อนจึงมีตั้งแต่วิธีการที่นุ่มนวล อะลุ่มอล่วย จนกระทั่งวิธีการรุนแรงอย่างการประท้วง องค์กรสตรีแต่ละแห่งจึงมีกลยุทธ์การรณรงค์ที่แตกต่างกันตามความถนัดและเป้าหมายของแต่ละองค์กร เช่น มูลนิธิผู้หญิงพยายามตั้งแนวคิดที่ว่า ความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นประเด็นด้านสุขภาพมาเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการสร้างจิตสำนึกแก่คนในสังคมโดยใช้ฐานข้อมูลจากงานวิจัยเป็นตัวขับเคลื่อน จะเห็นได้ว่ามูลนิธิผู้หญิงได้ทำงานในลักษณะวิจัยเชิงปฏิบัติการค่อนข้างมากและเลือกจับประเด็นความรุนแรงที่เกิดแก่สตรีและการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยตรง ทั้งยังใช้กระบวนการรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ตรงจากการให้ความช่วยเหลือผู้หญิงนำไปวิเคราะห์ผลผลิตเพื่อเผยแพร่รณรงค์ในวงกว้าง ทั้งยังสรุปประสบการณ์จากการทำงานเพื่อเสนอต่อรัฐบาลกำหนดเป็นนโยบายและแผนปฏิบัติการต่างๆ ด้านมูลนิธิเพื่อนหญิงมีบทบาทเป็นแกนประสานการรณรงค์ในประเด็นต่างๆอย่างต่อเนื่อง การรณรงค์แบ่งเป็นระยะคือ ระยะแรกเป็นการเปิดประเด็นให้สังคมตระหนักถึงปัญหาโดยจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ เดินขบวนรณรงค์ ตลอดจนเปิดเวทีให้ผู้หญิงออกมาพูด ระยะสองเมื่อเกิดกลไกก็ทำงานกับกลไกของรัฐและภาคประชาชนตามจังหวัดต่างๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ในประเด็นผู้หญิงแก่หน่วยงานรัฐตลอดจนสร้างความเข้าใจกับชุมชนเพื่อผลักดันให้ชุมชนมีโครงการนำร่องในการแก้ปัญหาความรุนแรง ขณะนี้มีจังหวัดนำร่อง ได้แก่ เชียงใหม่ อานาจเจริญ ชุมพร และหาดใหญ่

สำหรับสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี นอกจากมุ่งเน้นการรณรงค์สร้างจิตสำนึกแก่คนทั่วไปแล้วยังดำเนินกิจกรรมประเภทให้ความช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบปัญหา อาทิ 'โครงการครอบครัวสัมพันธ์' เป็นโครงการเพื่อยุติปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างครบวงจรโดยสร้างเครือข่ายให้คนในชุมชนนั้นมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาความรุนแรงด้วยการร่วมมือกับกรุงเทพมหานครจัดตั้งศูนย์อำนวยการด้านเด็ก สตรี และผู้สูงอายุ สำหรับสอดส่องปัญหาในชุมชน 'ศูนย์เยาวชน' จัดตั้งขึ้นเพื่อปลูกฝังส่งเสริมให้เยาวชนมีทัศนคติต่อความเท่าเทียมระหว่างหญิงชาย ทั้งยังมีกิจกรรมต่างๆอีกมากมาย จะเห็นว่่างานของสมาคมฯ มีลักษณะสอดแทรกและกระตุ้นเรียกว่าเป็นการทำงานในเชิงปฏิบัติการ "รูปแบบการรณรงค์จึงเชื่อมโยงกันไปทุกจุด การรณรงค์มิใช่เพียงแค่อุบัติหรือแก้ไขปัญหาความรุนแรง แต่การรณรงค์ในรูปแบบที่เป็นทางอ้อมก็สามารถเอื้อได้ เช่น การรณรงค์ให้เห็นถึงศักยภาพ ความสามารถของผู้หญิงเพื่อให้

สังคมรับรู้ว่ายหญิงกับชายมีศักยภาพ มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน การรณรงค์ที่ดูเหมือนไกลตัวนั้นจริงแล้วก็เหมือนกับลูกซึ่งนำมาสู่การแก้ไขปัญหามรณะได้ เพราะถ้าคนในสังคมยอมรับว่าชายหญิงเท่าเทียมกันแล้ว เชื่อว่าปัญหาจะลดลง” (เมทินี พงษ์เวช, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2545)

เช่นเดียวกันมูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรีมุ่งรณรงค์ให้สังคมตระหนักว่าผู้หญิงต้องมีความเสมอภาคตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ และต้องการให้ปัญหาหมดไปด้วยการรณรงค์สร้างความเข้าใจให้ทุกคนรู้จักคุณค่าของความเป็นมนุษย์ กลยุทธ์ของมูลนิธิปวีณาจึงมุ่งเน้นไปยังการเข้าไปช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กที่ถูกทารุณกรรม ทั้งยังประสานการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐ เอกชน ตลอดจนการแจ้งเบาะแส โดยมูลนิธิได้เปิด ‘โครงการปวีณา 24 ชั่วโมง’ ขึ้นด้านหน่วยงานของรัฐอย่าง กสส. ด้วยข้อจำกัดของการบริการในระบบราชการทำให้การขับเคลื่อนงานล่าช้า กลยุทธ์การรณรงค์จึงมีลักษณะประนีประนอม ค่อยเป็นค่อยไปตามแบบฉบับระบบราชการไทย (ดังตาราง)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเด็น / องค์การ	มูลนิธิผู้หญิง	มูลนิธิเพื่อนหญิง	มูลนิธิปวีณา หงสกุล ฯ	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	กสส.
กลยุทธ์การรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี	- มูลนิธิผู้หญิงได้ทำงานในลักษณะวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยเลือกจับประเด็นละเมิดสิทธิสตรีสิทธิมนุษยชนโดยตรง - ใช้กระบวนการรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ตรงนำไปวิเคราะห์ผลผลิตสื่อแล้วนำไปรณรงค์เผยแพร่ในวงกว้าง - มูลนิธิฯ พยายามรณรงค์กับผู้หญิงในระดับรากหญ้า โดยขับเคลื่อนงานเข้าสู่พื้นที่ชนบทด้านทางที่มีแนวโน้มปัญหารุนแรง มีการรวมกลุ่มชาวบ้านให้เกิดความตระหนักในปัญหาและมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหามีเครือข่ายอาสาสมัคร	- มีบทบาทเป็นแกนประสานการรณรงค์ในประเด็นต่าง ๆ และบูรณาการงานสตรีเข้าไปในองค์กรต่าง ๆ - สร้างข่ายงานกับองค์กรสตรีและกลุ่มสตรีต่าง ๆ - การรณรงค์แบ่งระยะระยะแรกเน้นเปิดประเด็นในสังคม ระยะที่สอง เป็นการทำงานกับกลไกของรัฐและประชาชนเพื่อให้เกิดโครงการนำร่องและศูนย์ช่วยเหลือผู้หญิงในอนาคต - ผลักดันให้ชาวบ้านเรียนรู้วิธีการจัดการเมื่อเกิดปัญหาความรุนแรงขึ้นในชุมชน เช่น วิธีการพูดคุย การ	- มุ่งรณรงค์ให้สังคมตระหนักว่าผู้หญิงต้องมีความเสมอภาคตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติและต้องการให้ปัญหาหมดไปด้วยการรณรงค์สร้างความเข้าใจให้ทุกคนรู้จักคุณค่าของความเป็นมนุษย์ - กลยุทธ์ของมูลนิธิมุ่งเน้นไปที่การเข้าไปช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กที่ถูกทารุณกรรม - ประสานการทำงานระหว่างรัฐ เอกชน ตลอดจนการแจ้งเบาะแส ได้แก่ โครงการปวีณา 24 ชั่วโมง	- การรณรงค์ของสมาคม ฯ มีลักษณะการสอดแทรกและกระตุ้นโดยร่วมมือกับกรุงเทพมหานครเป็นการทำงานในเชิงปฏิบัติการ - การรณรงค์นอกจากจะสร้างจิตสำนึกแก่สังคมแล้วยังดำเนินกิจกรรมประเภทให้ความช่วยเหลือไปด้วย - ผลักดันให้เกิดเครือข่ายในการเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาความรุนแรงในชุมชน - ทำงานร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น ร่วมกับบริษัท BODY SHOP จัดกิจกรรมรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี	กลยุทธ์การรณรงค์ของกสส. มีลักษณะประนีประนอมตามแบบฉบับระบบราชการ การขับเคลื่อนงานจึงมีลักษณะอะลุ่มอล่วยและมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ - กสส. มุ่งทำงานระดับนโยบายและแผนงานหลักมากกว่างานในระดับรากหญ้า

ประเด็น / องค์การ	มูลนิธิผู้หญิง	มูลนิธิเพื่อนหญิง	มูลนิธิปวีณา หงสกุล ฯ	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	กสส.
	ระดับบุคคล - ประสานงานกับทางราชการเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีและหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหา - สรุประสบการณ์ ข้อเสนอแนะจากการทำงานเพื่อกำหนดนโยบายการแก้ปัญหาหมายและทำแผนปฏิบัติการต่าง ๆ และได้ขยายผลไปใช้ประโยชน์ในต่างประเทศที่มีปัญหาด้วยเช่นกัน	แก้ไขปัญหา การให้คำแนะนำ ฯลฯ - พยายามสร้างความรู้ในประเด็นหญิงชายแก่ชุมชนและหน่วยงานของรัฐ - เปิดพื้นที่แก่ผู้หญิงเพื่อให้ผู้หญิงที่ประสบปัญหาได้ออกมาส่งเสียงเพื่อนำไปสู่การสร้างศักยภาพ - กระบวนการเสริมพลัง (empowerment) เพื่อให้ผู้หญิงที่ประสบปัญหากล้าออกมาแก้ปัญหาด้วยตัวเองอันนำไปสู่การแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้างและเชิงกลุ่มได้		- การจัดทำนิตยสารการสัญจรเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสมาคม	

จากตารางแสดงความเคลื่อนไหวและกลยุทธ์ในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีขององค์กรสตรีทั้ง 5 แห่ง เป็นที่น่าสังเกตว่าปัจจุบันองค์กรสตรีทำงานในลักษณะกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยทำงานร่วมกับเยาวชน สตรี ชาวบ้านและผู้ด้อยโอกาส ทั้งยังปรับบทบาทจากที่เริ่มแรกการรณรงค์เน้นหนักในประเด็นความเสมอภาคและฝังตัวอยู่ในประเด็นสตรี มาเป็นให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหญิงชายมากขึ้น ขบวนการสตรีพยายามดึงผู้ชายเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าจะมีผู้ชายที่เข้าใจปัญหาต้องการเป็นส่วนหนึ่งต่อกระบวนการขับเคลื่อนงานขององค์กรสตรี แต่ก็ยังเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบจากผู้ชายส่วนใหญ่ในสังคม อีกทั้งท่าทีขององค์กรสตรีบางกลุ่มยังแสดงท่าทีต่อเพศตรงข้าม เสียงของผู้ชายมักไม่ดังพอเมื่อมีการแสดงการมีส่วนร่วม ในระยะหลังองค์กรสตรีได้ขับเคลื่อนไปสู่แนวทางการเพิ่มพลังครอบครัวและชุมชน ปรับบทบาทจากเชิงรับเป็นเชิงรุกไปในทางป้องกันและพัฒนามากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาสังคมขั้นพื้นฐานที่แท้จริง

เมื่อวิเคราะห์ภาพความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีแต่ละองค์กรจะพบว่ามักจะจับประเด็นเป็นเรื่องๆ หรือให้น้ำหนักของประเด็นที่ทำงานตามความสนใจและความถนัดของแต่ละองค์กร แม้ว่าในช่วงหลังจะมีความพยายามทำงานในระบบเครือข่ายมากขึ้นแต่ก็ยังไม่เป็นรูปธรรมและขาดความต่อเนื่อง การทำงานเป็นแบบต่างคนต่างทำมากกว่า เช่นมูลนิธิผู้หญิง และมูลนิธิเพื่อนหญิงเน้นทำงานกับกลุ่มสตรีในระดับรากหญ้าเพื่อสร้างความเข้มแข็งและมีบทบาทในสังคม นอกจากนี้มูลนิธิผู้หญิงและเพื่อนหญิงยังมีบทบาทในการผลักดันเพื่อให้เกิดเป็นนโยบายและแผนปฏิบัติการในประเด็นต่างๆ เช่น นโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี นโยบายรัฐเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยจากการทำงาน การรณรงค์เรื่องลาคลอดและให้มีพนักงานสอบสวนหญิงในคดีข่มขืน พ.ร.บ.มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็กพ.ศ.2540 ฯลฯ ซึ่งการผลักดันนโยบายเหล่านี้เกิดจากการทำงานช่วยเหลือผู้หญิงแล้วรวบรวมปัญหาที่พบ ทำการวิเคราะห์ หาข้อสรุปเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม ในขณะที่การขับเคลื่อนของมูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรีเกิดจากการลงไปช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันตรงที่ นางปวีณา หงสกุล ในฐานะประธานมูลนิธิฯ สวม 2 บทบาท คือบทบาทการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและบทบาทการเป็นประธานมูลนิธิฯ จึงได้เปรียบในทางปฏิบัติโดยการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจในการร่างกฎหมาย ดังนั้นจากประสบการณ์ในการบุกเข้าไปช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กทำให้ทราบดีว่าข้อบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมอยู่ตรงไหน กฎหมายมีช่องว่างอย่างไรทำให้สามารถนำไปแก้ไขในด้านนิติบัญญัติในฐานะที่เป็น ส.ส. ความได้เปรียบในด้านบทบาททางการเมืองทำให้การขับเคลื่อนงานรวดเร็ว ตรงเป้าหมาย โดยไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอนเช่นเดียวกับกสส. เนื่องจาก กสส.เป็นหน่วยงานของรัฐบริหารในระบบราชการซึ่งขัดแย้งกับธรรมชาติของงานสตรีที่

ต้องการความคล่องตัว เกาะติดสถานการณ์ เคลื่อนไหวเร็ว กอปรกับ กสส. นิยมการจัดองค์กรแบบรวมศูนย์ซึ่งขัดแย้งกับงานสตรีที่ต้องการการประสานทั้งแนวราบและแนวตั้งเพื่อเพิ่มพลังในงานสตรี อีกทั้ง กสส. ยังให้ความสำคัญน้อยมากแก่งานในระดับพื้นฐาน รากหญ้า ทั้งที่งานระดับรากหญ้าจะเป็นยุทธศาสตร์ของงานสตรีในอนาคต ในขณะที่งานรณรงค์ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีมีลักษณะสอดแทรกและกระตุ้นโดยส่วนใหญ่เป็นการร่วมมือกับกรุงเทพมหานคร ระยะเวลาหลังสมาคมฯ เน้นการสร้างเครือข่ายในชุมชนเพื่อเฝ้าระวังและสอดส่องปัญหาความรุนแรง

เมื่อวิเคราะห์กระบวนการผลักดันในเชิงนโยบายขององค์กรสตรีส่วนใหญ่ยังขาดการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน การผลักดันนโยบายล้วนเกิดจากการรวบรวมปัญหาจากการลงไปช่วยเหลือผู้เดือดร้อน สรุประสปรการณ จากนั้นก็ยื่นเรื่องไปยังกระทรวงสตรี ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีมักจบแค่ขั้นตอนนี้ ขั้นตอนต่อไปก็เป็นหน้าที่ของผู้มีอำนาจในการพิจารณากฎหมาย ปัญหาสำคัญอีกอย่างคือ การเคลื่อนไหวขาดหลักฐานข้อมูลยืนยันกลายเป็นเรื่องเชิงอารมณ์ความรู้สึกทั้งที่ข้อเสนอดังกล่าวเกิดจากประสบการณ์ที่พบจริง ดังนั้นข้อมูลจากงานวิจัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการผลักดันกฎหมาย ดังที่มูลนิธิผู้หญิงในระยะหลังมุ่งเน้นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการค่อนข้างมากเพื่อรวบรวม เผยแพร่สู่สาธารณชน แล้วเสนอสู่รัฐบาลผลักดันเป็นนโยบายต่อไป เช่น มูลนิธิผู้หญิงร่วมกับสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ทำการวิจัยเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ ผลการวิจัยนำไปสู่การรณรงค์ในปี 2544 นับเป็นการเปิดมิติใหม่ของการรณรงค์โดยใช้ฐานข้อมูลจากงานวิจัยเป็นตัวขับเคลื่อน ทั้งยังพยายามสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยการเล่ารายชื่อของผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับกฎหมายอาญามาตรา 276 อย่างไรก็ตามภาพตรงนี้ยังไม่ชัดเจนนัก เช่นเดียวกับ กสส. ร่วมมือกับนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนทำการวิจัยการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนซึ่งผลจากการวิจัยสะท้อนถึงวิธีคิดของสื่อต่อประเด็นสตรี ทั้งยังนำไปสู่การรณรงค์ในสื่อมวลชน

นอกจากการเคลื่อนไหวเพื่อรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีในสังคมแล้ว วงการสื่อสารมวลชนเป็นอีกภาคหนึ่งที่องค์กรสตรีเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง เพราะสื่อมวลชนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมย่อมถูกหล่อหลอมมาในเป้าของวัฒนธรรมสังคมนั้น สื่อมวลชนถูกตั้งข้อหาว่าเป็นผู้ตอกย้ำความรุนแรง เป็นผู้เพาะหว่านเมล็ดพันธุ์แห่งความรุนแรงนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่าโดยไม่ได้สำนึกว่าการนำเสนอของตนส่งผลกระทบต่อติดตามมา ดังนั้นองค์กรสตรีจึงมีการเคลื่อนไหวเพื่อยุติความรุนแรงต่อสตรีในภาคสื่อสารมวลชน ดังนี้

4. ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีในสื่อมวลชน

จากหัวข้อที่ผ่านมาคงพอเห็นภาพความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีในสังคม นับตั้งแต่ก่อตั้งองค์กรสตรีอย่างเป็นทางการในประเทศไทย ขบวนการผู้หญิงได้เคลื่อนไหวในประเด็นสตรี ความเสมอภาคระหว่างเพศ ตลอดจนบทบาทระหว่างหญิงชาย หลายประเด็นสามารถผลักดันให้เกิดเป็นมาตรการของรัฐอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งยังมีการปรับบทบาท กลุ่มเป้าหมาย และกลยุทธ์การรณรงค์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ภาพการเคลื่อนไหวในชุมชนจึงชัดเจนในสายตาของคนทั่วไป แต่ในทางตรงก็ข้ามความเคลื่อนไหวภาคสื่อมวลชนยังคลุมเครือแม้ว่าจะมีความพยายามจากองค์กรสตรีหลายแห่งก็ตาม ในขณะที่บางองค์กรยังให้ความสำคัญต่อการรณรงค์ประเด็นสตรีในสื่อมวลชนค่อนข้างน้อย อาจเป็นเพราะว่าสื่อมวลชนไม่ได้มีแค่หนังสือพิมพ์ หรือวิทยุโทรทัศน์เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงนิตยสาร โฆษณา แม้กระทั่งอินเทอร์เน็ต การรณรงค์จึงเป็นเรื่องยากที่จะครอบคลุมทุกสื่อโดยเฉพาะสื่อวิทยุ โทรทัศน์และอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่ควบคุมยากแตกต่างจากหนังสือพิมพ์ที่มีลักษณะเป็นสื่อนิ่งการตรวจสอบจึงง่ายกว่าอีกทั้งความหนักหนาของปัญหายังดูเหมือนไม่รุนแรงเท่ากับปัญหาที่เกิดในชุมชน ในความเป็นจริงความรุนแรงจากสื่อมวลชนเป็นความรุนแรงที่ซ่อนเร้น ผลกระทบจากการนำเสนอของสื่อหากมองอย่างผิวเผินอาจดูเหมือนความรุนแรงทางตรง เช่น เกิดพฤติกรรมเลียนแบบนำไปสู่การกระทำรุนแรงหรือผลกระทบที่เกิดกับผู้ตกเป็นข่าว (อับอาย เสียชื่อเสียง ถูกรังเกียจ ฯลฯ) แต่ยังมีความรุนแรงอีกประเภทหนึ่งเรียกว่าความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่เป็นเสมือนเมล็ดพันธุ์ซ่อนตัวอยู่ สื่อมวลชนอาจเป็นผู้เพาะหว่านเมล็ดพันธุ์แห่งความรุนแรงอย่างไม่รู้ตัวด้วยการตอกย้ำอคติทางเพศ การมองผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ การละเมิดสิทธิและการผลิตซ้ำ กระบวนการเหล่านี้เป็นตัวตอกย้ำความรุนแรงต่อผู้หญิงเกิดเป็นวงจรไม่สิ้นสุด กล่าวคือ สื่อมวลชนเป็นผู้ตอกย้ำความรุนแรงให้คงอยู่นั่นเอง

ความเคลื่อนไหวในการยุติความรุนแรงต่อสตรีในสื่อมวลชนเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นมาระยะหนึ่งแล้ว ระยะแรกมูลนิธิผู้หญิงและมูลนิธิเพื่อนหญิงใช้ยุทธวิธีเคลื่อนไหวอย่างสันติบ่อยครั้งทั้งการพูดคุยขอเรื่อง ทำจดหมายร้องเรียน หรือร่างข้อเสนอแนะโดยร่วมกับองค์กรด้านเด็กและสตรีแล้วเข้าพบบรรณาธิการข่าว แต่ดูเหมือนว่าไม่ได้ผลเท่าที่ควร หนังสือพิมพ์ยังคงนำเสนอในรูปแบบเดิมๆ ต่อไป จากการพูดคุยกับบรรณาธิการส่วนใหญ่เข้าใจปัญหาแต่ด้วยความรีบเร่งจึงขาดการตรวจสอบ ข้ออ้างเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นการแข่งกับเวลา ความสะเพร่า หรือขาดการตรวจสอบ ล้วนเป็นข้อแก้ตัวที่สื่อหยิบยกมาใช้เสมอ การที่สื่อไม่เข้าใจมีสาเหตุหลายประการ 1.) สื่อยังยึดติดกรอบการนำเสนอแบบเดิมๆ โดยเฉพาะการจัดให้เรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงอยู่ในหมวดข่าว

อาชญากรรมส่งผลต่อรูปแบบการรายงานข่าว ด้านวงภาษา และการคัดเลือกภาพประกอบข่าว ตามกรอบข่าวอาชญากรรมซึ่งธรรมชาติของข่าวมีลักษณะความรุนแรง 2.) สื่อยังมองว่าข่าวประเภทนี้เป็นจุดขาย 3.) สื่อมักมองว่าองค์กรสตรีเข้าข้างผู้หญิงเสมอ 4.) ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรียังขาดภาพความร่วมมือของประชาชน ด้วยเหตุผลเหล่านี้เสียงขององค์กรสตรีจึงยังไม่มีพลังพอที่จะทำให้สื่อหันมาใส่ใจปัญหาดังกล่าว

ระยะหลังองค์กรสตรีพยายามสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังที่มูลนิธิเพื่อนหญิงได้พยายามดึงนักวิชาการด้านสื่อมวลชนและผู้บริโภคเข้ามาตรวจสอบสื่อ หรือการที่ กสส. ร่วมกับเครือข่ายสื่อสตรีเข้าพบบรรณาธิการข่าว รวมถึงกระบวนการของกลุ่มผู้หญิงก็เข้ามาร่วมตรวจสอบสื่อด้วยเช่นกัน ในปี 2545 มีขบวนการหนึ่งเข้ามามีบทบาทต่อการเคลื่อนไหวในสื่อมวลชนอย่างเป็นรูปธรรม นั่นคือ 'เครือข่ายสื่อสตรี' เครือข่ายสื่อสตรีเกิดจากการรวมตัวกันของสื่อมวลชน นักวิชาการ องค์กรสตรี และผู้บริโภคสื่อที่ตระหนักในผลกระทบของสื่อมวลชนต่อผู้หญิง จุดประสงค์เพื่อเป็นองค์กรกลางในการตรวจตรา สอดส่อง และเฝ้าระวังการนำเสนอของสื่อต่อประเด็นสตรี ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายสื่อสตรีในปี 2545 มีดังต่อไปนี้

เดือนเมษายน 2545 เครือข่ายสื่อสตรีได้รุดคืบเข้าพบบรรณาธิการข่าว และยื่นหนังสือต่อสภากาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ มีเนื้อหาหลัก 8 ประการดังนี้

1. สื่อมวลชนต้องเพิ่มความไตร่ตรองในการนำเสนอภาพที่เน้นสรีระของผู้หญิงในทางที่ก่อให้เกิดความอับอาย งดการใช้ข้อความบรรยายและคำวิจารณ์ที่ไม่เหมาะสม โดยต้องคำนึงถึงความรู้สึกและผลกระทบที่มีต่อผู้หญิงและคนทุกกลุ่มในสังคม
2. สื่อมวลชนควรเพิ่มความระมัดระวังเป็นพิเศษ และตระหนักในผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เมื่อรายงานข่าวผู้ถูกกระทำทั้งที่เป็นชาย หญิง และเด็ก ควรให้ความเคารพในการปกปิดข้อมูลส่วนบุคคล ไม่นำเสนอภาพและรายละเอียดที่ไม่เหมาะสมหรือละเมิดจรรยาบรรณ
3. สื่อมวลชนควรลดระดับความรุนแรงของภาษาที่นำเสนอ ขอให้ระมัดระวังการใช้สมญานามเรียกผู้หญิงและเด็กที่ตกเป็นข่าว ไม่ให้เป็นกรซ้ำเติมหรือทำให้เกิดความเสียหาย
4. ในการนำเสนอข่าวความรุนแรงและการละเมิดทางเพศต่อผู้หญิงและเด็ก สื่อมวลชนควรนำเสนอข้อคิดเห็นจากมุมมองของผู้ที่ทำงานด้านสตรีและเด็ก รวมทั้งเพิ่มบทวิเคราะห์ให้รอบด้านโดยชี้ให้เห็นชัดว่า ความก้าวร้าวรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อผู้หญิงและเด็กมีรากเหง้ามาจากค่านิยมของสังคมที่นับถือผู้ชายเป็นใหญ่

5. สื่อมวลชนในฐานะผู้ชี้นำความคิดของสังคมต้องให้ความรู้เรื่องความเท่าเทียมกันของผู้หญิงและผู้ชายอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจและเปลี่ยนค่านิยมให้กับสังคม
6. สื่อมวลชนควรเพิ่มปริมาณเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิงโดยเน้นเรื่องที่มีสาระ นำเสนอให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้หญิงทุกกลุ่มด้วยความเป็นธรรมและหลากหลายเพื่อเปลี่ยนทัศนคติของสังคมโดยมุ่งให้เห็นถึงความสามารถและบทบาทสำคัญของผู้หญิงในด้านต่างๆ
7. สื่อมวลชนควรให้ความสนใจแหล่งข่าวและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้หญิงมากขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้หญิงซึ่งมิได้ด้อยกว่าแหล่งข่าวหรือผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ชาย
8. สื่อมวลชนควรให้โอกาสนักข่าวหญิงในการทำข่าวเช่นเดียวกับนักข่าวชาย โดยไม่ให้ข้อจำกัดเรื่องเพศเป็นอุปสรรคต่อโอกาสในการทำข่าว เพราะในบางเรื่อง บางประเด็น ความเป็นผู้หญิงอาจมีความละเอียดอ่อนและนำเสนอได้หลากหลายมากขึ้น

การยื่นข้อเสนอนี้ในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนนั้นก็เพื่อให้สื่อมวลชนตระหนักในบทบาทระหว่างหญิงชาย ลดเนื้อหาที่เป็นการสร้างอคติทางเพศและสนับสนุนความเข้าใจในเรื่องของหญิงและชาย อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความเชื่อเดิมๆที่ฝังรากอยู่ในสังคมจนก่อให้เกิดทัศนคติที่เป็นอคติต่อเพศหญิง

ภายหลังจากการเข้าพบบรรณาธิการข่าว ปรากฏว่าภายในปีเดียวกัน หนังสือพิมพ์หัวสียักษ์ใหญ่สองฉบับตีพิมพ์ภาพข่าวฆาตกรรมพนักงานเก็บค่าโดยสารรถเมล์ปรับอากาศ ชลสมก. ที่ตีพิมพ์สภาพศพผู้ตายลักษณะกึ่งเปลือย เปิดเผยให้เห็นร่างกายท่อนบนและท่อนล่าง ภาพดังกล่าวเข้าข่ายละเมิดสิทธิมนุษยชนและขาดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เครือข่ายสื่อสตรีจึงออกแถลงการณ์ตำหนิสื่อทั้งสองฉบับว่าขาดจิตสำนึกรับผิดชอบ

ปลายปี 2545 เกิดเหตุการณ์นักข่าวสาวมติชนถูกนักการเมืองใหญ่คุกคามทางเพศ เครือข่ายสื่อสตรีได้ออกมาแถลงการณ์เพื่อเรียกร้องให้นักการเมืองคนดังกล่าวออกมาแสดงความขอโทษต่อกองบรรณาธิการมติชนและต่อสังคม และให้นักการเมืองต้นสังกัดดำเนินการสอบสวนและพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างจริงจังและให้กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์มติชน สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยและสื่อมวลชนทุกแห่งถือเอากรณีนี้เป็นการกระทำที่คุกคามสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนและเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ตลอดจนให้สังคมร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์เรื่องนี้อย่างมีสติ และมีหลักการของความเข้าใจเรื่องโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้ชายกับผู้ด้อยกว่าและระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง ซึ่งปรากฏเหตุการณ์ในทำนองนี้เป็นประจำ

ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายสื่อสตรีทำให้สื่อหันมาทบทวนบทบาทของตนมากขึ้นทั้งยังช่วยให้สื่อตระหนักว่าการนำเสนอของตนนั้นส่งผลกระทบต่อผู้อื่นมากน้อยเพียงใด แต่กระนั้นหลายต่อหลายครั้งภาพข่าวที่เข้าข่ายละเมิดสตรียังเล็ดลอดออกมาอยู่เสมอ ยิ่งหากความเคลื่อนไหวนั้นทำชนกับผู้มีอิทธิพลดูเหมือนว่าพลังของเครือข่ายสื่อสตรียังไม่เข้มแข็งพอทำให้ขาดพลังในการเคลื่อนไหว

ภาพความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในสื่อมวลชนจึงยังไม่ชัดเจนเท่ากับความเคลื่อนไหวภาคสังคมอาจเป็นเพราะประเด็นในการรณรงค์ในสื่อยังคงเป็นปัญหาเดิมๆที่องค์กรสตรีต่างพยายามรณรงค์มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร องค์กรสตรีจึงต้องหันมาใช้กลยุทธ์เชิงรับและเชิงรุกมากขึ้น กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อผลักดันแนวคิดการเสนอข่าวจึงเป็นการบูรณาการจากประสบการณ์ขององค์กรสตรีทั้งในอดีตและปัจจุบัน ดังที่จะกล่าวในบทต่อไป

5. การนำเสนอข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์

ก่อนจะนำเสนอกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อผลักดันแนวคิดการเสนอข่าว ผู้วิจัยจะนำเสนอการวิเคราะห์ข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์ในสายตาขององค์กรสตรีดังต่อไปนี้

วงการสื่อสารมวลชนเป็นอีกภาคหนึ่งที่องค์กรสตรีเคลื่อนไหวมาโดยตลอด เนื่องจากการรายงานข่าวยังยึดติดกับกรอบการนำเสนอแบบเดิมๆ คือกรอบที่ตอกย้ำและซ้ำเติมผู้หญิง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะวิธีคิดของสื่อเป็นวิธีคิดเดียวกับกระแสความคิดของสังคมไทยที่มองความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นปัญหาส่วนบุคคล ทัศนคติที่เกิดจากการมองปัญหาที่พุ่งเป้าไปที่ "ผู้หญิง" ในฐานะปัจเจก ที่ได้รับความรุนแรงทำให้ขาดพลังในการทบทวนตรวจสอบสังคมทั้งระบบอย่างเชื่อมโยง นอกจากนี้สภาพการแข่งขันในอุตสาหกรรมสื่อมวลชนทำให้สื่อถือผลกำไรเป็นที่ตั้ง ส่วนผลกระทบที่เกิดแก่สังคมเป็นเรื่องรอง ทั้งหมดเป็นเหตุผลที่ว่าทำไมวิธีการเสนอของสื่อจึงย่ำอยู่ที่เดิม ดังนั้นจากผลการสัมภาษณ์องค์กรสตรีสามารถวิเคราะห์บทบาทของสื่อในการรายงานข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีได้ดังนี้

● สื่อมุ่งเน้นธุรกิจมากเกินไป

แม้ว่าสื่อมวลชนจะถือกำเนิดขึ้นมาเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชน เป็นกระบอกเสียงที่สำคัญด้วยการรายงานข่าวอย่างเป็นกลางและต่อสู้กับความอยุติธรรม สื่อมวลชนในอดีตจึงมีปณิธานแน่วแน่ที่จะตั้งมั่นอยู่บนความถูกต้อง แต่เมื่อวันเวลาผ่านไปสื่อมวลชนกลายเป็นธุรกิจอย่างหนึ่งที่ต้องพึ่งยอดขายเพื่อความอยู่รอด รูปแบบการนำเสนอข่าวจึงเปลี่ยนแปลงไปตามกระแส หนังสือพิมพ์หันมาแข่งขันสร้างควมหรือหาโดยเสนอข่าวอย่างมีสีสัน ประเด็นความ

รุนแรงต่อสตรีกลายเป็นจุดขายและถูกนำเสนอซ้ำแล้วซ้ำอีกในลักษณะเดิมๆ เพียงแต่เปลี่ยนตัวเหยื่อเท่านั้น มิใช่เพียงแต่หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณเท่านั้นที่มุ่งนำผู้หญิงเป็นจุดขายหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพก็เช่นเดียวกันแม้ว่าหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ไม่นิยมรายงานข่าวอาชญากรรมแต่ประเด็นความรุนแรงต่อสตรีไม่ได้ปรากฏในรูปของข่าวอาชญากรรมเท่านั้นแต่ยังแฝงอยู่ในรูปของการใช้ภาษา ภาพดาราแบบแต่งกายกึ่งเปลือย หรือแม้กระทั่งวาทกรรมและการสร้างภาพของสื่อล้วนแต่แฝงด้วยอคติทางเพศ สื่อมวลชนยังคงมองผู้หญิงเป็น 'สินค้า' อยู่นั่นเอง

● สื่อละเมิดผู้หญิงและเด็ก

การเสนอข่าวกรณีผู้หญิงและเด็กถูกละเมิดทางเพศ นอกจากผู้หญิงจะถูกล่วงละเมิดจากชายผู้กระทำ จากเจ้าหน้าที่ตำรวจ และกระบวนการยุติธรรมแล้ว ผู้หญิงยังถูกละเมิดซ้ำจากสื่อมวลชนอีกครั้งหนึ่ง ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อนจากการรายงานข่าว กรณีเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศช่างภาพพยายามชอกแซกถ่ายภาพใบหน้าเด็ก อีกทั้งการที่ผู้เกี่ยวข้องนำเด็กมาใส่ถุงดำปิดหน้าปิดตาจึงทำให้เด็กรู้สึกที่ตนเองกลายเป็นอาชญากรต้องหลบซ่อนหน้าตนเอง ตามหลักจิตวิทยาเด็กไม่ควรออกมาพูดต่อหน้าสาธารณชนในเรื่องที่ตนถูกกระทำ ความจริงต้องมีกระบวนการคุ้มครองผู้เสียหายที่ดีกว่านี้ การนำเสนอข่าวแม้ว่าจะพยายามปกปิดข้อมูลส่วนตัวของผู้เสียหาย แต่หลายครั้งยังมีเลือดออกออกมาบ้าง สามารถเดาได้ว่าผู้เสียหายเป็นใคร โดยเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นชาวต่างชาติ แทบไม่มีการปกปิด ที่พบบ่อยก็คือ ภาพการจับกุมโสเภณีต่างชาติในขณะที่เปลือยนักข่าวยังถ่ายภาพหญิงสาวในขณะกำลังสวมเสื้อผ้า ปัจจุบันมีการแข่งขันสร้างความหวือหวาของหนังสือพิมพ์มากขึ้น โดยใช้ภาพข่าวและพาดหัวเป็นจุดขาย การนำเสนอในลักษณะนี้อาจเป็นความเคยชินของสื่อมวลชน แม้เทคโนโลยีจะก้าวหน้าไปมาก แต่มุมมองของนักข่าวยังไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

● สื่อมักประณามผู้หญิง

การเสนอข่าวเกี่ยวกับผู้หญิงของสื่อมวลชนยังแฝงอคติทางเพศอยู่ กรณีเด็กถูกทิ้ง สื่อมักเสนอข่าวโดยใช้คำว่า “แม่ใจร้าย” มาตลอด ทุกเรื่องจะมาลงที่ผู้หญิงหมด หรือเวลาผู้หญิงถูกข่มขืน สื่อมักโทษว่าเพราะผู้หญิงใส่สายเดี่ยว แต่งกายไม่เหมาะสม กรณีข่าวนักศึกษาชายตัว สื่อไม่เคยมีการตั้งคำถามเรื่องของดีมานด์ (Demand) และซัพพลาย (Supply) เลย ถ้าไม่มี Demand แล้ว Supply ก็จะไม่เกิด ทั้งที่คนซื้อล้วนมีสถานภาพ ทั้งฐานะและการเงินที่สูงกว่า แต่สื่อไม่เคยตั้งคำถามกับคนเหล่านี้ แต่กลับไปตั้งคำถามกับผู้ขาย สื่อกำลังโยนความผิดทุกอย่างไปที่ผู้หญิงหรือกรณีบริษัทสิทธิกรไทยที่มีโครงการขอรับบริจาคเงิน 1 บาท หากครบ 50 ล้าน ธนาคารฯ จะบริจาคเพิ่มเติมอีก 50 ล้านให้กับมูลนิธิเด็กต่าง ๆ สปอตโฆษณาทางวิทยุโครงการนี้เป็นเสียงเด็ก

ถูกกักขังห้องอย่างโหดเหี้ยม ใช้คำพูดว่า “แม่ผู้ให้กำเนิดทำให้เด็กเป็นแบบนี้” คำพูดเช่นนี้เป็น การโยนความผิดไปที่แม่ ทั้งที่ในความเป็นจริงไม่มีแม่คนไหนอยากทำร้ายลูก เราน่าจะตั้งคำถาม ว่าเหตุใดแม่ถึงทำอย่างนี้ ซึ่งต้องมีความกดดันอย่างมาก แล้วพ่อไปอยู่ที่ไหน สื่อเคยตั้งคำถาม กลับหรือไม่ว่าการที่แม่ต้องทิ้งลูกนั้นสาเหตุมาจากอะไร เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน อย่าไปตอก ย้ำซ้ำเติมไปที่ตัวผู้หญิงอย่างเดียว

กล่าวโดยสรุป สื่อมักประณามผู้หญิงพร้อมกับโยนความผิดไปที่ตัวผู้หญิงคนเดียว ภายใต้กรอบที่ตอกย้ำและผลิตซ้ำอุดมการณ์แบบชายเป็นใหญ่ วิธีการรายงานข่าวมีรากฝังลึกอยู่ในวัฒนธรรมแบบมายาคติและความรุนแรงอันเกิดจากอคติทางเพศ ภาพของหญิงที่ถูกกระทำรุนแรงสะท้อนออกมาเพียงภาพเดียว คือ ภาพของผู้หญิงไม่ดี โดยตอกย้ำหรือตำหนิผู้หญิงว่าเป็นต้นเหตุของความรุนแรง ด้วยการมุ่งประเด็นไปยังการแต่งกายของผู้หญิง ขนาดรูปร่าง หรือพฤติกรรมส่วนตัว โดยมองข้ามสาเหตุที่แท้จริงของความรุนแรง

● สื่อช่วยจับตัวผู้กระทำผิด

เมื่อเกิดเหตุการณ์ผู้หญิงถูกกระทำรุนแรง หลายครั้งที่ไม่สามารถจับกุมตัวผู้กระทำผิดได้ สื่อจึงมีส่วนช่วยให้คดีคืบหน้าด้วยการติดตามคนร้าย หรือบางครั้งสื่อลงภาพและชื่อของผู้กระทำผิดเพื่อเป็นเบาะแสในการติดตามตัวคนร้าย นอกจากนี้สื่อยังเป็นเหมือนประจักษ์พยานในกรณีการบุกเข้าช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กขององค์กรสตรีว่ามีการกระทำผิดจริงๆ เพราะหากไม่มีพยานหน่วยงานที่บุกเข้าไปอาจถูกฟ้องกลับได้ แต่หากภาพพยานฟ้อง พยานและหลักฐานเหล่านี้จะมัดตัวผู้กระทำผิดไม่ให้เห็นหลุดไปได้ง่าย ดังนั้นสื่อเป็นเหมือนกระบอกเสียงที่ช่วยถ่ายทอดเสียงตรงนี้ไปยังประชาชนเพื่อให้ประชาชนร่วมเป็นสักขีพยาน สื่อจึงทำหน้าที่ประจักษ์พยานผิดทำให้คนชั่วไม่สามารถลอบนวลอยู่ในสังคมได้ ดังที่นาง ปวีณา หงสกุล กล่าวไว้ว่า “...เราต้องแหกตาให้ประชาชนรู้ว่ามันเลวขนาดนี้ด้วยการให้สื่อรุมยำ ทำให้อับอาย ผู้บังคับบัญชาก็ไม่กล้าเข้าไปช่วยเหลือเท่ากับเป็นการตัดตอนเค้าแล้ว” (ปวีณา หงสกุล, สัมภาษณ์ 25 ก.พ.2546)

บ่อยครั้งการที่สื่อประจักษ์พยานผู้กระทำผิดทำให้คนชื่อนั้นไม่สามารถอยู่ในสังคมได้เป็นปกติสุข ผู้ชายคนนั้นต้องสูญเสียทั้งหน้าตา ชื่อเสียง หน้าทีการงาน แม้แต่คนในครอบครัวก็ต้องถูกสังคมดูหมิ่น หลายครอบครัวต้องย้ายไปอยู่ที่อื่น นี่คือ อิทธิพลของสื่อมวลชน

● สื่อช่วยกระตุ้นจิตสำนึกสังคม

สำหรับประเทศไทยประเทศที่ยังเต็มไปด้วยปัญหาสังคมอันเกิดจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ภาวะการแข่งขันทำให้ทุกคนต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด ปัญหาหลายอย่างจึงยัง

ไม่ได้รับการแก้ไข ดังนั้นสื่อจะเป็นผู้หยิบยกปัญหาเหล่านั้นขึ้นมาเตือนสติ กระตุ้นจิตสำนึกของคน ในสังคมว่ายังมีปัญหาอีกมากมายที่รอการแก้ไข อาทิ ปัญหาการค้าประเวณีเด็กขณะนี้กำลังเป็น ปัญหาสังคมที่หลายฝ่ายกำลังเร่งช่วยเหลือเด็กและปราบปรามผู้กระทำผิด โดยสื่อมวลชนจะเป็นผู้ เปิดประเด็นพร้อมทั้งสร้างกระแสปลุกจิตสำนึกว่าการให้บริการทางเพศจากเด็กเป็นเรื่องผิดศีล ธรรมและผิดกฎหมาย สำหรับผู้ที่ป็นธุระจัดหาก็กต้องได้รับโทษอย่างหนัก การย่ำเตือนของสื่อทำให้สังคมเริ่มเห็นว่าการค้าประเวณีเด็กเป็นความผิดร้ายแรงลดค่านิยมแต่ดั้งเดิมของคนไทยที่ว่าผู้ชายที่มียศฐาบรรดาศักดิ์สามารถให้บริการทางเพศจากเด็กเป็นเรื่องธรรมดา

5. กลยุทธ์การสื่อสารกับสื่อมวลชนเพื่อผลักดันแนวความคิดการเสนอข่าวความรุนแรงต่อสตรี

จากหัวข้อที่ผ่านมาคงพอจะเห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน ช่วงเวลาที่ผ่านมามีความพยายาม ณ ระดับหนึ่งในการผลักดันแนวความคิดการเสนอข่าวความรุนแรงต่อสตรีแต่ประสบปัญหาคือ ช่วงระยะเวลาไม่นานพอที่จะทำให้สื่อลึกซึ้งในประเด็น และไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะเปลี่ยนทัศนคติ หรือความเชื่อของคนเนื่องจากคนถูกหล่อหลอมมาในบ่าที่แข็งแกร่ง การจะทำให้คนเกิดการตกผลึกทางความคิดจึงต้องใช้ระยะเวลา แม้ว่าเรื่องของผู้หญิงเป็นกระแสสังคมที่ทั่วโลกต่างตื่นตัว แต่ส่วนใหญ่แล้วยังขาดความเข้าใจและยังไม่เห็นความสำคัญ ของปัญหา ดังนั้นจากการประมวลวิธีการสื่อสารกับสื่อมวลชนในการผลักดันแนวความคิดการเสนอข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีสามารถสรุปได้ดังนี้

● กลยุทธ์การพูดคุยสร้างความเข้าใจ

กระบวนการพูดคุยกับสื่อเป็นวิธีการขั้นพื้นฐานที่หลายองค์กรนำมาใช้ เช่น มูลนิธิผู้หญิง แม้ว่าการพูดคุยระหว่างสื่อกับองค์กรสตรีอย่างเป็นทางการยังไม่เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนนักก็ตาม แต่ลักษณะการจับเข้าคุยกันเป็นระยะเป็นวิธีการสร้างพันธมิตรที่นุ่มนวล เป็นการเสริมสร้างความเข้าใจและสานสัมพันธ์เพื่อความเป็นกันเอง เพื่อสามารถสื่อสารสิ่งที่องค์กรสตรีคิดและสิ่งที่สื่อคิดแล้วมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งยังเป็นการช่วยให้สื่อซึมซับความคิดต่างๆ เข้าไปง่ายขึ้น แต่ปัญหาคือกระบวนการดังกล่าวยังไม่สามารถเข้าถึงผู้บริหารได้ ลักษณะการพูดคุยขอเรื่องจึงเป็นกลไกที่เกิดขึ้นกับผู้สื่อข่าวหน้าสตรีที่เข้าใจปัญหาเป็นอย่างดีเท่านั้น ดังนั้น กสส. ร่วมกับเครือข่ายสื่อสตรีจึงหันมาใช้วิธีการเชิงรุกด้วยการร่างข้อเสนอนะและเข้าพบผู้บริหารโดยตรง วิธีการดังกล่าวนอกจากสามารถสื่อสารแนวคิดไปยังผู้บริหารอันเป็นบุคคลที่มีอำนาจในการตัดสินใจได้โดยตรงแล้วยังช่วยให้ผู้สื่อข่าวทำงานสะดวกขึ้นเพราะผู้บริหารเกิดความเข้าใจที่ดี ทั้งยังช่วยกระตุ้นให้

สื่อหันมาตระหนักถึงผลของการเสนอข่าวมากขึ้นเพราะองค์กรสตรีเข้าไปในฐานะผู้บริโภค ในขณะที่สื่อเองก็ยอมรับกับความผิดพลาดที่ผ่านมาเช่นกัน

“การพูดคุยมีผลแน่นอนเพราะเสียงทุกเสียงมีความหมาย การเข้าไปพูดคุยทำให้เราเห็นความเปลี่ยนแปลงค่อนข้างชัดเจนมาก วิธีการนี้นับว่าเป็นกลยุทธ์ที่ดีเพราะเมื่อก่อนเราใช้วิธีจัดสัมมนา นักข่าวที่เข้าร่วมมักเป็นนักข่าวหน้าใหม่หรือนักศึกษาฝึกงาน ซึ่งไม่มีอำนาจที่จะผลักดันอะไรได้ หรือเวลาจัดการประชุมสื่อมวลชนมักเปลี่ยนหน้ากันตลอด ไม่มีความต่อเนื่อง และส่วนใหญ่ที่มาเข้าร่วมมักเป็นนักข่าวจากหน้าสตรีที่เข้าใจปัญหาอยู่แล้ว ส่วนนักข่าวหน้าหนึ่งกลับไม่ยอมมา” (พรสม เป่าปราโมทย์, สัมภาษณ์ 2 ตุลาคม 2545)

● กลยุทธ์น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า

กลยุทธ์นี้ว่าด้วยแนวคิดที่ว่า สื่อมวลชนกับองค์กรสตรีต่างพึ่งพาซึ่งกันและกัน เพราะในขณะที่องค์กรสตรีไม่สามารถทำงานอย่างโดดเดี่ยวได้จำเป็นต้องอาศัยสื่อเผยแพร่ความเคลื่อนไหวขององค์กร อีกทั้งปัจจุบันสื่อเปิดพื้นที่แก่ผู้หญิงมากขึ้นไม่ว่าจะด้วยเหตุผลเชิงมนุษยธรรมหรือเชิงธุรกิจก็ตาม เช่น การที่สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีจัดส่งบทความเผยแพร่ในสื่อสิ่งพิมพ์เป็นบทความที่สะท้อนชีวิตของสมาชิกบ้านพักฉุกเฉิน และให้แง่คิดต่างๆ แก่ผู้หญิง ตอนท้ายของบทความจะลงสถานที่และเบอร์โทรศัพท์เพื่อขอรับการช่วยเหลือ ผู้หญิงส่วนหนึ่งที่ติดต่อเข้ามาจากการอ่านพบในสื่อเหล่านั้น ซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งในการเข้าถึงความช่วยเหลือ ในขณะที่เดียวกันสื่อจะติดต่อขอข้อมูลจากสมาคมฯ เพื่อทำรายการหรือการขอ case ของผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงไปเผยแพร่ในสื่อต่างๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ นิตยสาร โทรทัศน์ เช่นเดียวกับ มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี จะทำงานร่วมกับสื่อมาโดยตลอด เรียกว่าเป็นการผืนปีกกำลังกัน ในขณะที่สื่อเผยแพร่การดำเนินการช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกทารุณกรรม นอกจากสื่อจะได้ข่าวแล้ว มูลนิธิยังได้ประจักษ์พยานร่วมในเหตุการณ์นั้นก็คือสื่อ นางปวีณา หงสกุล (25 ก.พ.2546) กล่าวว่า สื่อเป็นพลังที่สำคัญ ถ้าไม่มีสื่อแล้วอาจทำงานลำบาก สื่อมวลชนที่ทำงานร่วมกับมูลนิธิส่วนใหญ่เข้าใจปัญหา ดังนั้นมูลนิธิปวีณาฯ จึงจับมือกับสื่อ ทั้งยังเป็นที่ยอมรับของสื่อเพราะเราทำงานร่วมกับสื่อโดยไม่มีการปิดบัง มูลนิธิปวีณาฯ เปิดให้สื่อตรวจสอบได้ตลอด 24 ชั่วโมง และยังมีสื่อชุดเฉพาะกิจบางคนด้วย ด้วยความที่เป็นพันธมิตรกับสื่อ ผลที่ตามมาคือ สามารถพูดคุยขอเรื่องไม่ให้ถ่ายภาพใบหน้าผู้เสียหาย หรือขอเรื่องไม่ให้เปิดเผยชื่อ-ที่อยู่ของผู้เสียหาย ซึ่งสื่อก็ให้ความร่วมมือด้วยดี

กสส. เป็นอีกหน่วยงานที่ทำงานร่วมกับสื่อมาโดยตลอด กสส.อาศัยสื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ข่าวสารไปยังประชาชนโดยส่งข่าวประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นให้สื่อเข้าใจและ

ทราบความเคลื่อนไหวอย่างสม่ำเสมอ แต่ปัญหาที่สื่อบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะประเด็นสตรีบางเรื่องเป็นประเด็นเดิม ๆ ไม่ใช่เรื่องใหม่เกาะกระแส โดยเฉพาะการที่เป็นหน่วยงานราชการ ต้องมีการวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ล่วงหน้า ทำให้ไม่ลงล็อกกับประเด็นใหม่ที่เข้ามา จึงไม่สอดคล้องกับความต้องการของสื่อมวลชน

กล่าวคือ แนวคิดนี้มองว่าองค์กรสตรีและสื่อต้องทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กัน

● กลยุทธ์การผลักดันสองทาง

แนวคิดนี้มองว่าการผลักดันประเด็นการนำเสนองานเกี่ยวกับสตรีสามารถเริ่มได้สองทาง

ทางแรก : จากผู้บริหารลงมายังพนักงาน ดังรูป

แนวคิดแรกมองว่าการผลักดันต้องเริ่มจากผู้บริหารอันเป็นผู้กุมนโยบายและเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ถ้าผู้บริหารเข้าใจเรื่องบทบาทหญิงชาย ไม่มีอคติทางเพศย่อมเอื้อไปยังการเสนองานในหน้าต่าง ๆ ทั้งข่าวหน้าหนึ่ง ข่าวอาชญากรรม ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งยังช่วยให้ผู้สื่อข่าวทำงานสะดวกขึ้น องค์กรที่ใช้กลยุทธ์นี้ได้แก่ กสส. และเครือข่ายสื่อสตรี

ทางที่สอง : จากระดับผู้สื่อข่าวแล้วผลักดันไปสู่ระดับนโยบาย ดังรูป

แนวคิดที่สองมองว่าการผลักดันสามารถเริ่มจากตัวผู้สื่อข่าวเองตั้งนั้นจึงมีความพยายามสร้างองค์ความรู้แก่สื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชนรุ่นใหม่ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพลิกโฉมการนำเสนอข่าวไม่ให้ยึดติดกับกรอบการนำเสนอแบบเดิมๆ กระบวนการเปลี่ยนผ่านจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งอาจต้องอาศัยระยะเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนความคิดของผู้สื่อข่าวที่มีอายุการทำงานมากแต่ยังยึดติดกับกรอบแนวคิดแบบเดิมไม่ใช่เรื่องง่าย ดังนั้นการผลักดันอาจต้องเริ่มตั้งแต่หลักสูตรการศึกษาในมหาวิทยาลัย องค์กรสตรีที่ใช้กลยุทธ์นี้ได้แก่ มูลนิธิปิณดาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง และกสส.

● กระบวนการสร้างมาตรฐานตรวจสอบสื่อ

กระบวนการสร้างมาตรฐานตรวจสอบสื่อเป็นกลไกในการคานอำนาจระหว่างสื่อเพื่อถ่วงดุลย์มิให้สื่อก้าวล่วงสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นจนเกินเลยที่วิชาชีพสื่อมวลชนกำหนด กลไกในการตรวจสอบสื่อได้แก่ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และเครือข่ายสื่อสตรี ด้านสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเป็นองค์กรกลางที่จัดตั้งขึ้นเพื่อควบคุมกันเองระหว่างสื่อ ทั้งนี้หลายฝ่ายต่างคาดหวังว่าสภาการหนังสือพิมพ์ฯจะมีส่วนสำคัญในการปฏิรูปวงการสื่อสารมวลชน อย่างไรก็ตามสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติมีสถานะเป็นองค์กรที่เกิดจากความร่วมมือของสื่อแต่ยังไม่มีพลังที่เกิดจากความร่วมมือของผู้บริโภค แม้ว่าจะเปิดให้ประชาชนไปร้องทุกข์ได้ หากเห็นว่าภาพหรือข้อความที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์หรือพฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์คนใดขัดต่อจริยธรรมแห่งวิชาชีพ แต่ภาพตรงนี้ยังไม่ชัดเจนนัก ดังนั้นนักวิชาการด้านสื่อมวลชน สื่อมวลชน องค์กรสตรี และผู้บริโภคที่สนใจในประเด็นสตรีจึงร่วมกันจัดตั้ง “เครือข่ายสื่อสตรี” ขึ้นเพื่อเป็นองค์กรในการติดตาม และเฝ้าระวังการนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงของสื่อมวลชน เครือข่ายสื่อสตรีจะเป็นช่องทางในการส่งเสียงของผู้หญิงทั้งยังเป็นกลไกในการคานอำนาจสื่อเมื่อเห็นว่ามีสื่อละเมิดสิทธิสตรีอย่างรุนแรง เครือข่ายสื่อสตรีจะออกแถลงการณ์ตำหนิสื่อเพื่อให้สื่อปรับปรุงการเสนอข่าวไปในทางที่สร้างสรรค์ขึ้น ดังนั้นหากไม่มีกลไกในการตรวจสอบสื่อแล้ว สื่ออาจหลงกับอำนาจและกระทำการเกินเลยขอบเขตดังเช่นที่ผ่านมา

กลไกที่เห็นเป็นรูปธรรมได้แก่ การที่ กสส. ร่วมกับเครือข่ายสื่อสตรีทำการมอนิเตอร์สื่อ ข้อมูลที่ได้ทำให้สื่อได้เห็น ได้เข้าใจ เพื่อกระตุ้นให้สื่อได้คิดว่าเขามีส่วนทำให้สังคมดีขึ้นได้อย่างไร ในกรณีที่มีการนำเสนอของสื่อเข้าข่ายล่วงละเมิดสิทธิสตรีอย่างรุนแรง เครือข่ายสื่อสตรีจะออกแถลงการณ์ตำหนิสื่อ ตัวอย่าง กรณีพนักงานเก็บค่าโดยสารรถเมล์ปรับอากาศ ชสมก. ถูกข่มขืนในห้องน้ำเมื่อปลายปี พ.ศ. 2545 หนังสือพิมพ์หัวสีบางฉบับตีพิมพ์ภาพผู้เสียหายในลักษณะที่เปิดเผยให้เห็นสภาพศพที่ชัดเจนอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ กลไก

การแถลงการณ์เพื่อตำหนิสื่อเป็นการเรียกร้องให้สื่อมวลชนใช้วิจารณญาณและความรับผิดชอบในการเสนอข่าวมากขึ้น กลไกดังกล่าวเป็นการตรวจสอบสื่อที่ละเมิดจรรยาบรรณเพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างต่อไป

• กลยุทธ์การดึงพลังผู้บริโภค

การที่องค์กรสตรีในฐานะตัวแทนผู้บริโภคออกมาเคลื่อนไหวกรณีการนำเสนอของสื่อไม่เหมาะสมนั้น สื่อมักมองว่าเป็นภาพขององค์กรสตรีมากกว่าจะเป็นภาพของตัวแทนประชาชน นี่คือปัญหาที่ทำให้สื่อมักเพิกเฉยต่อเสียงขององค์กรสตรี สิ่งที่องค์กรสตรีพยายามในขณะนี้คือ การดึงพลังจากประชาชนร่วมต่อต้านสื่อที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน ตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า เสียงของผู้บริโภคมีอิทธิพลอย่างยิ่ง คือ กรณีโฆษณากิฟฟารีนที่ออกอากาศในช่วงปลายปี 2544 ที่เด็กผู้ชายไปหาเพื่อนแล้วพบแม่เพื่อนก็จะเข้าไปเกี่ยวพาราดี จนเกือบจะเป็นการคุกคามทางเพศ สะท้อนความเชื่อที่ว่าผู้หญิงชอบให้ผู้ชาย approach แบบนี้ แบบปากว่ามือถึง โฆษณาชุดนี้สื่อให้เห็นว่าผู้ชายสามารถแสดงความรุนแรงต่อผู้อื่นโดยไม่มีความเกรงใจ และยังเข้าใจผิดว่าผู้หญิงพึงพอใจพฤติกรรมแบบนี้ มูลนิธิผู้หญิงพยายามดึงพลังจากผู้บริโภคเข้ามา หากบริษัทไม่ถอนโฆษณา ก็จะไม่ซื้อสินค้า บริษัทจึงยอมถอนโฆษณาในที่สุด เช่นเดียวกับ โฆษณา Citra Lotion มีลักษณะเหยียดสีผิว ยกย่องผู้หญิงผิวขาวว่าสวยกว่าผิวดำทั้งที่สีผิวเป็นเรื่องธรรมชาติของยีนส์มนุษย์ สิ่งที่องค์กรสตรีทำการสร้างความเข้มแข็งให้แนวร่วมที่สนใจประเด็นผู้หญิงและพยายามส่งเสียงไปยังผู้ผลิตด้วย กระบวนการดึงพลังจากผู้บริโภคเป็นกลยุทธ์ที่น่าจะได้ผลมากที่สุด ครั้งหนึ่งเมื่อปี พ.ศ. 2542 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเคยลงภาพผู้หญิงถูกข่มขืนอย่างโจ่งแจ้งมาก แล้วประชาชนส่วนหนึ่งลุกขึ้นมาประท้วงสื่อ ตัวสื่อเองก็ออกมายอมรับผิดแล้วพยายามปรับปรุงการนำเสนอให้ดีขึ้น การ sanction ไม่ซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นเป็นวิธีที่ได้ผลมาก ซึ่งองค์กรสตรีต่างพยายามขยายพลังไปยังประชาชนเพราะการเคลื่อนไหวภาคประชาชนจะเห็นผลมากกว่าให้องค์กรสตรีออกมาพูด กล่าวคือ ควรมีช่องทางให้ผู้หญิงออกมาส่งเสียงด้วย มิใช่ภาพเฉพาะขององค์กรสตรีหรือนักวิชาการเท่านั้น องค์กรสตรีที่มีแนวคิดดึงพลังผู้บริโภค ได้แก่ มูลนิธิผู้หญิง มูลนิธิเพื่อนหญิง

ตารางแสดงกลยุทธ์การสื่อสารขององค์กรสตรีเพื่อผลักดันแนวคิดการเสนอข่าวของสื่อมวลชน

กลยุทธ์ / องค์กร	มูลนิธิผู้หญิง	มูลนิธิเพื่อนหญิง	มูลนิธิปวีณา หงสกุล ฯ	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	กสส.
1.กลยุทธ์การพูดคุยสร้างความเข้าใจ	เป็นวิธีการที่มูลนิธิผู้หญิงเคยใช้ โดยร่างข้อเสนอแนะแล้วเข้าพบบรรณาธิการข่าว แต่ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร สื่อยังคงนำเสนอข่าวในลักษณะเดิม ๆ ต่อไป	เคยมีความพยายามระดับหนึ่งในการสร้างความเข้าใจกับสื่อ ที่ผ่านมามูลนิธิเพื่อนหญิงทำงานด้านความคิดกับสื่อพอสมควร แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จ อย่างไรก็ตาม มูลนิธิเพื่อนหญิงเห็นว่ากระบวนการพูดคุยกับสื่ออย่างเป็นทางการยังไม่เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนนัก แต่เป็นสิ่งที่น่าทำมาก การพูดคุยอาจเริ่มจากผู้สื่อข่าวหน้าสตรีหรือหน้าอื่น ๆ ที่สนใจประเด็นสตรีแล้วขยายไปยังระดับผู้บริหาร	กลยุทธ์ของมูลนิธิฯ คือการทำงานร่วมกับสื่อและเปิดให้สื่อเข้ามาตรวจสอบได้ตลอดเวลา เพื่อแสดงความเป็นกลาง ทำให้เป็นที่ยอมรับของสื่อ ผลที่ตามมา คือสามารถพูดคุยขอเรื่องไม่ให้เสนอนำเสนอภาพถ่ายใบหน้าเด็กหรือขอเรื่องไม่ให้สื่อเปิดเผยชื่อ-ที่อยู่ของผู้เสียหาย ซึ่งสื่อก็ให้ความร่วมมือด้วยดี ดังนั้น มูลนิธิฯ อาจไม่ได้ใช้วิธีการเข้าไปพูดคุยกับสื่อโดยตรงแต่อาจอาศัยการทำงานร่วมกันสร้างความเข้าใจมากกว่า	ทางสมาคมเคยมีความพยายาม ณ ระดับหนึ่งในการเสนอแนะให้สื่อปรับปรุงการเสนอข่าว แต่ประสบปัญหา คือช่วงระยะเวลาไม่นานพอที่จะทำให้สื่อลึกซึ้งในประเด็น การจะทำให้คนตกลึกทางความคิดต้องใช้เวลา	วิธีการพูดคุยกับสื่อเป็นสิ่งที่ดี กสส. ปฏิบัติมาโดยตลอด โดยเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างสื่อทำให้สามารถพูดคุยขอเรื่องกันได้ แต่ปัญหา คือ การพูดคุยเป็นกลไกที่เกิดขึ้นกับผู้สื่อข่าวหน้าสตรีที่เข้าใจปัญหาเป็นอย่างดีอยู่แล้ว การผลักดันจึงไม่คืบหน้าเท่าที่ควร ดังนั้น กสส. จึงร่วมกับเครือข่ายสื่อสตรีร่างข้อเสนอแนะแล้วขอเข้าพบบรรณาธิการข่าว ซึ่งเป็นวิธีการเชิงรุกโดยเข้าถึงตัวผู้ที่มีอำนาจกมนโยบาย

กลยุทธ์ / องค์การ	มูลนิธิผู้หญิง	มูลนิธิเพื่อนหญิง	มูลนิธิปวีณา หงสกุล ฯ	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	กสส.
2.กลยุทธ์น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า	มูลนิธิผู้หญิงพึ่งพาอาศัยสื่อด้วยการให้สื่อเผยแพร่ทัศนคติที่เหมาะสมต่อสาธารณชนในรูปของบทความ ซึ่งปัจจุบันสื่อให้ความสำคัญกับประเด็นสตรีมากขึ้น ทั้งยังมีนักข่าวรุ่นใหม่ ๆ ที่สนใจประเด็นเหล่านี้แล้วนำไปเผยแพร่ต่อได้อย่างเหมาะสม แต่ก็มีบางสื่อที่ยังมองประเด็นผู้หญิงว่าเป็นเรื่องของไฮโซเท่านั้น	มูลนิธิเพื่อนหญิงหยิบยกกรณีที่นักข่าวสาวถูกนักการเมืองคุกคามทางเพศ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการร่วมมือระหว่างสื่อกับองค์กรสตรีเคลื่อนไหวกดดันนักการเมืองคนดังกล่าวตัวมูลนิธิฯ เข้ามา่วมเป็นแนวร่วมกับสื่อเพื่อให้ประเด็นนี้ได้รับการคุ้มครอง แต่สิ่งที่มูลนิธิฯ ต้องการ คือ ทำอย่างไร จึงจะสานต่อกระบวนการตรงนั้นต่อไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่พอประเด็นซาลงไปความร่วมมือก็หายไปด้วย	มูลนิธิปวีณา ฯ มีการฝึกกำลังกับสื่อในขณะสื่อเผยแพร่การดำเนินงานช่วยเหลือเด็กและสตรี นอกจากสื่อจะได้ประเด็นข่าวแล้วมูลนิธิยังได้ประจักษ์พยานร่วมในเหตุการณ์ด้วย ทำให้มูลนิธิไม่ถูกฟ้องร้องเพราะมีทั้งพยานและหลักฐาน	สมาคมฯ ได้จัดส่งบทความเผยแพร่ในสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นบทความที่สะท้อนชีวิตของผู้เดือดร้อน ให้แง่คิดแก่ผู้หญิง ในตอนท้ายบทความยังลงสถานที่และหมายเลขโทรศัพท์เพื่อขอรับการช่วยเหลือ ซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งในการเข้าถึงความช่วยเหลือ ส่วนสื่อจะติดต่อขอข้อมูล หรือขอ case ของผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงไปเผยแพร่ในสื่อประเภทต่าง ๆ	กสส. อาศัยสื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสารและความเคลื่อนไหวขององค์กรไปยังสาธารณชน ทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้สื่อตระหนักถึงปัญหาด้วยการส่งข่าวอย่างสม่ำเสมอ

กลยุทธ์ / องค์การ	มูลนิธิผู้หญิง	มูลนิธิเพื่อนหญิง	มูลนิธิปวีณา หงสกุล ฯ	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	กสส.
3.กลยุทธ์การผลักดันสองทาง	การผลักดันทั้งสองทางเป็นกลยุทธ์ที่มูลนิธิผู้หญิงเคยปฏิบัติมาแล้วทั้งสิ้น แต่ยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนนัก	มูลนิธิเพื่อนหญิงมองว่าการผลักดันเริ่มจากผู้สื่อข่าวที่เข้าใจปัญหาเป็นสิ่งที่น่าทำมาก แต่ภาพตรงนี้ยังไม่ชัดเจนนัก ส่วนการผลักดันจากผู้สื่อข่าวไปยังผู้บริหารนั้น ยังเป็นปัญหาอยู่ เพราะไม่สามารถเข้าถึงระดับผู้บริหารได้	มูลนิธิปวีณาฯ ให้ความสำคัญกับการผลักดันจากผู้สื่อข่าวไปยังผู้บริหารมากกว่า โดยแนะนำว่าควรมีการอบรมให้ความรู้แก่ผู้สื่อข่าวก่อนจะลงภาคปฏิบัติ และให้เก็บเอาประสบการณ์ความผิดพลาดไว้เป็นครูสอนใจเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ซ้ำอีก	ภาพการทำงานของสมาคมฯ เป็นการทำงานกับชุมชน สังคม มากกว่าภาคสื่อสารมวลชน แต่สมาคมฯ มองว่า การผลักดันการเสนอข่าวทั้ง 2 ทาง เป็นสิ่งที่น่าจะทำควบคู่กันไป	กสส. พยายามผลักดันกลยุทธ์ทั้งสองทางไม่ว่าจากผู้บริหารมายังพนักงานหรือจากผู้สื่อข่าวไปยังระดับนโยบายเพราะการการผลักดันต้องทำควบคู่ทั้ง 2 ทาง จึงจะประสบผลสำเร็จ
4.กระบวนการสร้างมาตรฐานตรวจสอบสื่อ	มูลนิธิผู้หญิง เห็นว่า การพูดคุยกับสื่อเป็นวิธีการที่ดีวิธีหนึ่ง แต่ที่สำคัญต้องมีกระบวนการตรวจสอบด้วย โดยเฉพาะสภากาชาด หนังสือพิมพ์แห่งชาติ ควรเข้ามามีบทบาท	มูลนิธิเพื่อนหญิงไม่แน่ใจว่าสภากาชาดหนังสือพิมพ์มีอำนาจมากน้อยเพียงใด ดังนั้น ควรจัดตั้งองค์กรภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบสื่อ สิ่งที่ทำขณะนี้คือทำงานร่วมกับนักวิชาการด้านสื่อมวลชนเพื่อรุดับการดำเนินงาน	มูลนิธิปวีณาฯ ไม่ได้ให้ความเห็นในเรื่องดังกล่าว	สมาคม ฯ เห็นด้วยกับแนวคิดการสร้างมาตรฐานตรวจสอบสื่อ	กสส. ได้ทำงานร่วมกับเครือข่ายสื่อสตรี ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเพื่อตรวจสอบสื่อในเรื่องของสตรี ทั้งการมอนิเตอร์สื่อและเข้าพบสภากาชาด หนังสือพิมพ์แห่งชาติ

กลยุทธ์ / องค์การ	มูลนิธิผู้หญิง	มูลนิธิเพื่อนหญิง	มูลนิธิปวีณา หงสกุล ฯ	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	กสส.
5.กลยุทธ์การตั้งพลัง ผู้บริโภคร	เป็นแนวคิดที่มูลนิธิ ผู้หญิงพยายามตั้งพลัง จากประชาชนเข้ามาร่วม ตรวจสอบสื่อ อันเป็นการ สร้างความเข้มแข็งให้ แนวร่วมที่สนใจประเด็น ผู้หญิง เป็นการเสริมพลัง สิ่งที่มูลนิธิผู้หญิง พยายามทำขณะนี้ คือ ต้องการให้ผู้หญิงเป็น ส่วนหนึ่งของการลุก ขึ้นมาประท้วงสื่อ การ sanction สื่อ มี ช่องทางให้ผู้หญิงออกมา ส่งเสียง ไม่ใช่ภาพเฉพาะ ขององค์กรสตรีเท่านั้น	มูลนิธิต้องการให้เกิดการ ตรวจสอบจากภาค ประชาชน ต้องการให้ ผู้บริโภครออกมา เคลื่อนไหวให้ชัดเจนกว่า นี้	มูลนิธิปวีณาฯ กล่าวว่า พลังประชาชนเป็นยิ่ง กว่าเสียงสวรรค์ ฉะนั้น พลังจากผู้บริโภครจะเป็น กลยุทธ์ที่สำคัญที่สุด	สมาคมฯ เห็นว่า ประชาชนควรเข้ามา มีบทบาทในการตรวจสอบ สื่อมากขึ้น ไม่ว่าจะด้วย การเขียนจดหมาย โทรศัพท์เข้าไป	เช่นเดียวกับ กสส. ก็ให้ ความสำคัญกับเสียงของ ผู้บริโภคร แต่ยังไม่ มีกระบวนการการตั้งพลัง จากผู้บริโภครที่เป็น รูปธรรมเท่าที่ควร

จากตารางจะเห็นว่ากลยุทธ์การดึงพลังผู้บริโภคร่วมกันด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชนเป็นวิธีการที่น่าจะได้ผลมากที่สุดในการตรวจสอบสื่อ แต่ที่ผ่านมามีภาพตงนี้ยังไม่ชัดเจนนักอาจเป็นเพราะว่ายังไม่มีการใดที่ประชาชนรู้สึกว่ามีสื่อละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง กรณีของใหม่ เจริญปุระเมื่อหลายปีที่แล้วเป็นกรณีตัวอย่างของพลังผู้บริโภคร่วมกันที่หนังสือพิมพ์หัวสีบางฉบับนำภาพส่วนตัวของเธอตีพิมพ์ลงหน้าหนึ่งสร้างความเสื่อมเสียให้กับดาราสาวอย่างยิ่ง เหตุการณ์ในครั้งนั้นมีประชาชนตำหนิสื่อฉบับนั้นเยอะมากจนเจ้าของสื่อต้องออกมาขอโทษกับการกระทำดังกล่าว สิ่งนี้คือพลังกดดันสื่อจากผู้บริโภค ดังที่นางปวีณา หงสกุล (25 ก.พ.2546) ได้กล่าวไว้ว่าเสียงจากประชาชนเป็นยิ่งกว่าเสียงสวรรค์ กลยุทธ์การดึงพลังผู้บริโภคร่วมกันจึงเป็นสิ่งที่องค์กรสตรีต่างพยายามผลักดันให้เกิดการเคลื่อนไหวมากที่สุด

กระบวนการสร้างมาตรฐานตรวจสอบสื่อเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการควบคุมสื่อ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติในฐานะเป็นองค์กรกลางที่จัดตั้งขึ้นเพื่อควบคุมกันเองระหว่างสื่อเป็นกลไกที่องค์กรสตรีต่างคาดหวังว่าจะมีส่วนร่วมสำคัญในการควบคุมสื่อ แต่ จะเด็จ เชาวรินทร์ (4 ต.ค.2545) ไม่แน่ใจในบทบาทของสภาการหนังสือพิมพ์ว่าจะมีอำนาจมากน้อยเพียงใดเพราะสภาการหนังสือพิมพ์ยังขาดพลังจากภาคประชาชน อีกทั้งประเด็นสตรีเป็นเรื่องละเอียดอ่อนต้องอาศัยผู้ที่เข้าใจประเด็นอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นเครือข่ายสื่อสตรีจึงถือกำเนิดขึ้นเพื่อเป็นอีกหนึ่งพลังในการตรวจสอบสื่อและคาดว่าจะมีบทบาทเข้มแข็งขึ้นในสังคม

กลยุทธ์การพูดคุยเหมือนจะเป็นวิธีการขั้นพื้นฐานที่ทุกองค์กรนำมาใช้ แม้แต่มูลนิธิผู้หญิงก็เคยใช้กลยุทธ์ดังกล่าวมาก่อน แม้ว่าจะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเพราะสื่อก็ยังคงเสนอเรื่องสตรีภายใต้กรอบเดิมๆ แต่การพูดคุยเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถสื่อสารสิ่งที่ทั้งสองฝ่ายคิดเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อย่างไรก็ตามการพูดคุยขอรับรองยังไม่เพียงพอที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เหตุผลเพราะลักษณะการพูดคุยขอรับรองเป็นกลไกที่เกิดกับผู้สื่อข่าวหน้าสตรีที่เข้าใจปัญหาเป็นอย่างดีเท่านั้น ในขณะที่กลไกดังกล่าวยังไม่สามารถเข้าถึงระดับผู้บริหารได้ ฉะนั้นในการผลักดันสามารถเริ่มได้ 2 ทาง ทางแรกจากผู้สื่อข่าวแล้วผลักดันไปสู่ผู้บริหาร แนวทางนี้หลายองค์กรให้ความสำคัญ อาทิ กสส. มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิง บางองค์กรจึงพยายามสร้างองค์ความรู้แก่สื่อมวลชนรุ่นใหม่ เช่น การจัดอบรมโครงการ Gender Camp ของกสส. ในขณะที่การผลักดันจากระดับผู้บริหารลงมายังผู้สื่อข่าวนั้นเป็นภาพความร่วมมือของกลุ่มสตรีมากกว่าจะดำเนินการโดยองค์กรสตรีองค์กรใดองค์กรหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป ระยะเวลาหลังองค์กรสตรีหันมาใช้กลยุทธ์เชิงรุกและเข้มข้นขึ้นตามลำดับโดยอาศัยประสบการณ์ความผิดพลาดที่ผ่านมานำมาปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหามากขึ้น วิธีการที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นการทำจดหมายร้องเรียน การพูดคุยขออภัย หรือประท้วงสื่อดูเหมือนว่ายังไม่สามารถเปลี่ยนความคิดของสื่อได้ ในทางตรงกันข้ามสื่อกลับมองว่า ขบวนการของกลุ่มสตรีแข็งแกร่งและเข้าข้างผู้หญิงมากเกินไป ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ใช่ความผิดของสื่อเสียทีเดียวแต่เกิดจากวัฒนธรรมสังคมเป็นตัวหล่อหลอมความคิดของคนในสังคมซึ่งส่งผลต่อแนวคิดของสื่อมวลชนจากรุ่นสู่รุ่น ดังนั้นองค์กรสตรีจึงพยายามผสมผสานกลยุทธ์ด้วยการหันมาใช้นโยบายเชิงรุกสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชน ดึงพลังผู้บริโภคเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการควบคู่ไปกับการสร้างองค์ความรู้เรื่องหญิงชายแก่สื่อมวลชนและสังคม

6. สื่อมวลชน & องค์กรสตรีกับการมองต่างมุม

ความแตกต่างระหว่างสื่อมวลชนกับองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสตรีที่เห็นชัดเจน คือ "วิธีคิด" จากการศึกษาประวัติศาสตร์ของหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ของไทย พบว่า เป็นพื้นที่ของผู้ชายมาก่อน แวดวงสื่อสารมวลชนจึงถูกครอบงำด้วยแนวคิดแบบผู้ชาย ทั้งรูปแบบ วิธีการนำเสนอ ภาษาที่ใช้ ล้วนเป็นลักษณะของผู้ชายและเอาใจกลุ่มผู้รับสาร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ในขณะที่องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสตรีถือกำเนิดมาจากแนวคิดที่ยืนข้างผู้หญิงตลอด ด้วยวิธีคิดที่เหมือนอยู่คนละฟากทำให้เกิดคำถามตามมาว่าทางสายกลางระหว่างแนวคิดที่สุดขั้วนี้คืออะไร

ความขัดแย้งในที่นี้อาจเกิดจากความแตกต่างด้านจุดยืน ในขณะที่สื่อต้องการเพิ่มยอดขาย ผู้หญิงจึงถูกทำให้กลายเป็น 'สินค้า' ที่มีการผลิตซ้ำ แต่องค์กรสตรีเห็นว่าการเสนอของสื่ออคติทางเพศ ทั้งยังล่องละเมิดสิทธิสตรีอันเป็นการตอกย้ำความเชื่อผิด ๆ ขณะที่พยายามรณรงค์สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องอคติทางเพศ แต่สื่อยังมองด้านเดียวตลอด ปัจจุบันดูเหมือนว่าสังคมจะตื่นตัวเรื่องกระแสสิทธิสตรีมากขึ้นแต่ภายใต้กระแสตื่นตัวที่ดูเหมือนสื่อจะเข้าใจแต่ภาพการนำเสนอยังคงย่ำอยู่ที่เดิม เช่นเดียวกับที่อุษา เลิศศรีสันทัต (7 พ.ย.2545) กล่าวไว้ว่า แม้เทคโนโลยีจะทันสมัยมากขึ้นเพียงใด แต่ความคิดของคนไม่เคยเปลี่ยนแปลง

ต่อไปนี้เป็นภาพของผู้หญิงในสายตาของสื่อมวลชน

● ผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ

มุมมองของสื่อ : การมองผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศสะท้อนจากการนำภาพดารานาง

แบบเปิดเผยเรือนร่างตีพิมพ์บนหน้าหนังสือพิมพ์ในขนาดใหญ่ยักษ์

การเสนอข่าวที่ลดทอนคุณค่าและบทบาทของผู้หญิงในเรื่องต่างๆ

การใช้ข้อความบรรยายและวิจารณ์ที่ไม่เหมาะสม เช่น คอด้มนวิจารณ์ จากบรรดาเกจิผู้ดี หรือถ้อยคำ 'ดอกไม้ประดับทางการเมือง' อันเป็นการตอกย้ำค่านิยมแบบเก่าที่มองและตัดสินผู้หญิงผ่านสรีระความงาม หรือมองผู้หญิงว่าเป็นจุดขายของหนังสือพิมพ์

มุมมองของสตรีนิยม : กลุ่มสตรีนิยมมองว่าสื่อยังมองผู้หญิงในภาพที่คับแคบ ผู้หญิงยังเป็นเพียงแค่เครื่องสนองอารมณ์ผู้ชายไม่ต่างจากสินค้า กลุ่มสตรีนิยมมองว่าผู้หญิงมีศักยภาพมีความสามารถไม่ต่างจากผู้ชาย สื่อไม่ควรตัดสินผู้หญิงผ่านสรีระและความงามเท่านั้น อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์อาจนำเสนอเรื่องความสวยงามได้แต่ควรอยู่ภายใต้การไม่สนับสนุนค่านิยมบริโภคนิยมที่ก่อให้เกิดความฟุ้งเฟ้อ

● ผู้หญิงในฐานะเหยื่อของความรุนแรง

มุมมองของสื่อ : กรณีผู้หญิงถูกล่วงละเมิดทางเพศสื่อมักมองว่าผู้หญิงเป็นต้นเหตุของปัญหาเช่น เป็นฝ่ายยั่วผู้ชายก่อน มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม แต่งกายไม่รัดกุม การมองด้วยการพุ่งเป้าไปยังผู้หญิงเช่นนี้เป็นการโยนความผิดไปที่ผู้หญิง เป็นอคติทางเพศของสื่อ การรายงานข่าวประเภทนี้สื่อมุ่งสร้างสีสันด้วยการบรรยายเหตุการณ์อย่างน่าตื่นเต้น ชวนติดตามทำให้ภาพของปัญหาบิดเบือน

มุมมองของสตรีนิยม : ผู้หญิงไม่ใช่ต้นเหตุของความรุนแรง ไม่มีผู้หญิงคนไหนอยากตกเป็นเหยื่อของการกระทำรุนแรง สื่อไม่ควรด่วนสรุปเหตุการณ์เอาเองหรือเป็น 'ศาลเตี้ยพิพากษาใครต่อใคร ความรุนแรงที่เกิดขึ้นมิใช่เกิดจากผู้หญิงหรือผู้ชายในฐานะปัจเจกบุคคลแต่มีรากเหง้ามาจากค่านิยมของสังคมที่นับถือชายเป็นใหญ่

● ผู้หญิงทิ้งลูก-ไร้ความรับผิดชอบ

มุมมองของสื่อ : ประโยคสำเร็จรูปที่ว่า 'แม่ใจยักษ์' เป็นคำที่สื่อหยิบมาใช้ทันทีเมื่อเกิดเหตุการณ์เด็กถูกละทิ้ง ทั้งยังมีการสันนิษฐานว่าผู้หญิงเหล่านี้เป็นผู้หญิงใจแตก รักสนุก ไม่มีความรับผิดชอบ โดยไม่ได้มองว่าผู้ชายต้องมีส่วนรับผิดชอบด้วยหรือไม่

มุมมองของสตรีนิยม : ผู้หญิงที่ตัดสินใจทิ้งลูกอาจไม่ใช่แม่ใจยักษ์เสมอไปแต่เพราะความ

ที่ไม่มีทางออกเธอจึงตัดสินใจทำอย่างนั้น สื่อไม่ควรมองด้านเดียวแต่
 ความมองลึกลงไปว่าทำไมผู้หญิงต้องทิ้งลูก สาเหตุมาจากผู้ชายด้วยหรือไม่ สื่อควรเสนอว่าปัญหาท้องไม่พร้อมเป็นปัญหาสังคมที่มีที่มาที่ไปและ
 โยงใยไปยังปัญหาอื่นๆอีกมากมาย

● ภาพแบบฉบับ(stereotype)ของผู้หญิง

มุมมองของสื่อ : สื่อยังมองผู้หญิงในภาพลักษณ์เก่าๆ เช่น ภาพแม่ศรีเรือน กุลสตรี

ภาพแม่บ้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพความจริงในปัจจุบัน ผลจากการ
 ตอกย้ำภาพแบบฉบับเหล่านั้นทำให้ผู้หญิงเคยชินและยอมรับสถานภาพ
 และบทบาทของผู้หญิงตามที่ปรากฏในสื่อ

มุมมองของสตรีนิยม : มองว่าผู้หญิงในยุคปัจจุบันมีศักยภาพในการพัฒนาสังคม ภาพ
 ของผู้หญิงไม่ใช่ภาพของแม่ศรีเรือนหรือกุลสตรี แต่เป็นภาพของผู้หญิง
 เก่ง การตอกย้ำภาพลักษณ์เก่าๆของสื่อเป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนา
 สตรี สื่อมวลชนจึงควรนำเสนอเนื้อหาของผู้หญิงให้ตรงกับสภาพความ
 เป็นจริง

ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นภาพการมองที่แตกต่างระหว่างสื่อมวลชนกับกลุ่มสตรีนิยม ซึ่ง
 ความแตกต่างในที่นี้ล้วนเกิดจากความขัดแย้งด้านแนวคิดตามที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น อย่างไรก็ตาม
 ความแตกต่างที่เกิดขึ้นเป็นความขัดแย้งด้านวิธีคิดมากกว่าความขัดแย้งในทางปฏิบัติงาน ดังนั้น
 กระบวนการฟ้องร้องหรือดำเนินการสื่อจึงไม่ยังไม่เกิดเพราะถึงอย่างไรทั้งองค์กรสตรีและสื่อมวลชน
 ต่างก็ต้องพึ่งพากันและกันในทางปฏิบัติ

ภาพขององค์กรสตรีในสายตาของคนทั่วไปอาจก้าวร้าว รุนแรง โดยเฉพาะในสายตา
 ของสื่อมักจะมองว่าองค์กรสตรีปกป้องผู้หญิงมากเกินไป ความเคลื่อนไหวของสตรีบางประเด็นจึง
 ถูกมองว่าเป็นเรื่องเล็กเป็นการเรียกร้องที่ไม่สำคัญในสายตาของผู้ชาย อย่างไรก็ตามในอีกมุมหนึ่ง
 องค์กรสตรีมีบทบาทสำคัญในการทำให้สังคมและสื่อตระหนักถึงปัญหา หลายครั้งองค์กรสตรีเป็น
 ผู้เปิดประเด็นหยิบยกปัญหาขึ้นมาตีแผ่ ตัวอย่างเช่น ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ก่อนหน้านั้น
 สังคมยังมองว่าเป็นเรื่องการกระทบกระทั่งระหว่างลึนกับพัน แต่เพราะความเคลื่อนไหวขององค์กร
 สตรีอย่างต่อเนื่องทำให้สังคมเริ่มเห็นว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาสังคม สามีไม่มี
 สิทธิทำร้ายภรรยา ผู้หญิงต้องได้รับความคุ้มครองและความเป็นธรรมจากทบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

7. บทบาทของสื่อมวลชนต่อสตรี (ช่วยเหลือหรือทำร้าย?)

บทบาทของสื่อมวลชนจะสร้างเสริมหรือเพิ่มภัยให้แก่สตรี บทบาททั้งสองด้านนี้คงแยกกันไม่ออก สื่อเป็นได้ทั้งผู้ช่วยนางเอกคือ 'สร้างเสริม' และในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ช่วยผู้ร้ายคือ 'เพิ่มภัย' ซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมองว่ามองจากมุมของใคร มุมมองแบบสตรีนิยมจะเห็นว่าสื่อมีส่วนเพิ่มภัย (ทำร้าย) ทำให้ผู้หญิงเป็นผู้ด้อยกว่าผู้ชาย ถ้ามองจากมุมมองแบบกระแสหลัก จะเห็นว่าสื่อรักษาบทบาทที่แย่งแยกหญิงชายไว้ชัดเจน แต่กลุ่มสตรีนิยมกลุ่มใหม่เห็นว่าสื่อมีส่วนเสริมพลัง (empower) ด้วยการเปิดพื้นที่ให้เสียงแก่ผู้หญิง (วิลาสินี พิพิธกุล, สื่อสร้างเสริมหรือเพิ่มภัย, เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) ในที่นี้จะนำเสนอข้อมูลโดยจำแนกตามบทบาทของสื่อมวลชน 2 แนวทาง ได้แก่ บทบาทการช่วยเหลือสตรี และบทบาทการทำร้ายสตรี

• บทบาทการช่วยเหลือสตรี

สื่อมวลชนสามารถช่วยเหลือผู้หญิงได้ด้วยการช่วยกระตุ้นเตือนภัยให้สังคม กรณีข่าวความรุนแรงทางเพศ ข่าวการล่อลวงค้าหญิงและเด็ก สื่อสามารถเตือนภัยให้ผู้หญิงและเด็กระมัดระวังตัวเองทั้งจากคนแปลกหน้า คนในครอบครัว วิธีการเอาตัวรอดจากสถานการณ์คับขัน หรือนำเสนอโดยโยงไปถึงรากเหง้าของปัญหา แต่หน้าที่ตรงนี้ยังไม่ชัดเจนนัก สื่อยังมุ่งนำเสนอแบบบรรยายรายละเอียดของเหตุการณ์มากกว่ามุ่งเตือนภัยแล้วให้ความรู้ความเข้าใจแก่สาธารณชน สื่อยังช่วยผลักดันให้เรื่องของผู้หญิงเป็นเรื่องที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในระดับการเมืองได้ เช่น การแก้ไขกฎหมายอาญามาตรา 276 การรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง การแก้ไขกฎหมายลาคลอด ปัจจุบันสื่อเปิดพื้นที่แก่ผู้หญิงมากขึ้น หลายสื่อให้ความสำคัญต่อประเด็นผู้หญิง ทั้งยังมีนักข่าวรุ่นใหม่ ๆ ที่สนใจประเด็นเหล่านี้แล้วนำไปเผยแพร่ต่ออย่างเหมาะสม สื่อสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสังคมในเรื่องการกดขี่ทางเพศของผู้ชาย หรือความรุนแรงทางเพศมากขึ้น หากเปลี่ยนแง่มุมในการนำเสนอ แทนที่จะเสนอรายละเอียดของการถูกข่มขืน แต่เปลี่ยนแนวไปเป็นวิเคราะห์สาเหตุว่าทำไมจึงเกิดปัญหาการข่มขืน แต่มีบางประเด็นที่พอสื่อเสนอขึ้นมาแล้วทำให้สังคมเริ่มหันมามองพฤติกรรมว่าอะไรผิดอะไรถูก เช่น กรณี สว. ละเมิดทางเพศเด็ก ก่อนหน้านั้นสังคมมีค่านิยมว่าผู้ชายที่มียศฐาบรรดาศักดิ์ มีอำนาจ สามารถให้บริการทางเพศจากเด็กเป็นเรื่องธรรมดา แต่ตอนนี้กลายเป็นประเด็นใหญ่แล้ว เพราะสังคมมองว่าเป็นเรื่องผิดศีลธรรม โดยผ่านการนำเสนอของสื่อ ทั้งยังเป็นความผิดร้ายแรงอีกด้วย **สื่อจึงมีอิทธิพลในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนได้**

นอกจากนั้นสื่อยังสะท้อนความจริงในสังคม โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยที่ยังมีการกระทำที่รุนแรงโหดร้าย การนำเสนอของสื่อเป็นการเสนอความจริงให้สังคม

รับรู้ว่าทุกวันนี้มีเด็กถูกทารุณกรรม ถูกข่มขืน แล้วจะมีใครยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือพวกเขาเหล่านั้นบ้าง โดยเฉพาะการค้าประเวณีเด็กมีการทำงานเป็นกระบวนการ มีผู้มีอิทธิพลหนุนหลัง มีการส่งคนเข้าไปเป็นสส.บ้าง เป็นนักการเมืองท้องถิ่นบ้างเพื่อพยายามปกป้องกลุ่มผลประโยชน์ของตน ขนาดสื่อประโคมข่าว พยายามฉีกหน้ากากของคนกระทำผิดก็ยังรอดกันมาได้ แล้วหากสังคมนิ่งเฉย สื่อไม่นำเสนอปัญหา กลุ่มคนเหล่านี้ก็ยังคงลอยนวลในสังคมต่อไป

"ที่ผ่านมามีสื่อที่พยายามปกปิดอยู่แล้วทั้งหน้าตา สถานะ ชื่อ-ที่อยู่ มีแต่เสนอว่าคนทำผิดเป็นใคร ขนาดสื่อประโคมข่าวขนาดนี้ยังรอดกันได้แล้วถ้าเกิดไม่มีสื่อนำเสนอเลย ประชาชนจะรู้หรือไม่ นี่คือการปิดกั้นไม่ให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบ

...เราต้องแหกตาให้ประชาชนรู้ว่ามันเลวขนาดนี้ด้วยการให้สื่อรุมยำ ทำให้อับอาย ผู้บังคับบัญชาก็ไม่กล้าเข้าไปช่วยเหลือเท่ากับการเป็นการตัดตอนเค้าแล้ว..." (ปวีณา หงสกุล, สัมภาษณ์ 25 ก.พ.2546)

● บทบาทการทำร้ายสตรี

สื่อมวลชนสามารถสวมบทบาทเป็นผู้ร้ายได้โดยการนำเสนอเรื่องของผู้หญิงต่ำกว่าความเป็นจริง ทั้งที่เรื่องของผู้หญิงมีหลากหลายแง่มุม แต่สื่อมักนำเสนอเพียงไม่กี่มุม อาทิเหยื่อความรุนแรงหรือวัตถุทางเพศเท่านั้น สื่อยังคงตอกย้ำภาพเหมารวมแบบเดิมๆ ของผู้หญิง การตอกย้ำเส้นแบ่งผู้หญิงดี/ไม่ดี สื่อยังคงใช้ผู้หญิงเป็น "สินค้า" เช่น การนำภาพหนุ่มมาลิตซ์ซ่า หรือวิจารณ์ในหน้าหนังสือพิมพ์ การนำเสนอข่าวอาชญากรรมทางเพศที่เน้นรายละเอียดของการถูกล่วงละเมิดทางเพศมากกว่าสาเหตุหรือกระบวนการจับกุม นอกจากนี้สื่อยังละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง เช่น ข่าวการบังคับค้าประเวณีเด็ก ข่าวการล่อซื้อหญิงบริการ ข่าวการบวชสามเณรี เป็นต้น กล่าวโดยสรุป สื่อมีส่วนทำให้เกิดความเคียดแค้น ส่งผลให้สังคมมองว่าเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นเรื่องธรรมดาทั้งที่ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาสังคม

แม้ว่าปัจจุบันสื่อเข้าใจประเด็นสตรีมากขึ้นก็ตาม แต่สัดส่วนของการนำเสนอที่เข้าข่ายอคติทางเพศยังสูงกว่อย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะสื่อที่เน้นเชิงพาณิชย์มักหยิบเอาพื้นฐานความสนใจของคนมาเป็นจุดขาย อคติทางเพศยังแทรกซึมอยู่แทบทุกสื่อ แม้แต่ละครโทรทัศน์ก็ยังสร้างภาพผู้หญิงแบบเดิมๆ มีการใช้ความรุนแรง เยาวชนที่รับสื่อก็จะถูกปลูกฝังและซึมซับค่านิยมแบบนี้ต่อไป กล่าวคือ สื่อมีอำนาจกำกับสังคม โฆษณาก็เช่นเดียวกันสร้างให้ผู้หญิงพยายามดึงผู้ชายเข้ามาอยู่ในวงเสน่ห์หาของตน ภาพผู้หญิงจึงกลายเป็นเครื่องสนองทางเพศ ไม่เพียงเฉพาะ

การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์เท่านั้น แต่รวมไปถึงสื่อทุกสื่อ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ โฆษณา นิตยสาร ภาพยนตร์ ภาพผู้หญิงยังคงย้ายอยู่ที่เดิม

“เรื่องการเสนอข่าวผู้หญิงในสื่อ มองว่ายังเอียงอยู่ สื่อไม่ได้มองลึกไปถึงกระบวนการที่ผู้หญิงคนนั้นผ่านมา ส่วนตัวมองว่าการเสนอของสื่อยังโหดร้ายและซ้ำเติมผู้หญิงโดยไม่ได้ตั้งใจ เพราะคนถูกหลอหลอมมาอย่างนี้ สังคมยังมองผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ แต่ที่น่าเจ็บปวดก็คือ สื่อมวลชนที่เป็นผู้หญิงด้วยกันเองกลับมองว่าความผิดทุกอย่างอยู่ที่ผู้หญิง” (เมทินี พงษ์เวช, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2545)

กรณีที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันว่า การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงทำให้เกิดพฤติกรรมการเลียนแบบติดตามมา อย่างเมื่อหลายปีที่ผ่านมาจะเห็นข่าวเด็กผู้หญิงถูกข่มขืนในห้องน้ำ หลังจากนั้นก็เกิดเหตุการณ์ทำนองเดียวกันตามมาหลายครั้ง เมื่อสอบถามผู้กระทำส่วนหนึ่งตอบว่า เลียนแบบจากหนังสือพิมพ์ สิ่งที่เกิดขึ้นทำให้สังคมเริ่มหันมาทบทวนวิธีการนำเสนอของสื่อมวลชนมากขึ้น เกิดคำถามตามมาว่า ข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรง อาทิ ข่าวลวงละเมิดทางเพศ ข่าวการค้าประเวณีเด็ก หรือการทารุณกรรมผู้หญิงและเด็ก สมควรนำเสนอหรือไม่

กล่าวโดยสรุป สื่อสามารถเป็นได้ทั้ง 2 บทบาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดยืนหรือทัศนคติของสื่อ หากสื่อเข้าใจประเด็นก็เป็นการเสริมสร้างทัศนคติใหม่ให้สังคม แต่ถ้าสื่อไม่เข้าใจก็ยิ่งเป็นการตอกย้ำปัญหา จะเด็จ เชาวน์วิไล (4 ต.ค.2545) เพิ่มเติมว่า บทบาทของสื่อมีสองด้าน ด้านหนึ่งคือด้านมนุษยธรรม คือสื่อช่วยเผยแพร่ปัญหาให้ประเด็นความรุนแรงดูชอบธรรมให้สังคมเข้าใจมากขึ้น ส่วนอีกด้าน สื่อทำให้กระแสสังคมเข้าใจผิด เช่น ข่าวแม่ทิ้งลูกตัวเอง การนำเสนอทำให้สังคมเข้าใจว่าแม่ที่ทิ้งลูกเป็นคนใจคอโหดร้าย เป็นผู้หญิงไม่ดี ซึ่งเป็นการโยนความผิดไปที่ตัวผู้หญิงคนเดียว โดยมองข้ามต้นตอของปัญหา ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะบรรณาธิการข่าวล้วนเป็นผู้ชาย ทัศนคติการมองผู้หญิงอาจเป็นอีกแบบหนึ่ง ฉะนั้นเวลาพาดหัวข่าวจึงเจือปนไปด้วยอคติทางเพศ เช่น คำว่า แม่ใจยักษ์ แม่ใจร้าย อย่างไรก็ตามขณะนี้มีความพยายามนำนักวิชาการและภาคประชาชนเข้ามาตรวจสอบสื่อ รวมถึงกระบวนการขององค์กรผู้หญิงก็เข้ามาร่วมตรวจสอบสื่อด้วยเช่นกัน

9. ข้อเสนอแนะต่อสื่อมวลชน

● สื่อควรลดอคติทางเพศ

สื่อควรตระหนักในประเด็นหญิงชาย คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของทั้งผู้เสียหายหรือคนที่ตกเป็นจำเลย นำเสนออย่างตรงไปตรงมา ไม่ซ้ำเติมตกย้ำทั้งเหยื่อและผู้กระทำให้แย่ไปกว่านี้ ควรคำนึงถึงความรู้สึกของบุคคลทั้งสองฝ่าย ไม่ทำให้ชีวิตของเค้าเลวร้ายไปกว่านี้ รวมถึงการไม่ได้สืบจากอคติส่วนตัวของผู้เขียน มีการสอดแทรกความเห็นส่วนตัวลงไปในช่วง หากสื่อเข้าใจและตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่าจะไม่ทำร้ายบุคคลที่ตกเป็นจำเลย มักจะแสดงออกมาทั้งในแง่ภาพถ่ายที่เขาเลือกและภาษาที่เขานำเสนอ ส่วนการปกปิดชื่อที่อยู่ ปัจจุบันสื่อระมัดระวังมากขึ้น ซึ่งเราคาดหวังว่าไม่อยากให้มีหลุด แต่ก็ยังมีหลุดออกมาบ้างประปราย แต่ในบางครั้งแม้สื่อไม่เปิดเผยชื่อ - ที่อยู่ แต่กลับเสนอสถานะของผู้เสียหายโดยเฉพาะหากเป็นคนมีชื่อเสียง ทำให้คนอ่านคาดเดาได้ว่าเป็นใครอยากให้สื่อเห็นใจความรู้สึกของผู้เสียหาย แม้ว่าผู้เสียหายจะเสียชีวิตไปแล้วก็ตามก็ควรเห็นใจญาติ พ่อแม่ พี่น้องของผู้เสียหายบ้าง เพราะคนเหล่านี้ยังต้องดำเนินชีวิตในสังคมต่อไป

● สื่อต้องไม่ทำตัวตามกระแส

ด้าน มูลนิธิเพื่อนหญิง ให้ข้อเสนอแนะว่าสื่อไม่ควรทำตามกระแส แต่สื่อควรเป็นผู้นำในการเปลี่ยนวิธีคิดของคนด้วย เช่น เมื่อมีผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรง สื่อไม่ควรด่วนสรุปว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี หรือเวลามีเด็กถูกทอดทิ้ง สื่อมักพาดหัวว่า “แม่ใจยักษ์” ทั้งที่ยังไม่ได้ข้อสรุป สื่อควรเสนอประเด็นความรุนแรงต่อสตรีว่าเป็นปัญหาสังคม หากเสนอในลักษณะที่ประณามความผิดไปยังผู้หญิงทำให้ผู้หญิงคนนั้นอยู่ในสังคมไม่ได้ การที่จะไม่ให้สื่อนำเสนอเลยคงเป็นไปได้ยาก แต่สื่อสามารถเสนอปัญหาภายใต้เงื่อนไขที่ว่าต้องไม่ละเมิดสิทธิผู้หญิงได้

“หนังสือพิมพ์พยายามพูดตลอดว่า ตนเสนอข่าวสองด้านโดยให้คนอ่านเป็นคนตัดสินใจ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือ สื่อเสนอข้อมูลเพียงด้านเดียวโดยใช้อคติส่วนตัวโดยเฉพาะประเด็นผู้หญิง ผู้สื่อข่าวไม่ว่าชายหรือหญิงถูกส่งสอนมาแบบนี้ตลอดว่าผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงเป็นผู้หญิงไม่ดี เราจึงต้องเสนอข้อมูลด้านอื่นด้วย ฉะนั้นสื่อก็จะเป็นกลาง คนทำงานสื่อควรจะมีใจเรื่องประเด็นหญิงชายอย่างลึกซึ้ง การเป็นสื่อตามกระแสไปชี้นำสังคมอย่างเดียวก็น่าจะไม่เป็นสื่อซึ่งให้ประโยชน์แก่สังคมในระยะยาวได้” (จะเด็จ เชาวน์วิไล, สัมภาษณ์ 4 ตุลาคม 2545)

กล่าวโดยสรุป สื่อควรเปลี่ยนวิธีคิดของสังคม ถ้าสังคมยังมีวิธีคิดแบบเอาเปรียบผู้หญิงมองผู้หญิงเป็นวัตถุ เป็นสมบัติของผู้ชายต่อไปก็ทำให้ปัญหาไม่หมดไป แต่ถ้าสังคมเข้าใจแล้วต่อ

ไปการเสนอข่าวก็จะเปลี่ยนแปลงไปโดยมองถึงศักยภาพ ความรู้ความสามารถในการพัฒนาสังคมของผู้หญิง

● สื่อควรเสนอทางออกแก่ผู้อ่าน

ปกติแล้วเวลารายงานข่าวไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์เมื่อเสนอข่าวจบก็จบกันไปโดยไม่มีภารกิจทำให้ประชาชนได้ติดต่อ ผอ.สมาคมฯ จึงเสนอแนะว่าสื่อน่าจะให้ทางออกด้วย เช่น เวลาเสนอข่าวผู้หญิงที่ถูก สื่อสามารถเสนอทางออกขมวดไว้ตอนท้ายว่าผู้หญิงที่ประสบปัญหาเช่นนี้พวกเค้ามีทางออก เพราะมีหน่วยงานต่าง ๆ พร้อมจะให้ความช่วยเหลือ ไม่ว่าจะป็นกรมประชาสงเคราะห์ หรือมูลนิธิต่าง ๆ ที่มีกระบวนการส่งต่ออยู่แล้ว

“ขณะนี้เราพยายามรณรงค์ว่าปัญหาเหล่านี้มีทางออก เรามีสถานที่พักพิงให้หลายแห่ง หรือให้เบอร์โทรศัพท์ติดต่อเพราะเครือข่ายที่ทำงานเพื่อผู้หญิงเหล่านี้ทราบกันดีว่าใครมีศักยภาพในการให้ความช่วยเหลือด้านใด อยากให้คนเสนอข่าวเขยิบต่อไปอีกนิดว่าปัญหาเหล่านี้มีทางออก อย่างน้อยที่สุด แคะให้เบอร์โทรศัพท์ติดต่อหน่วยงานด้านผู้หญิงก็เพียงพอแล้ว นอกจากหนังสือพิมพ์แล้วโทรทัศน์ก็เช่นเดียวกัน ถ้าไม่เป็นการเสียเวลามากอาจทำเป็นตัววิ่งด้านล่างก็ได้ เข้าใจว่าการที่จะให้หนังสือพิมพ์วิเคราะห์ลึกไปถึงสาเหตุของปัญหานั้นอาจต้องใช้เวลา แต่การที่ท้ายด้วยเบอร์โทรศัพท์ คุณสามารถทำได้ ทั้งยังช่วยคนที่กำลังรู้สึกติดตันมีทางออก” (เมทินี พงษ์เวช, สัมภาษณ์ 7 ต.ค.2545)

● การปลูกฝังสื่อมวลชนรุ่นใหม่

การให้องค์ความรู้แก่สื่อมวลชนด้วยการปลูกฝังดูเหมือนว่าจะเป็นวิธีการสร้างความเข้าใจที่องค์กรสตรีหลายแห่งให้ความสำคัญ นางปวีณา หงสกุล (25 ก.พ.2546)กล่าวว่า การอบรมก็เหมือนกับเราเลี้ยงเค้าไปแล้วครึ่งชีวิต โดยเฉพาะยังประสบการณ์ความผิดพลาดที่ผ่านมาจะเป็นเหมือนครูสอนให้เรารู้ว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ดังนั้นก่อนจะทำอะไรประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญที่สุด แต่การอบรมก็ไม่แพ้ ต้องมีการอบรม สัมมนา ให้ข้อคิดกันตลอดเวลาว่าสิ่งนี้มีการแก้ไขกันเป็นระยะ เพราะทุกอย่างต้องมีข้อผิดพลาด แต่การผิดพลาดนั้นต้องได้รับการแก้ไข ถ้าคนที่ไม่เคยผิดพลาดก็เหมือนคนนอนเฉยๆไม่ได้ทำงาน ฉะนั้นคนที่พลาด แต่ทำงาน เราก็ต้องให้อภัยแล้วมาแก้ไขกันใหม่ แต่ไม่ใช่ไปซ้ำเติม แต่ยุคนี้เป็นสื่อยุคใหม่ไฟแรงถ้ามีการอบรมให้ความรู้เราจะสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ต่อประเทศชาติ สื่อที่เป็นกระบอกเสียงแก่ประชาชนจะเป็นสื่อที่มีคุณภาพ และจะทำให้ประเทศชาติได้รับความเป็นธรรม

ดังนั้นควรมีการผลักดันประเด็นหญิงชายเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนด้วย ความพยายามขององค์กรสตรีนอกจากปรับทัศนคติและสร้างคนรุ่นใหม่ให้เข้าใจประเด็นหญิงชายแล้ว

ยังมีความพยายามปรับทัศนคติของคนรุ่นเก่าที่ยังยึดติดกับค่านิยมเดิมๆ ที่กุมอำนาจอยู่ในขณะนี้ ซึ่งต้องอาศัยทั้งเวลาและความพยายามอย่างมาก

● สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้บริโภค

นอกจากต้องการให้สื่อเป็นสื่อที่มีคุณภาพโดยนำความผิดพลาดที่ผ่านมาเป็นบทเรียนแล้วพลังของประชาชนจะเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ถ้าทุกคนเจียบ บ้านเมืองก็ดูเหมือนสงบ แล้วเราจะรู้ได้อย่างไรว่ามีการกระทำรุนแรงเกิดขึ้น ถ้าสื่อไม่มีการลงข่าว คนที่ทำผิดก็ตายใจ ดังนั้นพลังประชาชนเป็นเสียงสวรรค์ตอบรับว่าจะอะไรผิดหรือถูก เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญที่ให้มีการประชาพิจารณ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ฉะนั้นได้กันั้นนั่น สังคมเราจึงจะอยู่รอดเพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน มิใช่ปิดหูปิดตาประชาชน เพราะรัฐธรรมนูญให้สิทธิเสรีภาพแก่สื่อมวลชน นี่คือการเปิดกว้าง แต่ถ้าเราห้ามไม่ให้สื่อลงอะไรเลย นั่นคือการปิดกั้นสื่อ

ในกรณีที่สื่อละเมิดจรรยาบรรณอย่างรุนแรง ผู้บริโภคควรมีการเคลื่อนไหวโดยร่วมกันไม่สนับสนุนหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นหากประชาชนชนร่วมแรงร่วมใจกันสื่อมวลชนในอนาคตจะเดินไปในทิศทางที่เหมาะสม

● กระบวนการตรวจสอบสื่อ

นอกจากสภาการหนังสือพิมพ์ที่เข้ามาตรวจสอบสื่อแล้ว องค์กรสตรีผู้หญิงควรมีสื่อของตนเองที่สามารถวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของสื่อต่างๆ ได้และเปิดโอกาสให้สังคมร่วมวิพากษ์หรือจะก้าวเข้าไปมีส่วนร่วมในการผลิต ตามกฎหมายองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมตามมาตรา 26 ซึ่งได้กำหนดให้มีการจัดสรรคลื่นความถี่ให้ภาคประชาชน อย่างเช่น วิทยุชุมชน เป็นช่องทางหนึ่งเพื่อให้ผู้หญิงในสังคมสะท้อนความรู้สึก ความคิด และส่งเสียงไปยังผู้ผลิตสื่อเหล่านั้นเพราะการทำให้ประชาชนตื่นตัวและ

กล่าวโดยสรุป ตัวแทนจากองค์กรสตรีส่วนใหญ่คาดหวังว่าสื่อมวลชนยุคใหม่จะเข้าใจประเด็นปัญหามากยิ่งขึ้น สามารถมองปัญหาอย่างทะลุปรุโปร่งและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ซึ่งการจะเข้าใจประเด็นปัญหานั้นต้องเริ่มตั้งแต่การปูพื้นหลักสูตรการเรียนการสอนที่ต้องสอดแทรกเรื่องประเด็นบทบาทหญิงชายเข้าไปเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง นอกจากนี้ พลังจากประชาชนเป็นสิ่งสำคัญมาก เป็นยิ่งกว่าเสียงสวรรค์ พลังประชาชนจะเป็นกลไกในการคานอำนาจระหว่างสื่อ มิฉะนั้นสื่ออาจหลงระเริงกับอำนาจ หลงคิดว่าสิ่งที่ตนนำเสนอเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องการ หาก

สื่อยังไม่เปลี่ยนแปลงวิธีคิด ปัญหาการล่วงละเมิดสตรีจากสื่อก็ยังคงดำรงและทำร้ายผู้หญิงต่อไปไม่สิ้นสุด

องค์กรสตรีให้มุมมองการพลิกโฉมรูปแบบการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีได้ว่า ถ้าเป็นไปได้หากลงภาพถ่ายไม่ควรจะเป็นภาพที่น่าเกลียดจนเกินไป หรือเป็นไปได้ใหม่ที่จะถ่ายแต่สถานที่เกิดเหตุหรือลงรูปผู้ตายในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ หรืออาจยกข่าวทำนองนี้ไปอยู่ในหน้าสตรี หรืออาจจะเปิด section ใหม่ขึ้นมา แล้วปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอในเชิงวิเคราะห์ ต้นเหตุของปัญหา หรือผสมผสานมุมมองในการวิเคราะห์มิติว่าเหตุการณ์นี้เชื่อมโยงมาจากปัญหาสังคม หรือโครงสร้างเชิงอำนาจระหว่างชายหญิง หรือเสนอแนวทางแก้ไขด้วยการวิเคราะห์ให้คนอ่านได้ติดตาม

องค์กรสตรีคาดหวังว่าในอนาคตผู้หญิงที่มีคุณภาพจะเข้ามาทำงานในวงการสื่อสารมวลชนมากขึ้นผู้หญิงจะเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจในสื่ออื่น ๆ อย่างเสมอภาค เพราะจะมีส่วนทำให้บทบาทของสื่อต่อการสร้างความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในสังคมมีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว เพราะทุกวันนี้ยังเป็นที่ทางของผู้ชายมากกว่า

จุดยืนขององค์กรผู้หญิง คือ ยืนอยู่ข้างผู้หญิงเสมอไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นก็ตาม ผู้หญิงไม่ใช่ฝ่ายผิดไม่ว่าเธอจะถูกทุบตี ถูกข่มขืน หรือแต่งงานไปก็ตาม

ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์ภาพรวมขององค์กรสตรีสามารถวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยของแต่ละองค์กรได้ดังนี้

สถาบันวททยบรการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางวิเคราะห์จุดเด่น – จุดด้อยขององค์กรสตรี

ประเด็น / องค์กร	มูลนิธิผู้หญิง	มูลนิธิเพื่อนหญิง	มูลนิธิปวีณา หงสกุลฯ	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	กสส.
1.จุดเด่น	- มุ่งขับเคลื่อนงานในระดับรากหญ้า อันเป็นการขยายกลุ่มเป้าหมาย ทำให้การรณรงค์เข้าถึง ผู้หญิงทุกระดับ ซึ่งเป็น ยุทธศาสตร์การรณรงค์ ในอนาคต - มักจับประเด็นที่มีอยู่ใน กระแสของสังคม และ เคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว สอดรับกับความ ต้องการของสื่อมวลชน -ให้ความสำคัญกับ งานวิจัยเชิงปฏิบัติการ และสามารถนำ ผลการวิจัยไปรณรงค์ เผยแพร่หรือกำหนดเป็น นโยบายในการรณรงค์ ต่อไป เช่นการรณรงค์ใน ปี 2544 เป็นการใช้	- ขับเคลื่อนงานของ ผู้หญิงในระดับรากหญ้า เช่นเดียวกับมูลนิธิผู้หญิง - มีบทบาทเป็นแกน ประสานการรณรงค์ใน ประเด็นสำคัญ ๆ อย่าง ต่อเนื่อง และมีการ รณรงค์ที่เกิดผลในระดับ มาตรฐานของรัฐ -เน้นกระบวนการเสริม พลังโดยเปิดพื้นที่แก่ ผู้หญิง ให้ผู้หญิงได้มี ช่องทางส่งเสียง - มีบทบาทในการสร้าง ช่างงานเฉพาะองค์กร สตรีด้วยกันให้เข้มแข็ง ยิ่งขึ้น	- ให้ความช่วยเหลือ ผู้หญิงและเด็กอย่าง ครบวงจร ตั้งแต่ตรวจ พบปัญหา หาสาเหตุ จนกระทั่งช่วยเหลือและ คืนเด็กสู่สังคม - จากการทำเป็นข่าวอยู่ เสมอทำให้ภาพของ มูลนิธิปวีณาฯ เด่นชัด ในเรื่องการช่วยเหลือ ผู้หญิงและเด็กที่ถูก ทารุณกรรม - เป็นองค์กรที่ทำชนกับ ผู้ มีอิทธิพลน้อยที่สุด - มีสายสัมพันธ์ที่ดีกับสื่อ เพราะทำงานเคียงบ่า เคียงไหล่กับสื่อมาโดย ตลอด - จากการทำนางปวีณา หง สกุล มีบทบาททาง	- ทำงานในเชิง ปฏิบัติการ โดยส่วน ใหญ่ร่วมมือกับ กรุงเทพมหานคร - เป็นองค์กรที่มีบ้านพัก จุกเงินที่ใหญ่ที่สุด สามารถรองรับความ ต้องการได้ทั่วถึง - สมาคมทำงานประสาน กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน อย่างเป็นเครือข่ายทำ ให้กระบวนการส่งต่อผู้ เดือดร้อนดำเนินไป อย่างรวดเร็ว	- มีฐานะเป็นกลไก ระดับชาติ มีบทบาทใน การผลักดันให้งานสตรี เคลื่อนไหวอย่างเข้มแข็ง ทั้งยังเป็นกลไกในการ ผลักดันนโยบาย ระดับชาติ

ประเด็น / องค์การ	มูลนิธิผู้หญิง	มูลนิธิเพื่อนหญิง	มูลนิธิปวีณา หงสกุลฯ	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	กสส.
	ฐานข้อมูลจากการวิจัยเป็นการขับเคลื่อน - การทำงานของมูลนิธิเป็นการรวบรวมปัญหาเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชนแล้วผลักดันให้เกิดเป็นนโยบายและกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อผู้หญิง - เน้นนโยบายเชิงรุกในการขับเคลื่อนงานและการผลักดันแนวคิดต่างๆ		การเมืองส่งผลต่อการผลักดันนโยบายหรือกฎหมายต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว		
2. จุดด้อย	- ภาพของมูลนิธิผู้หญิงค่อนข้างแข็งกร้าวในสายตาของสังคม	- ภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนอย่างมูลนิธิเพื่อนหญิงดูรุนแรง แข็งกร้าว - ถูกมองว่าเข้าข้างผู้หญิงมากเกินไป ทำให้การเคลื่อนไหวในบางครั้ง ไม่ได้รับการตอบรับ	- มูลนิธิปวีณาฯ มักทำงานโดดเดี่ยวไม่ยุ่งเกี่ยวกับองค์กรเอกชนด้านสตรีอื่น ๆ ทำให้ขาดพลังในการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มองค์กรสตรี - ส.ส.ปวีณา หงสกุลในฐานะประธานมูลนิธิฯ ยัง	- การดำเนินงานส่วนใหญ่มุ่งรณรงค์ในเขตกรุงเทพมหานคร ในขณะที่การรณรงค์ในต่างจังหวัดยังมีน้อย - การที่สมาคมฯ ไม่เป็นข่าวทำให้ประชาชนไม่ค่อยรู้จัก ดังนั้น การช่วยเหลือจึงไปไม่ถึง	- ด้วยความที่ กสส. เป็นหน่วยงานของรัฐ ทำให้การขับเคลื่อนล่าช้าไม่คล่องตัว ซึ่งขัดแย้งกับธรรมชาติของงานสตรีที่ต้องการความคล่องตัว - ประเด็นที่ กสส. เคลื่อนไหวมักเป็นประเด็น เดิม ๆ ไม่ใช่

ประเด็น / องค์การ	มูลนิธิผู้หญิง	มูลนิธิเพื่อนหญิง	มูลนิธิปวีณา หงสกุลฯ	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี	กสส.
			มีภาพนักการเมืองติดตัว ทำให้การทำงานในบางครั้งถูกมองว่าไม่เป็นธรรมหรือต้องการกลั่นแกล้งพรรคการเมืองฝั่งตรงข้าม - ภาพความเคลื่อนไหวในสื่อมวลชนยังไม่ชัดเจน		เรื่องใหม่เกาะกระแส จึงไม่สอดคล้องกับความต้องการของสื่อมวลชน - ยังไม่มีภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางวิเคราะห์จุดเด่น - จุดด้อย ขององค์กรสตรีโดยภาพรวมจะสังเกตได้ว่า ภาพการทำงานขององค์กรสตรีมีลักษณะต่างคนต่างทำตามความถนัดและศักยภาพของตน การทำงานในลักษณะเครือข่ายยังไม่ชัดเจน แม้ว่าจะมีความพยายามสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรสตรีด้วยกัน แต่ความเคลื่อนไหวยังเป็นภาพขององค์กรสตรีหลัก ๆ เพียงไม่กี่องค์กรเท่านั้น แต่ระยะหลังเริ่มมีการรณรงค์ร่วมกันในบางประเด็น โดยเฉพาะประเด็นที่มีความสำคัญระดับชาติ ทำให้เป็นภาพการส่งต่องานที่องค์กรสตรีผลักดันมาตลอดและมีการผลักดันให้เป็นนโยบายระดับบ้านเมือง เช่น นโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี กฎหมายลาคลอด กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี กฎหมายคุ้มครองแรงงาน ฯลฯ

ความได้เปรียบขององค์กรพัฒนาเอกชน คือ ความคล่องตัวในการทำงาน ความรวดเร็ว และทันเหตุการณ์ ส่งผลให้การขับเคลื่อนงานรวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและสื่อมวลชน ตัวอย่างเช่น กรณีนักข่าวสาวมติชนถูกนักการเมืองใหญ่คุกคามทางเพศ มูลนิธิผู้หญิงและเนอว์ร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง จับประเด็นที่อยู่ในความสนใจของสังคมแล้วเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับนักข่าวสาว ในขณะที่ประเด็นดังกล่าวยังเป็น 'ประเด็นร้อน' ซึ่งสอดคล้องต่อความต้องการของสังคมและสื่อมวลชนที่จะนำไปขยายประเด็นต่อไป โดยมีองค์กรสตรีเป็นผู้จุดประเด็น ในขณะที่ กสส.บริหารงานในระบบราชการ จึงมักประสบปัญหาว่าประเด็นที่จัดสัมมนาไม่ทันต่อสถานการณ์และไม่เข้ากับกระแสสังคมหรือไม่ก็เป็นประเด็นเดิม ๆ

ปัญหาอีกประเด็นหนึ่งขององค์กรสตรี คือ ยังขาดการวิจัยในเชิงปฏิบัติการ ทั้งทั้งงานวิจัยเป็นตัวสะท้อนปัญหา เป็นหลักฐานที่มีน้ำหนักและน่าเชื่อถือที่สุด อีกทั้งยังสามารถนำผลวิจัยไปกำหนดเป้าหมายการรณรงค์ได้ต่อไป แม้แต่ในนโยบายและแผนงานหลักสตรียังให้ความสำคัญต่องานวิจัย โดยเฉพาะงานวิจัยเกี่ยวกับสตรี

การที่สังคมมักไม่สนใจเวลาองค์กรสตรีออกมาเรียกร้องนั้น เป็นเพราะว่าภาพขององค์กรสตรีเป็นภาพของขบวนการต่อสู้เพื่อผู้หญิง ดังนั้น ผู้ที่ออกมาพูดควรจะเป็นผู้หญิงที่ได้รับความเดือดร้อนมากกว่าเป็นภาพของตัวแทนจากองค์กรสตรี

องค์กรสตรียังขาดแคลนทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มกำลัง ทำให้ความช่วยเหลือสตรีเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง

ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นภาพรวมของจุดเด่นและจุดด้อยขององค์การสตรีในการรณรงค์ ยุติความรุนแรงต่อสตรี อย่างไรก็ตามสามารถวิเคราะห์จุดยืนของแต่ละองค์กรได้ดังต่อไปนี้โดยอิง มิติความรุนแรงต่อสตรี

จุดยืนของแต่ละองค์กรสตรี

จากแผนภาพแสดงมิติความรุนแรงต่อสตรี สามารถแบ่งความรุนแรงได้เป็น 2 มิติคือ ความรุนแรงทางตรง และความรุนแรงทางอ้อม

ความรุนแรงทางตรง ได้แก่ ความรุนแรงทางกาย ความรุนแรงทางใจ ความรุนแรงทางเพศ

ความรุนแรงทางอ้อม ได้แก่ ความรุนแรงอันเกิดจากกฎหมาย ระเบียบ มาตรการของรัฐ และความรุนแรงอันเกิดจากค่านิยม ทักษะคติ และความเชื่อของคนในสังคม

เมื่อนำมิติความรุนแรงต่อสตรีมาวิเคราะห์ จุดยืนขององค์กรสตรีแต่ละองค์กร ผลการศึกษาแสดงได้ดังตาราง

มิติความรุนแรงต่อสตรี	จุดยืนขององค์กรสตรี
ความรุนแรงทางตรง	มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี
ความรุนแรงทางอ้อม	มูลนิธิผู้หญิง กสส.
ความรุนแรงทางตรงและทางอ้อม	มูลนิธิเพื่อนหญิง สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ

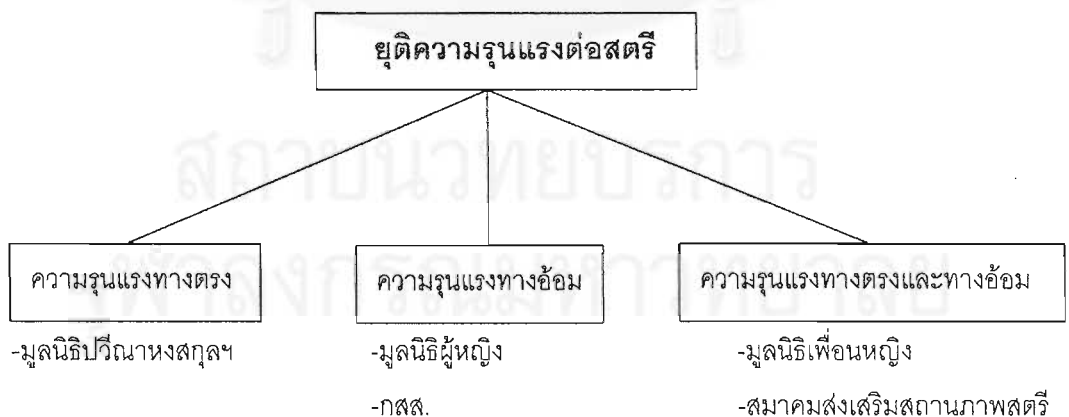
ข้อสังเกต

องค์กรสตรีทั้ง 5 องค์กรต่างมีจุดยืนที่แตกต่างกัน มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี เป็นองค์กรที่มุ่งให้ความช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม รูปแบบการให้ความช่วยเหลือจึงเน้นไปที่การช่วยเหลือเบื้องต้น เช่น บุคลากรช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กที่ถูกทารุณกรรม จัดหา

ที่อยู่อาศัยและสถานศึกษา ให้คำแนะนำด้านอาชีพและกฎหมายเบื้องต้น มูลนิธิปวีณาหงสกุลฯ มองว่าความรุนแรงที่เกิดแก่ผู้หญิงเป็นความรุนแรงจากการถูกทำร้ายร่างกาย ถูกล่วงละเมิดทางเพศ ถูกจับขังหนองเหนียว ถูกบังคับค้าประเวณี อันเป็นความรุนแรงทางตรงที่ส่งผลต่อความรุนแรงทางกาย ทางใจ และทางเพศของผู้หญิง ในขณะที่มูลนิธิผู้หญิงและกสส. การรณรงค์มุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึก เป็นการทำงานในระดับความคิดของคน รวมถึงการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายของรัฐ รูปแบบการทำงานของหน่วยงานทั้งสองจึงเป็นการรณรงค์ทางอ้อม ส่วนมูลนิธิเพื่อนหญิงและสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ลักษณะการทำงานนอกจากทำงานในระดับปลูกจิตสำนึกแล้ว ยังปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้หญิงไปด้วย กล่าวคือ จุดยืนของมูลนิธิเพื่อนหญิงและสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีเน้นรณรงค์ทั้งมิติความรุนแรงทางตรงและทางอ้อม

การรณรงค์ในมิติความรุนแรงทางอ้อมแม้ว่าไม่เห็นเป็นรูปธรรมเหมือนกับการรณรงค์ในมิติความรุนแรงทางตรง แต่การรณรงค์ทางอ้อมนี้เป็นการแก้ไขปัญหาที่รากเหง้าของความรุนแรง อันได้แก่ เจตคติ ความเชื่อ หรือค่านิยมที่ส่งเสริมให้เกิดความรุนแรงต่อผู้หญิง ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อสตรีจะอาศัยเพียงการทำงานในมิติใดมิติหนึ่งคงไม่เพียงพอ แต่ต้องประสานแนวคิดของความรุนแรงทั้งมิติทางตรงและทางอ้อมจึงจะส่งผลให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย

สรุปแล้ว ไม่ว่าจุดยืนของแต่ละองค์กรจะแตกต่างกัน แต่เป้าหมายที่สำคัญร่วมกันคือ เพื่อยุติความรุนแรงต่อสตรี ดังแผนภาพ

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความรุนแรงต่อสตรี (violence against women) คือ การกระทำรุนแรงใด ๆ ก็ตามที่มีรากฐานมาจากการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงผู้ชาย (gender-based violence) ความรุนแรงมีทั้งความรุนแรงทางร่างกาย ทางเพศ และทางจิตใจ ซึ่งสามารถเกิดได้ในทุกช่วงชีวิตของผู้หญิง ทุกเวลา ทุกสถานที่ ทั้งนี้เพราะความรุนแรงต่อสตรีในสังคม เป็นความรุนแรงทางสังคมการเมือง อันมีรากเหง้ามาจากระบบสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง หรือเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศในทางสังคมศาสตร์ มองว่า ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เป็นภาพสะท้อนอาการป่วยของสังคมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพผู้หญิงทั้งทางตรงและทางอ้อม อย่างไรก็ตาม ความรุนแรงต่อผู้หญิง มีมิติที่หลากหลาย มีทั้งการกระทำที่สามารถมองเห็นได้ชัด เช่น ทำร้ายร่างกาย ฆาตกรรม ฆ่า เหล่านี้เป็นความรุนแรงทางตรง การกระทำที่ส่งผลต่อภาวะจิตใจของผู้หญิงทำให้เกิดความท้อแท้ เสียใจ ซึมเศร้า จัดเป็นความรุนแรงทางจิตใจ ในขณะที่ความรุนแรงอีกประเภทหนึ่งที่แฝงอยู่ในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและมาตรการต่าง ๆ ของรัฐ อันเป็นที่มาของการเลือกปฏิบัติคือ ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง อย่างไรก็ตาม ความรุนแรงอีกมิติหนึ่ง เป็นความรุนแรงที่แฝงอยู่ในความเชื่อ ค่านิยมในสังคม ซึ่งความรุนแรงประเดี๋ยวนี้ ถือเป็นรากเหง้าของความรุนแรง ได้แก่ ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม

การวิจัยเรื่อง “ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรี และข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์” เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาความเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาสตรีต่อการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์ กลยุทธ์การสื่อสารขององค์กรสตรีในการรณรงค์ ตลอดจนศึกษาภาพและข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันแนวประชานิยม โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในส่วนของการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้รวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีจากหนังสือพิมพ์ 4 ชื่อฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด และคม ชัด ลึก ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2544 จนถึงเดือนเมษายน 2545 โดยศึกษาวันเว้นวันได้จำนวนข่าวตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 370 ชิ้น จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 106 ชิ้น หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 107 ชิ้น หนังสือพิมพ์ข่าวสด 82 ชิ้น และหนังสือพิมพ์ คม ชัด ลึก 75 ชิ้น

ในส่วนของการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์องค์กรสตรีทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวนทั้งสิ้น 5 องค์กร ได้แก่ มูลนิธิผู้หญิง มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ และบ้านพักฉุกเฉินสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ ซึ่งองค์กรสตรีทั้ง 5 แห่ง เป็นหน่วยงานที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีมาเป็นเวลานาน อย่างต่อเนื่อง

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์

จากการศึกษาภาพและข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ พบว่าหนังสือพิมพ์ยังคงนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีในปริมาณที่สูง เนื่องจากเรื่องทำนองนี้ยังคงเป็นจุดขายของหนังสือพิมพ์ แม้ว่าบางวันไม่ปรากฏข่าวประเภทนี้ในหน้าหนึ่ง แต่ก็ยังคงปรากฏในหน้าใน อนุমানได้ว่าเรื่องความรุนแรงต่อสตรียังขายได้ หรือการที่มีข่าวทำนองนี้ทุกวันนั้นแสดงว่าทุกวันมีผู้หญิงถูกทำร้าย เกิดคำถามตามมาว่าเกิดอะไรขึ้นกับสังคม

เมื่อวิเคราะห์เนื้อหาข่าวตามประเภทของความรุนแรงต่อสตรี 4 มิติ ได้แก่ ความรุนแรงทางกาย ความรุนแรงทางใจ ความรุนแรงทางเพศ และความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า ผู้หญิงถูกกระทำรุนแรงทางกายมากที่สุด รองลงมาคือ ความรุนแรงทางเพศ ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงทางใจ ตามลำดับ การที่ผู้หญิงถูกกระทำรุนแรงทางกายมากอาจเป็นเพราะโดยธรรมชาติสรีระของผู้หญิงไม่แข็งแรงเท่าผู้ชายด้วยความเสียเปรียบทางโครงสร้าง ผู้หญิงจึงตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงบ่อยครั้ง เช่น ถูกจับเป็นตัวประกันของพวกเมายาบ้า ผู้หญิงและเด็กจะเป็นกลุ่มเสี่ยงมากที่สุด น้อยครั้งที่ผู้ชายจะถูกจับเป็นตัวประกัน เช่นเดียวกันผู้หญิงยังเสี่ยงต่อการถูกทำร้ายทางเพศทั้งจากคนแปลกหน้า คนรู้จัก คนรัก หรือสามี เมื่อดูจากผลการศึกษาตัวเลขของความรุนแรงทางเพศจะต่ำกว่าความรุนแรงทางกาย นั้นเป็นเพราะสังคมไทยยังไม่ยอมรับผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงทางเพศ ส่งผลให้ตัวเลขที่แท้จริงไม่ได้รับการเปิดเผย ในขณะที่ความรุนแรงเชิงโครงสร้างเป็นความรุนแรงที่ซ่อนเร้น แอบแฝงอยู่ในกฎ ระเบียบ นโยบายของรัฐ หรือค่านิยมของสังคม ดังนั้นภาพความรุนแรงเชิงโครงสร้างจึงไม่ปรากฏชัดเจน นอกจากนี้ความรุนแรงต่อสตรียังสามารถแบ่งตามกลุ่มของสังคม ได้แก่ ความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงในสังคม / ชุมชน และความรุนแรงจากรัฐ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ความรุนแรงในสังคม / ชุมชน พบมากที่สุดหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ รองลงมาคือ ความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงจากรัฐ ตามลำดับ จะสังเกตว่าตัวเลขของความรุนแรงในสังคม / ชุมชนสูงกว่าตัวเลขของความ

รุนแรงในครอบครัว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคดีฆ่าข่มขืนซึ่งเป็นประเภทหนึ่งของความรุนแรงในสังคม / ชุมชน ในสายตาของสังคมรู้สึกว่าเป็นอาชญากรรมทางเพศที่ร้ายแรงและสะเทือนขวัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อผู้ถูกกระทำเสียชีวิตอย่างทารุณ หนังสือพิมพ์จึงนิยมเล่นข่าวทำนองนี้ ในขณะที่ความรุนแรงในครอบครัวในสายตาของสังคมยังมองเป็นเรื่องเล็กน้อย ส่วนความรุนแรงจากรัฐนั้นได้รับการรายงานน้อยเนื่องจากรูปแบบความรุนแรงจากรัฐแอบแฝงอยู่ในกฎ ระเบียบ และนโยบายของรัฐ ไม่ใช่ความรุนแรงทางตรงเหมือนกับความรุนแรงในสังคมและความรุนแรงในครอบครัว ภาพความรุนแรงของรัฐจึงยังไม่ชัดเจนนัก แต่หากวิเคราะห์ห้อย่างลึกซึ้งความรุนแรงจากรัฐกลับเป็นต้นเหตุของความรุนแรงประเภทอื่น ๆ ติดตามมา อาทิ กฎหมายอาญามาตรา 276 เป็นบ่อเกิดของความรุนแรงในครอบครัว หรือ พ.ร.บ.สถานบริการยังเปิดช่องว่างให้มีการทารุณกรรมผู้หญิงและเด็ก เป็นต้น

เมื่อวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้ถูกกระทำ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุแรกเกิด - 15 ปี และเป็นนักเรียน เหตุที่ผู้ถูกกระทำส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 15 ปี เนื่องจากเด็กในช่วงอายุนี้อย่างขาดวุฒิภาวะที่จะรู้ว่าใครมาไม่ไหน ไม่รู้วิธีการป้องกันตนเองและแก้ปัญหา เด็กบางคนไม่รู้ว่าตนเองถูกละเมิดทางเพศ บางคนถูกบังคับขู่เข็ญด้วยความกลัวจึงไม่กล้าบอกใคร ในขณะที่อีกหลายคนตกอยู่ในสภาวะจำยอม ผู้ถูกกระทำในกลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อความรุนแรงมากที่สุด ส่วนผู้กระทำมีทั้งคนไม่รู้จั๊ก เพื่อนบ้าน ครูอาจารย์ ญาติพี่น้อง แม่กระทั่งพ่อแท้ ๆ

ด้านแหล่งข่าว ผลการวิจัยพบว่าแหล่งข่าวส่วนใหญ่คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจาก การที่สื่อจัดให้เรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นข่าวอาชญากรรม ดังนั้นตำรวจจึงเป็นแหล่งข่าวชั้นแรก และยังส่งผลให้รูปแบบการนำเสนอยังคงยึดติดกับกรอบการเสนอแบบข่าวอาชญากรรมที่ถ่ายทอดกันมา บางครั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นผู้ให้ข่าวมักสันนิษฐานรูปการณ์เอาเองว่าต้นเหตุเกิดจากผู้หญิง เช่น เมื่อเกิดกรณีผู้หญิงถูกฆ่าตาย ตำรวจมักสันนิษฐานว่าเกิดจากเรื่องชู้สาวเพราะผู้ตายหน้าตาดี มีผู้ชายมาติดพันหลายคน เป็นต้น ซึ่งส่งผลต่อการนำเสนอของสื่อทำให้อคติทางเพศถูกโยนเป็นลูกโซ่ ส่วนแหล่งข่าวจากองค์กรผู้หญิงและเด็กพบน้อยมาก ส่วนใหญ่จะเป็นแหล่งข่าวจากมูลนิธิคุ้มครองเด็กของครูยุ่น และมูลนิธิปวีณา หงสกุลเพื่อเด็กและสตรี ส่วนแหล่งข่าวจากผู้เสียหายส่วนใหญ่เป็นญาติของผู้เสียหาย

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นภาพความรุนแรงที่ปรากฏในสังคม โดยมีหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่สะท้อนภาพเหล่านั้นในรูปของการรายงานข่าว การวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือพิมพ์นอกจากสะท้อนภาพความรุนแรงต่อผู้หญิงในสังคมแล้ว ยังสะท้อนไปถึงวิถีคิดของสื่อต่อปัญหาความรุนแรงต่อสตรี โดยวิเคราะห์จากวิธีการนำเสนอ ลักษณะภาพ และภาษาในการนำเสนอ การวิเคราะห์

รูปแบบการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ สรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์ยังคงนำเสนอในลักษณะรุนแรง ก้าวร้าว ทั้งภาพและภาษา วิธีการนำเสนอส่วนใหญ่เป็นแบบบอกรายละเอียดของเหตุการณ์ ในขณะที่วิธีการนำเสนอแบบชี้ปัญหาสังคมพบไม่บ่อยนัก อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบการนำเสนอข่าวส่วนใหญ่เป็นการรายงานข่าวที่บอกเพียงใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร และเมื่อไร การรายงานข่าวที่เน้นการเสนอข้อเท็จจริงจึงไม่สามารถชี้ปัญหาสังคมได้อย่างเด่นชัด นอกจากนี้แง่ไว้ในรูปแบบการนำเสนอเท่านั้น ส่วนวิธีการนำเสนอแบบตอกย้ำ อดีตทางเพศก็ยังคงพบในปริมาณพอสมควรโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ฉบับวันอาทิตย์ยังคงนำภาพดารานางแบบในสถานกึ่งเปลือยมาผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวัฒนธรรมของหนังสือพิมพ์ไปเสียแล้ว อีกทั้งการรายงานข่าวหลายครั้งยังคงแฝงอคติทางเพศอยู่

สรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์ยังคงมองปัญหาความรุนแรงต่อสตรีในรูปของความรุนแรงทางตรงมากกว่าความรุนแรงเชิงโครงสร้างวัฒนธรรม ที่เป็นเสมือนเมล็ดเพาะพันธุ์วงจรความรุนแรงต่อสตรีอย่างไม่สิ้นสุด

2. สรุปความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี

ในการเคลื่อนไหวเพื่อรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี องค์กรสตรีได้เคลื่อนไหวทั้งในภาคสังคมและภาคสื่อสารมวลชน ความเคลื่อนไหวภาคสังคมเป็นการทำงานกับชุมชน สังคม และนโยบายของรัฐ โดยมีแนวคิดพื้นฐานคือ ผู้หญิงต้องได้รับความเสมอภาคอย่างเป็นธรรม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกระดับและลดความรุนแรงต่อผู้หญิงในสังคม องค์กรสตรีแต่ละแห่งต่างเคลื่อนไหวและมีกลยุทธ์การรณรงค์ที่แตกต่างกัน ในขณะที่มูลนิธิผู้หญิงและมูลนิธิเพื่อนหญิง เน้นขับเคลื่อนงานเข้าสู่ผู้หญิงระดับรากหญ้า เพื่อเรียนรู้สาเหตุของปัญหาแล้วหาแนวทางพัฒนาและแก้ปัญหาที่เหมาะสม สอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่มเป้าหมาย โดยมีการจัดตั้งแกนนำและสมาชิกภายในชุมชนขึ้นมาอันเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนนั้น ๆ ทั้งยังเปิดเวทีให้ผู้หญิงได้มาพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่วนสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ ทำงานร่วมกับสตรีเยาวชน และกลุ่มด้อยโอกาส การรณรงค์มีลักษณะสอดแทรกและกระตุ้นโดยเป็นการร่วมมือกับกรุงเทพมหานคร รูปแบบการรณรงค์นอกจากมุ่งสร้างจิตสำนึกในประเด็นหญิงชายแก่สังคมแล้วยังดำเนินกิจกรรมประเภทให้ความช่วยเหลือไปด้วยโดยมีบ้านพักฉุกเฉิน ด้านมูลนิธิปวีณา หงสกุล เพื่อเด็กและสตรี ล่าสุดได้เคลื่อนไหวให้มีการแก้ไข พ.ร.บ.สถานบริการ ให้มีมาตรการและบทลงโทษที่เฉียบมากกว่านี้ ทั้งยังเสนอแนะให้จัดระเบียบสถานบริการอบ นวด อย่างจริงจัง ในขณะที่หน่วยงานของรัฐอย่าง กสส ในฐานะกลไกระดับชาติ ได้เคลื่อนไหวประเด็นความรุนแรงต่อสตรีโดยประสานงานกับองค์กรสตรี ผลักดันมาตรการในการยุติความรุนแรงต่อสตรี เช่น นโยบาย

และแผนขจัดความรุนแรงต่อสตรี จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้หญิงครบวงจร (One – Stop Service Center) พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เป็นต้น

เมื่อมองโดยภาพรวมจะเห็นว่า ในช่วงหลังภาพการทำงานขององค์กรสตรีมีลักษณะกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ทั้งทำงานร่วมกับเด็ก สตรี ชาวบ้าน ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ความเคลื่อนไหวเน้นการรณรงค์ทั้งแนวราบและแนวตั้ง เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน มียุทธวิธีต่าง ๆ เช่น

- การให้บริการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ที่พักพิง ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การอบรมฝึกอาชีพ เป็นต้น
- การจัดอบรม สัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา สร้างจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนสร้างความตระหนักในปัญหาแก่สังคม
- การสร้างเครือข่ายในชุมชน องค์กรสตรีหลายแห่งพยายามผลักดันให้ชุมชนมีโครงการนำร่องในการสอดส่องปัญหาความรุนแรง โดยสร้างเครือข่ายในชุมชน มีแกนนำและสมาชิกในชุมชนตลอดจนอาสาสมัคร เพื่อเพิ่มพลังการทำงาน สามารถตอบสนองแก่กลุ่มเป้าหมายได้เร็วขึ้น
- การทำงานในลักษณะวิจัยเชิงปฏิบัติการ หรือการรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ตรง จากการทำงานกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อสะท้อนปัญหา และหาทางแก้ไขปัญหาลงตรงกับความต้องการ สอดรับกับธรรมชาติของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนเป็นการทำงานเพื่อผลักดันให้เกิดเป็นมาตรการของรัฐต่อไป
- การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยพยายามเปิดเวทีสาธารณะให้ชาวบ้านแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ดึงชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับนโยบาย
- มุ่งทำงานในระดับรากหญ้า ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์การทำงานในอนาคต ขณะนี้บางองค์กรมุ่งเน้นทำงานระดับนี้มากขึ้น อาทิ มูลนิธิผู้หญิง มูลนิธิเพื่อนหญิง

อย่างไรก็ตามการทำงานยังอยู่ในวงแคบ ยังไม่สามารถสานการทำงานเข้าไปในหน่วยงานด้านอื่น ๆ อาทิ หน่วยงานรัฐ สถานีตำรวจ กระบวนการยุติธรรม เวทีประชาสังคม ลักษณะการทำงาน มักเป็นแบบต่างคนต่างทำจึงยังไม่มีพลัง แม้ว่าจะมีความพยายามสร้างการทำงานในระบบเครือข่ายด้วยการจัดตั้งแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง แต่ก็ยังไม่เป็นรูปธรรม องค์กรที่เป็นหัวหอกในการเคลื่อนไหวมีอยู่ไม่กี่องค์กรเท่านั้น ทำให้ขาดเอกภาพในการรวมพลังทำงาน อีกทั้งมักเป็นการรวมกันเฉพาะกิจมากกว่าจะเป็นการกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกัน

กล่าวโดยสรุป แม้ว่าจะมีความพยายามในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีขององค์กรสตรีหลาย ๆ แห่ง ทั้งปลูกจิตสำนึกแก่สังคม สร้างองค์ความรู้ในประเด็นหญิงชาย รวมถึงจัดกิจ

กรรมรณรงค์ แต่ดูเหมือนว่าสังคมยังขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ยังมองว่าไม่ใช่เรื่องที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ เหมือนกับปัญหายาเสพติดซึ่งเป็นมุมมองที่คับแคบ อย่างที่มีการรณรงค์วันที่ 25 พฤศจิกายนของทุกปี เป็นวันยุติความรุนแรงต่อสตรี หลายคนมองแค่ว่าความรุนแรงต่อสตรีคือการทำร้ายร่างกาย การล่วงละเมิดทางเพศ การลวนลามทางเพศ หรือการฆาตกรรมเท่านั้น ซึ่งเป็นความรุนแรงทางตรง แต่ในความเป็นจริงความรุนแรงต่อสตรียังซ่อนเร้นอยู่ในรูปของความไม่เสมอภาคอันเกิดจากนโยบาย มาตรการของรัฐ และที่สำคัญที่สุด ความรุนแรงอันเกิดจากค่านิยม ความเชื่อของคนในสังคม ซึ่งเป็นบ่อเกิดของความรุนแรงทั้งหมด เป็นความรุนแรงทางอ้อมหรือความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่สังคมยังมองข้าม

การรณรงค์ที่ผ่านมาของบางองค์กรมักมุ่งให้ความช่วยเหลือเฉพาะหน้าแก่ผู้หญิงและเด็ก ทำให้สังคมมองแค่ความรุนแรงต่อสตรีเป็นความรุนแรงทางตรงเท่านั้น ส่วนการรณรงค์ของ กสส. อันเป็นองค์กรระดับชาตินั้นยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร เนื่องจากลักษณะการทำงานของ กสส. เป็นแบบประนีประนอม ซึ่งขัดแย้งกับธรรมชาติของงานสตรีที่ต้องการความคล่องตัวและเกาะกระแส การขับเคลื่อนงานของ กสส. จึงยังขาดพลัง ไม่สอดคล้องกับความต้องการของคนไทยเท่าที่ควร ในขณะที่บางองค์กรนิยมจัดกิจกรรมด้วยการมอบโล่หรือเกียรติบัตรยกย่องคุณหญิงคุณนายที่ทำงานช่วยเหลือสังคม ซึ่งผิดความมุ่งหมายขององค์กรพัฒนาสตรี ทำให้สังคมบางส่วนมองภาพผิดว่าองค์กรสตรีเป็นองค์กรช่วยเหลือด้านสาธารณกุศล ด้วยการบริจาคเงินของเหล่าสังคมไฮโซเท่านั้น

กลุ่มผู้หญิงระดับรากหญ้าเป็นยุทธศาสตร์ในอนาคตขององค์กรสตรี เนื่องจากผู้หญิงในกลุ่มนี้เป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เป็นกำลังสำคัญของการขับเคลื่อนงานในระดับชาติ แต่ผู้หญิงกลุ่มนี้ยังขาดความเชื่อมั่น และมักถูกเอาเปรียบจากสังคม ดังนั้นจึงต้องอาศัยพลังผลักดันจากองค์กรสตรี ยุทธศาสตร์ของมูลนิธิผู้หญิงและมูลนิธิเพื่อนหญิง ต่างมุ่งทำงานกับผู้หญิงกลุ่มนี้มากขึ้น เช่น โครงการ women's club (ชมรมหญิงช่วยเหลือหญิง) ของมูลนิธิเพื่อนหญิง

ภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสตรีในสายตาของคนทั่วไป ค่อนข้างแข็งกร้าว หัวรุนแรงและต่อต้านผู้ชาย ภาพฝังใจเหล่านี้ส่งผลต่อการทำงานขององค์กรสตรีในระยะแรก ก่อนหน้าที่สังคมไทยจะตื่นตัวเรื่องความรุนแรงต่อสตรี องค์กรเพื่อสตรีเหล่านี้ถูกต่อต้านจากสังคมว่าเป็นตัวยุยงส่งเสริมให้ครอบครัวแตกแยก การรณรงค์ในระยะแรกจึงเป็นงานที่ทำทนายมาก เมื่อรณรงค์อย่างยาวนาน ระยะเวลาสังคมเริ่มมองภาพองค์กรสตรีอย่างเข้าใจมากขึ้น สังคมเริ่มเห็นว่าการทำร้ายผู้หญิงเป็นอาชญากรรมทางสังคมที่ทั่วโลกจับไม่ได้ แต่ก็มีสังคมบางส่วนที่ยังไม่ยอมรับ

แนวคิดดังกล่าว ส่งผลให้การทำงานขององค์กรสตรีมักถูกต่อต้าน หลายครั้งเมื่อกลุ่มผู้หญิงเดินขบวนประท้วง สังคมมักรู้สึกว่าเป็นการเรียกร้องที่ไร้สาระ เสียงเรียกร้องของผู้หญิงจึงกลายเป็นการบ่นไป

การต่อสู้กับความเชื่อของคนไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเฉพาะความเชื่อในเรื่อง 'เพศนิยม' ซึ่งเป็นเหตุผลที่ว่า เหตุใดการรณรงค์ที่ผ่านมาขององค์กรสตรีจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรี และข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์” ผู้วิจัยจะนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

- ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี
- ภาพและข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่ง
- ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์ และกลยุทธ์การผลักดันแนวคิดการเสนอข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี

ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรี

ปัญหาความรุนแรงต่อสตรีเป็นปัญหาที่มีหลายมิติทับซ้อนกันอยู่และที่ผ่านมามีความเหมือนเป็น “วัฒนธรรมเงียบ” มาโดยตลอด จากแนวคิดเรื่องความรุนแรงต่อสตรีจะเห็นว่ารูปแบบความรุนแรงต่อสตรีมีตั้งแต่ความรุนแรงทางตรง อันเป็นการกระทำที่เห็นได้ชัดเจน ผู้ใช้ความรุนแรงต้องการแสดงความเป็นอำนาจเหนือฝ่ายผู้ถูกกระทำ รูปแบบของความรุนแรงทางตรงประกอบด้วย ความรุนแรงทางกาย ความรุนแรงทางเพศ และความรุนแรงทางใจ ส่วนความรุนแรงทางอ้อมหรือที่เรียกว่าความรุนแรงเชิงโครงสร้างวัฒนธรรมเป็นความรุนแรงที่ซ่อนเร้นแอบแฝงอยู่ในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการต่างๆของรัฐ ตลอดจนความรุนแรงที่แฝงอยู่ในความเชื่อ ค่านิยมของสังคม จูไรต์นั้ จันทรธำรง (2536) กล่าวไว้ว่าความรุนแรงเชิงโครงสร้างเป็นรากเหง้าทำให้เกิดปัญหาความรุนแรงต่อสตรี เช่น ความเชื่อเรื่องภรรยาเป็นสมบัติของสามี หรือเชื่อว่าผู้ที่ถูกข่มขืนเป็นผู้หญิงไม่ดี ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์จากมิติความรุนแรงเชิงโครงสร้างจะเห็นว่าต้นเหตุของความรุนแรงทั้งหลายมิใช่เกิดจากผู้ชายในฐานะปัจเจกชน หากแต่มีที่มาจากโครงสร้างสังคมวัฒนธรรมที่แฝงความรุนแรงเอาไว้ นั่นคือโครงสร้างทางสังคมก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างศักยภาพของสตรีกับสิ่งที่สตรีเป็นอยู่จริง โครงสร้างสังคมวัฒนธรรมที่มีความรุนแรงนี้เป็นกระบวนการที่ถูก

สร้างขึ้นและปรากฏออกมาในรูปของอำนาจที่ไม่เสมอภาคกันระหว่างหญิงชาย ส่งผลให้โอกาสแห่งชีวิตของบุคคลทั้งสองเพศไม่เสมอภาคกันไปด้วย

ผลกระทบจากความรุนแรงนอกจากส่งผลต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ยังส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกในครอบครัว เมื่อพ่อแม่ไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้มีผลกระทบต่อครอบครัวมรดกเกลาลูกหลานทำให้เด็กขาดความรัก ความอบอุ่น กลายเป็นปัญหาสังคม ผลการวิจัยพบว่าเด็กที่เติบโตมาในสภาพแวดล้อมของความรุนแรง เช่น เห็นพ่อแม่ทะเลาะทู่ตีกันเป็นประจำ เด็กเหล่านี้จะซึมซับความรุนแรงนำไปสู่วิถีจักรของความรุนแรงในครอบครัวเมื่อเติบโตขึ้น ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภาพแสดงชนิดของความรุนแรงในครอบครัวและการเกิดเป็นวัฏจักร

จากแผนภูมิสามารถอธิบายได้ว่าเมื่อพ่อแม่กระทำรุนแรงต่อกันรวมถึงความรุนแรงในการอยู่ร่วมกันและความขัดแย้งในชีวิตสมรสแล้วก็ลามไปถึงลูก เมื่อเด็กถูกกระทำทารุณก็เกิดความรุนแรงระหว่างเด็กพี่น้องที่ปฏิบัติต่อกันอย่างไม่ถูกต้องเพราะได้รับอิทธิพลมาจากผู้ใหญ่แล้วเกิดการ

เรียนรู้ซึมซับเอาสภาพแวดล้อมตรงนั้นเข้ามา พอเติบโตก็ไปทำกับพี่น้องด้วยกันแล้วก็กับผู้สูงอายุ เป็นวัฏจักรเพราะฉะนั้นการคุ้มครองจะมุ่งไปยังเด็กและสตรีอาจจะไม่พอต้องคุ้มครองผู้สูงอายุ ด้วย แต่ผู้สูงอายุนั้นแหละที่แต่ก่อนก็เคยกระทำกับคนอื่นมาเหมือนกัน ดังนั้นสรุปได้ว่าวัฏจักรของความรุนแรงเริ่มจากผู้ใหญ่ในครอบครัวกระทำรุนแรงต่อกันซึ่งได้รับอิทธิพลจากการที่เคยได้รับความรุนแรงมาก่อนแล้วไปแสดงออกกับเด็ก เมื่อเด็กได้รับความรุนแรงก็ไปแสดงออกเมื่อเติบโตมีครอบครัว กลายเป็นวัฏจักรจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นต่อไปไม่สิ้นสุด ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงยังเป็นอุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพของสตรี พัฒนาความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ และทำลายเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสันติสุข

ด้วยความตระหนักในปัญหาความรุนแรงต่อสตรี องค์การสตรีทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทยต่างเคลื่อนไหวเพื่อรณรงค์สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่สังคม ผลการวิจัยพบว่าแม้ว่าองค์การสตรีจะถือกำเนิดขึ้นมาด้วยแนวคิดเดียวกันคือเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้พูด ให้ผู้หญิงมีสิทธิมีเสียงในสังคม แต่ภายใต้แนวคิดเดียวกันขององค์กรสตรีต่างมีความเคลื่อนไหวและกลยุทธ์การทำงานแตกต่างกันไป ผู้วิจัยจะนำกรอบแนวคิดเรื่องประเภทของความรุนแรงต่อสตรีมาใช้ในการวิเคราะห์จุดยืนและกลยุทธ์การทำงานขององค์กรสตรี ผลการวิเคราะห์พบว่าองค์กรที่มีจุดยืนอยู่ที่มิติความรุนแรงทางตรงคือ มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี มิติความรุนแรงทางอ้อม ได้แก่ มูลนิธิผู้หญิงและกสส. ในขณะที่มูลนิธิเพื่อนหญิงและสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ มีจุดยืนอยู่ที่ทั้ง 2 มิติ คือ ทั้งความรุนแรงทางตรงและทางอ้อม

กระบวนการทำงานของมูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี คือ ให้ความช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคมอย่างครบวงจร ตั้งแต่การตรวจพบปัญหา ค้นหาเหตุแนวทางแก้ไข ให้การบำบัดรักษาและฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจ การป้องกันไม่ให้เกิดการซ้ำตลอดจนการส่งเด็กกลับคืนสู่สังคม มูลนิธิฯ ให้ความช่วยเหลือผู้หญิงทั้งในด้านความรุนแรงทางเพศ ความรุนแรงทางกาย และความรุนแรงทางใจ อันเป็นมิติของความรุนแรงทางตรง ด้วยภาพของนักการเมืองหญิงที่ยืนหยัดต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมของสังคม ลักษณะการทำงานของมูลนิธิปวีณาฯ จึงทำชนกับผู้มีอิทธิพลบ่อยครั้ง และจากการที่เป็นชาวอยุธยาเสมอทำให้ภาพของมูลนิธิฯ เด่นชัดในเรื่องการช่วยเหลือผู้หญิงและเด็ก ดังนั้นการทำงานของมูลนิธิปวีณาฯ เป็นลักษณะการช่วยเหลือทางตรงซึ่งสอดคล้องกับความเข้าใจของคนไทยส่วนใหญ่ที่มักเห็นว่าความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นแต่ความรุนแรงทางตรง ในขณะที่มูลนิธิผู้หญิงและกสส. มุ่งรณรงค์ในมิติความรุนแรงทางอ้อม การวิเคราะห์รูปแบบความรุนแรงทางอ้อมสามารถมองได้ 2 ระดับคือ ระดับที่เป็นกฎระเบียบ และมาตรการของรัฐ และระดับที่เป็นอุดมการณ์ ค่านิยมความเชื่อของสังคม

การรณรงค์ในมิติความรุนแรงทางอ้อมเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยระยะเวลาและความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เช่น ความเคลื่อนไหวเรื่องความรุนแรงในครอบครัวของมูลนิธิผู้หญิง กว่าที่คนไทยจะยอมรับว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่เรื่องการกระทบกระทั่งระหว่างลึนกับพื้น มูลนิธิต้องต่อสู้กับความคิดของคนมากมายทั้งที่เห็นด้วยและต่อต้าน เริ่มแรกสังคมมองว่าองค์กรผู้หญิงเหล่านี้เป็นตัวยุบส่งเสริมให้มีการหย่าร้าง แต่เมื่อเวลาผ่านไปขณะนี้สังคมเริ่มเห็นด้วยว่าสามีไม่มีสิทธิทำร้ายภรรยา ทั้งยังเป็นความผิดตามกฎหมายอีกด้วย กลยุทธ์การเคลื่อนไหวของมูลนิธิผู้หญิงจึงมีลักษณะยืดหยุ่นและอิงกับโครงสร้างชนบประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมไทย แม้ว่าจะแนวทางการเรียกร้องต่อสู้กับกลุ่มสิทธิสตรีตะวันตกบางแนวทางมีลักษณะที่เผชิญหน้าและแข็งกร้าว แนวทางแบบกลุ่มสตรีนิยมตะวันตกจึงอาจไม่เหมาะสมกับบริบทวัฒนธรรมไทยมากนัก ดังคำกล่าวของ ศิริพร สะโคโรบานะ เลขาธิการบริหารมูลนิธิผู้หญิง ที่กล่าวว่า *แนวทางการต่อสู้ของนักสิทธิสตรีตะวันตกบางแนวทางมีลักษณะที่เผชิญหน้า จึงไม่ควรจะมีประสิทธิภาพในการให้การศึกษาแก่ชุมชนไทย ครอบครัวเป็นสถาบันที่ละเอียดอ่อนเปราะบางต้องให้ยุทธศาสตร์ที่สร้างการยอมรับได้ภายใต้บริบทของสังคมไทยจึงจะมีประสิทธิภาพมากกว่า* (การต่อสู้กับความรุนแรงที่กระทำต่อสตรีในประเทศไทย, 2543)

ส่วนหน่วยงานที่มุ่งรณรงค์ทั้ง 2 มิติคือ ทั้งความรุนแรงทางตรงและความรุนแรงทางอ้อมไปพร้อมกันคือ มูลนิธิเพื่อนหญิง และสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ลักษณะการดำเนินงานแบบครบ 2 มิติเป็นการมุ่งสร้างจิตสำนึก สร้างความเข้าใจในประเด็นหญิงชายแก่คนในสังคม ขณะเดียวกันก็ลงมือปฏิบัติด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้เดือดร้อนไปด้วย อย่างไรก็ตามภาพการทำงานขององค์กรสตรีแบ่งตามมิติความรุนแรงต่อสตรียังเป็นภาพที่กำกวม จึงเป็นไปได้ยากหากจะแบ่งภาพตรงนี้ให้ชัดเจน

เมื่อวิเคราะห์จากกลยุทธ์การรณรงค์ขององค์กรสตรีแต่ละแห่งพบว่าหลายองค์กรได้พยายามปรับบทบาทของตนไปในทางที่สร้างการยอมรับในสังคมมากขึ้น ระยะเวลาองค์กรสตรีมักจะฝังตัวอยู่ในประเด็นสตรีจนมองไม่เห็นประเด็นอื่น การฝังตัวอยู่แต่ในประเด็นสตรีอาจทำให้สังคมปิดหู ปิดตา ไม่ยอมรับฟังข้อเรียกร้องของกลุ่มองค์กรสตรีเพราะสังคมรู้สึกว่าการประท้วงของสตรีเป็นเรื่องเดิมๆ แต่ระยะหลังได้โยงประเด็นสตรีกับประเด็นต่างๆมากขึ้น เช่น ประเด็นการเมือง ชุมชน สิ่งแวดล้อม สื่อมวลชน อีกทั้งปรับบทบาทจากการมองผู้หญิงเป็นหลักไปให้ความสำคัญต่อบทบาทหญิงชายมากขึ้น ทำให้มุมมองต่อประเด็นสตรีกว้างขวางยิ่งขึ้นโดยเฉพาะกลยุทธ์การทำงานกับผู้หญิงรากหญ้าเป็นยุทธศาสตร์การรณรงค์ในอนาคต หลายองค์กรต่างพยายามสร้างความเข้มแข็งแก่กลุ่มนี้มากขึ้น กล่าวโดยสรุปความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในการ

รณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีมีการพัฒนาไปมาก แต่เป็นที่น่าเสียดายว่ายังไม่สอดคล้องกับความเข้าใจของสังคมไทยนั้นเป็นเพราะคนไทยยังมองความรุนแรงต่อสตรีเป็นภาพความรุนแรงทางตรงเท่านั้นแต่ยังขาดความเข้าใจเรื่องความรุนแรงต่อสตรีในมิติทางอ้อม หรือเรียกว่าเป็นความรุนแรงที่ซ่อนเร้น แอบแฝงอยู่ในโครงสร้างสังคมวัฒนธรรม ในขณะที่บางองค์กรก็มุ่งให้ความช่วยเหลือแต่ทางตรงโดยละเลยการปลูกฝังจิตสำนึกแก่สาธารณชนส่งผลให้ความรุนแรงต่อสตรีไม่มีวันจบสิ้น อย่างไรก็ตามการรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกดูเหมือนเป็นนามธรรมมากและต้องอาศัยระยะเวลาพอสมควร หลายองค์กรจึงหันมาใช้วิธีการสอดแทรกความรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานช่วยเหลือ นอกจากนี้เหตุผลที่ทำให้การรณรงค์ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจาก

1. การทำงานขององค์กรสตรียังขาดภาพของความร่วมมือทั้งองค์กรสตรีด้วยกันและหน่วยงานรัฐ การขับเคลื่อนงานมีลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้ขาดพลังในการขับเคลื่อน แม้ว่าจะมีความพยายามสร้างเครือข่ายหรือแนวร่วมของผู้หญิง แต่มักเป็นการรวมตัวเฉพาะกิจมากกว่า
2. คนจำนวนมากยังมีมายาคติติดตัวว่าองค์กรผู้หญิง ผู้หญิงทำงานด้านเดียวและเป็นกลุ่มหัวรุนแรง ทั้งที่ปัจจุบันภาพการทำงานของผู้หญิงได้เปลี่ยนไปแล้ว มีผู้ชายเข้ามาทำงานมากขึ้น
3. แม้ว่าจะมีการทำงานวิจัยประเด็นสตรีมากขึ้น แต่ข้อมูลเหล่านั้นยังขาดการสังเคราะห์ และยังไม่ถูกนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน / สังคม
4. ยังขาดการสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชน ผู้หญิงยังมีพื้นที่จำกัดในที่สาธารณะ
5. คนไทยส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจเรื่องมิติความรุนแรงต่อสตรีอย่างลึกซึ้ง มักมองความรุนแรงต่อผู้หญิงในมิติความรุนแรงทางตรงเท่านั้นโดยมองข้ามความรุนแรงต่อสตรีในมิติความรุนแรงทางอ้อม
6. การขาดแคลนทรัพยากรบุคคลและงบประมาณในการพัฒนาส่งผลให้การขับเคลื่อนหยุดชะงัก
7. รัฐบาลไม่ให้ความสนใจต่อปัญหาสตรี มองว่าเรื่องผู้หญิงเป็นเรื่องเล็กน้อย อีกทั้งมาตรการการลงโทษยังไม่รุนแรง เด็ดขาด เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลบางคนยังมีพฤติกรรมที่เรียกว่า 'ปากว่าตาขยิบ'

ทั้งหมดเป็นเหตุผลที่ว่า ทำไมการรณรงค์ขององค์กรสตรีที่ผ่านมาจึงยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร นอกจากองค์กรสตรีจะเคลื่อนไหวเพื่อยุติความรุนแรงในสังคมแล้ว วงการสื่อสารมวลชนเป็นอีกภาคหนึ่งที่องค์กรสตรีเคลื่อนไหวมาโดยตลอด เนื่องจากองค์กรสตรีตระหนักดีว่า แม้จะพยายามรณรงค์สร้างความเข้าใจประเด็นสตรีต่อคนในสังคมเพียงไร แต่ถ้ามองข้ามสื่อ

มวลชนไปแล้วเชื่อแน่ว่าปัญหาความรุนแรงก็คงไม่สามารถยุติลงไปได้เพราะสื่อมวลชนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมและเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนไทย ดังที่กาญจนา แก้วเทพ (2543) ได้กล่าวไว้ว่า **“สถาบันสื่อมวลชนเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาททำให้คนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดต้องกลายเป็นผู้ถูกกระทำโดยเฉพาะอิทธิพลและผลกระทบจากการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์มีหลายประการที่ตอกย้ำบทบาทการเป็นวัตถุทางเพศของสตรี”** ดังนั้นจากการวิเคราะห์ข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในข่าวหน้าหนึ่ง

การศึกษาข่าวความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องความรุนแรงต่อสตรีและแนวคิดสตรีนิยมเป็นกรอบในการวิจัย กลุ่มสตรีนิยมมองว่าบรรดาความรุนแรงที่ผู้ชายกระทำต่อผู้หญิงล้วนเกิดจากระบบสังคมแบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchal society) Cheri, Kramer (1975) กล่าวว่าแนวคิดนี้เน้นเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีอยู่ในโครงสร้างอำนาจในสังคมนระหว่างชายหญิงที่อาจจะดูเป็นเรื่องธรรมชาติ ผู้ชายคือผู้ที่กดขี่ เป็นความเหนือกว่าในทุกด้าน โดยเฉพาะสถาบันครอบครัวและสื่อมวลชน เป็นคุณลักษณะของชายหญิงที่ถ่ายทอดส่งต่อกันมาผ่านสถาบันต่างๆทางสังคม โดยเฉพาะสื่อมวลชนเป็นเสมือนผู้เพาะหว่านเมล็ดพันธุ์แห่งความรุนแรงนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า เป็นวงจรความรุนแรงที่ไม่สิ้นสุด

จากผลการศึกษาภาพและข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์รายวันแนวประชานิยมพบว่า หนังสือพิมพ์ยังคงเสนอข่าวความรุนแรงต่อสตรีภายใต้กรอบความคิดแบบเดิมคือ กรอบที่ตอกย้ำและผลิตซ้ำอุดมการณ์แบบผู้ชายเป็นใหญ่ วิธีการรายงานข่าวมีรากฝังลึกอยู่ในวัฒนธรรมแบบมายาคติ และภาพแบบฉบับ (Stereotype) ของหญิง ชาย และความรุนแรง อันเกิดจากอคติทางเพศ ภาพของหญิงที่ถูกกระทำรุนแรงสะท้อนออกมาเพียงภาพเดียว คือ ภาพของผู้หญิงไม่ดี โดยตอกย้ำหรือตำหนิผู้หญิงว่าเป็นต้นเหตุของความรุนแรง ด้วยการมุ่งประเด็นไปยังการแต่งกายของผู้หญิง ขนาดรูปร่าง หรือพฤติกรรมส่วนตัว โดยมองข้ามสาเหตุที่แท้จริงของความรุนแรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณี ภัลยาณสันต์ (2535) ที่วิเคราะห์เนื้อหาข่าวข่มขืนกระทำชำเรา พบว่า การนำเสนอของสื่อเป็นการตำหนิผู้หญิงมากกว่าผู้ที่ทำการข่มขืน อันเป็นการถ่ายทอดอคติทางเพศโดยผ่านสื่อที่มีผู้ชายเป็นเจ้าของ

ภาษาพาดหัวข่าวที่ให้สมญานามเรียกผู้ชายผู้กระทำความรุนแรงว่า **ไอ้บ้ากาม หีน กามโจด เदनรก ผัวชาติสัตว์** คำเหล่านี้ทำให้ภาพของ “ผู้กระทำ” กลายเป็นผู้มีควมผิดปกติทางจิตใจ เป็นวิธีคิดที่ให้ความหมายของการข่มขืนว่าเป็นเรื่องเพศ และพฤติกรรมส่วนบุคคลที่มีปัญหา

ทางเพศเท่านั้น ทั้งที่ในความเป็นจริง บุคคลที่มีความปกติทั้งร่างกาย และจิตใจก็สามารถก่อความรุนแรงได้ การพาดหัวข่าวลักษณะนี้ทำให้ภาพของปัญหาบิดเบือนไป ทั้งยังโยนความผิดไปยังผู้หญิงกรณีผู้หญิงได้กลับ ภาพของเธอจะกลายเป็นหญิงโหดขึ้นมาทันที ส่วนภาษาในการนำเสนอข่าวผู้หญิงถูกล่วงละเมิดทางเพศ แล้วข่าวข่มขืน เช่นคำว่า *ขยี้ รุมโทรมยับ จับขังพิศ ตีตราบาป* ล้วนเป็นถ้อยคำที่ซ้ำเติม และผลิตซ้ำความรุนแรงต่อผู้ผ่านพ้น อันเป็นการตีตรา (Stigmatize) แก่ผู้เคราะห์ร้าย

การผลิตซ้ำความรุนแรงต่อผู้ผ่านพ้นเป็นการตอกย้ำความทุกข์ทรมานให้แก่ผู้หญิง โดยเฉพาะข่าวประเภทยข่มขืน มักเน้นที่เรื่องราวเหตุการณ์มากกว่าผลกระทบที่จะตามมา ดังนั้น นนทกานต์ เชื้อมชิต(2545) ได้ศึกษาเรื่องสตรีกับการถูกทำให้เป็นเหยื่อในหนังสือพิมพ์และชีวิตหลังผ่านพ้นพบว่า ผู้หญิงที่ตกเป็นข่าวย้อนเวลากลับไปได้ พวกเขาขอเลือกที่จะไม่เป็นข่าวดีกว่า แม้ว่าการนำเสนอของสื่อมีส่วนช่วยให้คดีคืบหน้า แต่สื่อไม่ได้มีส่วนรับผิดชอบในสิ่งที่ตามมาภายหลัง พวกเขาต้องตกอยู่ในวังวนของความหวาดกลัว ความรู้สึกเจ็บปวดที่ย่ำอยู่กับที่ ซึ่งเลอลักษณ์ รอดเรือง (2541) เรียกว่า เป็นการตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าว และยังกล่าวอีกว่าผู้หญิงตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าวทั้งตกเป็นเหยื่อเผยแพร่และตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อนซึ่งส่วนใหญ่เป็นข่าวอาชญากรรม

เหตุที่การรายงานข่าวความรุนแรงต่อสตรีไม่เคยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อาจเนื่องมาจากข่าวที่มีเนื้อหาความรุนแรงต่อสตรีมักถูกนำเสนอในลักษณะของข่าวอาชญากรรมซึ่งข่าวประเภทยนี้จะมีฐานแนวคิดและกรอบการนำเสนออยู่บนการพิจารณาที่ความมีคุณค่าของข่าวอาชญากรรม ปฏิกริยาทางสังคมที่มีต่อกรณีอาชญากรรม และองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องในฐานะแหล่งข่าว รูปแบบการนำเสนอแบบข่าวอาชญากรรมที่ถ่ายทอดกันมาคือ มักใช้ภาษาที่ตื่นเต้น เร้าใจ การนำเสนอตามลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง ผู้ให้ข่าวมักเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ และความทันต่อเหตุการณ์ความสดใหม่ เป็นปัจจัยในการพิจารณาข่าว กรอบการนำเสนอข่าวอาชญากรรมที่ปฏิบัติกันมาแบบนี้ ทำให้เรื่องของอุดมการณ์และความเสมอภาคระหว่างเพศไม่ได้รับความสนใจ ตกไปเป็นประเด็นขายขอบ อย่างไรก็ตามประเด็นการเสนอข่าวข่มขืนที่ถูกวิจารณ์กันมานานนั้นผลการวิจัยพบว่าลักษณะการนำเสนอยังไม่แตกต่างจากเดิมมากนัก แต่ในเรื่องการปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลสื่อเพิ่มความระมัดระวังมากขึ้น โดยใช้นามสมมุติแทน ส่วนที่อยู่และสถาบันการศึกษาสื่อใช้วิธีการบอกแบบกว้าง ๆ เช่น โรงเรียนย่านประชาชื่น ห้างสรรพสินค้าชื่อดังย่านลาดพร้าว แต่สำหรับข่าวที่อยู่ในความสนใจของประชาชน หรือบุคคลที่มีชื่อเสียง หรือผู้เสียชีวิตที่เป็นชาวต่างชาติ มักไม่ได้รับการปกปิดข้อมูล สื่อยังคงเปิดเผยสถานะของบุคคลที่ตกเป็นข่าว แต่สำหรับมูม

มองของสื่อมวลชนนั้น ให้แง่มุมมองที่ต่างออกไปว่า ระหว่างผลกระทบกับข้อเท็จจริง สื่อจะต้องดูข้อเท็จจริงเป็นหลัก เพราะหนังสือพิมพ์มีหน้าที่เสนอข้อเท็จจริงให้สังคมได้รับรู้ ส่วนผลกระทบต้องดูว่า จะนำเสนออย่างไรจึงจะเหมาะสม แต่การไม่เสนอเลยคงเป็นไปได้ (สมหมาย ปาริจฉัตต์, อ้างถึงใน พิมพ์พร ยิ่งยง, 2539)

แน่นอนว่า มุมมองของนักสื่อสารมวลชนกับกลุ่มสตรีนิยมย่อมแตกต่างกัน นักสตรีนิยมมองว่าบรรดาความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิงอยู่ภายใต้ระบบสังคมแบบถืออำนาจชายเป็นใหญ่ นับตั้งแต่การทรมาน การข่มขืน การพาดพิงวอนลาม จนกระทั่งการถ่ายภาพเปลือยของผู้หญิง ล้วนแต่มีรากฐานมาจากความชิงชังที่ผู้ชายมีต่อผู้หญิง ความรู้สึกอย่างนี้จะดำรงอยู่ตราบเท่าที่สังคมยังอยู่ภายใต้ระบบชายเป็นใหญ่ ดังนั้นเรื่องเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีไม่ว่าจะเป็นการรายงานข่าว รายงานพิเศษ บทความ บทสัมภาษณ์ หรือภาพถ่าย ล้วนแต่แฝงไปด้วยอุดมการณ์ ค่านิยม ความเชื่อของผู้เขียน กรอบความคิดในการนำเสนอข่าวประเภทนี้ยังยึดติดกับอคติทางเพศ การตอกย้ำค่านิยมเดิม ๆ และมองผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ 'อุดมการณ์ทางเพศ' ยังคงแทรกซึ่งอยู่ในเนื้อหาสื่อมวลชน อาทิ คำว่า 'เจ้าชู้' ใ้กับผู้หญิงเท่านั้นหรืออคติทางเพศที่บรรจุอยู่ในการรายงานข่าวไม่ว่าจะเป็นข่าวข่มขืน ผู้หญิงทิ้งลูก ภรรยาถูกสามีทำร้าย ผู้หญิงจะกลายเป็นต้นเหตุของความรุนแรงเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนัญชี่ กาญจนอุไรโรจน์ (2537) ที่กล่าวว่า ภาพลักษณ์ของสตรีในหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์รายวันยังนำเสนอประเด็นสตรีกับเหยื่อความรุนแรงมากที่สุด ภาพสตรีที่ปรากฏเป็นวัตถุทางเพศ และมีฐานะเป็นผู้ถูกกระทำ การนำเสนอข่าวที่ผู้หญิงถูกกระทำมักนำเสนอภายใต้กรอบของภาพเหมารวม (Stereotype) ทำให้ผู้หญิงถูกตัดสินจากสังคมไปตามกรอบนั้น จากแนวคิดการวิเคราะห์สื่อด้วยทฤษฎีสังคมวิทยา (Sociological Analysis) ของ กาญจนา แก้วเทพ (2542) โดยใช้เกณฑ์การสรุปเหมารวม (Stereotype) ได้กล่าวไว้ว่า การสรุปเหมารวมเป็นรูปแบบหนึ่งของทัศนคติที่คนกลุ่มหนึ่ง มีภาพลักษณ์ของคนอีกกลุ่มหนึ่งอย่างเหมาะสม ๆ กัน ซึ่งอาจมีทั้งทางบวกหรือทางลบ แต่ในทัศนะของนักสังคมวิทยา การสรุปเหมารวมไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือทางลบก็ตาม ล้วนแต่เป็นอันตรายทั้งสิ้น เพราะเป็นทัศนคติที่เกิดมาจากอคติ และมีผลทำให้เราด่วนสรุปอะไรเร็วเกินไป มองข้ามความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยเอาความนึกคิดที่มีต่อกลุ่มมาประเมินค่าอย่างปราศจากการจำแนกแยกแยะ เช่นเดียวกันหนังสือพิมพ์ใช้อคติส่วนตัวสรุปเหมารวมว่าผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงทางเพศ คือ ผู้หญิงที่ไม่ดี มองว่าผู้หญิงแต่งกายยั่วยวน ประพฤติตัวไม่เหมาะสม หรือพาตัวเองไปอยู่ในสถานที่ที่สุ่มเสี่ยงต่อการเกิดเหตุร้าย จึงสมควรแล้วที่จะถูกกระทำรุนแรง

จิตติมา ภาณุเตชะและคณะ(2545) ทำการวิเคราะห์สถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่ปรากฏทางสื่อมวลชนในรอบปี 2545 พบว่า วิธีคิดของสื่อเป็นวิธีคิดเดียวกับกระแสความคิดของสังคมไทยที่มองความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นปัญหาส่วนบุคคล สื่อถือผลกำไรเป็นที่ตั้ง ส่วนผลกระทบที่เกิดแก่สังคมเป็นเรื่องรอง งานวิจัยฉบับนี้ได้กล่าวถึงวิธีคิดของสื่อต่อปัญหาความรุนแรงต่อสตรีที่สะท้อนจากการรายงานข่าวโดยแยกเป็นประเภทของความรุนแรงต่อสตรี ดังต่อไปนี้

● การคุกคามทางเพศและการข่มขืน

การรายงานข่าวประเภทนี้สื่อมักมุ่งสร้างสีสันและบรรยายอย่างละเอียดลออทุกชั้นตอน เพื่อให้ชวนน่าติดตาม ทำให้ภาพของปัญหาบิดเบือนไป รวมถึงการขุดคุ้ยประวัติของผู้เสียหาย และนำเสนอติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน ทศนคติของสื่อมองว่าการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นสิ่งที่สังคมให้อภัยได้ และมองว่าตัวผู้หญิงเองก็มีส่วนทำให้เกิดเหตุการณ์ขึ้น การรายงานข่าวแบบนี้ทำให้นักข่าวและผู้อ่านซึมซับความคิดที่ว่าปัญหาผู้หญิงถูกข่มขืนไม่ใช่เรื่องใหญ่ที่จำเป็นต้องแก้ไข แต่ให้ผู้หญิงรู้จักระมัดระวังก็พอแล้ว

● ความรุนแรงในครอบครัว

การรายงานข่าวเวลาสามมีทำร้ายภรรยา สื่อมักมองว่าเป็นเรื่องปกติของลินกับพัน เช่นเดียวกับความเชื่อของสังคม คำว่า "ซอมเมีย" ถูกหยิบขึ้นมาใช้บ่อยครั้งราวกับเป็นเรื่องธรรมดา แต่ที่กลายมาเป็นข่าวก็เพราะหนักมือไปทำให้ภรรยาถึงแก่ชีวิต วิธีคิดของสื่อสะท้อนว่าสื่อแทบไม่มองการทรมานภรรยาว่าเป็นอาชญากรรม แต่ยังส่งทอดความรุนแรงสู่คนรุ่นต่อไป

● ปัญหาท้องไม่พร้อม

ถ้อยคำที่ว่า "แม่ใจยักษ์ แม่ใจบาป รีดลูก มารหัวชน" เป็นชุดถ้อยคำที่สื่อหยิบมาใช้ประจำเวลารายงานข่าวเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ซึ่งถ้อยคำเหล่านี้เป็นการโยนความผิดไปที่ผู้หญิงเพียงฝ่ายเดียว ทั้งยังถูกตัดสินว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี รักสนุก แต่ระยะหลังสื่อเริ่มปรับเปลี่ยนมุมมองใหม่ มองว่าทั้งตัวพ่อและแม่ต้องร่วมกันรับผิดชอบ ไม่ใช่ประณามแต่ตัวผู้หญิงเหมือนเช่นที่ผ่านมา พัฒนาการอีกขั้นหนึ่งคือ สื่อพยายามเสนอว่าปัญหาท้องไม่พร้อมเป็นปัญหาสังคมที่มีที่มาที่ไป และโยงไปยังปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย ผู้หญิงที่ท้องลูกอาจไม่ใช่แม่ใจยักษ์เสมอไป แต่เพราะความที่ไม่มีทางเลือกเธอจึงตัดสินใจทำอย่างนั้น

● ภาพลักษณ์ความงามของผู้หญิง

ภาพผู้หญิงผ่านสื่อเป็นภาพตัวแทนความเป็นหญิงที่ถูกตอกย้ำให้คงอยู่ภายใต้ระบบบิดาธิปไตยที่กำหนดให้ผู้หญิงต้องสวย และผู้หญิงที่สวยก็ต้องผอมด้วยอันเป็นที่มาของความรุนแรง

ข่าวผู้หญิงได้รับอันตรายจากการศัลยกรรมที่ไม่ได้มาตรฐานปรากฏให้เห็นเรื่อยๆ บางรายรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต ทำไมผู้หญิงต้องยอมเสี่ยง ยอมทนทุกข์ทรมานเพื่อให้ตัวเองสวย นั่นไม่ใช่เพราะการตอกย้ำของสื่อหรือที่ยกย่องคุณค่าของผู้หญิงอยู่ที่ความงามจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ผู้หญิงอยากจะสวย แต่สื่อเคยจุกคิดหรือไม่ว่าวิถีคิดของตนที่สะท้อนผ่านสื่อนี้ได้กลายมาเป็นอาวุธทำร้ายผู้หญิง จัดว่าเป็นความรุนแรงอีกรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่าความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม และส่งผ่านมาเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ได้แก่ การที่รัฐเพิกเฉยต่อการแก้ปัญหาเพราะไม่เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งยังต่อเนื่องส่งผลไปถึงความรุนแรงทางตรง ดังที่ปรากฏเป็นข่าว ไม่ว่าจะหน้าอกเน่า จมูกเบี้ยว เสียโฉม บางรายถึงขั้นเสียชีวิต ความรุนแรงเหล่านี้เป็นปัญหาสุขภาพทั้งกายและใจ

● ผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ

การตอกย้ำค่านิยมที่มองผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุทางเพศสะท้อนออกมาจากการนำเสนอภาพดารา นางแบบ เปิดเผยเรือนร่างบนหน้าหนังสือพิมพ์ฉบับวันหยุดสุดสัปดาห์ มีการผลิตซ้ำภาพกึ่งเปลือยของนางแบบพร้อมด้วยถ้อยคำบรรยายที่ก่อให้เกิดการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงในภาพ

การรายงานข่าวที่เน้นสรีระของผู้หญิงในเชิงที่เป็นวัตถุทางเพศ แนวคิดสตรีนิยมกลุ่ม Radical Feminism หรือกลุ่มสตรีนิยมหัวก้าวหน้าหันมามองว่า การนำสรีระของผู้หญิงในเชิงที่เป็นวัตถุทางเพศ อาทิ ภาพโป๊เปลือย หรือภาพดารานางแบบ เปิดเผยเรือนร่างบนหน้าหนังสือพิมพ์ฉบับวันหยุดสุดสัปดาห์ หรือในหน้าในต่าง ๆ เป็นเรื่องของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงกับชาย โดยเฉพาะอำนาจที่ผู้หญิงเสียไปในการควบคุมชะตากรรม แม้แต่อำนาจที่จะควบคุมการใช้ร่างกายของตน (Politic of Body) การนำเสนอภาพผู้หญิงในเชิงวัตถุทางเพศ เป็นการตอกย้ำค่านิยมแบบเก่าที่มองและตัดสินผู้หญิงผ่านสรีระ และความงาม ทั้งยังเป็นการแปลงเรื่องของสรีระ และความสวยงามเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม ที่มีการผลิตซ้ำเพื่อเป็นจุดขาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการวิเคราะห์สื่อโดยใช้เกณฑ์เรื่องเพศ (Sex/Gender) ของกาญจนา แก้วเทพ (2542) ที่กล่าวถึงมิติการศึกษาเรื่องเพศกับสื่อมวลชนในมิติที่สี่ ซึ่งเป็นหัวใจของกลุ่มสตรีนิยมโดยตรง คือ การที่สื่อมวลชนได้ฉกฉวยใช้ประโยชน์จากสตรีอย่างไม่เคารพศักดิ์ศรีและความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงได้แก่กรณีการที่หนังสือพิมพ์ฉบับวันอาทิตย์นำภาพผู้หญิงโป๊มาลงเต็มหน้า เพราะเป็นวันที่ไม่มีข่าวการเมือง หรือการใช้ถ้อยคำวิจารณ์ที่ไม่เหมาะสม นั่นเอง

ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นกรอบแนวคิดในมุมมองของกลุ่มสตรีนิยม เน้นอวยว่ายอมแตกต่างจากแนวคิดของสื่อมวลชน ในขณะที่กลุ่มสตรีนิยมเห็นว่าการนำเสนอหลายครั้งของสื่อเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน แต่สื่อกลับมองว่าสิทธิของประชาชนยอมมาก่อนสิทธิส่วนบุคคลเพราะหน้าที่ของสื่อคือการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมได้รับรู้ ดังที่ สมหมาย ปาโรจฉัตร (2539, อ้างถึงใน พิมพ์พร ยิ่งยง, 2539) บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์มติชน กล่าวว่า ในการพิจารณาข่าวก่อนอื่นจะพิจารณาในประเด็นคุณค่าข่าวว่าสมควรรายงานให้สาธารณชนได้รับรู้หรือไม่ มีประเด็นน่าสนใจไหม แต่ไม่ได้พิจารณาประเด็นในเรื่องสิทธิในการรับรู้และสิทธิส่วนบุคคลก่อน เพราะถ้าพิจารณาประเด็นนี้ก่อนจะถือว่าสื่อมวลชนละเลยหน้าที่ในการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมได้รับรู้ เนื่องจากสิทธิของประชาชนสำคัญกว่า...

เช่นเดียวกับการเสนอข่าวข่มขืนถูกวิจารณ์ว่าก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบติดตามมา ในมุมมองของคนทำงานสื่อมองว่า แม้ว่าการเสนอข่าวนี้อาจทำให้เกิดแพชชั่น เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมข่มขืนแต่ถ้าหนังสือพิมพ์ต้องเลือกระหว่างการเสนอแล้วก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ และการเสนอข่าวเพื่อให้คนในสังคมได้รับรู้ หนังสือพิมพ์เลือกที่จะเสนอให้สังคมได้รับรู้ ...สำหรับข่าวที่มีการใช้ชื่อและนามสกุลจริงนั้นคิดว่าไม่มีผลกระทบอะไร เพราะเหยื่อได้เสียชีวิตไปแล้ว... (สุวิงศ์ เลื้อยปฏิภาณ, 2539 อ้างถึงใน พิมพ์พร ยิ่งยง, 2539) ดังนั้นมุมมองของสื่อที่มองว่าผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ เป็นเหยื่อของความรุนแรง หรือเป็นต้นเหตุของการกระทำรุนแรงนั้น ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากหลักเกณฑ์การคัดเลือกข่าวที่อิงกรอบแนวคิดแบบผู้ชาย เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของข่าวตามหลักการวารสารศาสตร์ พบว่า เหตุการณ์ที่ได้รับความสนใจและได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้เป็นข่าวเด่นประจำวันขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังต่อไปนี้ ความรวดเร็ว ความใกล้ชิด ความเด่น ผลกระทบ ความลึกลับซ่อนเงื่อน ความผิดปกติ ความขัดแย้ง องค์ประกอบทางเพศ อารมณ์ และความก้าวหน้า เมื่อพิจารณาข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีแล้วอยู่ในขอบข่ายขององค์ประกอบข่าวเกือบทุกข้อ โดยเฉพาะประเด็นองค์ประกอบทางเพศ (Sex) เนื่องจากพื้นฐานของมนุษย์มักชอบสนใจเรื่องส่วนตัวของผู้อื่น แล้วนำไปวิพากษ์วิจารณ์กัน มีข้อสังเกตว่าเรื่องเช่นนี้อาจเป็นเรื่องดีหรือไม่ก็ตามยอมได้รับความสนใจทั้งสิ้น และนำไปสู่การแข่งขันเสนอข่าวของสื่อมวลชน องค์ประกอบของข่าวนี้อาจเป็นต้นเหตุว่าเหตุใดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงต่อสตรีไม่ว่าจะเป็นข่าวข่มขืน ข่าวล่วงละเมิดเด็ก ข่าวขู่สาว ข่าวทะเลาะสถานบริการทางเพศ หรือ ดาราถ่ายภาพโป๊ จึงถูกนำเสนอบนหน้าหนึ่งเสมอ นั่นเป็นเพราะข้ออ้างของบรรณาธิการข่าว ที่มียกเอาหลักการของหนังสือพิมพ์ข้อนี้มาเป็นข้อกล่าวอ้างเวลาคัดเลือกข่าว การนำเสนอคุณค่าหรือองค์ประกอบข่าวมาเป็นหลักพิจารณาคัดเลือกข่าวลงหน้าหนึ่งนั้น เป็นการยึดติดกับกรอบอ้างอิงแบบเดิม ๆ ที่มาจากมุมมองแบบผู้ชาย คำจำกัดความของคำว่าคุณค่าข่าวภายใต้

มุมมองของผู้ชายนี้ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเด็นการเคลื่อนไหวของสตรียังไม่ค่อยได้รับ ความสนใจให้เป็นข่าวหน้าหนึ่ง ดังนั้นควรสร้างคำจำกัดความของคำว่าคุณค่าข่าวจากมุมมองของผู้หญิงบ้าง จะทำให้รูปแบบการนำเสนอข่าวพลิกโฉมจากเดิมอย่างสิ้นเชิง ประเด็นเรื่องสิทธิสตรีจะถูกหยิบขึ้นมาเป็นสาระสำคัญ ส่วนประเด็นการข่มขืนจะตกไปเป็นประเด็นรอง ๆ เช่น อธิบายคำจำกัดความขององค์ประกอบในเรื่องเพศเสียใหม่จากเป็นเรื่องของเพศนิยม หรือความไร้อารมณืทางเพศ มาเป็นเรื่องของสถานภาพ ความสัมพันธ์และบทบาทระหว่างเพศ (วิลลาดีนี พิพิทกุล, เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

อย่างไรก็ตามปัจจุบันสื่อเริ่มสนใจประเด็นปัญหาความรุนแรงต่อสตรีมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากข่าวหน้าหนึ่งื่อนำเสนอปัญหาการค้าประเวณีอย่างต่อเนื่องส่งผลให้สังคมเริ่มตระหนักว่า ปัญหาการค้าประเวณีเป็นผลพวงจากปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่นับวันจะเลวร้ายมากขึ้น การเสนอของสื่อทำให้หน่วยงานของรัฐเริ่มต้นตัวในการแก้ไขปัญหา

ทำไมเรื่องผู้หญิงถูกระทำ ความรุนแรงจึงได้รับความสนใจจากสื่อ สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) ของ แมคคอมบัส และชอร์ กล่าวคือ หากหนังสือพิมพ์ให้ความสนใจต่อปัญหาความรุนแรงที่เกิดแก่สตรี โดยการนำเสนอทั้งในรูปของการรายงานข่าว บทวิเคราะห์เจาะลึก หรือบทความวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องนี้เป็นพิเศษ ก็มีผลทำให้ประชาชนทั่วไปในเวลานั้น มีความรู้สึก ว่า เรื่องปัญหาความรุนแรงต่อสตรีเป็นเรื่องที่สมควรแก่การนำมาคิดพิจารณา เป็นปัญหาสังคมที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรหันมาตระหนักถึงปัญหาพร้อมกันหาทางป้องกันและแก้ไขต่อไป แต่หากหนังสือพิมพ์ไม่เห็นความสำคัญ มองว่าปัญหานี้เป็นเรื่องส่วนตัว ย่อมทำให้สาธารณชนไม่ตระหนักถึงเรื่องดังกล่าวเช่นกัน

จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนจะทำหน้าที่จัดลำดับและให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ บางเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อประชาชนได้พิจารณาและเห็นคล้อยตามว่า เป็นเรื่องที่สำคัญที่ควรให้ความสนใจมากที่สุดในช่วงนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม สัมฤทธิ์ผลของการไหลเวียนของสารสนเทศตามทฤษฎีการจัดวารสารนั้น ควรขึ้นอยู่กับทั้งด้านสื่อมวลชนและด้านผู้รับสาร มิใช่เพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น แม้ว่าสื่อมวลชนจะเป็นผู้เริ่มต้นในการนำเสนอสารก็ตาม (Donald L. Shaw and Maxwell E. McCombs, 1977 อ้างถึงใน สุรพล โสธนะเสถียร, 2533 : 145-150)

อย่างไรก็ตาม ชาวเกี่ยวกับความรุนแรงไม่ว่าจะเป็น ชาวฆ่าข่มขืน รุมโทรมหญิง การทำแท้งที่ได้รับการนำเสนอในหน้าหนึ่งเกือบทุกวันนั้น ส่วนหนึ่งมาจากสื่อมองว่าชาวทำนองนี้เป็นจุดขาย มากกว่าจะถูกนำเสนอเพราะมองว่าเป็นปัญหาสังคม นอกเสียจากเหตุการณ์นั้นมีแหล่งข่าวเป็นบุคคลมีชื่อเสียงหรือองค์กรด้านเด็กและสตรีเป็นผู้ดำเนินการให้การช่วยเหลือ เรื่องนั้นจะกลายเป็นประเด็นสาธารณะทันที

ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีในหนังสือพิมพ์และกลยุทธ์การผลักดันแนวคิดการเสนอข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรี

ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในวงการสื่อสารมวลชนเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นมาระยะหนึ่งแล้วแต่ยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควรเนื่องจากองค์กรสตรีต้องประสบปัญหา รุมเร้ามากมาย ทั้งยังขาดความต่อเนื่องในการรณรงค์ การเคลื่อนไหวในสื่อจึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเป็นระยะสาเหตุที่การรณรงค์ในสื่อไม่ประสบความสำเร็จอาจเนื่องมาจาก 1.) สื่อยังคงยึดติดรูปแบบการนำเสนอแบบเดิมๆ 2.) ความแตกต่างด้านมุมมองในขณะที่ยังสื่อมองว่าการเสนอข่าวเป็นการเสนอข้อเท็จจริงให้ประชาชนทราบอันเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชน แต่ในมุมมองของกลุ่มสตรีนิยมมองว่าสื่อควรคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา 3.) สื่อถือผลกำไรเป็นที่ตั้งมองว่าเรื่องทำนองนี้เป็นจุดขาย 4.) การประท้วงขององค์กรสตรีที่ผ่านมา ยังขาดการร่วมมือระหว่างองค์กรสตรีด้วยกัน ลักษณะการประท้วงจึงยังไม่มีพลัง 5.) บางองค์กรยังให้ความสำคัญกับการเคลื่อนไหวในสื่อมวลชนน้อย นั่นเป็นเพราะผลกระทบจากสื่อมวลชนเป็นความรุนแรงทางอ้อมมากกว่าทางตรง นี่คือปัญหาที่ว่าคนไทยมักจะมองเห็นความรุนแรงทางตรงมากกว่าทางอ้อม

อย่างไรก็ตามก็มีความพยายามทั้งจากองค์กรสตรี นักวิชาการ และผู้บริโภคที่สนใจในประเด็นสตรีติดตามการทำหน้าที่ของสื่ออย่างใกล้ชิด ก่อนหน้านักกลุ่มคนเหล่านี้ได้เคลื่อนไหวกรณีสื่อละเมิดสิทธิสตรีทั้งส่งจดหมายร้องเรียน โทรศัพทหรือเขียนจดหมายเข้าไปตำหนิ แต่ความเคลื่อนไหวดังกล่าวมีลักษณะเป็นปัจเจกบุคคลมากกว่า อีกทั้งองค์กรสตรีที่เป็นหัวหอกในการเคลื่อนไหวมีเพียงไม่กี่องค์กรเท่านั้นทำให้ขาดพลังในการขับเคลื่อน ปัญหาความรุนแรงต่อสตรีในสื่อเป็นเรื่องที่สำคัญ แม้แต่นโยบายและแผนจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ปี2543 ยังกำหนดให้มีการรณรงค์และส่งเสริมให้สื่อมวลชนเสนอข้อมูลที่ต้องการเหมาะสม ไม่ถ่ายทอดสื่อที่รุนแรง ผู้ผลิตสื่อทุกระดับต้องมีความตระหนักที่จะเผยแพร่สื่อให้อยู่ในกรอบของการพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์และเคารพต่อสิทธิของผู้เสียหาย เน้นการนำเสนอเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิด ไม่ใช่เน้นที่ผู้ถูกกระทำโดยมีหน่วยงานรับผิดชอบที่ดำเนินการได้โดยฉับไว

ในแผนงานยังระบุว่าให้ส่งเสริมสื่อมวลชนควบคุมกันเองและมีมาตรการคุ้มครองผู้บริโภค สื่อ ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของ 'เครือข่ายสื่อสตรี' ในปี 2545 ที่ผ่านมาเครือข่ายสื่อสตรีได้เคลื่อนไหวอย่างเป็นรูปธรรมทั้งการรื้อคืบในวงการสื่อมวลชน และปกป้องสื่อมวลชนสตรีในกรณีถูกคุกคามทางเพศ ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายสื่อสตรีแม้จะยังไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน แต่อย่างน้อยก็ช่วยจุดกระแสปัญหาความรุนแรงต่อสตรีทั้งในสังคมและสื่อมวลชน

ฉะนั้นในการผลักดันแนวคิดการเสนอข่าวความรุนแรงต่อสตรีต้องอาศัยกลยุทธ์ดังนี้

1. กลยุทธ์การพูดคุยสร้างความเข้าใจ
2. กลยุทธ์น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า
3. กลยุทธ์การผลักดันสองทาง
4. กระบวนการสร้างมาตรฐานตรวจสอบสื่อ
5. กลยุทธ์การดึงพลังผู้บริโภค

แต่ละกลยุทธ์ต่างมีจุดเด่นและจุดด้อยแตกต่างกัน วิธีการพูดคุยสร้างความเข้าใจ เป็นวิธีการขั้นพื้นฐานที่ทุกองค์กรนำมาปฏิบัติ แต่ความได้ผลกลับน้อยเพราะลักษณะการพูดคุย เป็นกลไกที่เกิดกับผู้สื่อข่าวหน้าสตรีที่เข้าใจปัญหาเป็นอย่างดีอยู่แล้ว ก่อนหน้านั้น กสส. เคยมีความพยายามจัดสัมมนาเรื่องการเสนอข่าวเกี่ยวกับสตรีอย่างเป็นทางการ แต่ปัญหาคือไม่สามารถดึงผู้สื่อข่าวหน้าหนึ่งเข้ามาร่วมการประชุมได้ทำให้การผลักดันไม่เป็นผลสำเร็จ ส่วน กลยุทธ์น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า แม้ว่าจะไม่สามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเสนอข่าวได้โดยตรง แต่กลยุทธ์ดังกล่าวช่วยสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างสื่อเพราะองค์กรสตรีและสื่อต่างต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน องค์กรสตรีแทบทุกองค์กรต่างพึ่งพาสื่อมวลชนด้วยการเป็นสื่อกลางเผยแพร่ความเคลื่อนไหว ในขณะที่สื่อบางครั้งก็ติดต่อขอข้อมูลจากองค์กรสตรี มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรีให้ความสำคัญกับสื่อมากที่สุด เพราะสื่อเป็นเหมือนประจักษ์พยานในกรณีที่มูลนิธิบุกเข้าไปช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กที่ถูกทารุณกรรม อย่างไรก็ตามกระบวนการสร้างมาตรฐานตรวจสอบสื่อ เป็นกลไกที่หลายองค์กรต่างคาดหวัง กระบวนการตรวจสอบสื่อในที่นี้ ได้แก่ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และเครือข่ายสื่อสตรี ด้านสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติที่ผ่านมาดูเหมือนยังไม่มีเขี้ยวเล็บเท่าที่ควร บทบาทของสภาการหนังสือพิมพ์ไม่ต่างจาก 'ศาลพระภูมิ' และเมื่อพิจารณาจากคณะกรรมการส่วนใหญ่ล้วนเป็นผู้ชายจึงไม่แน่ใจว่าสภาการหนังสือพิมพ์ใส่ใจต่อประเด็นสตรีมากน้อยเพียงใด ดังนั้น 'เครือข่ายสื่อสตรี' ซึ่งถือกำเนิดขึ้นมาด้วยแนวคิดเพื่อพิทักษ์ความเป็นธรรมแก่สตรีจึงน่าจะมียุทธศาสตร์มากกว่า ดังนั้นการผลักดันแนวคิดการเสนอข่าวสามารถทำได้ทั้งสองแนว

ทาง ทั้งจากผู้บริหารไปยังผู้สื่อข่าว และจากผู้สื่อข่าวผลักดันไปสู่นโยบาย อย่างไรก็ตามกลยุทธ การดึงพลังผู้บริโภคน่าจะเป็นวิธีการที่ได้ผลมากที่สุด แต่เป็นที่น่าเสียดายว่ากลไกดังกล่าวยังไม่ เกิดเป็นรูปธรรม

กล่าวโดยสรุป ความเคลื่อนไหวขององค์กรสตรีในภาคสื่อสารมวลชนในช่วงระยะเวลาที่ ผ่านมายังไม่ชัดเจนมากนัก แม้จะเคยมีความพยายามมา ณ ระดับหนึ่งในการรณรงค์ แต่กระบวนการ ดึงกล่าวข้างขาดความต่อเนื่อง การทำจดหมายร้องเรียน หรือการประท้วงที่ผ่านมามักเป็นการ ทำงานในระดับบุคคลมากกว่าทำให้ขาดพลังขับเคลื่อน จนกระทั่งเมื่อปี2545 ภายหลังจากจัดตั้ง 'เครือข่ายสื่อสตรี' ความเคลื่อนไหวภาคสื่อสารมวลชนเริ่มเป็นรูปธรรมมากขึ้นโดยเริ่มจากหนังสือ พิมพ์ แต่ดูเหมือนว่ายังไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงของหนังสือพิมพ์มากนัก การนำเสนอที่เข้าข่าย ละเมิดสิทธิสตรียังคงมีให้เห็นเป็นระยะ อย่างไรก็ตามเครือข่ายสื่อสตรียังต้องอาศัยความพยายาม อีกมาก แต่การเริ่มต้นรুক্তีบของเครือข่ายฯ นับเป็นสัญญาณที่ดี อย่างน้อยแม้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลง การนำเสนอของสื่อได้ภายในระยะเวลาอันใกล้ แต่ก็ทำให้สื่อและสังคมเริ่มตระหนักปัญหา เกี่ยวกับสตรีมากขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ดังนั้นปัญหาความรุนแรง ณ วันนี้ จึงไม่ใช่ปัญหาส่วนตัวอีกต่อไปแล้ว แต่เป็นปัญหา ระดับชาติ การแก้ไขปัญหาก็จะสำเร็จลุล่วงเพียงใด ไม่ได้ขึ้นอยู่กับองค์กรสตรี ชุมชน หรือสังคม ร่วมแรงร่วมใจกันเท่านั้น แต่ผู้นำประเทศจะต้องใส่ใจต่อประเด็นปัญหาความรุนแรงต่อสตรี อย่างอง ว่าเป็นเรื่องเล็ก แต่ควรมองว่าเป็นปัญหาระดับชาติเช่นเดียวกับปัญหายาเสพติด ปัญหาจึงจะได้ รับการแก้ไข

ข้อเสนอแนะ

1. สื่อมวลชน

1.1 สื่อมวลชนควรเพิ่มความระมัดระวังในการรายงานข่าวที่มีผู้หญิงและเด็กตกเป็น ผู้ถูกกระทำ สื่อไม่ควรยึดติดกับกรอบการเสนอแบบเดิมที่มุ่งเน้นนำเสนอรายละเอียดของการ กระทำเหมือนอยู่ในเหตุการณ์ สื่อควรเสนอแต่ข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา และความคืบหน้า ของการดำเนินคดี และมาตรการลงโทษเท่านั้น

1.2 สื่อมวลชนควรให้ความสำคัญกับธรรมเนียมปฏิบัติที่ผู้เสียหายด้วยการให้ความเคารพในการปกปิดข้อมูลส่วนบุคคล

1.3 ไม่ควรนำเสนอภาพที่หมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมและละเมิดจรรยาบรรณ ในกรณีภาพผู้หญิงถูกชำมชิ้นสื่อไม่ควรนำเสนอเลย เพราะไม่เกิดประโยชน์อันใด ภาพที่ลงได้คือ ภาพถ่ายปกติของผู้ถูกกระทำเพียงเพื่อการประกอบข่าวเท่านั้น

1.4 สื่อมวลชนควรลดอคติทางเพศ ไม่ตั้งข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดความรุนแรงของผู้หญิงที่ถูกกระทำนั้น เช่น เรื่องการแต่งกาย ความประพฤติดส่วนตัวของผู้หญิง การเดินทางในชอยเปลี่ยว หรือความฟุ้งเฟ้อ เป็นต้น การเสนอข่าวไม่ควรเหยียบย่ำซ้ำเติมผู้หญิง

1.5 ควรลดระดับความรุนแรงของภาษา หยุดการให้สมญานาม เรียกผู้หญิงที่ถูกกระทำ อาทิ แม่ใจยักษ์ เยื่อผู้เคราะห์ร้าย และการให้สมญานามผู้กระทำว่า ไอ้หิน ไอ้บักกาม เพราะนั้นเป็นการบิดเบือนปัญหาที่แท้จริง กลายเป็นเพียงปัญหาส่วนบุคคล และไม่ควรเน้นที่ประเด็นของความมีสภาพจิตที่ผิดปกติของผู้ชายที่เป็นผู้กระทำ เพราะเท่ากับเป็นการให้ความชอบธรรมแก่ผู้ละเมิด ทำให้สังคมมองว่าเป็นอาชญากรรมชั่วคราวของผู้ชายบางคนที่มีปัญหาทางเพศ

1.6 การนำเสนอภาพที่เน้นสรีระของผู้หญิงในทางที่ก่อให้เกิดความอับอาย สื่อมวลชนควรดัดใช้ถ้อยคำบรรยายและคำวิจารณ์ที่ไม่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความรู้สึก และผลกระทบที่มีต่อผู้หญิงและคนในสังคมในบางครั้งต้องการเสนอข่าวในแง่มุมหนึ่งของผู้หญิงคนหนึ่ง แต่กลับนำภาพกึ่งเปลือยของผู้หญิงคนนั้นที่เคยถ่ายให้กับสื่ออื่น เพื่อเผยแพร่มาเป็นจุดขาย

1.7 สำหรับข่าวที่มีความรุนแรงและละเมิดทางเพศต่อผู้หญิง สื่อมวลชนควรนำเสนอข้อคิดเห็น มุมมองของผู้ที่ทำงานด้านสตรีและเด็ก รวมทั้งเพิ่มบทวิเคราะห์ให้รอบด้าน โดยชี้ให้เห็นว่าความก้าวร้าวรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อผู้หญิงมีรากเหง้ามาจากค่านิยมของสังคมที่นับถือชายเป็นใหญ่

1.8 ผู้ผลิตสื่อ ควรมีความเข้าใจในประเด็นหญิงชาย ลดอคติทางเพศ จัดโครงสร้างสื่อเสียใหม่ โดยสนับสนุนให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น เพิ่มจำนวนนักข่าวหญิงในสายงานข่าวหลัก ๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ อาชญากรรม ฯลฯ เพื่อให้มีการรายงาน และวิเคราะห์ข่าวที่มาจากมุมมองของผู้หญิงมากขึ้น

2. องค์กรสตรี

2.1 สร้างองค์กรในการตรวจสอบสื่อมวลชน โดยประสานความร่วมมือกับกลุ่มองค์กรสตรีต่าง ๆ ภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา เพื่อเฝ้าระวัง สอดส่องการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน และเกิดการคานอำนาจระหว่างสื่อ อาทิ เครือข่ายสื่อสตรี

2.2 สนับสนุนองค์กรภาคประชาชนในการตรวจสอบการทำงานสื่ออย่างเข้มแข็ง

2.3 องค์กรที่ทำงานด้านการให้ความช่วยเหลือสตรีทั้งภาคเอกชน และภาครัฐ ควรทำงานประสานกันอย่างเป็นเครือข่าย เพื่อให้ดำเนินงานช่วยเหลือสตรีเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็ว

2.4 ผู้ปฏิบัติงานในเครือข่ายรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อสตรีต้องทำงานเคียงป่าเคียงไหล่กับสื่อมวลชน และติดตามการทำหน้าที่ของสื่ออย่างต่อเนื่อง หากสื่อนำเสนอในด้านลบควรท้วงติง ด้วยท่าทีที่มุ่งสร้างความเข้าใจ

2.5 ในกรณีที่สื่อนำเสนออย่างสร้างสรรค์ และนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับผู้หญิงอย่างเข้าใจหน่วยงานควรให้กำลังใจแก่สื่อที่ทำงานดี

2.6 ในอนาคตองค์กรสตรีควรสร้างเครือข่ายและผนึกกำลังกันจัดตั้งรายการสำหรับผู้หญิงเพื่อเป็นช่องทางในการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ให้คำปรึกษา ตลอดจนแก้ไขปัญหของผู้หญิงที่ติดต่อเข้ามา

3. ชุมชน / สังคม

3.1 สนับสนุนให้เกิดพลังชุมชนในการตรวจตรา สอดส่อง สมาชิกในชุมชนของตน หากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้น เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่ชุมชนว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่ปัญหาส่วนตัว เพื่อนบ้าน หรือคนในชุมชนสามารถยื่นมือให้ความช่วยเหลือสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงตลอดจนหาแนวทางป้องกันเหตุร้ายภายในชุมชนของตน

3.2 ผู้นำในชุมชนควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการไม่สนับสนุน ไม่ปกป้องผู้ใช้ความรุนแรงในครอบครัว

3.3 จัดโครงการนำร่องโรงเรียนตัวอย่างที่ไม่ใช้ความรุนแรง เพื่อสร้างองค์ความรู้แก่เด็กให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหาด้วยตัวเองโดยไม่ใช้ความรุนแรง สอนให้เด็กรู้จักการให้เกียรติแก่สตรีเพื่อวางรากฐานแนวคิดความเสมอภาคระหว่างเพศต่อไป

3.4 จัดตั้งศูนย์อำนวยการด้านเด็กและสตรี เพื่อให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่สตรีรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ คำร้องเรียน รวมทั้งให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการช่วยเหลือและพัฒนาเด็กและสตรีโดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข แพทย์ และองค์กรเอกชน เพื่อให้เกิดการทำงานที่ครบวงจร และมีเครือข่ายในการประสานงาน

3.5 ส่งเสริมการรวมกลุ่มของสตรีในชุมชนต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือ แนะนำ ปรึกษาแก่ผู้เดือดร้อน โดยจัดเป็นกลุ่มช่วยเหลือในลักษณะต่าง ๆ เช่น กลุ่มวิชาชีพอาสาสมัคร กลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของคนที่มีปัญหา หรือประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกันมาช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

3.6 ควรจัดอบรมแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม เจ้าหน้าที่สาธารณสุข แพทย์ ให้มีทักษะ ความเข้าใจ ในการจัดการคดีความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก

3.7 จัดอบรมฝึกฝนทักษะชีวิตในการครองคู่เพื่อป้องกันปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

3.8 หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาสื่อสารมวลชน หรือหนังสือพิมพ์ ควรให้ความสำคัญกับประเด็นมิติหญิงชาย และจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชน

3.9 สนับสนุนการวิจัย การรวบรวมข้อมูลที่มีประเด็นเกี่ยวกับสตรี เพื่อขยายองค์ความรู้ด้านมิติหญิงชายและความรุนแรงให้ครอบคลุม และควรเผยแพร่งานวิจัยต่อสาธารณชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาจากภาพและข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีที่ปรากฏในหน้าหนึ่งเท่านั้น แต่สภาพความเป็นจริง ความรุนแรงต่อสตรีปรากฏหลากหลายมิติ หลายรูปแบบ ไม่ใช่เฉพาะข่าวอาชญากรรมเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาข่าวที่เกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีทั้งฉบับ เพื่อจะได้ศึกษาการนำเสนอในรูปแบบของบทความ บทวิเคราะห์ด้วย เพราะรูปแบบการนำเสนอดังกล่าวมักสอดแทรกความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวมากกว่ารูปแบบการรายงานข่าว

2. นอกจากหนังสือพิมพ์แนวประชานิยมแล้ว ควรศึกษาจากหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ อาทิ มติชน สยามรัฐ กรุงเทพธุรกิจ เนื่องจากลักษณะการนำเสนอของหนังสือพิมพ์อาจแบ่งออกได้ทางเพศ เช่นเดียวกับแนวประชานิยม

3. ในการศึกษาครั้งต่อไป อาจวิเคราะห์จากวาทกรรมที่ปรากฏในเนื้อหาข่าวโดยศึกษาจากถ้อยคำการใช้ภาษา รวมถึงความหมายแฝงของภาษาในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีว่าการใช้ภาษาของสื่อมวลชนแบ่งออกได้ทางเพศหรือไม่

4. ควรศึกษาเครือข่ายการสื่อสารระหว่างสื่อมวลชนกับองค์กรสตรี และระหว่างองค์กรสตรีด้วยกัน เพื่อวิเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดข่าวสาร กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ และกระบวนการให้ความช่วยเหลือแก่สตรีที่เดือดร้อน

5. ความรุนแรงต่อสตรีมิได้ปรากฏเฉพาะหนังสือพิมพ์เท่านั้น แต่ปัจจุบันโฆษณาทางโทรทัศน์นำสาระของผู้หญิงมานำเสนอในเชิงวัตถุทางเพศมากขึ้น ดังนั้นควรศึกษารูปแบบการนำเสนอที่แบ่งออกได้ทางเพศในโฆษณาด้วย

รายการอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการและรณรงค์ร่วมสร้างรักและ
สันติในชีวิตคู่. ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ : ความคิดเห็น ขนาดของปัญหา ผลกระทบ
ด้านสุขภาพและทางออก, 9-10 พฤศจิกายน 2544 ณ สภาสตรีแห่งชาติ
กรุงเทพมหานคร.
- กฤษณี ทองเลิศ. ล้อมวลชน การเมืองและวัฒนธรรม องค์รวมแห่งสายสัมพันธ์ของวิถีชีวิต. พิมพ์
ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2540.
- กอบกุล ดาวรนนท์. ข่าวหนังสือพิมพ์กับบทบาทในเชิงสร้างสรรค์ : การวิเคราะห์เนื้อหาและสำรวจ
ทัศนคติผู้ผลิตกับผู้บริโภคข่าว. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏพระนคร, 2542.
- กาญจนา แก้วเทพ. การวิเคราะห์สื่อแนวคิดและเทคนิค. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : เอดิชั่น
เพรส โปรดักส์, 2542.
- กาญจนา แก้วเทพ. ความเรียงว่าด้วยสตรีกับล้อมวลชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- กาญจนา แก้วเทพ. อิทธิศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บี.เค.อินเตอร์พรีนต์, 2535.
- ความรุนแรงในครอบครัวเมื่อเหยื่อต้องกลายเป็นผู้ต้องหา. จดหมายข่าวศูนย์ข่าวผู้หญิง 18 ฉบับ
พิเศษ (มีนาคม 2545) : 14.
- จะเด็จ เชาว์วิไล. สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2545.
- จิตติมา ภาณุเดชะ และคณะ. รายงานสังเคราะห์สถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่ปรากฏทาง
ล้อมวลชนในรอบปี 2545. การสัมมนาวิชาการเรื่องการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้
หญิงและเด็ก : ทำอย่างไรให้สังคมไทยตื่นตัว มิใช่ตื่นตูม, 22 มกราคม 2546 ณ โรงแรมรี
ตนาโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร.
- จุไรรัตน์ จันทร์ธำรง. เพศ อำนาจ และความรุนแรง. วารสารสตรีทัศน์ 8 ฉบับที่ 4-5 (ตุลาคม 2535-
มกราคม 2536) : 28-39.
- ชัญญะ กาญจนอุไรโรจน์. การศึกษาภาพลักษณ์สตรีในหนังสือพิมพ์รายวันในช่วงปี 2528-2537.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- ดรุณี หิรัญรักษ์. การหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทาลัย,
2542.
- เดนิส แมคเคवल. ทฤษฎีสื่อสารมวลชน. แปลโดย ศิริชัย ศิริกาเยะ และกาญจนา แก้วเทพ.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ทิพยนิภา สมะลาภา. เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 4, สัมภาษณ์ 2 ตุลาคม 2545.

นาตยา ศรีดี. การพิทักษ์สิทธิทางเพศของสตรีกับปัญหาการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์. วิทยา

นิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

ปรับแผนจัดการผ้าหัดแทนเข้าคุก-จับส่งโรงช่อม. 12 ธันวาคม 2544. ไทยรัฐ : 5.

ปวีณา หงสกุล. ประธานมูลนิธิปวีณางศกุลเพื่อเด็กและสตรี. สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2546.

ผู้หญิงกับการเสนอข่าวในทางลบ-ต้องเปลี่ยนมุมมองทางสังคม. 30 เมษายน 2545. เดลินิวส์ : 7.

ผู้หญิงกับการเสนอข่าวในทางลบ-ลดความรุนแรงในการนำเสนอ. 29 เมษายน 2545. เดลินิวส์ : 8.

พรสม เปาปราโมทย์. เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 8 ว. สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2545.

พิมพ์พร ยิงยง. ข่าวและภาพเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน :

วิเคราะห์เปรียบเทียบข่าวสดกับมติชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต ภาคศึกษารัฐศาสตร์
สนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

พิศิษฐ์ ชวลาธวัช. การรายงานข่าวชั้นสูง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า,
2540.

พีระ จิโรภณ. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.

มนชยา ปรีชา. นักวิชาการเผยแพร่ 3. สัมภาษณ์, 2 ตุลาคม 2545.

มนทกานต์ เชื้ออมชิต. สตรีกับการทำให้ถูกเป็นเหยื่อของหนังสือพิมพ์และชีวิตหลังผ่านพ้น. วิทยา

นิพนธ์ปริญญาหมาบัณฑิต ภาคศึกษารัฐศาสตร์สนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2545.

มาลี บุญศิริพันธ์. หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ประกายพริก, 2539.

เมทินี พงษ์เวช. ผู้อำนวยการสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2545.

เมื่อผู้หญิงต้องกลายเป็นเหยื่อ. นิตยสารแพรว 23 ฉบับที่ 552 (25 สิงหาคม 2545) : 141.

รายงานการสัมมนาเรื่อง การยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี. 27-28 กรกฎาคม 2541.

กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2542.

เลอศักดิ์ รอดเรือง. การตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน. วิทยานิพนธ์

ปริญญาหมาบัณฑิต ภาคศึกษารัฐศาสตร์สนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2541.

วิลาสินี พิพิธกุล. ความก้าวร้าวรุนแรงต่อผู้หญิงที่ปรากฏในข่าว : อุดมการณ์ มายาคติ และภาพ
แบบฉบับ. (เอกสารไม่ตีพิมพ์).

วันทนี วาลิกะสิน และสุนีย์ เหมะประสิทธิ์. สังคมคาดหวังอย่างไรกับผู้หญิง. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

ศรีลักษณ์ ศิลปี. ปัญหาด้านจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวอาชญากรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

สนั่น ปัทมะทิน. การถ่ายภาพวารสารศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2516.

สมัชชาแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง. จดหมายข่าวศูนย์ข่าวผู้หญิง 18 ฉบับที่ 2 (เมษายน-กรกฎาคม 2545) : 14.

สิริทิพย์ ชันสุวรรณ. การหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประกายพริก, 2539.

สุชีลา ตันชัยนันท์. ฆ่าเมียทำไปถึงไม่ผิด. มติชนรายวัน (17 สิงหาคม 2545) : 8.

สุภา ศิริมานนท์. จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรสาส์น, 2530.

สุวรรณณี กัลยาณสันต์. การวิเคราะห์เนื้อหาข่าวข่มขืนกระทำชำเรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.

นโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี. (ม.ป.ท.).

องค์กรผู้หญิงรุกจัดระเบียบนักการเมืองจริยธรรมทางเพศบกพร่อง. 24 กันยายน 2545. มติชนรายวัน : 15.

องค์กรสตรีวอนสื่อมวลชน เน้นจรรยาบรรณในการเสนอข่าว-ภาพผู้หญิง. 1 กุมภาพันธ์ 2545. มติชนรายวัน : 16.

อุษา เลิศศรีสันต์. สัมภาษณ์. 4 พฤศจิกายน 2545.

ภาษาอังกฤษ

Grast, R.E., and Bernstein, T.M. Headlines and Deadlines. 3rd ed. New York: Columbia University Press, 1968.

Holsti, Ole R. Content Analysis for the Social Sciences and Humanities. London : Addison-Wesley Publishing, 1969.

Joseph Pulitzer, in the North America Review (May 1904) อ้างถึงใน John Hohenberg, The Professional Journalist, 4th ed., (N.Y. : Holt Rinehart Winston, 1978).

Merrill, John C. The Elite Press. N.Y. : Pitman Publishing Corp., 1968.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี พ.ศ. 2543

1. ความหมาย

ความรุนแรงหมายถึง การกระทำใดๆ ที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลทั้งทางกาย วาจา จิตใจ และทางเพศ โดยการบังคับขู่เข็ญ ทำร้ายทรมาน คุกคาม จำกัดกีดกันเสรีภาพ ทั้งในที่สาธารณะและในการดำเนินชีวิตส่วนตัวซึ่งเป็นผลหรืออาจจะเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจแก่ผู้ถูกกระทำ

องค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายของ "ความรุนแรงต่อสตรี" ในปฏิญญาสากลว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี หมายถึง

"การกระทำใดๆ ที่เป็นความรุนแรงที่เกิดจากอคติทางเพศ ซึ่งเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรี รวมทั้งการขู่เข็ญ คุกคาม กีดกันเสรีภาพทั้งในที่สาธารณะและในชีวิตส่วนตัว นอกจากนี้ยังให้รวมถึงความรุนแรงต่อไปนี้"

1. ความรุนแรงต่อร่างกาย ทางเพศ และจิตใจที่เกิดขึ้นในครอบครัว รวมทั้งการทรมานทางเพศต่อเด็กและสตรีในบ้าน ความรุนแรงอันมีเหตุมาจากของหมั้นที่ฝ่ายหญิงให้กับครอบครัวสามี การข่มขืนโดยคู่สมรส การขลิบอวัยวะเพศสตรีและข้อปฏิบัติตามประเพณีต่างๆ อันเป็นอันตรายต่อสตรี ความรุนแรงที่ไม่ได้เกิดจากคู่สมรส และความรุนแรงที่เป็นการหาประโยชน์จากสตรี
2. ความรุนแรงต่อร่างกาย ทางเพศและจิตใจที่เกิดขึ้นภายในชุมชนทั่วไป รวมถึงการข่มขืน การทารุณกรรมทางเพศ การลวนลามทางเพศ การข่มขู่ในสถานที่ทำงาน ในสถาบันการศึกษาและสถานที่ต่างๆ การค้าหญิงและการบังคับค้าประเวณี
3. ความเพิกเฉยของรัฐต่อความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็ความรุนแรงที่เกิดทางร่างกาย ทางเพศและจิตใจ "

สำหรับความรุนแรงต่อเด็ก หรือการกระทำทารุณต่อเด็ก หมายถึงการที่เด็กได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นใน หรือนอกครอบครัว ในลักษณะที่ไม่เป็นที่ยอมรับตามบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอยู่ในช่วงเวลานั้น จนเป็นเหตุให้เด็กได้รับอันตราย บาดเจ็บ กระทบ กระเทือนทางด้านร่างกาย จิตใจ และทางเพศ ตลอดจนการถูกละเลยไม่สนองตอบความต้องการพื้นฐาน เช่น อาหาร การดูแลสุขภาพ และการอบรมเลี้ยงดู ทั้งนี้ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาติได้ระบุไว้ว่า เด็ก คือผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และได้กล่าวถึงความรุนแรงต่อเด็ก ดังนี้

"รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ด้านนิติบัญญัติ บริหารสังคม และการศึกษา ในอันที่จะคุ้มครองเด็กจากรูปแบบทั้งปวงของความรุนแรง ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การทำ

ร้ายหรือ การกระทำอันมิชอบ การทอดทิ้งหรือการปฏิบัติโดยประมาท การปฏิบัติที่ผิดหรือการ แสวงประโยชน์ รวมถึงการกระทำที่มีขอบทางเพศ ขณะอยู่ในความดูแลของบิดามารดา ผู้ปกครอง ตามกฎหมายหรือบุคคลอื่นใด ซึ่งเด็กนั้นอยู่ในความดูแล”

2. วิสัยทัศน์

- 2.1 เด็กและสตรีปลอดภัยจากการถูกรุ้รแรงและล่วงละเมิดสิทธิ ทางกาย วาจา จิตใจ และทาง เพศ ทั้งในครอบครัว ชุมชน สื่อ สถานที่ทำงาน สถานที่ราชการ โรงเรียน และสังคมส่วนรวม
- 2.2 ครอบครัวและสังคมมีสันติสุขสามารถแก้ไขความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์
- 2.3 รัฐ ครอบครัว และสังคมมีกลไกการเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างทันท่วงทีและมีประ สิทธิภาพ
- 2.4 รัฐและประชาชนมีความรู้ ตระหนักและเข้าใจปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี รวมทั้งสิทธิ เด็ก และสิทธิสตรี
- 2.5 มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ องค์กรเอกชน และชุมชน ทั้งในระดับประเทศและระหว่าง ประเทศ ในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี อย่างเป็นสหสาขาวิชาชีพ

3. วัตถุประสงค์ของแผน

- 3.1 เพื่อให้มีนโยบายและกลไกทุกระดับในการป้องกันแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี เพื่อให้เด็กและสตรีได้รับการปกป้องคุ้มครองไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของการถูกรุ้รแรง
- 3.2 เพื่อให้มีการพัฒนาศักยภาพ ความรู้และทักษะของบุคลากรและส่งเสริมให้หน่วยงานทั้งภาค รัฐและเอกชนที่ทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ
- 3.3 เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติที่ เหมาะสม ตระหนักในสิทธิเด็กและสตรี และมีทักษะในการแก้ไขความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ หลีกเลี่ยงการเป็นผู้กระทำความรุนแรงและเป็นผู้ถูกรุ้ร
- 3.4 เพื่อสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว และองค์กรท้องถิ่น มีส่วนร่วมช่วยดูแล เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ทุกชั้นตอน
- 3.5 เพื่อให้มีการสร้างเครือข่ายการประสานการดำเนินงานในลักษณะสหสาขาวิชาชีพ ทั้งในระดับ นโยบายและระดับปฏิบัติของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรท้องถิ่น และประชาชน

4. นโยบายระดับชาติ

รัฐมีนโยบายปกป้อง ป้องกัน และแก้ไขปัญหามรณแรงต่อเด็กและสตรี โดย

- 4.1 รัฐต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมการคุ้มครองป้องกันเด็กและสตรีจากมรณแรงทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่อง ทั้งในครอบครัวและสังคมโดยเน้นการพัฒนาคน ครอบครัว และสังคมให้มีสันติสุขและเสมอภาคระหว่างชายหญิง รวมทั้งแก้ไขกฎหมายต่างๆ ที่ส่งเสริมการคุ้มครองในเรื่องดังกล่าว
- 4.2 รัฐต้องช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง รวมทั้งสนับสนุนหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ดำเนินการเกี่ยวข้อง ทั้งในด้านการดูแลรักษาฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ การจัดที่พักพิงชั่วคราว ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ รวมทั้งการดำเนินการทางกฎหมาย หากหน่วยงานดังกล่าวเพิกเฉยควรมีมาตรการดำเนินการลงโทษ
- 4.3 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกทุกคนในสังคมโดยเฉพาะการมุ่งเน้นให้สตรีมีบทบาทร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหามรณแรงทั้งในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ
- 4.4 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ บุคลากร และระบบข่าวสารข้อมูลเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ในการสร้างสรรค์ครอบครัวอบอุ่น มั่นคง ป้องกันและแก้ไขปัญหามรณแรง
- 4.5 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการบูรณาการด้านการประสานงาน แผนงาน และงบประมาณให้สอดคล้องกันในการป้องกันและแก้ไขความรุนแรงต่อเด็กและสตรี
- 4.6 รัฐต้องสนับสนุนให้ลดปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหามรณแรงต่อเด็กและสตรี
- 4.7 รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนเกิดความรู้ความเข้าใจ และจิตสำนึกในเรื่องสิทธิเด็ก สิทธิสตรี และสิทธิมนุษยชน และร่วมกันขจัดปัญหามรณแรงต่อเด็กและสตรี

6. แผนงานหลัก

แผนงานหลักมี 6 แผนงาน คือ

- 1) แผนงานป้องกันและส่งเสริม
  - 2) แผนงานด้านกฎหมาย
  - 3) แผนงานช่วยเหลือคุ้มครองและสวัสดิการ
  - 4) แผนงานด้านการศึกษาและวิจัย
  - 5) แผนงานพัฒนากลไก การประสานงานและบูรณาการ
  - 6) แผนงานการติดตาม ประเมินผลและระบบฐานข้อมูล
- แผนงานต่างๆ มีมาตรการดังนี้

1. แผนงานป้องกันและส่งเสริม

ระยะสั้น

- 1) รณรงค์ให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐทุกระดับเข้าใจและตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อความปลอดภัยของเด็กและสตรีทุกระดับ การที่เด็กและสตรีตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง ถือเป็นปัญหาความสำคัญที่จำเป็นต้องป้องกันและแก้ไขอย่างจริงจัง
- 2) รณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเรียนรู้เรื่อง สิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี สิทธิเด็ก เพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยม เจตคติและพฤติกรรม ที่มีส่วนส่งเสริมการสร้างปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี
- 3) รณรงค์และส่งเสริมให้สื่อมวลชนควบคุมตนเอง และมีมาตรการคุ้มครองผู้บริโภค สื่อ พร้อมทั้งขอให้สื่อมวลชนเสนอข้อมูลที่ต้องการเหมาะสม ไม่ถ่ายทอดสื่อที่รุนแรง ผู้ผลิตสื่อทุกระดับต้องมีความตระหนักที่จะเผยแพร่สื่อให้อยู่ในกรอบของการพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์และเคารพต่อสิทธิของผู้เสียหาย เน้นการนำเสนอเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิด ไม่ใช่เน้นที่ผู้ถูกกระทำ โดยให้มีหน่วยงานรับผิดชอบที่สามารถดำเนินการได้โดยฉับไว และประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ทราบอย่างทั่วถึง
- 4) ส่งเสริมงานชุมชนสัมพันธ์ ปลูกฝังให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองดี ตระหนักว่าความรุนแรงต่อเด็กและสตรีเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เผื่อระวังปัญหา รู้จักป้องกันตนเอง แจ้งเหตุ และช่วยเหลือผู้อื่น
- 5) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความสัมพันธที่ดีในระหว่างสมาชิกครอบครัว รณรงค์ให้ความรู้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป ในเรื่องครอบครัวศึกษาการเลี้ยงดูบุตรอย่างถูกต้องเหมาะสมอยู่บนพื้นฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชายผ่านทางสื่อประเภทต่างๆ เช่น การจัดรายการวิทยุโดยผู้มีความรู้และมีความเป็นวิชาชีพสูง
- 6) ส่งเสริมการรวมกลุ่มครอบครัวในชุมชนเพื่อปกป้องดูแลปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและสตรี ตลอดจนจัดให้มีบริการและสวัสดิการสังคมแก่ครอบครัว เช่น สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในกลุ่มเสี่ยง
- 7) เพิ่มศักยภาพบุคลากรทุกระดับในสถาบันการศึกษาโดยส่งเสริมสนับสนุนให้มีความรู้เรื่องสิทธิสตรี สิทธิเด็กอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมมาตรการให้ครูมีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขความรุนแรงทั้งในสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชน
- 8) ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน และการปฏิบัติของครูที่ไม่ใช้ความรุนแรง เน้นในเรื่อง จริยธรรม ศีลธรรม เมตตาธรรม ให้มีสติ การยับยั้งชั่งใจ เช่น ไม่มีการลงโทษโดยใช้ความรุนแรง

- 9) ให้มีระบบประเมินการสอนและความประพฤติของครูโดยใช้ระบบคุณธรรม และสถาบันการศึกษาที่ผลิตครูต้องให้ความสำคัญกับการอบรมจรรยาบรรณของอาชีพครู และให้มีระบบการสอบใบประกอบวิชาชีพครู
- 10) รัฐต้องมีมาตรการเร่งด่วนในการควบคุม ลด เลิก สื่อลามกอนาจารและสื่อความรุนแรงทุกรูปแบบ รวมทั้งการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ก่อให้เกิดการเลียนแบบความรุนแรง รวมทั้ง การโฆษณาสุราและสิ่งเสพติดต่างๆ
- 11) ส่งเสริมให้องค์การทางศาสนามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหามันรุนแรงต่อเด็กและสตรี
- 12) จัดหน่วยให้บริการประชาชนทั้งก่อนและหลังสมรส รวมทั้งจัดให้มีศูนย์บริการให้คำปรึกษาครอบครัวให้เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพ หรือตั้งหน่วยงานบริการขึ้นในหน่วยงาน/องค์กรที่มีอยู่แล้ว เช่น อำเภอ อบต. เขตต่างๆใน กทม. ศูนย์เยาวชนของกทม.
- 13) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่องค์กรชุมชน ครอบครัว และประชาชน เพื่อให้เกิดความตระหนักในความสำคัญของเด็ก และร่วมมือกันแก้ไขปัญหามันรุนแรงในชุมชน

ระยะยาว

- 1) กำหนดมาตรการและบทลงโทษทางกฎหมายและสังคมต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน ผู้พบเห็น และผู้เกี่ยวข้อง หากมีการเพิกเฉย เมื่อพบกรณีความรุนแรงต่อเด็กและสตรี
- 2) รมรงค์ให้ประชาชนและสังคมปรับเปลี่ยน เจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรม ไปในทางสร้างสรรค์ และมุ่งเน้นเพื่อการปกป้องไม่ให้ผู้หญิงและเด็กต้องตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในทุกรูปแบบและทุกสถานการณ์
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อขจัดอคติทางเพศ และการเลือกปฏิบัติต่อเด็กและสตรีทุกรูปแบบให้เป็นไปตาม กติกาสากลระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในทุกรูปแบบ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
- 4) ส่งเสริมอาชีพแก่สมาชิกในครอบครัวและส่งเสริมให้ครอบครัวมีหลักประกันความมั่นคงในชีวิต ตลอดจนให้ความสำคัญเป็นพิเศษแก่ครอบครัวเมื่อสมาชิกในครอบครัวได้รับความรุนแรง
- 5) สนับสนุนให้มีหน่วยงานบริการแนะแนวและให้คำปรึกษาครอบครัว ให้เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพในสถานที่ต่างๆ เช่น หน่วยงานราชการ ชุมชน โรงเรียน โรงพยาบาล สถานีตำรวจ บ้านพักฉุกเฉิน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน สถานประกอบการ ฯลฯ โดยรูปแบบที่ให้บริการนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสม

- 6) พร้อมทั้งขยายการให้บริการในเชิงรุกมากขึ้น และสร้างระบบการส่งต่อผู้รับบริการให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง
- 7) ภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเสพติดทุกชนิดที่อาจนำไปสู่ความรุนแรงไม่ให้เกิดประชาชนตกเป็นเหยื่อของสารเสพติดได้ โดยเฉพาะยาบ้า และควบคุมการซื้อขายและโฆษณาสุรา

2. แผนงานด้านกฎหมาย

ระยะสั้น

- 1) ให้การคุ้มครองดูแลเป็นพิเศษในกรณีของเด็กและสตรีเป็นผู้ถูกระทำ โดยเฉพาะระหว่างกระบวนการสอบสวนและดำเนินคดี เช่น การรักษาความลับ การคุ้มครองดูแล การให้ที่พักพิงในสถานที่ที่เหมาะสมและไม่ให้เกิดการกระทบกระเทือนทางจิตใจ โดยให้มีพนักงานสอบสวนหญิงปฏิบัติ หน้าที่ในสถานีตำรวจและศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชนและสตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- 2) เร่งปรับปรุงและผลักดันให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพเด็กแทนประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 ภายใน 1 ปี และให้มีกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจแยกผู้เสียหายที่เป็นเด็กออกจากผู้ปกครองที่เป็นผู้กระทำรุนแรง
- 3) ให้มีมาตรการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรม ในการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กและสตรีในการชี้ตัวผู้กระทำผิด การให้ปากคำ ฯลฯ
- 4) ส่งเสริมสนับสนุนและคุ้มครองเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ทางกฎหมายและทางสังคมสงเคราะห์ ทุกระดับที่เข้าไปดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวและสังคม
- 5) ให้มีระบบการรายงาน และติดตามผลโดยมีกฎหมายบังคับ ให้ผู้พบเห็นเหตุการณ์ความรุนแรงต่อเด็กและสตรี รวมทั้งแพทย์และบุคลากรสาธารณสุขที่พบกรณีสงสัยต้องรายงานเรื่องดังกล่าวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ และกำหนดเป็นความผิด หากผู้พบเห็นดังกล่าวไม่ปฏิบัติ
- 6) รมรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดต่อชีวิต ร่างกายและเสรีภาพโดยเคร่งครัด
- 7) ให้เร่งรัดการออกกฎหมาย ระเบียบ การชดเชยผู้เสียหายที่เป็นเด็กและสตรี ที่ถูกละเมิดทางแพ่งและทางอาญา รวมทั้งให้มีมาตรการชดเชย/ช่วยเหลือจากรัฐ
- 8) ให้มีกฎหมายกำหนดความผิดแก่บิดา มารดา และ/หรือเจ้าบ้านที่ละเลย เพิกเฉยไม่แจ้งต่อเจ้าหน้าที่กรณีพบว่าบุตร หรือคนในครอบครัวถูกระทำรุนแรงทั้งจากคนในครอบครัว และบุคคลภายนอก

- 9) รณรงค์ให้สังคมร่วมกันยุติความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และต่อต้านบุคคลที่ใช้ความรุนแรงในการยุติปัญหา ตลอดจนให้มาตรการทางกฎหมายดำเนินการขึ้นเด็ดขาดแก่บุคคลดังกล่าว
- 10) ให้มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อปรับเปลี่ยนเจตคติเกี่ยวกับกรณีความรุนแรงต่อเด็กและสตรี และให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะสหสาขาวิชาชีพได้

ระยะยาว

- 1) เพิ่มมาตรการที่ใช้แทนการลงโทษที่รุนแรงหรือจำคุก แต่ลดขั้นตอนการดำเนินการเพื่อความยุติธรรมให้กระชับและไม่เป็นการซ้ำเติมทำร้ายผู้ถูกกระทำ เช่น การให้ผู้กระทำไปรับการบำบัดรักษาทางสภาพจิตใจ การปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นต้น ในกรณีที่เด็กและสตรีเป็นผู้กระทำรุนแรง เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องให้วิธีการเฉพาะสำหรับเด็กและสตรีในการสอบสวนและต้องให้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุก
- 2) รณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็กและสตรี
- 3) ส่งเสริมสถานภาพสตรีโดยการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่างๆ ที่ยังเลือกปฏิบัติต่อสตรี การออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะกฎหมายที่รองรับรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 เรื่องความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง

3. แผนงานช่วยเหลือคุ้มครองและสวัสดิการ

ระยะสั้น

- 1) พัฒนาระบบเครือข่ายจัดการฝึกอบรมและคู่มือในการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องใช้ร่วมกัน จัดระบบเครือข่ายการให้ความช่วยเหลือรักษาดูแลทั้งสุขภาพทางกายและจิตใจของผู้ถูกกระทำรุนแรงที่มีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และง่ายต่อการเข้าถึงบริการโดยเฉพาะสถานพยาบาลต่างๆ
- 2) ให้มีบริการช่วยเหลือแก่ผู้ถูกกระทำรุนแรงในลักษณะศูนย์บริการร่วม (one stop service) ให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านการแพทย์ การบำบัดฟื้นฟู และการดำเนินการทางกฎหมาย
- 3) พัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาความรุนแรง เช่น แพทย์พยาบาล ครู นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ให้ตระหนักถึงปัญหาและเข้าใจวิธีจัดการกับปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าอย่างมืออาชีพ เพื่อความมั่นใจของผู้ใช้บริการหรือกับผู้ที่ถูกกระทำ

- 4) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานรัฐและองค์กรเอกชนทั้งด้านงบประมาณ และด้านวิชาการกับหน่วยงานที่ทำงานช่วยเหลือปกป้องเด็กและสตรีที่ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงให้สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องและอิสระ
- 5) ให้ศูนย์ช่วยเหลือเร่งด่วน 24 ชั่วโมง และศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ปฏิบัติงานด้านการรับเรื่องร้องทุกข์ การให้คำปรึกษา การให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมมากขึ้น รวมทั้งจัดให้มีที่พักพิงแก่เด็กและสตรีที่ได้รับความรุนแรงก่อนจะพาไปรับบริการยังหน่วยงานเฉพาะทางที่เกี่ยวข้องต่อไป

ระยะยาว

- 1) จัดให้มีหน่วยงานที่ชัดเจนทำหน้าที่พิทักษ์ ปกป้อง ค้ำครองเด็กและสตรี ตลอดจนเฝ้าระวังปัญหาที่จะเกิดขึ้นและเป็นกระบอกเสียงแทนเด็กและสตรีที่ได้รับความรุนแรง โดยสามารถดำเนินการได้ทันที กรณีที่ต้องการความช่วยเหลือโดยฉับพลัน ทั้งนี้ ให้มีบริการโทรศัพท์ สายด่วนเลขสาม จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ เพื่อรับแจ้งการขอความช่วยเหลือ และให้มีประชาสัมพันธ์บริการดังกล่าวให้ประชาชนทราบ
- 2) ให้ภาครัฐจัดหรือสนับสนุนให้องค์กรเอกชน ชุมชน จัดให้มีบ้านพักพิงที่ปลอดภัยแก่เด็กและสตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรง รวมทั้งมีกระบวนการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจในกรณีที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณและการดำเนินงานขององค์กรเอกชนเพื่อให้จัดบริการดังกล่าว
- 3) ผนวกรวมและสนับสนุนการรวมตัวและสร้างเครือข่ายของประชาชน องค์กรประชาชนและสถาบันทางศาสนา เช่น วัด โรงเรียน ศูนย์เยาวชน ให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ในการดูแลงานด้านการหยุดยั้งความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในชุมชน

4. แผนงานด้านการศึกษาและวิจัย

ระยะสั้น

- 1) จัดให้มีการบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอนในเรื่องสิทธิเด็ก สิทธิสตรี สิทธิมนุษยชน บทบาท หญิงชาย ครอบครัวศึกษา ทักษะชีวิต ทักษะในการสื่อสารที่ดี การป้องกันตัว เพศศึกษา ในสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ ทางตรงและทางอ้อม และการศึกษาผ่านทางสื่อประเภทต่างๆ รวมทั้งให้มีการพัฒนาบุคลากรและสื่อประกอบการเรียนการสอนควบคู่ไปด้วย
- 2) เผยแพร่และนำเสนอผลงานทางวิชาการหรืองานวิจัยอย่างเป็นระบบแก่ผู้สนใจและ

2.1) ประชาชนทั่วไปเพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจและเป็นการพัฒนาทางการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้นำผลที่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน

2.2) สนับสนุนให้มีโครงการนำร่องเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการและประเมินผลในพื้นที่ 1 แห่ง ในด้านการพัฒนาครอบครัวและชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงต่อเด็กและสตรี เพื่อขยายผลในระยะต่อไป

ระยะยาว

- 1) สนับสนุนให้สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย รวมทั้งองค์กรวิชาชีพ องค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็กและสตรี ส่งเสริมให้อาจารย์ นักศึกษา และนักวิชาการ สร้างผลงานทางวิชาการ/ งานวิจัยด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงต่อเด็กและสตรี โดยมีหน่วยงานกลางทางวิชาการประสานเครือข่ายวิจัย เพื่อเป็นแนวทางการปรับแผนและนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในประเทศไทย รวมทั้งในด้านการพัฒนาประสิทธิภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสภาวะปัญหาและความต้องการช่วยเหลือ
- 2) ส่งเสริมสถาบันการศึกษาทุกระดับทั้งภาครัฐและเอกชน และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันให้การศึกษาลูกฝังเจตคติและค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสมในการไม่ใช้ความรุนแรงแก่ครอบครัวและสังคมแก่คนรุ่นใหม่
- 3) ให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่สื่อมวลชนทุกประเภท โดยเฉพาะผู้จัดรายการที่มีการตอบปัญหาทางโทรศัพท์ เพื่อให้เข้าใจปัญหาคความรุนแรงต่อเด็กและสตรี รวมทั้งประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น บทบาทชายหญิง สิทธิมนุษยชน ฯลฯ

5. แผนงานพัฒนาทั่วโลก การประสานงานและบูรณาการ

ระยะสั้น

- 1) ให้มีกลไกประสานงานระดับชาติเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ทำหน้าที่ประสานงาน เพื่อให้เกิดบูรณาการระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชน รวมทั้งหน่วยงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน รวมทั้งรายงานผลให้คณะรัฐมนตรีและเผยแพร่สู่สาธารณชนเป็นระยะๆ
- 2) สร้างมาตรฐานการทำงานอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน กำหนดให้มีการดูแลและรับผิดชอบด้านคุณภาพ สำหรับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ทำงานทางด้านขจัดความรุนแรงโดยทางตรง และโดยทางอ้อม

- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งกลไกเครือข่ายองค์กรประชาชนระดับต่างๆ ที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะระดับหมู่บ้านและชุมชนเพื่อสำรวจ เผ่าระวัง บัองกัน แก้ไขและให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและสตรีจากการกระทำรุนแรง
- 4) หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานสนับสนุนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต้องคุ้มครองผู้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและสตรีที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง
- 5) พัฒนาบุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถจัดการกรณีของเด็กและสตรีที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง รวมทั้งสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนร่วมกันขจัดปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี
- 6) ให้มีการฝึกอบรมเฉพาะด้านในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติต่อผู้เสียหายที่เป็นเด็กและสตรี

ระยะยาว

- 1) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาหน่วยปฏิบัติที่รับผิดชอบปัญหาโดยตรงที่หลากหลายตามสถานบริการสุขภาพ และให้มีเจ้าหน้าที่เพียงพอต่อการบำบัดรักษา ทั้งผู้ที่ถูกรักษาและผู้กระทำรุนแรง เช่น แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ฯลฯ
- 2) จัดให้มีศูนย์หรือหน่วยให้คำปรึกษาแนะแนวเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวให้ครอบคลุมมากขึ้น และทั่วถึงทั้งในเขตชุมชนเมืองและชนบท

6. แผนงานการติดตาม ประเมินผลและระบบฐานข้อมูล

ระยะสั้น

- 1) ส่งเสริมให้มีการรวบรวมสถิติและผลงานวิจัยและผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ เพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มของการเกิดขึ้นและการลดลงของความรุนแรงในทุกรูปแบบ รวมทั้งให้มีการประมวล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยที่เกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ตลอดจนให้มีการติดตามประเมินผล การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
- 2) สร้างตัวชี้วัด 1 ชุด เพื่อเป็นเครื่องวัดผลกระทบจากปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และสังคม ซึ่งสามารถนำมาใช้ประเมินผลโครงการและแผนได้
- 3) จัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลางและเครือข่ายเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค พร้อมทั้งจัดทำฐานข้อมูลที่จัดเก็บข้อมูลที่สำคัญทุกด้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ที่ต้องการศึกษา นักวิจัย ผู้ถูกกระทำรุนแรง รวมทั้งประชาชนทั่วไป สามารถค้นคว้าได้ทั้งในด้านข้อมูลสถิติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การให้ความช่วยเหลือ และการบำบัด

- 4) ให้มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย และวางแผนการป้องกันและช่วยเหลือต่อไป

จัดทำโดย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

องค์กรที่ให้ความช่วยเหลือผู้หญิง

สถานีตำรวจที่มีพนักงานสอบสวนหญิง

สน.บางซื่อ.....	0-2278-4086
สน.บางนา.....	0-2396-1657
สน.ตลิ่งชัน.....	0-2448-6480
สน.ราชบุรีบูรณะ.....	0-2427-7193
สน.บางขุนเทียน.....	0-2415-0671
สน.ห้วยขวาง.....	0-2277-0630
สน.มีนบุรี.....	0-2540-7311
สน.โชคชัย.....	0-2538-1599
สน.ปทุมวัน.....	0-2215-2992
ตำรวจภูธร จ. เชียงใหม่.....	0-5324-2234-9 ต่อ 702
สภอ.หาดใหญ่.....	0-7423-9235
สภต.เมืองพัทยา.....	0-3842-0802-5

ศูนย์ให้ความช่วยเหลือครอบครัว

โรงพยาบาลกลาง.....	0-2221-6141-60
โรงพยาบาลตากสิน.....	0-2437-0116-30
โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์.....	0-2289-1153-8, 0-2292-1848-52
โรงพยาบาลหลวงพ่อทวีศักดิ์ ชุตินาฐานาโร.....	0-2429-3575-8
โรงพยาบาลหนองจอก.....	0-2543-1150, 0-2543-1607, 0-2543-2089
โรงพยาบาลลาดกระบัง.....	0-2326-7232
โรงพยาบาลวชิระ.....	0-2243-0151, 0-2243-0220-39

องค์กรเอกชนให้คำปรึกษาแก่ผู้หญิง

มูลนิธิผู้หญิง.....	0-2433-5149, 0-2435-1246
มูลนิธิเพื่อนหญิง.....	0-2513-2780, 0-2513-2708, 0-2513-1001
มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี.....	0-2521-9231-2
มูลนิธิฮอทไลน์.....	0-2276-2950, 0-2277-8811
บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี.....	0-2929-2301-10, 0-2929-2222

ศูนย์พิทักษ์สิทธิหญิงบริการ (เอ็มพาวเวอร์).....	0-2236-9272, 0-2266-8019
สมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมาย.....	0-2241-0737, 0-2243-9050
มูลนิธิทองใบทองเปาต์.....	0-2541-6416, 0-2541-6468
สมาคมสมาพันธ์.....	0-2249-9977, 0-2249-7531

องค์กรพัฒนาเอกชนทำงานด้านผู้หญิง

บ้านสายสัมพันธ์ เสถียรธรรมสถาน.....	0-2509-0085, 0-2509-2237, 0-2510-6697
ศูนย์บริการข้อมูลและฝึกอบรมแรงงาน.....	0-2972-7035, 0-2972-6385
เครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ.....	0-2218-8166-7
โครงการพัฒนาเครือข่ายผู้หญิงชุมชนแออัด.....	0-2731-5218
ศูนย์ศึกษาและพัฒนาผู้รับงานไปทำที่บ้าน.....	0-2629-2531, 0-2275-7783

หน่วยงานของรัฐ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ.....	0-2281-1166, 0-2282-2690
กรมประชาสัมพันธ์.....	0-2281-3199, 0-2281-3231
กองแรงงานหญิงและเด็ก กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน.....	0-2246-8006
ศูนย์ช่วยเหลือเร่งด่วน 24 ชั่วโมง กรมประชาสัมพันธ์.....	1507, 1578
ฮอทไลน์คลายเครียด กรมสุขภาพจิต.....	1667
ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.....	0-2205-2595-9
สภาสตรีแห่งชาติฯ.....	0-2281-0081, 0-2281-0060
สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.....	0-2246-1457-61, 0-2245-5638

ศูนย์ช่วยเหลือผู้หญิงในภาวะวิกฤต

โรงพยาบาลขอนแก่น.....	0-4333-6789 ต่อ 1258
โรงพยาบาลชุมพร.....	0-7750-5940, 0-1737-1615
โรงพยาบาลระยอง.....	0-3861-7451-8 ต่อ 2038, 2039, 2027

(ข้อมูลจากคู่มือเพื่อนหญิง เพื่อร่วมยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงทุกรูปแบบ)

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว อภิสรา บังเร้ว เกิดเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2519 ที่จังหวัดเชียงราย สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีในทศศาสตรบัณฑิต สาขาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (เกียรตินิยม) ในปีการศึกษา 2542 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2544

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย